

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ Ζ. ΣΟΥΡΛΑ

**Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ
ΕΝ ΗΠΕΙΡΩ
(Πериодος 1840 — 1870)**

ՀԱՄԱՅՆԱԿԱՆ ԲԻԲԼԻՈԹԵԿԻ	
ՀԱՄԱՅՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵ	
ԱՔ. ԵԼԵԱՆՈՒՄ	55790
ԿՐԹ. ԵԼԵԱՆՈՒՄ	3/9/2014
ԿԱՆ. ԱՐՄԱ.	949.53 50X

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΕΝ ΗΠΕΙΡΩ¹⁾

(Περίοδος 1840 — 1870)

ΥΠΟ ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΣΟΥΡΛΑ

«Ἡ ἱστοριοδιφικὴ ἐρευνα τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας στὴν Ἠπειρὸν, δὲν ἔχει ἀκόμῃ ὀλοκληρωθῇ, ὥστε νὰ μποροῦμε νὰ μεταπηδήσουμε εἰς τὴν λεπτομερῇ ἐκθέσιν τῶν γεγονότων».

ΠΡΟΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

Α'.

Ἡ ποθητὴ καὶ ἐξαντλητικὴ ἐρευνα ὅλων τῶν ἐπισήμων καὶ ἰδιωτικῶν Ἀρχείων ποὺ σχετίζονται μὲ τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἠπείρου, δὲν ἔχει ἀκόμῃ τελειώσει.

Ἡ ἀποκάθαρσις ἐπίσης τῶν παλαιότερων πηγῶν καὶ βοηθημάτων—ξένων καὶ ἡμετέρων—ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλαι μὲν εἶναι γεμάται ἀπὸ ἀνακριβείας ἄλλαι δὲ δὲν πληροῦν τὰς ἀπαιτήσεις τῆς πραγματικῆς ἱστορικῆς ἐρεῦνης, δὲν προωθήθη ἱκανοποιητικῶς.

Συνεπῶς ὅποιος θὰ ἐπεχειρεῖ νὰ καταπιασθῇ μὲ τὴν διάρθρωσιν τῶν μεγάλων γραμμῶν τῆς Ἱστορίας τῆς Ἠπείρου κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας καὶ θὰ ἠθέλε ὥπως ἓνας μέγας καὶ ἰδιοφυὲς καλλιτέχνης νὰ ὑπεισέλθῃ στὴν λεπτομερῇ ἱστορικὴν ἀνάλυσιν τῶν ἐπὶ μέρους ἱστορικῶν φάσεων χρησιμοποιῶντας ταυτοχρόνως τὴν ψυχολογικὴν μέθοδον ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ τὴν ἀξιολογικὴν προοπτικὴν ἀπὸ τὸ ἄλλο, δὲν θὰ ἦτο εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν—μὲ τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῶν ἱστοριοδιφικῶν ἐρευνῶν—νὰ πραγματοποιήσῃ μιὰ τέτοια βαθύτερη ἱστορικὴ σύνθεσις καὶ ἱστορικὴ σκιαγραφία, ἂν πρόκειται βεβαίως νὰ κινηθῇ

1) Ἐπὶ τῇ βάσει διπλωματικῶν ἐγγράφων καὶ ἐκθέσεων τοῦ Αὐστριακοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν (Βιέννης), τὸ πρῶτον δημοσιευομένων (Haus=Hof=und Staatsarchiv) Wien : —

στά πλαίσια τῆς ἱστορικῆς διαισθητικῆς ἐκτιμήσεως καὶ νὰ μὴ ἐπαναλάβῃ καὶ ἀναμασσήσῃ μὲ ἄλλα λόγια καὶ μὲ ἄλλην διάρθρωσιν τὸ ὑλικὸν τῶν διαφόρων χρονολογικῶν, πιστεύοντας πῶς γράφει Ἱστορίαν (¹).

Καὶ ταῦτα μὲν ἀπὸ τῆς γενικωτέρας (²) προοπτικῆς.

Εἰδικώτερον ὥσπρὸς τὰ ἐπὶ μέρους θέματα τὰ ὅποια συγκροτοῦν καὶ ἀποτελοῦν τοὺς συνεκτικοὺς στήμονας ἐπάνω στοὺς ὁποίους θὰ ὑφανθῇ ὁ πέπλος ὁ ἱστορικός, θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον νὰ ἀπετέλουν καὶ ταῦτα μονάδας βάθους καὶ ἐσωτερικῆς ἐνότητος καὶ ὄχι χτυπητοὺς Ἀνατολίτικους τάπητας. Θὰ ἦτο δηλονότι λίαν ἐποικοδομητικὸν ἐὰν ὅλαι αἱ ἱστορικά μονογραφίαι ἔπερναν καὶ αὐταὶ μὲ τὴν σειρὰν τῶν κάποιαν προοπτικὴν βάθους σὲ τρόπον ὥστε νὰ ἀνταποκρίνονται καὶ πρὸς τὰς γενικὰς γραμμὰς (³) καὶ πρὸς τὸ πνεῦμα τὸ ὁποῖον κυριαρχεῖ κατὰ τὰς διαφόρους περιόδους τῆς Τουρκοκρατίας.

Ἡ ἀνακάλυψις συνεπῶς τῶν γενικῶν γραμμῶν ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ πνεύματος (⁴) ἀφ' ἑτέρου, τὸ ὁποῖον ὡς ἰθύνον σημεῖον προορίζει τὴν ἱστορικὴν

1) Πραγματικὸς Ἱστορικὸς εἶναι ἐκεῖνος ποὺ σὰν καλλιτέχνης αἶρεται ὑπεράνω τῶν πραγμάτων καὶ βυθίζεται μὲ ὑπεριάτην ἀγάπην εἰς τὰ ἐμπειρικὰ δεδομένα (N i t z s c h e).

Ἐχομεν τὴν γνώμην πὺς στὲς παραπάνω προϋποθέσεις φθάνει μόνον ἐκεῖνος ποὺ ὕστερα ἀπὸ μακροχρόνιον ἱστοριοδιφικὴν ἔρευναν καταπιάνεται καὶ μὲ συνθετικὴν ἱστορικὴν διατύπωσιν καὶ διάρθρωσιν τῶν ἐμπειρικῶν δεδομένων.

Τότε δροῦν μέσα του αἱ ιδιότητες τῆς καλλιτεχνικῆς πνοῆς ἦτοι : ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀφοσίωσις πρὸς τὸ θέμα, ἡ διαίσθησις καὶ τὸ ξαναζήσιμο τῶν ἱστορικῶν δεδομένων σὲ μιὰ δημιουργικὴ καὶ συνθετικὴ προβολὴ μὲ τὴν ἀξιολογητικὴν Struktur :

Ὁ Παπαρηγόπουλος ἦτο ἓνας καλλιτέχνης ἱστορικὸς χωρὶς μακρὰν ἱστοριοδιφικὴν ἔρευναν, ἀντιθέτως ὁ Σπ. Λάμπρος ἦτο ἐξαιρετὸς ἱστοριοδίφης μὲ μικρὰν καλλιτεχνικὴν δημιουργικὴν πνοὴν ἱστορικοῦ, Πρβλ. ὡσαύτως Π. Χάροη. Ἐπιφυλλίς «Πρωίας» 1942 ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀπομνημονεύματα».

«Ἡ Ἱστορία δὲν εἶναι ἀπλὴ συγκέντρωσις κειμένων... (ὁ κριτικὸς νοῦς, ἐκεῖνος ποὺ ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ στέκεται μακριὰ ἀπὸ τὴν πλάνη, τὴ μεροληψία ἢ τὴ σύγχυσις καὶ διαθέτει τὴ δύναμιν νὰ φθάσῃ καὶ ὡς τὴν ἀκύρωσις ἀκόμη σελίδων ποὺ ἔχουν γίνῃ πεποιθήσεις καὶ ὄνειρα ὁλοκλήρων λαῶν, ὁ κριτικὸς αὐτὸς νοῦς εἶναι τὸ τάλαντο τοῦ ἱστορικοῦ».

2) Ἱστορίαν γράφει, λέγει ὁ Nietzsche μόνον ἐκεῖνος ποὺ διαθέτει πείραν καὶ στοχασμόν. Ἐὰν δὲν ἔχει ἐπιζήσῃ κατὰ τι μεγαλύτερον καὶ ἀνώτερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους δὲν θὰ μπορῇ νὰ ἀξιολογήσῃ τίποτε μεγάλο καὶ ἀνώτερον καὶ ἀπὸ τὸ παρελθόν, Πρβλ. Von Nutzen und Nachteil der Historie für das Leben».

3) Τοῦ πλαισίου, τοῦ ἱστορικοῦ περιγράμματος.

4) M e t z k e, Geschichtliche Wirklichkeit 1935 σελ. 5. Τέσσαρα εἶναι τὰ μεγάλα σημεῖα τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητος α) τὸ πνεῦμα ὡς ἱστορία β) ἡ ἰδέα τῆς ὁλότητος γ) ἡ μεταφυσικὴ τοῦ ἱστορικοῦ γίγνεσθαι δ) τὸ ἀξίωμα τῆς ἀντιθέσεως.

πραγματικότητα, ἀποτελοῦν τὰ πλέον προέχοντα σημεῖα ἐν σχέσει μὲ κάθε λεπτομερειακὴν ἔκθεσιν τῶν ἐπὶ μέρους γεγονότων, ἐμπορικῆς, στρατιωτικῆς, πολιτιστικῆς, καὶ πολιτικῆς φύσεως (¹).

Τὸ ὅλον πρέπει πανταχοῦ νὰ προβάλλῃ. «Τὸ ἀληθινόν, εἶναι τὸ ὅλον» λέγει ὁ Γκαίτε, γιατί τὸ ὅλον εἶναι κατι τι ἐπὶ πλέον ἀπὸ τὰ μέρη του (²).

Ἐπὶ πλέον εἰς τὰς σκέψεις καὶ τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων δὲν ὑπάρχει μόνον μὲν συνειδητὴ σκόπιμος τάσις ἀλλὰ ταῦτοχρόνως καὶ μὲν βαθεῖα ἀνάγκη νὰ ἐπαρκέσουν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν τῶν οὐσίαν (³).

Κατὰ ταῦτα:

Μέσα στῆς ἱστορικῆς συνθέσεως τὴν διαδρομὴν τὸ μὲν λογικὸν περισυλλέγει τὰ ἐπὶ μέρους στοιχεῖα τὰ ὅποια συμπληρώνει καὶ συντέμνει, ἡ σύνθεσις ὁμῶς τῶν λεπτομερειῶν σὲ μὲν ζωντανὴ ἐνότητα βρίσκεται ἐπέκεινα τῆς σφαίρας τῆς δυνατότητός του.

Αὐτὸ τὸ πετυχαίνομε καὶ τὸ πραγματοποιοῦμε μὲ τὸ ἴδιο ποιητικὸ ὄργανο μὲ τὸ ὁποῖον ἐπεξεργαζόμεθα καὶ τὰς ἐπιζητήσεις τῆς ἰδικῆς μας πείρας καὶ ἐμπειρίας καὶ μὲ τὸ ὁποῖον ἀξιολογοῦμεν καὶ τὸ περιεχόμενον τῆς ἰδικῆς μας Ζωῆς (⁴).

Αἱ ἱστορικαὶ κρίσεις, λέγει ὁ διάσημος ἱστορικός Ranke δὲν στηρίζονται σὲ μαθηματικὰ ἀξιώματα, τὰ δὲ πράγματα δὲν ἔχουν ἀξίαν αὐτὰ καθ' ἑαυτά, ἀλλὰ πέρνουν τότε μόνον τὴ βαθύ-

1) ὁ Moritz Ritter εἰς τὸ ἔργον του «Die Entwicklung der Geschichte - Wissenschaft (1919) σελ. 459 ἐτόλμησε ἀκόμη καὶ περὶ τοῦ διασήμου ἱστορικοῦ Lamprecht νὰ ἀποφανθῇ ὅτι «μεταξὺ τῶν διαφόρων μερῶν τῆς πολιτικο-ἱστορικῆς σύνθεσώς του (τοῦ Lamprecht δηλαδή) ἐλλεῖπει ὁ ἐσωτερικὸς ἐνωτικὸς πνευματικὸς δεσμὸς ὁ ἐνὼνων τὰ διάφορα κεφάλαια τῆς τέχνης, τοῦ ἐμπορίου, καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἱστορικῆς ἐκθέσεως».

2) Metzke, Geschichtliche Wirklichkeit 1935 σελ. 10. Πρβλ. ὡσαύτως Γνώμην Hegel «Das Wahre ist das Ganze» παρὰ Schönfeld, Der Deutsche Idealismus, und die Geschichte 1936 σελ. 43.

3) Ὅταν π. χ. ἰσχυρισθοῦμε γιὰ τὸν Βίσμαρκ ὅτι εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τῆς Ζωῆς του ἔτεινεν εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῆς Γερμανικῆς ἐνότητος, μ' αὐτὸ μόνον ἓνα μέρος τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητος νοιώθουμε, τὴν μοῖραν ὁμῶς τὴν ἀπωτέραν τῆς πάλης μιᾶς ἱστορικῆς προσωπικότητος δὲν τὴν ἐρμηνεύομεν ἐπαρκῶς.

Τὸ ἴδιο καὶ διὰ τὸ νόημα ἢ τὸ πνεῦμα διαφόρων ἱστορικῶν περιόδων, Πρβλ. Borries, Grenzen und Aufgaben der Geschichte als Wissenschaft 1980 σελ. 15.

4) Borries, Αὐτόθι σελ. 20.

τερη σημασία των όταν συσχετίζονται με την Μοϊράν των.

Πραγματική σπουδή της Ἱστορίας της Στενωτέρας Πατρίδος εἶναι ἐκείνη πού ἐπισκοπεῖ τὰς τύχας της παραλλήλως καὶ συνεκτικῶς με τοὺς νόμους τῆς Παγκοσμίου Ἱστορίας⁽¹⁾.

Ἡ σπουδή συνεπῶς ἡ πραγματικὴ καὶ τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἱστορίας δὲν μπορεῖ νὰ ἀποτελέσῃ ἐξαίρεσιν ὅλων τῶν ὡς ἄνω προϋποθέσεων, νόμων καὶ ἀξιωμάτων.

Στὴν προκείμενη μελέτῃ ἐπιχειρεῖται μὲ τὸ μὴ βάθους μέσα σ' ἓνα περίγραμμα χρονολογικόν.

Ἐπιζητεῖται δηλαδὴ ἐπὶ τῇ βάσει διπλωματικῶν ἐγγράφων⁽²⁾ καὶ ἐκθέσεων τοῦ Ἀρχείου Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν Αὐστρίας (Βιέννη) διὰ πρῶτην φορὰν ἐρχομένων εἰς φῶς κατόπιν μεταφράσεως των ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ τοῦ χαράσσοντος τὰς γραμμὰς ταύτας, ἐπιζητεῖται ἐπαναλαμβάνομεν μέσα στήν χρονικὴν περίοδο ἀπὸ τοῦ 1840—1870 τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας, νὰ ἀνευρεθῇ τὸ εἶδος καὶ ἡ μορφή τῆς Πολιτικῆς τῶν Μεγάλων Δυνάμεων σχετικῶς μετὰ τὴν Ἡπειρον, τὰς ἱστορικὰς, τῆς τύχας καὶ τὴν Μοϊράν τῆς τῆν ἱστορικῆν.

Τὰ παρετιθέμενα ἐν μεταφράσει εἰς τὸ οἰκεῖον μέρος τῆς μελέτης μας διπλωματικὰ ἔγγραφα καὶ διπλωματικαὶ ἐκθέσεις φέρουν εἰς φῶς ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὴν ἀνταγωνιστικὴν πολιτικὴν τῶν Μ. Δυνάμεων στὴν Ἡπειρο κατὰ τὴν περίοδον ἀπὸ τοῦ 1840—1870.

Αὐτὸς δὲ εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν βασικὸς καὶ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς εἰς τὸν ὁποῖον ἀποβλέπουν αἱ γραμμαὶ τῆς παρούσης μελέτης μας.

Τὰ περὶ τὰ ὁ λόγος ὅμως διπλωματικὰ ἔγγραφα περιέχουν ἐγκατεσπαρμένα καὶ πλείστας πληροφορίας αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν ἐπίσης πολὺτιμον συμβολὴν διὰ τὴν γνῶσιν καὶ ἐμβάθυνσιν γύρω ἀπὸ τὰ προβλήματα τῆς ἱστορίας⁽³⁾ τῆς Ἡπείρου κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας.

Ἐπίσης διὰ μέσου τῶν γραμμῶν τῶν δημοσιευομένων διπλωματικῶν

1) Τοῦ Αὐτοῦ, Αὐτόθι σελ. 39.

2) Ἀποτελοῦν συνέχειαν τὰ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔγγραφα τῆς ἀναδιφιστικῆς ἡμῶν ἐργασίας εἰς τὰ Ἀρχεῖα τὰ Κρατικὰ τῆς Αὐστριακῆς πρωτεύουσας (Haus=Hof=und Staatsarchiv, Wien (πρβλ. Εὐρ. Σούρλα Ἡπειρος καὶ Αὐστριακὴ διπλωματία, Ἡπειρωτικὰ Χρονικά 1932 σελ. 67-130).

3) Πρβλ. ἰδίως τὰ ὑπ' ἀριθ. 29, 1, 101, 61, 127, 327, 42, 2, 5, 8, 9, διπλωματικὰς ἐκθέσεις.

ἐκθέσεων παρέχονται εἰς τὸν προσεκτικὸν μελετητὴν καὶ νύξεις (¹) διὰ τὴν ἐξεύρεσιν ἄλλου ἱστορικοῦ ὕλικου καὶ συνεπῶς διὰ τὴν προώθησιν τῶν μελετῶν γύρω ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἡπείρου.

Ἀλλὰ καὶ ἕνας ἄλλος σκοπὸς ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν προσπάθειαν αὐτήν. Ἐπισημαίνονται δηλονότι καθ' ἡμᾶς ἀφ' ἑνὸς μὲν τὰ σημεῖα ἐκεῖνα τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἱστορίας γύρω ἀπὸ τὰ ὅποια ἐπιχέεται καινούργιο φῶς μὲ τὰ δημοσιεύμενα διπλωματικά ἔγγραφα καὶ ἀφ' ἑτέρου προάγεται καὶ ἡ Ἀρχαιοδιφικὴ ἔρευνα, ἐφόσον ἀνακαλύπτεται ὕλικόν ποῦ δὲν ἐξηρευνήθη (²) εἰσέτι.

Ἐν τέλει δὲ μὲ τὰς ἀπόψεις αὐτὰς ποῦ ἀφοροῦν ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν ἐμβάθυνσιν, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν προαγωγὴν καὶ προώθησιν τῶν μελετῶν γύρω ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἡπείρου, μοιραίως θὰ προκύψουν καὶ ἀπώτεραι σκέψεις γύρω ἀπὸ τὸν Ἡπειρωτισμὸν καὶ τὴν διάρθρωσιν τῶν γενικῶν ἐκείνων γραμμῶν ἐντὸς τῶν ὁποίων — ὡς εἶδος βασικοῦ περιγράμματος ἱστορικοῦ — πρέπει νὰ κυλισθῇ ἡ ὅλη περίοδος τῆς Τουρκοκρατίας στὴν Ἡπειρο.

Ὁ Ἡπειρωτισμὸς πρέπει νὰ τροφοδοτηθῇ καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὰ διδάγματα τῆς Ἱστορίας καὶ αὐτὸ θὰ ἀποτελέσῃ διὰ τὴν νεωτέραν ἰδίως γενεάν, τὴν μορφωτικὴν ἐκείνην ἀποψιν ποῦ ἐπιδιώκουν ὅλαι αἰτοπικαὶ ἔρευναι γύρω ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἡπείρου.

Αἰτομαὶ βάρους γύρω ἀπὸ τὰ ἐπὶ μέρους θέματα τὰ συνδεδεμένα μὲ τὴν ἔρευναν τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἱστορίας καὶ τὴν ἱστορικὴν Μοῖραν τῆς Ἡπείρου πρέπει νὰ ἀποτελέσουν τὰς χρυσὰς γεφύρας διὰ τὴν ὁλοκλήρωσιν τὴν ἱστοριοδιφικὴν καὶ τὴν σύνθεσιν τὴν ἱστορικὴν.

Ὡς μία τοιαύτη γέφυρα ῥίπτεται εἰς τὸ περίγραμμα τῆς ἐρεῦνης γύρω ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν τῆς Τουρκοκρατουμένης Ἡπείρου καὶ ἡ παροῦσα ἔρευνα ἡμῶν περὶ ἀνταγωνιστικῆς πολιτικῆς τῶν Μ. Δυνάμεων στὴν Ἡπειρο.

Β'.

Καὶ ἤδη προβάλλουν κατόπιν τῆς θέσεως τοῦ ἐπὶ μέρους ἱστορικοῦ προβλήματός μας τὰ ἐπὶ μέρους ἐρωτήματα :

1) Πρβλ. ἰδίως τὰς ὑπ' ἀριθ. 29,1, διπλωματικὰς ἐκθέσεις.

2) Τὸ τοιοῦτον ἀποτελεῖ καθ' ἡμᾶς τὸ καλλίτερον ἐρέθισμα διὰ τοὺς νεαροὺς φιλόλογους Ἡπειρώτας καθὼς καὶ γιὰ τοὺς Ἡπειρώτας δημοδιδασκάλους ποῦ θέλουν νὰ ἐργασθοῦν γύρω ἀπὸ τὴν ἔρευναν τῆς Ἡπείρου καὶ νὰ συμπληρώσουν τὰ χάσματα καὶ τὰ κενὰ τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἱστορίας.

Ἐπὶ ἤρχε ἀνταγωνιστικὴ πολιτικὴ τῶν Μ. Δυνάμεων στὴν Ἡπειρο; Τί ἐπιζητοῦσε στὸ βάθος τῶν ἐπιδιώξεών της; Ἀπὸ ποῦ ἐπηρεάζοντο αἱ ἀπόψεις τῶν ἀνταγωνιζομένων; Ὑλιστικὰ ἢ ἰδεαλιστικὰ ἦσαν τὰ ἐλατήρια;

Κατ' ἀρχὴν πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψει ὅτι ἀναμφιβόλως ἡ Πολιτικὴ πρὸς τὴν ὁποίαν ἔρχεται εἰς ἀντιπαράστασιν ἡ Ἱστορία ζητοῦσα νὰ συλλάβῃ τὸν Struktur τῆς πολιτικῆς σκέψεως καὶ τὸ ἀπώτερον νόημα τῶν πολιτικῶν τάσεων καὶ κατευθύνσεων δὲν εἶναι ὑπηρέτης τῆς ἀνθρωπιστικότητος καὶ τῆς ἠθικότητος ὅπως παρατηρεῖ καὶ ὁ Max Lenz (1), ἀλλ' ἀκολουθεῖ τοὺς ἰδικούς της νόμους· πέραν ὅμως ὅλων τῶν ἐπὶ μέρους λεπτομερειακῶν ἐκδηλώσεων μιᾶς πολιτικῆς πράξεως ἡ μιᾶς διπλωματικῆς ἐκδηλώσεως ὑπάρχει τὸ ἰθύονον γενικώτερον πνεῦμα ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπορρέουσι αἱ ἐπὶ μέρους ἐκδηλώσεις.

Εἰς τὴν Ἡπειρον κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας ὑπῆρχε ἀνεπτυγμένη καὶ δρῶσα κάποια ἀνταγωνιστικὴ πολιτικὴ τῶν Μ. Δυνάμεων.

Ὁ ἀνταγωνισμὸς αὐτὸς τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων στὴν Ἡπειρο (συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Ρωσίας) ἦτο ἀπότοκος τῆς γενικωτέρας πολιτικῆς διπλωματικῆς στάσεως ἔναντι τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

Ὡς χαρακτηριστικὸν δεῖγμα τῆς ἀνταγωνιστικῆς πολιτικῆς τῶν Μ. Δυνάμεων στὴν Ἡπειρο καὶ Ἀλβανίαν ἀναφέρομεν, ἐπὶ παραδείγματι, τὴν πάλιν τῆς Αὐστριακῆς καὶ Ἀγγλικῆς πολιτικῆς.

Ἰδού, ἐπὶ παραδείγματι, τί ὁ Αὐστριακὸς διπλωμάτης Hahn (2) περιγράφει εἰς μίαν ἐκθεσίν του πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν (Βιέννην).

«Ἡ Ἀγγλικὴ πολιτικὴ ἐν Ἡπείρῳ ὑπέστη κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια κλονισμὸν καὶ νέας ἤτας.

1) B o r r i e s. Grenzen und Aufgaben der Geschichte als Wissenschaft 1930 σελ. 38. «Die Politik nicht die Dienerin der Humanität und Moralist.

2) Hahn πρὸς Von Buol-Schauenstein (ἐκθεσις ὑπ' ἀριθ. 11820 τῆς 28 Αὐγούστου 1852). Πρβλ. κατωτέρω εἰς τὸ Β' μέρος δημοσιεύσιν της ὁλόκληρον).

Ὁ Dr H a h n εἶναι ὁ Αὐστριακὸς ἐκεῖνος διπλωμάτης ὁ ὅποιος τῇ ὑποδείξει τοῦ ἐν Ἀθήναις Αὐστριακοῦ Πρεσβευτοῦ P r o k e s c h ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ Αὐστριακοῦ Προξενίου στὰ Γιάννενα κατόπιν προαγωγῆς τούτου (Πρβλ. ἐκθεσιν ὑπ' ἀριθ. 50 Κόμητος S t ä r m e r πρὸς M e t t e r n i c h καὶ ἐκθεσιν ὑπ' ἀριθ. 61 Ferdinand Haas πρὸς Κόμητα Von Ruol-Schauenstein). Ἡ πρότασις μάλιστα

Ἡ Ἀγγλικὴ πολιτικὴ ἐπηρέαζε ὥς γνωστὸν μέχρι τοῦδε ἡ μάλλον κατέβαλε προσπάθειας νὰ ἐπηρεάζη κατὰ μέγα μέρος καὶ τοὺς Προξενικοὺς ὑπαλλήλους.

Οἱ Τούρκοι οἱ ὅποιοι σημειωτέον πάντοτε ἐσέβοντο τοὺς Προξενικοὺς ὑπαλλήλους παρατηροῦν τώρα τὴν ὕφεσιν ποῦ σημειώνεται ὥς πρὸς τὴν διάκρισιν αὐτὴν καὶ συνεπῶς ἐλπίζουν ὅτι στὸ προσεχὲς μέλλον δὲν θὰ εἶναι ἡ Ἀγγλικὴ πολιτικὴ (¹) ἡ μοναδικὴ ποὺ θὰ δίνῃ τὸν τόνον καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν διαφορῶν ἐπιδράσεων».

Ἡ Ἀγγλικὴ πολιτικὴ ὥς στηριζομένη εἰς τὸ δόγμα τῆς γενικωτέρας ἀπόψεως περὶ διατηρήσεως τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἦτο κατὰ βάθος φιλότουρκος, ἀκριβῶς δὲ ἡ μέχρι σκανδάλου πολλάκις φθάνουσα φιλικὴ στάσις τῆς Ἀγγλίας ἔναντι τῆς Τουρκίας στεναχωρεῖ τὴν Αὐστριακὴν πολιτικὴν.

Οὕτω, ὁ ἐν Ἰωαννίνοις Αὐστριακὸς Πρόξενος Ferdinand Haas (¹) εἰς ἐκθεσίν του πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ὑποστηρίζει ὅτι ἡ Τουρκία λόγῳ τῶν ἐν Ἡπείρῳ μηχανορραφιῶν τῆς Ἑλληνικῆς προπαγάνδας ἔχει ἀνάγκην τῆς βοηθείας Κρατῶν Εὐρωπαϊκῶν ποὺ νὰ μὴ ὑποστηρίζουν τὴν Ἑλληνικὴν ἄποψιν ὅπως π. χ. ἡ Αὐστρία καὶ συνεπῶς κακῶς πράττει ἡ Τουρκία ἀνεχομένη τὴν Ἀγγλίαν ἐν Ἡπείρῳ.

Ὁ αὐτὸς Αὐστριακὸς διπλωμάτης ἐκφράζει τὴν λύπην του ὅχι μόνον διὰ τὴν ἀπλῶς φιλικὴν ἀλλὰ καὶ μέχρι σκανδάλου πολλάκις φθάνουσιν στάσις τῆς Ἀγγλίας ἡ ὁποία καὶ ὅταν λαμβάνουν ἐπεισόδια εἰς βάρος ὑπηκόων της, τὰ διευθετεῖ πάντοτε κατὰ τρόπον ὥστε νὰ εἶναι ἄρεστὴ εἰς τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν.

Οὕτω τὸ ἐπεισόδιον τὸ ὁποῖον ἐδημιουργήθη ἐκ μέρους Τούρκων εἰς βάρος ὑπηκόων τῆς Ἰονίου Πολιτείας κατὰ τὸ ἔτος 1852 ἐν τῷ λιμένι τοῦ Μούρτου, ἡ Ἀγγλικὴ διπλωματία τὸ διευθέτησε κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ μὴ δυσανεξήσῃ τὴν Τουρκίαν, περιορίσθη δηλαδὴ εἰς τὴν ἀποστολὴν

πρὸς προαγωγὴν τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις Αὐστριακοῦ Προξενίου ἀπετέλεσε ἀντικείμενον ἀνταλλαγῆς γνωμῶν Prokesch - Graf Stürmer καὶ Metternich καὶ δείχνει τὸ μεγάλο διαφερὸν τῆς Αὐστριακῆς Μοναρχίας γιὰ τὴν ἐν Ἡπείρῳ παρακολουθήσιν τῆς πολιτικῆς καταστάσεως ἀπὸ πεπειραμένους διπλωμάτας καὶ προξενικοὺς ὑπαλλήλους.

1) Ἡ Ἀγγλικὴ πολιτικὴ ἐστηρίζετο στὸ δόγμα τῆς διατηρήσεως πάσῃ θυσίᾳ τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ συνεπῶς ἦτο κατὰ βάθος φιλότουρκος.

2) Haas Ferdinand πρὸς Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν Αὐστρίας (ἐκθεσις ὑπ' ἀριθ. 398 τῆς 28 Ὀκτωβρίου 1852).

εἰς Πρέβεξαν δύο πολεμικῶν καὶ τὴν ἐπίδοσιν μιᾶς ἐγγράφου διακοινώσεως περὶ ἀποζημιώσεως ἐκ 30.000 ταλήρων.

Κατὰ παράδοξον ὁμῶς τρόπον στὴν γενικὴν σύσκεψιν ποὺ συνεκροτήθη στὰ Γιάννενα, μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς διακανονίσεως ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ Ἀλῆ-Ριζᾶ-Πασᾶ, μετὰ τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου (Μετζίσι) ⁽¹⁾ ἀποτελουμένου ἐκ φανατικῶν Τούρκων καὶ εἰς τὴν ὁποίαν σύσκεψιν παρέστη καὶ ὁ Ἀγγλος Πρόξενος τῶν Γιαννίνων, ἀπεφασίσθη ὅπως καταβληθοῦν μόνον 400 τάληρα.

Κατόπιν τούτου ἡ ἱκανοποίησις τῆς Ἀγγλικῆς διπλωματίας ὑπῆρξε πλήρης καὶ τὰ Ἀγγλικά πολεμικά ἀπέπλευσαν ἐκ Πρεβέζης.

Καὶ γεννᾶται ἤδη τὸ ἀπώτερον ἐρώτημα : Ποῖοι ἦσαν οἱ ἀπώτεροι λόγοι τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς εἰδικῶς στὴν Ἡπειρὸ καὶ τὴν Ἀλβανίαν ὥστε νὰ δικαιολογεῖται μὲν ἡ φιλία πρὸς τὴν Τουρκίαν νὰ ἐπισύρεται δὲ ἡ ἐπιφυλακτικότης καὶ ἡ ἀνταγωνιστικὴ στάσις τῆς Αὐστρίας ;

Ἀπὸ μίαν διαφωτιστικὴν ἐμπιστευτικὴν ἐκθεσὶν ποὺ διεβιβάσθη ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Αὐστρίας (Βιέννη) πρὸς τὸν Πρόξενον τῶν Γιαννίνων Dr Hahn ⁽²⁾ μὲ χρονολογίαν 30 Ἰουνίου 1850 καὶ ἣτις ἀνευρέθη ὑπὸ τοῦ γράφοντος τὰς γραμμὰς ταύτας εἰς τὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Βιέννης ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων διπλωματικῶν ἐκθέσεων αἱ ὁποῖαι δημοσιεύονται ⁽³⁾ εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς παρούσης μελέτης, ἀποσπῶμεν τὰ κάτωθι ποὺ διευκρινίζουν ἐπαρκῶς τὰς ἐπιφυλάξεις τῆς Αὐστριακῆς διπλωματίας, ἀλλὰ καὶ ἀναλύουν παραλλήλως καὶ τοὺς σκοποὺς τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς.

Τὸ ἱστορικὸν τῆς μεταβιβάσεως τῶν κατωτέρω ἐκτιθεμένων μυστικῶν ὁδηγιῶν ἐκ μέρους τῆς Αὐστριακῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν Dr Hahn Πρόξενον στὰ Γιάννενα ἔχει ὡς κάτωθι :

Ὁ Πρόξενος Hahn εἶχε κάμει μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ὁργανώσεως τοῦ δικτύου τῆς πολιτικῆς καὶ ἐμπορικῆς δράσεως τοῦ Αὐστριακοῦ Προξενείου εἰδικὸν ταξίδιον εἰς Ἀλβανίαν καὶ εἶχεν ἀποστείλει ἐκθεσιν ἐμπιστευτικὴν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν μὲ παρατηρήσεις ποὺ ἀφοροῦσαν μόνον τὴν ἐμπορικὴν πλευράν, ἀπὸ ἀπόψεως δηλονότι παραγωγῆς προϊόντων ὡς καὶ μελλοντικῆς ἐπεκτάσεως τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν ἐν Ἡπείρῳ διὰ τῆς εἰσαγωγῆς Αὐστριακῶν ἐμπορευμάτων.

1) Πρβλ. ὑπ'ἀριθ. 393 ἐκθεσιν τῆς 23 Ὀκτωβρίου 1852 τοῦ Αὐστριακοῦ Προξένου στὰ Γιάννενα Haas Ferdinand πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν.

2) An den Vice consul Dr Hahn in Jannina No 29. (Wien 30 Juni 1850).

3) Διὰ πρώτην φοράν.

Ἡ ἐκθεσις παρεπέμφθη εἰς τὸ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον τοῦ Ἐμπορίου.

Τὰ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως δὲν εἶχον λάβει κατὰ τὸ ἐν λόγῳ ταξιδιον τὴν ἐμπρέπουσαν διευκρίνησιν· ἐπὶ τῇ προόψει ὅμως νέου ταξιδίου τοῦ ὡς ἄνω διπλωμάτου εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀλβανίας, τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν ὁδηγίας γύρω ἀπὸ τὰ σημεῖα εἰς τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν του.

«Ὅπως γνωρίζετε — λέγουν ἐπὶ λέξει αἱ διαβιβασθεῖσαι ὁδηγαὶ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν — ἡ Ἀγγλία εἶναι πρὸ παντὸς ἐκείνη ἢ ἐξωτερικὴ δύναμις ἡ ὁποία προσπαθεῖ νὰ ἀσκήσῃ μίαν ὑπερισχύουσαν ἐπίδρασιν στὴν Ἡπειρο καὶ στὴν Ἀλβανίαν.

Τὰ ἀπώτερα αἷτια ποὺ βρίσκονται στὰς τάσεις αὐτὰς τῆς Ἀγγλικῆς διπλωματίας δὲν εἶναι δύσκολον νὰ μαντεύσεται.

Εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ Ἀγγλία διὰ τὴν ἐξασφάλισίν της εἰς τὰς Ἰονίους νήσους κάμνει χρῆσιν ὅλων τῶν δυνατῶν μέσων γὰρ νὰ μὴ ἔχη στὴν Ἀλβανίαν κανένα ἄλλον γείτονα ἐκτὸς τῶν τελείως ἀκινδύνων Τούρκων.

Εἰς τὰ ὅμματα τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως πάντοτε ἡ Ἀγγλικὴ διπλωματία παρουσιάζει τὴν ἀξίαν τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ κυριαρχία της πρὸς καταπολέμησιν ὅλων τῶν ἐξωτερικῶν ἀντιδράσεων.

Παραλλήλως ἡ Ἀγγλία παραχωρεῖ προθύμως εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν ἐκεῖνο ποὺ ἀπαιτοῦν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἐν Κερκύρᾳ Ἀγγλικὴ Πρεσβεΐα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν ἐδρεύων ἀνώτατος πολιτικὸς Διοικητής.

Τὰ ὄργανα διὰ τῶν ὁποίων δρᾷ ὁ ἀνώτατος Λόρδος Διοικητὴς πλησίον τῶν τοπικῶν Τουρκικῶν Ἀρχῶν στὴν Ἡπειρο καὶ στὴν Ἀλβανίαν εἶναι τὰ κατὰ μῆκος τῶν παραλιακῶν πόλεων ἐγκαθιδρυμένα Ἀγγλικὰ Προξενεῖα, ἐκτὸς βέβαια τῶν ἀφοσιωμένων εἰς Αὐτὴν ἀρχηγῶν (¹).

Συνεπῶς τὰ ὡς ἄνω παραλιακὰ σημεῖα δὲν ἐξυπηρετοῦν μόνον τὰ ἐμπορικὰ συμφέροντα ἀλλὰ κατευθύνουν τὸ βλέμμα των καὶ εἰς πολιτικὰς ἀπόψεις.

Ὅπως ἡ Κυβερνητικὴ θέσις στὰ Γιάννενα κατέχεται ἀπὸ τὸν Ἰσμαήλ - Πασᾶν (²), ἔτσι πρέπει καὶ αἱ ἄλλαι ἀνώτεραι θέσεις εἰς τὰς Ὀθωμανικὰς ἐπαρχίας νὰ κατέχωνται ἀπὸ ὑπαλλήλους Ἀγγλόφίλους»,

1) Πρβλ. ὑπ' ἀριθ. 893 διπλωματικὴν ἐκθεσιν τοῦ 1852 ὅπου περιγράφονται τὰ Ἀγγλόφιλα αἰσθήματα τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ Ἡπείρου Ἀλῆ - Ριζᾶ Πασᾶ κατὰ τὸ ἐπεισόδιον τοῦ Μούρτου.

2) Γενικὸν Διοικητὴν κατὰ τὸ 1850.

Ἐτσι βλέπει ἡ ἐπίσημος Αὐστριακὴ διπλωματία τοὺς σκοποὺς τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς στὴν Ἡπειρο καὶ στὴν Ἀλβανία.

Ἐν συνεχείᾳ εἰς τὰς αὐτὰς ὡς ἄνω ὁδηγίας παρέχονται συστάσεις περὶ ἐξακριβώσεως ὑπηρεσίας εἰς τὴν στρατιωτικὴν Διοίκησιν Ἰωαννίνων καὶ Μοναστηρίου ὡς ὑπασπιστῶν ὠρισμένων ἀρνησιθρήσκων Οὐγγρων καὶ Πολωνῶν, καὶ ἀναλύεται λεπτομερῶς ἡ μεγάλη σημασία τὴν ὁποίαν ἐνέχουν διὰ τὴν Αὐστριακὴν πολιτικὴν αἰθρησκευτικαὶ σχέσεις μετὰ τοῦ καθολικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἀλβανίας, ὡς ἐπίσης καὶ μετὰ τὴν τύχην τῶν ὑπαρχόντων ἐν Ἀλβανίᾳ Κρυπτο-Καθολικῶν.

Καὶ αἱ ὁδηγαὶ τελειώνουν διὰ τῶν κάτωθι :

« Αὐτὰ εἶναι ἐπὶ τοῦ παρόντος τὰ θέματα γὰρ τὴν λύσιν τῶν ὁποίων ἔχετε νὰ ἀφιερώσετε τὰς ἐνεργείας σας μὲ περίσκεψιν καὶ μὲ Τάκτ, τὰ δὲ ἀποτελέσματα τῶν ἀντιλήψεών σας ἐπὶ τῆς πολιτικῆς καὶ θρησκευτικῆς καταστάσεως νὰ μᾶς γνωρίσετε ἀμέσως μὲ πρώτην εὐκαιρίαν.

Καὶ προκύπτει ἤδη εὐλογος ἡ ἀπορία ἐν συνεχείᾳ τῶν ὡς ἄνω ἐκτεθεισῶν ἀπόψεων τῆς ἐπισήμου Κυβερνήσεως.

Ποῖοι ἦσαν ἄραγε οἱ ἀπώτεροι πολιτικοὶ σκοποὶ τῆς Αὐστρίας στὴν Ἡπειρο καὶ στὴν Ἀλβανία; Πῶς ἐχειρίζοντο τὰ πολιτικὰ προβλήματα οἱ Αὐστριακοὶ ἐν Ἡπείρῳ ἀντιπρόσωποι;

Ἡ Αὐστριακὴ διπλωματία ἐκτὸς τῆς γενικωτέρας πολιτικῆς τῆς ἥτις ἀπέβλεπε εἰς τὴν διείσδυσιν καὶ εἰς τὰ Βαλκάνια⁽¹⁾, εἰς τὴν Ἡπειρον εἰδικῶς ἐκυριαρχεῖτο ἀπὸ καθαρῶς ἐμπορικοῦς⁽²⁾ σκοποῦς.

1) Γ. Παπανδρέου, Πολιτικὰ θέματα, 1941 σελ. 105-106 (Ἀναδημοσίευσιν ἐκ τῆς Ἐπιθ. τῶν Κοινῶν καὶ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν Τόμ. I τευχ. Α—Β 1916).

«Οἱ πολιτικοὶ σκοποὶ τοὺς ὁποίους ἐπεδίωκεν ἡ Αὐστρία ἦσαν ἡ ἐπέκτασις πρὸς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον, τὸ περίφημον *D r a n g n a c h O s t e n*. Ὁ Βί-
σμαρκ ἔχων τὴν γνώμην καθὼς ἔλεγεν εἰς τὸν Κρίσπ (1877) ὅτι «ἡ Βοσνία καὶ ἡ
Ἑρζεγοβίνη, καὶ ὁλόκληρον τὸ Ἀνατολικὸν ζήτημα δὲν παρουσίαζε κανένα ἐνδιαφέ-
ρον διὰ τὴν Γερμανίαν, ὥθησε τὴν Αὐστρίαν πρὸς τὴν Βοσνίαν καὶ Ἑρζε-
γοβίαν ἀπὸ δυνάμιν οὐσιαστικῶς Γερμανικὴν ἠθέλησε νὰ τὴν κάμῃ Σλαυικὴν.

Ἐνῷ ἡ πολιτικὴ τῶν ἄλλων Κρατῶν γράφει ὁ *H e r r l* τείνει εἰς ἀποικιακὴν
ἐπέκτασιν, ἡ πολιτικὴ τῆς Αὐстроουγγαρίας τείνει εἰς τὴν ἐπιτυχὴ διεξαγωγὴν τῆς
Βαλκανικῆς πολιτικῆς. Ἡ θέσις τῆς ὡς Μεγάλης Δυνάμεως στηρίζεται
εἰς τὴν ἐπέκτασιν ΝΑ. Ἐμπρακτον ἐκδήλωσιν τῆς τάσεως ταύτης ἀπετέλεσεν ἡ μα-
κρὰ ὑπὸ τοῦ Ἀνδρασσε προπαρὰ σκευῆ τῆς κατοχῆς τῆς Βοσνίας, Ἑρ-
ζεγοβίνης προσαρτηθείσης ὀριστικῶς κατὰ τὸ 1908 ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς νεοτουρκικῆς
ἐπαναστάσεως. Ἡ Αὐστριακὴ Αὐτοκρατορία περιλαμβάνουσα ἑκατομμύρια Σλαύων.

Ἔτσι ἐξηγεῖται καὶ τὸ εἰδικώτερον διαφέρον ὅπερ διαφαίνεται καὶ εἰς τὰς διπλωμανικὰς ἐκθέσεις τῶν ἐν Ἡπείρῳ ἀντιπροσώπων τῆς περὶ κατασκευῆς ὁδικοῦ δικτύου στὴν Ἡπειρο γὰρ νὰ ἐξυπηρετηθῇ καλύτερον τὸ Αὐστριακὸν ἐμπόριον.

Οὕτω εἰς διπλωματικὴν ἐκθεσιν τοῦ 1867 ἀναγράφοντας (1) τὰ ἐξῆς :
« Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον εἶναι εἰσήκουεν ἡ Ὑψηλὴ Πύλη τὰς εἰσηγήσεις τοῦ ἐνταῦθα Γενικοῦ Διοικητοῦ Ἐτὲμ - Πασᾶ περὶ ἀποστολῆς μηχανικῶν διὰ τὴν διεξαγωγὴν ὅλης τῆς προεργασίας ἐπάνω στο συγκοινωνιακὸν πρόβλημα τῆς Ἡπείρου, σὲ τρόπον ὥστε ἀποπερατοῦμένων ἐντὸς τοῦ χειμῶνος τῶν προπαρασκευαστικῶν ἐργασιῶν τεθῇ εἰς ἐνέργειαν μὲ τὴν ἔλευσιν τῆς ἀνοίξεως ἡ κατασκευὴ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος συγκοινωνιακοῦ δικτύου.

Ἐτόλμησα νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος ἐπὶ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀντικειμένου, ὑπενθυμίζω δὲ καὶ προγενεστέρων χρονολογιῶν ἀναφορὰς μου διὰ τῶν ὁποίων ἐτόνιζον τὴν σπουδαιότητα τῆς κατασκευῆς τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ Ἰωαννίνων, Ἀρτης καὶ Πρεβέζης ὅπου προσορμίζονται κανονικῶς τὰ ἀτμόπλοια τῆς Ἐταιρείας Loyd.

Ἐπίσης εἰς τὰς ἰδίας ὡς ἄνω ἐκθέσεις μου ἐτόνιζον τὴν ἀνάγκην τῆς πυκνώσεως τῶν Αὐστριακῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν μετὰ τῶν ὡς ἐν λόγῳ Ἡπειρωτικῶν πόλεων· ἃς μοὶ ἐπιτραπῇ δὲ διὰ σήμερον νὰ τονίσω ὅτι μὲ ὑποστήριξις τῶν ὑπὸ τοῦ Ἐτὲμ - Πασᾶ (2) προτάσεων πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην σχετικῶς μὲ τὰς

καὶ τείνουσα ἀναγκαστικῶς πρὸς τὴν Ἀνατολήν, ἀφ' ἧς ἡ Πρωσσία ἐπεκράτησεν εἰς τὴν Γερμανίαν εὐρέθη ἀντιμέτωπος τοῦ Ρωσικοῦ Πανσλαβισμοῦ διεκδικούντος τὸν τίτλον τοῦ προστάτου ὅλων τῶν Σλαύων καὶ ἐπιδιώκοντος τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον εἰς ἰδίαν σφαῖραν ἐπιρροῆς.

Ἐν γένει ὁμως ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Αὐстроουγγαρίας ἦτο παθητικὴ καὶ δισκίνητος. Τὸ βλέμμα τῆς ἔμενε προσηλωμένον εἰς τὰς ἐσωτερικὰς διαστάσεις τῶν ὁδικῶν περιήπου ἐθνικοτήτων τὰς ὁποίας περιεῖχε καὶ διὰ τὴν κυβέρνησιν τὴν ὁποίαν ἀφ' οὗτου κατέκλυσαν τὴν Εὐρώπην τὰ ἐθνικιστικὰ ρεύματα οὐδὲν ἦρκει πλέον ὁ παλαιὸς δεσμὸς τῆς κρατικῆς ὁργανώσεως καὶ τῆς πίστεως πρὸς τὸν δυναστεύοντα οἶκον, οἱ διάφοροι ἐθνικότητες, ἂν δὲν ἐξεδήλουν ὅλαι τὴν ἀκατάβλητον ἐπιμονὴν τῶν Ἰταλῶν, Σέρβων, Ρουμάνων πρὸς ἀπόσπασιν, ἐπάλαιον ὁμως σφοδρῶς πρὸς ἀλλήλας ὑπὲρ τῆς αὐτονομίας καὶ τῆς ὑπεροχῆς των—εἰς αὐτὴν δὲ τὴν ἐσωτερικὴν πάλην ἐξηντλεῖτο ἡ ζωτικὸς καὶ ἐξουδετεροῦτο ἡ δύναμις τῆς Αὐτοκρατορίας».

2) Σ. Βορείου, Γιά μιὰ νεοελληνικὴ οἰκονομικὴ Ἱστορίαν, Ν. Ἑστία 1942 τεῦχος 372 σελ. 1246-1251.

1) Zwiedinek πρὸς Von Beust (N. 327, 30 Ὀκτωβρίου 1867).

2) Γενικοῦ Διοικητοῦ στὰ Γιάννινα.

ὑπὸ κατασκευὴν ὁδοὺς ἐκ μέρους τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Αὐτοκρατορικοῦ ἀντιπροσώπου μας, ἀναμφιβόλως θὰ εἶναι πρὸς ὄφελος τῶν Αὐστριακῶν συμφερόντων».

Οἱ ἐμπορικοὶ σκοποὶ τῆς Αὐστριακῆς διπλωματίας στὴν Ἡπειρο παραλλήλως πρὸς τὰ ὡς ἄνω γενικῶς σχηματίζοντα ἔχουν διατυπωθῇ καὶ συνοψίζονται σαφέστατα καὶ εἰς μὴ ἐκθέση (¹) τοῦ ἔτους 1868 τοῦ Z w i e d i n e k πρὸς τὸν V o n P r o k e s c h O s t e n πρεσβευτῆ τῆς Αὐστρίας στὴν Κωνσταντινούπολι.

Ἡ διεξόδος δηλονότι ἡ ἐμπορικὴ στὴν Ἡπειρο ὅπως ἐτονίζετο ἐπανειλημμένως εἰς τὰς ἐτησίαις ἐμπορικὰς ἐκθέσεις τῶν κατὰ καιροὺς Αὐστριακῶν Προξένων στὰ Γιάννενα, συνίστατο εἰς τὸ γεγονὸς «ὅτι ἡ Αὐστριακὴ βιομηχανία ἦτο προωρισμένη πρὸ παντὸς νὰ προμηθεύῃ τὰς ἀγορὰς τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Νοτίου Ἀλβανίας μὲ τὰ προϊόντα της». (²)

Γεννᾶται ὁμῶς τὸ ἐρώτημα :

Κατέκλυσε πραγματικῶς τὸ Αὐστριακὸν ἐμπόριον τὴν Ἡπειρον καὶ μέχρι τίνος βαθμοῦ ;

Περὶ τούτου αἱ Προξενικαὶ πληροφορίες εἶναι διστακτικαί.

Οἱ Πίνακες τῶν Πρακτορείων Πρεβέζης καὶ Αὐλῶνος σχετικῶς μὲ τὰ διὰ τῶν ἀτμοπλοίων τῆς Ἑταιρείας Lloyd εἰσαγόμενα ἐξ Αὐστρίας ἐμπορεύματα ἀποτελοῦν ἐν δεδομένον ἐπάνω εἰς τὸ ὅποιον θὰ μπορούσαν νὰ συναχθοῦν συμπεράσματα.

Ἀλλὰ ἐκτὸς τῶν ὡς ἄνω λιμένων, σημαντικὴ ποσότης ἐμπορευμάτων εἰσήγετο καὶ δι' ἄλλων Ἡπειρωτικῶν λιμένων, διὰ τὰς ὁποίας ὁμῶς ἐλλείπουν στατιστικαί, δεδομένου ὅτι ἡ ἐπίσημος Στατιστικὴ δὲν εἶχεν εἰσαχθῇ ἐκ μέρους τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως καὶ ἦτο ἄγνωστος ἀκόμη εἰς τὴν Ἡπειρον ἡ χρησιμοποίησις της διὰ ἐμπορικὰς καὶ πολιτικὰς μελέτας.

Συνεπῶς δὲν μπορεῖ νὰ προσδιορισθῇ (³) «ἡ ποσότης τῆς ἐξ Αὐστρίας εἰσαχθέντων ἐμπορευμάτων οὔτε κατὰ προσέγγισιν πολὺ δὲ περισσότερον νὰ ἐκτιμηθῇ ἡ ἀναλογία τῆς περὶ τῆς ὁ λόγος ποσοτικῆς καταναλωτικῆς (⁴) δυνάμεως τῆς χώρας».

Διὰ ταῦτα ἡ προσπάθεια τῶν Αὐστριακῶν Προξενικῶν ἀρχῶν περι-

1) Z w i e d i n e k πρὸς V o n P r o k e s c h O s t e n. Ἐκθέσις No 42 τῆς 23 Ἰανουαρίου 1868.

2) Τοῦ Αὐτοῦ, Αὐτόθι.

3) Ὁ Z w i e d i n e k (No 42 Ἐκθέσεως, αὐτόθι) ἐπρότεινε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὴν εἰσαγωγὴν σιδηρικῶν διὰ τὴν ἀγορὰν τῶν ὁποίων παρείχετο εὐκαιρία πρώτης τάξεως, εἰς μόνον κατὰ τὴν ἐπιλογὴν τῶν εἰσαγομένων εἰδῶν ὑπελογίζοντο αἱ ιδιότυποι ἀνάγκαι καὶ συνήθειαι τοῦ Ἡπειρωτικοῦ πληθυσμοῦ.

4) Τοῦ Αὐτοῦ, Αὐτόθι.

στράφησαν εἰς τὸ νὰ ὀργανώσουν πλῆρες δίκτυον ἐμπορικῶν συναλλαγῶν εἰς ὅλην τὴν Ἡπειρον.

Κατὰ τὸ ἔτος 1868 τὰ σημεῖα τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν ἀντικείμενον μελέτης στὴν Ἡπειρον ἐκ μέρους τῶν Προξενικῶν Προϊσταμένων τῆς Αὐστριακῆς διπλωματίας συνωψίζοντο εἰς τὰ κάτωθι (¹).

1) Μέχρι ποίου σημείου αἱ ἐπαναστατικαὶ ἐξεγέρσεις στὴν Ἡπειρον θὰ ἐπετύγγανον τοῦ σκοποῦ των εἰς ἀπώτερον ἢ πλησιέστερον χρόνον.

2) Ποία ἡ θέσις τοῦ Ραγιά στὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἡπείρου.

3) Ἐὰν ηὔξανετο ἡ ἡλαττοῦτο ἡ δύναμις τοῦ Μουσουλμανικοῦ στοιχείου στὴν Ἡπειρον.

4) Ποία ἡ ἐπιτυχία τῆς διοικητικῆς μεταρρυθμίσεως ποὺ ἐμελετᾶτο νὰ ἐισαχθῇ εἰς τὸ Βιλαέτι τῶν Γιαννίνων καὶ δὴ εἰς τὰς ἀπομεμακρυσμένας περιοχὰς τῆς Ἡπείρου.

Τὰ ὡς ἄνω σημεῖα παρηκολουθοῦντο καὶ ἐξητάζοντο παραλλήλως καὶ ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Γαλλίας, τῆς Ρωσσίας καὶ τῆς Ἀγγλίας καὶ ἐντεῦθεν καταρκεῖται ἡ ἀξία τῶν Προξενικῶν ταξιδίων στὴν Ἡπειρον καὶ στὴν Ἀλβανίαν.

Μὲ τὴν ἰδίαν δὲ ὀξυδέρκειαν μὲ τὴν ὁποίαν οἱ Αὐστριακοὶ ἐν Ἡπείρῳ ἀντιπρόσωποι διηυθέτουν τὰ ἐμπορικὰ συμφέροντα, διεχειρίζοντο καὶ τὰ πολιτικὰ ζητήματα καὶ μάλιστα μὲ προοπτικὴν τὴν περισσότερες φορὲς φιλελληνικήν.

Οὕτω κατὰ τὸ σοβαρὸν ἐπεισόδιον τὸ ὁποῖον ἐσημειώθη στὰ Γιάννενα τὰς παραμονὰς τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1868 μὲ τὴν ἐνέργειαν τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ Ἐτὲμ - Πασᾶ, ὅστις διέταξε (²) τὴν σύλληψιν καὶ ἐξορίαν εἰς Βεράτιον τοῦ Συμβουλίου τῆς συντεχνίας τῶν ἀρτοποιῶν, ἐπεισόδιον δηλαδὴ τὸ ὁποῖον ἐδημιούργησε ἐρεθισμὸν τῶν πνευμάτων τῶν Χριστιανῶν κατὰ τῶν Τούρκων καὶ θὰ κατέληγε σὲ σοβαρὰς συγκρούσεις καὶ αἱματοχυσίαν, παρατηρήθη ζωηρὰ κίνησις τῶν Προξενικῶν ἀρχῶν τῶν Γιαννίνων, προεξάρχοντος τοῦ Ρώσου Προξένου, γὰρ νὰ ἐπιτευχθῇ συλλογικὸν διάβημα καὶ συλλογικὴ διαμαρτυρία ἐκ μέρους τῶν ἀντιπροσώπων ὅλων τῶν Μ. Δυνάμεων πρὸς τὸν Γενικὸν Διοικητὴν τῆς Ἡπείρου.

1) Zwiechnek πρὸς Von Prokesch Osten. Κων)πολιν (Αὐτόθι).

2) Διότι δὲν ἐδέχθησαν κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων παρὰ τὴν γενικὴν ἀργίαν καὶ τὸ κλείσιμο ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν καταστημάτων νὰ παρασκευάσουν αὐτοὶ κατ' ἐξαίρεσιν ψωμί γιὰ τοὺς στρατιώτας (Πρβλ. Ἐκθεσιν ὑπ' ἀριθ. 7 τῆς 8 Ἰανουαρίου 1868 τοῦ Zwiedinek πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Αὐστρίας (Βιέννην).

Καὶ ἡ μὲν Ρωστικὴ ἐπέμβασις ἦτο ἀπροκάλυπτος καὶ φιλελληνική, ἡ Ἀγγλικὴ δὲ ὁμοῦς στάσις τελείως παθητικὴ καὶ ἀρνητικὴ εἰς τὸ βάθος, γὰρ νὰ μὴ προκληθῇ δυσαρέσκεια κατὰ τῶν Τούρκων, ἡ δὲ Αὐστριακὴ τοῦναντίον σῶφρων, ἐνεργητικὴ καὶ Χριστιανικὴ καὶ ὡς ἀπεδείχθη ἀπὸ τὴν ἐξέλιξιν τῶν γεγονότων αὐτόχρημα φιλελληνική, δεδομένου ὅτι μόνον εἰς τὸν χειρισμὸν τοῦ ζητήματος ἐκ μέρους τοῦ Αὐστριακοῦ Προξένου ἀπεφεύχθη ἡ μεταξὺ Τούρκων καὶ Χριστιανῶν σύρραξις.

Οὕτω, δικαιολογῶν ὁ Αὐστριακὸς Πρόξενος τὴν ἐνεργὸν ἐπέμβασίν του εἰς τὸ σοβαρώτατον (¹) ὡς ἄνω ἐπείσῳδιον, γράφει (²) μεταξὺ ἄλλων εἰς τὴν μακροσκελεστάτην ἐκθεσίν του πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τὰ κάτωθι :

« Ἡ κατάστασις ὅπως εἶχεν περιπλακεῖ (κατόπιν τῶν ἐνεργειῶν Ἑλλήνων καὶ Ρώσου Προξένων, ὡς καὶ τῆς ἀστόχου ἐνεργείας τοῦ Μητροπολίτου) ἦτο λίαν ἐπικίνδυνος καὶ μία ἐμμονὴ εἰς ἀπόλυτον παθητικότητα, στάσιν δηλαδή τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀναγάγει εἰς νόμον ὁ Ἀγγλος συνάδελφος μου δὲν μοῦ ἐφαίνετο πλέον ὅτι συνεβιβάζεται πρὸς τὰ καθήκοντα ἑνὸς Προξένου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν γνώμην μου πρέπει νὰ χρησιμοποιῇ τὴν ἐπίδρασιν ποὺ διαθέτει ὅχι μόνον διὰ τὸ συμφέρον τῆς Κυβερνήσεως τὴν ὁποίαν ἀντιπροσωπεύει ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ καλὸν τοῦ πληθυσμοῦ ἀνάμεσα εἰς τὸν ὁποῖον ζῇ.

Μετέβην συνεπῶς ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ Ραμαζανίου (³) κατὰ τὸ σούρουπο εἰς τὸν Ἑτὲμ - Πασᾶ (⁴) μὲ τὸν ὁποῖον εὗρίσκομαι προσωπικῶς σὲ φιλικὴν ἐπικοινωνίαν καὶ τοῦ παρέστησα τὸν εἰκόνα τοῦ κινδύνου τὸν ὁποῖον ἐδημιούργησε μὲ τὴν πάρα πολὺ ἐσπευσμένην ἐνέργειάν του.

Προσεπάθησε νὰ δικαιολογήσῃ τὴν λήψιν τῶν μέτρων εἰς τὰ ὁποῖα εἶχε προβῇ συνεπείᾳ ἀφ' ἑνὸς τῆς ἐξεγέρσεως τῶν στρατιωτῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ Τουρκικοῦ πληθυσμοῦ λόγῳ ἑλλείψεως ἄρτου.

Τοῦ ἀντεπαρετήρησα ὅτι ἡ τοπικὴ Διοίκησις ἔπρεπε προηγουμένως νὰ εἶχε προβλέψῃ αὐτὴν τὴν ἑλλειψιν καὶ ὅτι ἀποτελεῖ ἐσφαλμένην πολιτικὴν νὰ θέλῃ τις νὰ ὑπερνικήσῃ ἕνα κακὸν μὲ τὸ νὰ δημιουργῇ ἕνα ἄλλο μεγαλύτερον καὶ νὰ προωθῇ τὴν πρωτοβουλίαν, ὥστε νὰ διεγείρῃ σφοδροὺς φανατισμοὺς ἑνὸς μέρους τοῦ πληθυσμοῦ εἰς βάρος τοῦ ὑπολοίπου.

1) Ἡ ἐγκατάμειξις καὶ τοῦ Μητροπολίτου εἰς τὸ δημιουργηθὲν ἐπείσῳδιον καὶ ἡ στενὴ συνεργασία του μὲ τὸν Ρώσον Προξένον παρώξυνε τὰ πράγματα.

2) Zwiedinek πρὸς Ὑπουργ. Ἐξωτερικῶν (Ἐκθ. Ν. 7 τῆς 8 Ἰανουαρ. 1868).

3) Τὸ ἐπείσῳδιον τὸ ὁποῖον ἐδημιουργήθη κατὰ τὰς ἐορτὰς τῶν Χριστουγέννων συνέπεσεν καὶ πρὸς τὴν ἐορτὴν τοῦ Ραμαζανίου.

4) Γενικὸς Διοικητὴς τοῦ Πασαλίκιου κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

Ἐπὶ πλέον δὲν τοῦ ἀπέκρουσα τοὺς κινδύνους τοὺς ὁποίους ἐγκλείει ἡ διὰ τῆς καταπολεμήσεως τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος καλλιέργεια προσφόρου ἐδάφους διὰ τὰς μηχανορραφίας τῆς Ἑλληνο-Ρωσικῆς προπαγάνδας.

Κατώρθωσα νὰ πείσω τὸν Πασᾶν διὰ τὰ σφάλματα τὰ ὁποῖα διεπράχθησαν καὶ νὰ τὸν μεταπείσω ὥστε νὰ ἐκδώσῃ διαταγὴν ἐπανόδου ἐντὸς τῆς ἰδίας νικτὸς τῶν Προϊσταμένων τῶν ἀρτοποιῶν ποὺ εἶχον ἐξορισθῇ.

Πράγματι πρὸ τῆς μεσημβρίας τῆς δευτέρας ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων ἐπὶ ἀνῆλθον οἱ ἐξοριστοὶ στὴν πόλιν τῶν Γιαννιῶν καὶ εἰσι ἀπεσοβήθη ὁ κίνδυνος μιᾶς κολοσσιαίας ἐξεγέρσεως τῆς φανατισμένης λαϊκῆς ψυχῆς τοῦ Χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ».

Καὶ κλείνει ὁ ἐν λόγῳ νουνεχῆς, ὀξυδερκῆς καὶ φιλλέλην (¹) Αὐστριακὸς διπλωμάτης τὴν ἐκθεσὶν του διὰ τῶν κάτωθι.

«Καταβάλλω προσπάθειας (²) ὅσον βέβαια μοῦ ἐπιτρέπει ἡ οὐδετέρα θέσις μου, νὰ μεσιτεύσω μεταξὺ τῶν ἐχθρικών μερίδων καὶ διὰ τῆς φρονήσεως νὰ ἐπιζητῶ ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ προλάβω τὴν ἔντασιν τῶν σχέσεων ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ καλλιεργήσω τὴν διατήρησιν τῆς ὑφισταμένης τάξεως».

Δώσαντες ἤδη μίαν ἀμυδρὰν εἰκόνα τῶν κυριωτέρων γενικῶν γραμμῶν τοῦ βάθους τῆς Ἀγγλικῆς καὶ Αὐστριακῆς πολιτικῆς στὴν Ἡπειρὸ καὶ στὴν Ἀλβανία, δύο δηλαδὴ πολιτικῶν ἀπόψεων αἱ ὁποῖαι κατ' οὐσίαν εἰς τὸ βάθος των συνεκρούοντο καὶ ἀντεμάχοντο ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐδάφους, πρὶν ἢ μεταπηδήσωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς πολιτικῆς καὶ τῶν ἄλλων Μ. Δυνάμεων (Ρωσσίας, Γαλλίας καὶ τῆς Ἰταλίας) ἐν παρόδῳ ἃς δοῦμε ἂν ὑπῆρξε σημεῖον ἡ πολιτικὸν γεγονός στὴν Ἱστορίαν τῆς Ἡπείρου ἐπὶ τοῦ ὁποίου νὰ συνεφώνησαν κατ' ἀρχὴν αἱ δύο αὗται ἀνταγωνιζόμεναι πολιτικαὶ τάσεις.

Καὶ ὡς τοιοῦτον γεγονὸς εἶναι ἡ Ἡπειρωτικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1854, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας ἡ Αὐστρία διὰ τῶν ἐν Ἡπείρῳ διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων της παρηκολούθησεν μὲ ἀγωνίαν τὸν ρόλον τὸν ὁποῖον ἡ Ἀγγλικὴ ἰδίως πολιτικὴ ἐτήρησεν ἔναντι τῶν διαφορῶν φάσεων τοῦ Ἡπειρωτικοῦ ἀγῶνος.

Καίτοι δὲ κατ' ἀρχὴν ἐταυτίζοντο καὶ τῆς Αὐστρίας αἱ ἀπόψεις μὲ τὴν Ἀγγλικὴν πολιτι-

1) Εὐρ. Σοῦρλα, Ἡπειρος καὶ Αὐστριακὴ διπλωματία Ἡπειρ. Χρον. 1932.

2) Ὑπέδειξε καὶ εἰς τὸν Μητροπολίτην τὸ σφάλμα εἰς τὸ ὁποῖον εἶχε περιπέσει, τὸν δὲ Ἐπὶ - Πασᾶν προσεπάθησε νὰ προφυλάξῃ ἀπὸ παρόμοια ἀνθελληνικὰ αἰσθήματα.

κ ἢ ν ὡς πρὸς τὴν τηρητέαν στάσιν ἐκ μέρους τῶν ἑναντι τοῦ Ἑπειρωτικοῦ ἀγῶνος καὶ τοῦ δόγματος περὶ τῆς ἀκεραιότητος τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας, ἐν τούτοις ὅμως δυσπιστία καὶ ἀντιζηλία συνεῖχον τὴν Αὐστριακὴν πολιτικὴν καὶ διπλωματίαν, ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο τοὺς βαθυτέρους σκοποὺς τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι κατὰ τὴν πρώτην φάσιν τοῦ Ἑπειρωτικοῦ ἀγῶνος ἐπεκράτησεν κάποια σύγχισις εἰς τὴν παλαιὰν πολιτικὴν τῆς Ἀγγλίας ἑναντι τῆς Ἑπείρου ἢ ὁποῖα ἐξυπηρετεῖ πιστῶς τὸ δόγμα τῆς Τουρκικῆς ἀκεραιότητος, ἡ φαινομενικὴ ὅμως αὐτῇ ἀπόκλισις τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς ἦτο καθαρῶς προσωπικὴ καὶ προήρχετο ἐκ μέρους τῶν ἐν Ἑπείρῳ διπλωματικῶν (¹) ἀντιπροσώπων της.

Γι' αὐτὸ ἡ ἐπέμβασις ἀργότερον τοῦ Λόρδου Clarendon θέτει τέρμα εἰς τὰς προσωπικὰς συμπαθείας τῶν Ἀγγλῶν ἀντιπροσώπων ἑναντι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος στὴν Ἑπείρον, ἡ δὲ ἀποστολὴ σιὰ Γιάννενα τοῦ Ἀγγλου Προξένου τοῦ Μοναστηρίου (Μπιτόλια) Longwerth — γνωστοῦ γιὰ τὴν ἀνθελληνικὴν πολιτικὴν του ἀπὸ τὴν προηγουμένη δράσι του στὴν Ἑπείρο — ἀποτελεῖ τὴν ἐπισφράγισιν τῆς ἐπανόδου ὕστερα ἀπὸ μικρὰν διακύμανσιν (²) τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς εἰς τὰ καθιερωμένα πλαίσια, εἰς τὸ γνωστὸν Status quo καὶ γενικὰ στὴ γνωστή της διπλωματικὴν στάσιν ἑναντι τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος καὶ τῆς ἀκεραιότητος γενικὰ τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας.

Εἰδικώτερον ἡ δραστηρία ἐπέμβασις τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς πρὸς διακανονισμὸν τῆς τύχης τῆς Ἑπείρου κατὰ τὴν Ἑπειρωτικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1854 περιορίσθη στὴν ἀποκήρυξιν τοῦ Ἑπειρωτικοῦ ἀγῶνος διὰ προκηρύξεως τοῦ Ἀγγλου Προξένου τῶν Γιαν-

1) Εὐριπίδου Σούρλα, Ἑπείρος καὶ Αὐστριακὴ διπλωματία, (Ἑπειρωτικὰ Χρονικὰ 1932 σελ. 95). (Ἐκθεσις ὑπ' ἀριθ. 251 τῆς 1 Ἀπριλίου 1854 τοῦ Ferdinand Haas πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν Αὐστρίας - Βιέννην).

«Πρό τινων ἡμερῶν προερχόμενος ἐκ Μοναστηρίου ἀφίκετο ἐνταῦθα ὁ Ἀγγλος Πρόξενος Longworth . . . Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Longworth ἐνέχει κατὰ τοῦτο σημασίαν διότι οὗτος ἐνετάλη ὑπὸ τοῦ Λόρδου Clarendon διὰ τὴν ἐν Ἑπείρῳ ἀποστολήν, ἐπειδὴ ὁ ἐν Πρεβέζῃ Ἀγγλος Πρόξενος ἔχασε τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς Κυβερνήσεώς του, ἐφόσον οὗτος συνεδύασε τὴν ἐπέκτασιν τῶν Ἀγγλικῶν συμφερόντων ἐν Ἑπείρῳ πρὸς ἓνα προσηλυτισμὸν πρὸς ὄφελος τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ καὶ κατὰ τὴν ἤδη ἐκτραγέισαν ἐν Ἑπείρῳ ἐπανάστασιν ἠννόησεν περισσότερον τὰς φιλελληνικὰς τάσεις παρὰ τὴν Ἀγγλικὴν πολιτικὴν.

2) Τοῦ Αὐτόθι σελ 97.

«Ὁ Ἀγγλος Πρόξενος Longworth προκειμένου νὰ πραγματοποιήσῃ—παρουσίᾳ καὶ τοῦ Ἑλλήνου Προξένου τῶν Γιαννίνων—προσωπικὴν συνέτευξιν μετὰ τὸν

νί ν ω ν πρὸς τὸν Ἡπειρωτικὸν λαόν (¹), στὸν κατάπλουν Ἀγγλικῶν πολεμικῶν στὴν Πρέβεζα (²), στὴν ἀποβίβασιν ἐπίσης εἰς Πρέβεζαν τμήματος ἐκ τῆς Ἀγγλικῆς Φρουρᾶς τῆς Κερκύρας, στρατωνισμοῦ τούτου εἰς τὴν πόλιν καὶ ἐπιδεικτικῆς (³) παρελάσεως διὰ τῶν ὁδῶν Πρεβέζης, στὴν ἀνάκλησιν στὰ Γιάννενα τοῦ Ἀγγλοῦ Προξένου Longworth ποῦ ὑπηρετεῖ στὸ Μοναστήριον, στὴ στενὴ συνεργασία τοῦ Ἀγγλοῦ Προξένου καὶ μὲ τὸν Ἕλληνα Πρόξενον στὰ Γιάννενα, τὸν ὁποῖον προσεπάθησεν οὗτος νὰ χρησιμοποιήσῃ ὡς ὄργανον τῶν σχεδίων του, στὴ στενὴ συνεργασία τοῦ Ἀγγλοῦ Προξένου μὲ τὸν ἑκτακτον ἀπεσταλμένον μὲ εἰδικὴν ἀποστολὴν τῆς Ὑψηλῆς Πύλης Φουὰτ-Μπέην, στὴν ἀποστολὴν εἰς Πρέβεζαν τοῦ Ἀγγλοῦ στρατηγοῦ (⁴) Sir Henry Ward ἐπιβαίνοντος ἰδιαιτέρου πολεμικοῦ, στὴν πα ρ α κ ο λ ο ῦ θ η σ ι τ ῆ ν (⁵) π ρ ο σ ω π ι κ ῆ ἑκ μέρους τοῦ Ἀγγλοῦ Προξένου Long-

Γρίβαν, ἀρχιστράτηγον τῶν ἐπαναστατικῶν στρατευμάτων, ἐξήγησε στὸν Ἕλληνα Πρόξενον ὅτι «ἀναλαμβάνει αὐτὸς τὴν εὐθύνην τοῦ διαβήματος, καθότι δὲν προϋτίθετο μὲ τὸ διάβημα αὐτὸ νὰ βλάβῃ τὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος—καί τοι μ ᾱ λ λ ο ν πε ρ ῖ τ ο ῦ τ ο υ ἐ π ρ ό κ ε ι τ ο—ἀλλὰ μετὰ τὴν εἰρηνικὴν διευθέτησιν τῶν ἐν Ἀνατολῇ ταραχῶν νὰ ἐπιτευχθῇ ἔνωσις τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Θεσσαλίας μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ἡ δὲ Τουρκία ἀφ' ἐτέρου, διὰ τὸ συμφέρον τῆς εὐρωπαϊκῆς ἰσορροπίας μὲ βάσιν τὸ δόγμα τῆς ἀκεραιότητος τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας, νὰ ἀποζημιωθῇ λαμβάνουσα ὡς ἀντιστάθμισμα τὴν Βεσσαραβίαν καὶ τὴν Κριμαίαν».

Ἴδου μερικαὶ παλιμβουλίαι τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς τὰς ὁποίας παρακολουθοῦσε ἡ Αὐστρία διὰ τῶν διπλωματικῶν της ἀντιπροσώπων καὶ δι' αὐτὸ εὐλόγως ἀνησύχει γιὰ τοὺς ἀπωτέρους σκοποὺς τῆς Ἀγγλίας σχετικῶς μὲ τὴν Ἡπείρον.

1) Τὴν προκήρυξιν ὑπέγραψε καὶ ὁ Γάλλος Πρόξενος τῶν Γιαννίνων.

2) Εὐρ. Σοῦρλα, Ἡπειρος καὶ Αὐστριακὴ διπλωματία Ἡπειρ. Χρονικά 1932 (πρβλ, ἐκθεσιν ὑπ' ἀριθμ. 150 τῆς 12 Φεβρ. 1854 τοῦ Ferdinand Haas πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν, Βιέννην) «Τὴν 7 τρέχοντος τὸ Ἀγγλικὸν πολεμικὸν «Schir Water» ἠγκυροβόλησεν εἰς Πρέβεζαν ἵνα παραμείνῃ ἐκεῖ ἐν ἀναμονῇ.

3) Τοῦ Αὐτόθι, Αὐτόθι.

«Χθὲς μετεδόθη ἐνταῦθα ἡ εἶδησις ὅτι τὴν 2αν τρέχοντος μηνὸς περὶ τοὺς 200 ἄνδρας τῆς Ἀγγλικῆς φρουρᾶς τῆς Κερκύρας ἀπεβιβάσθησαν εἰς Πρέβεζαν καὶ ἐστρατωνίσθησαν εἰς τὴν πόλιν... ὡς δὲ ἐγνώσθη ὁ Ἀγγλος πρόξενος ἐζήτησε τὴν ἀδειαν τῶν τοπικῶν Ἀρχῶν νὰ καταλάβῃ τὸ φρούριον τῆς Πρεβέζης μὲ τὸ ἀποβιβασθὲν ἀπόσπασμα, ἀλλὰ δὲν ἐγένετο τὸ τοιοῦτον δεκτόν.

(Ferdinand Haas, Ἐκθεσις ὑπ' ἀριθμ. 185 τῆς 6 Μαρτίου 1854).

4) Τοῦ Αὐτόθι, Αὐτόθι σελ. 122.

«Τὴν 9 ἰσταμένου ἐνεφανίσθη στὸν λιμένα Ἀγγλικὸν ἀτμόπλοιον, ἐφ' οὗ ἐπέβαινεν ὁ στρατηγὸς Sir Henry Ward. Ἀμα τῇ ἀφίξει εἰς τὴν πόλιν ἔσχε μακρὰν συνέντευξιν μὲ τὸν Φουὰτ-ἐφένδην.

(Ἐκθεσις Giurovich No 456 τῆς 10 Μαρτίου 1854.

5) Τοῦ Αὐτόθι, Αὐτόθι σελ. 98 καὶ 100.

Ὀλίγας ὥρας μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἀβδῆ-Πασᾶ ἐγκατέλειψε καὶ ὁ

worth μετὰ τοῦ Τοῦρκου Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ τῶν Γιαννίνων τῶν κατὰ τοῦ Μετσόβου ἐπιχειρήσεων, σ τ ῆ δ ω ρ ο δ ο κ ί α ⁽¹⁾ ἐκ μέρους τοῦ Ἑγγλ. Προξένου τοῦ ἐν Μετσόβῳ διαμένοντος Τζοανόπουλος, οὕτως, οὕτως, ὥστε ὁ τελιυαῖος νὰ ἐπιτύχῃ ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ στασιάσῃ οἱ κάτοικοι τοῦ Μετσόβου κατὰ τοῦ Γρίβα ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ὀδηγηθῇ τὸ σῶμα τοῦ Ἀβδῆ-Πασᾶ εἰς τὸ Μέτσοβον δι' ἀγνώστου εἰς τοὺς ἐπαναστάτας ὁδοῦ, σιὴν προσπάθειαν τοῦ Longworth νὰ πείσῃ τοὺς Σουλῶτας νὰ παραιτηθῶν τοῦ ἀγῶνος ⁽²⁾ καὶ ἐν τέλει σιὴν αὐτοπρόσωπον

Longworth τὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων διὰ νὰ συνοδεύσῃ τὸν στρατιωτικὸν διοικητὴν εἰς τὴν κατὰ τοῦ Μετσόβου ἐπιχείρησιν.

(Ἐκθεσις τοῦ Ferdinand Haas ὑπ' ἀριθ. 251 τῆς 1 Ἀπριλίου 1854)

Σήμερον ἀνεχώρησαν ἐκ νέου εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Ἀβδῆ - Πασᾶ . . . ὁ Ἑγγλ. Πρόξενος Κύριος Longworth.

(Ἐκθ. τοῦ Ferd. Haas ὑπ' ἀριθ. 261 τῆς 5 Ἀπριλίου 1854).

1) Τοῦ Αὐτοῦ, Αὐτόθι σελ. 152.

«Ὅταν ὁ Γρίβας ἐφθασεν εἰς τὸ Μέτσοβον ὠρκίσθησαν ὅλοι οἱ κάτοικοι νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν ἐθνικὴν ὑπόθεσιν καὶ νὰ παραμείνουν πιστοί. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐφθασεν καὶ ὁ Ἀβδῆ - Πασᾶς εἰς Τρία Χάνια μὲ τὸ σῶμά του ὅπου καὶ παρέμεινεν ἐπὶ τινὰς ἡμέρας λόγῳ τῶν δυσχερειῶν τὰς ὁποίας ἐπαρουσίαζεν ἡ διάπλασις τοῦ ἐδάφους διὰ μίαν περαιτέρω προέλασιν ἀκινδύνως. Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ὁ Longworth ὅστις ἐλάχιστα ἠλπιζεν εἰς τὸν ἡρωϊσμόν τῶν ἀπειθαρχήτων Τουρκικῶν σωμάτων ἠλθεν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν ἐν Μετσόβῳ ἐγκατεστημένον Ἰταλικῆς καταγωγῆς Τζοανόπουλον καὶ τοῦ ὑπεσχέθη μίαν πλουσίαν ἀμοιβὴν εἰς τὴν ἠθέλει συντείνει ὥστε οἱ κάτοικοι τοῦ Μετσόβου νὰ στασιάσῃ κατὰ τοῦ Γρίβα καὶ νὰ καταπείσῃ αὐτοὺς συγχρόνως ὥστε νὰ ὀδηγήσῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἀβδῆ - Πασᾶ εἰς τὸ Μέτσοβον διὰ μιᾶς ἀγνώστου εἰς τοὺς ἐπαναστάτας διόδου. Κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἐν λόγῳ στρατηγικοῦ σχεδίου ὅλα ἀπέβησαν κατ' εὐχὴν, διότι ὁ Τζοανόπουλος κατῴρθησέν ὥστε οἱ κάτοικοι τοῦ Μετσόβου νὰ διχονοήσῃ μεταξὺ τῶν καὶ μὲ τὸν Γρίβαν καὶ ἔτσι διηκόλυνε τὴν προέλασιν τῶν Τουρκικῶν στρατευμάτων κατὰ τοῦ Μετσόβου. Περὶ ὅλων τῶν ἐνεργειῶν τοῦ ὁ Τζοανόπουλος κατέστησεν γραπτῶς ἐν ἡμέρῳ τὸν Ἀβδῆ - Πασᾶν.

2) Τοῦ Αὐτοῦ, Αὐτόθι σελ. 106, 108, 111 καὶ 112.

«Τὴν 21ην τρέχοντος ὁ Longworth μετὰ τοῦ Γάλλου Προξένου μετέβησαν εἰς Κοσμηρὰν διὰ νὰ διαπραγματευθῶσιν μὲ τοὺς ἀρχηγούς τῶν ἐν Σουλῶ καὶ Λάκκ ἐπαναστατῶν τὰ τῆς ὑποταγῆς των.

(Ferd. Haas ἔκθεσις ὑπ' ἀριθ. 312 τῆς 23 Ἀπριλίου 1854).

Τὴν 28ην συνηντήθη ἐκ νέου ὁ ἀπεσταλμένος τῶν Προξένων συνοδευόμενος ὑπὸ ἐνὸς ὀπλαρχηγοῦ εἰς θέσιν πλησίον τῶν Σουλῶτικῶν χωρίων. Ὁ ἀπεσταλμένος ἐκόμισεν διὰ τὸν Ἑγγλ. Longworth μίαν αἴτησιν ὑπογεγραμμένην παρὰ τῶν κατοίκων 10 χωρίων ἐκ τῶν κυριωτέρων καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἐδήλουν οὗτοι ὅτι προσφέρουν τὴν ὑποταγὴν τῆς περιοχῆς των, εἰς αὐτὴν ἠθέλει ἐγγυηθῇ ἀπὸ τὴν Ἑγγλ. - Ἰταλικὴν ἐπικυριαρχίαν.

(Haas Ferd. ἔκθεσις ὑπ' ἀριθ. 327 τῆς 28 Ἀπριλίου 1854).

Ἀφοῦ ὁ Longworth ἐβολιδόσκοπῃ τὰς διαθέσεις καὶ συγχρόνως

Σημειωτέον προσθέτει (¹) ὁ Αὐστριακὸς διπλωμάτης Zwidenek ὅτι ὅλοι σχεδὸν οἱ ἱατροὶ τῆς πόλεως καθὼς καὶ οἱ διδάσκαλοι εἰς διάφορα σχολεῖα εἶναι ἑλληνικῆς ἐθνικότητος (²).

Καὶ ἐπιλέγει (³) ὁ ἐν λόγῳ διπλωμάτης «Εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ἀπόσχω κάθιε σχολίου σχετικῶς μὲ τὸ ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ἐκδοθὲν διάταγμα δεδομένου ὅτι μοῦ εἶναι ἄγνωστα εἰς τὴν πλήρη περιοχὴν τῶν τὰ ἀπώτερα αἷτια τὰ ὁποῖα προῦκάλεσαν τὴν ἐκδοσὶν του.

Πρέπει ὅμως νὰ μνημονεύσω δι' ὀλίγων τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ἐνταῦθα χριστιανικὸς πληθυσμὸς χωρὶς νὰ ἐπιδοκιμάζῃ τὴν στάσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως βλέπει τὴν ἄνευ διακρίσεως ἐκδίωξιν φιλησύχων πολιτῶν οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν καμμίαν ἀπολύτως σημετοχὴν εἰς τὰ πολιτικὰ γεγονότα, ὥς ἕνα αὐθαίρετον καὶ σκληρὸν μέτρον καὶ ἀνησυχεῖ σοβαρῶς διὰ τὴν ἰδιαιτέραν μελλοντικὸν τύχην του.

Παρὰ ταῦτα ὅμως οἱ συνετοὶ πολῖται ἐλπίζουν ὅτι ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις δὲν θὰ ἐνεργήσῃ τελειωτικῶς μὲ πλήρη αὐστηρότητα ὥς πρὸς τὸ ἀπαιλούμενον μέτρον τῆς ἀπελάσεως . . .»

Ἄρά γε νὰ πρόκειται περὶ φιλελληνικῶν αἰσθημάτων τῆς Αὐστριακῆς πολιτικῆς ἢ ἀπλῶς περὶ προστασίας τῶν ἐμπορικῶν συμφερόντων στὴν Ἡπειρο;

Ἴσως νὰ πρόκειται μᾶλλον περὶ τῆς δευτέρας περιπτώσεως· δὲν πρέπει ὅμως νὰ παραγνωρισθῇ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ περὶ ὃ λόγος Αὐστριακὸς διπλωμάτης λόγῳ τῆς μακρᾶς παραμονῆς του στὴν Ἡπειρωτικὴν πρωτεύουσαν εἶχε συνάψει δεσμοὺς μετὰ τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ ὅλων τῶν κοινωνικῶν στρωμάτων καὶ ὅπως ἀπεδείχθη καὶ ἄλλοθεν (⁴) ἐπεζήτησεν πλειστάκις τὴν ἐμπράγματον προστασίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου εἰς περιπτώσεις καταφανοῦς ἀδικίας ἐκ μέρους τῆς Τουρκικῆς Διοικήσεως.

Ἴσως αὐτὸ νὰ μὴ εἶναι Φιλελληνισμός, εἶναι ὅμως ἐκδηλὸς ἀντιρωπικισμὸς καὶ πολιτικὴ ἐσωτερικῶς καλλιεργουμένου Εὐρωπαίου τοῦ ὁποίου ἐξανίστατο ἡ συνείδησις γιὰ τὴν καταπάτησιν τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀληθείας.

1) Zwidenek πρὸς Von Beust (No 430 τῆς 24 Δεκεμβρίου 1868).

2) Τοῦ Αὐτοῦ, Αὐτόθι «Διὰ τῆς ἀπελάσεως δὲ τόσον τούτων ὅσον καὶ διὰ τῆς κολοσσιαίας διαταραχῆς τὴν ὁποίαν θὰ ὑποστῇ τὸ ἐμπόριον ἐπέρχεται πλῆγμα θανάσιμον ὃχι μόνον εἰς τὰ Ἑλληνικὰ συμφέροντα ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ συμφέροντα ὁλοκλήρου τοῦ πληθυσμοῦ.

3) Τοῦ Αὐτοῦ, Αὐτόθι.

4) Πρβλ. ἐπέμβασίν του ἐνεργὸν εἰς τὴν ὑπόθεσιν ἀπελάσεως τῶν προυχόντων ἐκ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῶν ἀρτοποιῶν.

Ἀλλὰ καὶ τῆς ἱστορικῆς ἐρεῦνης ἡ προσπάθεια εἰς αὐτὸ κυρίως ἀποβλέπει· εἰς τὴν ἀνακάλυψιν δηλονότι τῆς ἀληθείας μέσα στὴν σφαῖραν τοῦ ἱστορικῶς γίνεσθαι.

Ἡ παράθεσις καὶ ἄλλων δειγμάτων μονομεροῦς ἢ ἀνταγωνιστικῆς ἐκδηλώσεως δὲν θὰ εἶχε νεώτερόν τι νὰ προσθέσῃ. Κατὰ ταῦτα :

Συμπερασματικῶς καὶ ἐν κατακλείδι, κατόπιν ὅλων τῶν ὡς ἄνω ἐκτεθέντων, ἐν προκύπτει τὸ ἀναμφίρρηστον γεγονός.

Ἡ ἀνταγωνιστικὴ δηλονότι πολιτικὴ τῶν Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων στήν Ἡπειροῦ πῆρξε ἔκδηλος καθ' ὅλας τὰς περιόδους ἀρχαιοτέρας καὶ νεωτέρας, καὶ ἐκάστη ἐποχὴ (μακρᾶς ἢ μικρᾶς διαρκείας) ἐμπερικλείει καὶ ἀποποτόμους μεταστροφὰς τῆς ἀνταγωνιστικῆς πολιτικῆς, ἀναλόγως τῶν ἐκάστοτε φάσεων τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος καὶ τῶν ἐκάστοτε ἐπιδιωκομένων ἀπωτέρων συμφερόντων τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων!

Γ'

Μέσα στὴν ταραχώδη περίοδον τοῦ 1840—1870 καθ' ἣν ἡ ἀνταγωνιστικὴ πολιτικὴ τῶν Μ. Δυνάμεων εἶχεν πάρει τὴν ὀξύτερη φάσιν της, ἡ Ἡπειρος ἦτο καθημαγμένη ἀπὸ πολυποίκιλες πληγὰς. Βανδαλισμοί, ἐμπρησμοί, μεταναστεύσεις, ἐμπρησμοὶ καὶ βεβηλώσεις ἱερῶν ἐκκλησιῶν καὶ συμβόλων τῆς χριστιανωσύνης ἐκ μέρους ἀτάκτων Ἀλβανικῶν στιφῶν, ἔλλειψις ἀσφαλείας, ἔλλειψις δικαιοσύνης, φορολογία ἐπαχθῆς, ἔλλειψις χρηστῆς διοικήσεως, ὅλα αὐτὰ συλλήβδην ἢ μεμονωμένως ἀποτελοῦσαν μαζὶ μὲ τὴν ἰδέαν τῆς Ἀλβανοκρατίας ὡς κυριαρχούσης καὶ ἰθυνοῦσης οὐσιαστικῆς δυνάμεως, τὰς ἀθεράπευτες πληγὰς τῆς δουλείας τοῦ Ἡπειρωτικοῦ λαοῦ.

Ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ὁ κατακτητὴς πλήγωνε βαρεῖα μὲ τὸ πελέκι τοῦ τοῦ σώμα τοῦ Ἡπειρωτικοῦ λαοῦ καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ὁ ὑπέροχος αὐτὸς λαὸς ἀντιδρουσε καὶ ζοῦσε μὲ τοὺς ὀραματισμούς του, μὲ τὴν πίστην του τὴν ἐθνικὴν, μὲ τοὺς ἐνθουσιασμούς του, μὲ τὴν θρησκείαν του, μὲ τὴν παιδείαν του.

Δὲν ἐμπίπτει στὸ πλαίσιον τοῦ παρόντος θέματος νὰ ἀπαριθμήσωμεν σιτὲς λεπτομέρειές των ὅλας τὰς πληγὰς ποὺ ἔφερε στὸ σῶμα της ἡ Χώρα αὕτη «ποὺ ἐνεσάρκωσε καθ' τοὺς αἰῶνας, τὴν Ἑλλάδα τῆς Ἑλλάδος».

Μία τέτοια σκιαγραφία τῶν λεπτομερειῶν ἀνήκει στὸ περίγραμμά τῆς συνθέσεως τῆς ἱστορικῆς.

Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ στήν παροῦσαν μελέτην θὰ ἤξιζε ἀδρομερῶς καὶ σὲ γενικώτατες γραμμὰς νὰ ὑποδηλωθῇ εἶναι τὸ ξεχώρισμα τῶν δυνάμεων ἐκείνων ποὺ ἦσαν οἱ φορεῖς ὅλης αὐτῆς τῆς παντοειδοῦς κακοδαιμονίας καὶ ἀπαθλιώσεως!

πολιτικῆς ἡ Αὐστρία φροντίζει νὰ μὴ δυσαρεστήσῃ τοὺς Τούρκους.

Ἀνησυχεῖ αἰφνης διὰ τὴν ὑπαρξιν ἀρνησιθρήσκων Οὐγγῶν καὶ Πολωνῶν, ἐνδεχομένως δὲ καὶ Αὐστριακῶν ὑπηρετούντων ὡς Ἀξιωματικῶν εἰς τὰς στρατιωτικὰς φρουρὰς τῶν Γιαννίνων καὶ τοῦ Μοναστηρίου.

Ἀπὸ μίαν ἐμπιστευτικὴν (¹) ἐκθῆσιν τοῦ Αὐστριακοῦ Προξένου στὰ Γιάννενα, Hahn, πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀποδεικνύεται ἡ ὑπαρξίς 27 ἐν ὅλῳ Ἀξιωματικῶν Οὐγγῶν, Πολωνῶν καὶ Αὐστριακῶν ποὺ ὑληρέτουν εἰς τὰς φρουρὰς Μοναστηρίου, Ἰωαννίνων καὶ Σόφιας καθὼς καὶ εἰς τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ Ἀρχιστρατήγου τῆς Ρούμελης Ὁμέρ-Πασᾶ.

Καὶ γράφει (²) σχετικῶς ὁ Hahn στὴν ἐκθῆσιν του πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν.

«Τὸ ὅτι ἡ παρουσία των εἰς τὸ Τουρκικὸν στράτευμα, οὐσιωδῶς θὰ συντελέσῃ ὥστε νὰ προκαλέσῃ μίαν ἐχθρικὴν διάθεσιν ἐναντίον τῆς Αὐστρίας, πρέπει νὰ γίνῃ δεκτὸν μετὰ βεβαιότητος.

Μὲ τὴν πάροδον ὅμως τοῦ χρόνου θὰ ἔπρεπε ἡ κατάστασις αὕτῃ νὰ ἐφελκύσῃ τὴν προσοχήν μας, δεδομένου ὅτι μὲ τὴν βαθμιαίαν κατανομὴν τῶν ἐν λόγῳ φυγάδων εἰς τὰς διαφόρους φρουρὰς τοῦ Σερασκεράτου θὰ διαμορφωθῇ ταῦτοχρόνως ἓνα συνεχὲς δίκτυον ἀπὸ τόσον πολλοὺς ἀντιπροσώπους τῆς προπαγάνδας τῶν γειτονικῶν πρὸς τὴν Αὐστρίαν Ὀθωμανικῶν ἐπαρχιῶν ὡς καὶ τῆς ἐνδοχώρας τούτων, ἡ δὲ συνδυασμένη ἐνέργεια τούτων θὰ ἠδύνατο ὑπὸ εὐνοϊκὰς περιστάσεις νὰ προξενήσῃ μεγάλας βλάβας».

Τὴν διατάραξιν τῶν Ἑλληνο-Τουρκικῶν σχέσεων κατὰ τὸ ἔτος 1868, ὁπότε διεκόπησαν προσωρινῶς αἱ διπλωματικαὶ καὶ ἐμπορικαὶ σχέσεις μεταξὺ Ἑλλάδος Τουρκίας, ἡ Αὐστριακὴ διπλωματία δὲν εἶδε μὲ καλὸν βλέμμα, διότι διέγνωσε εἰς τὸ βάθος τὴν διατάραξιν τοῦ Αὐστριακοῦ ἐμπορίου στὴν Ἡπειρον.

Ἐἴσι ἐξηγεῖται πὼς ὁ ἐν Ἰωαννίνοις Πρόξενος τῆς Αὐστρίας θεωρεῖ καὶ πῶς σκληρὰ καὶ τὰ ἀποφασισθέντα ἐκ μέρους τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως μέτρα περὶ ἀπελάσεως ἐκ τῆς Ἡπείρου ὅλων τῶν Ἑλλήνων ὑπηκόων οἱ ὅποιοι κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς του ἀνῆρχοντο εἰς 5000 περίπου οἰκογενείας στὰ Γιάννενα καὶ σὲ ὁλόκληρον τὴν Ἡπειρον.

1) Ἐκθῆσις ὑπ' ἀριθ. 30 Hahn πρὸς Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν.

2) Αὐτόθι, (No 30 ἐκθῆσις Hahn).

Δείγματα τῆς ἀνταγωνιστικῆς πολιτικῆς τῶν Μεγάλων Δυνάμεων ἐν Ἡπείρῳ καὶ Ἀλβανίᾳ θὰ ἡδύνατό τις νὰ ἀντιπαραθέσῃ ἀρκετὰ ὅπως ἐπίσης καὶ ἕτερα μονομερῆ διπλωματικὰ ἐπεισόδια τὰ ὅποια καταδεικνύουν μονομερεῖς ἀπόψεις φιλοτουρκικῆς ἢ φιλελληνικῆς χροιάς.

Ἀποσκοποῦντες ὅπως διευκολύνομεν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴν κατανόησιν καὶ ἐκτίμησιν τῶν δημοσιευομένων ἐγγράφων παραθέτομεν ἐλάχιστα μόνον εἰσέτι χαρακτηριστικὰ δείγματα τῶν δύο ὡς ἄνω ἀπόψεων.

Τυπικὸν ἐπὶ παραδείγματι δείγμα τῆς φιλοτουρκικῆς πολιτικῆς τῆς Ἀγγλίας στὴν Ἡπειρο δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ τὸ γεγονός τῆς ἐπιδείξεως πρὸς τὰς Τουρκικὰς Ἀρχὰς τῶν Γιαννίνων τοῦ ἐγγράφου ὅπερ ἀπέστειλεν κατὰ τὴν 30 Ἰανουαρίαν 1869 ὁ Ὑποδιοικητὴς Βονίτσης πρὸς τὸν Ἀγγλον Ὑποπρόξενον Πρεβέζης ἐκφράζων ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν λύπην του διὰ τὸν φόνον 3 Ἀλβανῶν στρατιωτῶν ἑνὸς φυλακίου Τουρκοῦ παρὰ τὴν μεθόριον ἐκ μέρους ληστῶν οἵτινες μετὰ τὴν πρᾶξιν διέφυγον ἐπὶ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἔκδοσιν διαταγῶν περὶ συλλήψεώς των.

«Ὁ Ἀγγλος Ὑποπρόξενος γράφει (¹) εἰς τὴν ἐκθεσίν του ὁ Αὐστριακὸς Πρόξενος Zwiedinek πρὸς τὸν Von Beust, ἔφερεν εἰς γνῶσιν τῶν ἐνταῦθα τοπικῶν Ἀρχῶν τὸ περιεχόμετον τοῦ ἐγγράφου τοῦ Ὑποδιοικητοῦ Βονίτσης τὸ ὅποιον δὲν καθιστᾷ πιστευτὴν τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ Ὑποδιοικητοῦ, δεδομένου ὅτι οἱ λησταὶ εὗρον ἄσυλον καὶ προστασίαν εἰς τὰ πλησιέστατα φυλάκια ἐπὶ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους».

Παράλληλα πρὸς τὸν ἔκδηλον φιλοτουρκισμόν τῆς Ἀγγλικῆς

νολογεῖται πολὺ παλαιότερον.

Ὁ Κλ. Νικολαΐδης εἰς τὴν μικρὰν του μελέτην περὶ τοῦ «ἀνταγωνισμοῦ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας ἐν Ἡπείρῳ καὶ Ἀλβανίᾳ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821» καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἐκθέτει τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ σχεδίου τοῦ Ναπολέοντος περὶ ἐπιθέσεως κατὰ τῆς Τουρκίας ὡς καὶ τῆς ματαιώσεως τούτου λέγει τὰ ἑξῆς.

«Περὶ τὰ 30 ἀποσπάσματα ἐν τοῖς χειρογράφοις πραγματεύονται πάντα περὶ τῆς ἀντιθέσεως μεταξὺ Ἀλῆ Πασᾶ καὶ τοῦ Γαλλικοῦ Προξενείου. Οὕτω καθίσταται εὐνόητον καὶ διατὶ ὁ Πουκεβίλ ἔστρεψε τὴν φιλίαν του βαθμὴ δὲ πρὸς τοὺς Κουτσοβλάχους. Ὅπως δὲ ὁ Πουκεβίλ οὔτε ὠσφράνθη καὶ ὅτι ὁ Ἀλῆ-Πασᾶς εἶχε προσχωρήσει ἤδη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν Ἀγγλων». (Πρβλ. Ἡπειρωτ. Χρονικά 1926 σελ. 43).

1) Zwiedinek πρὸς Von Beust (Ἐκθεσις ὑπ' ἀριθ. 5 τῆς 4 Φεβρουαρίου 1868).

χησιν εἰς τὴν ψυχὴν τῆς Ἡπειρωτικῆς νεολαίας μεταξὺ τῆς ὁποίας ἠρίθμει πολλοὺς ὁπαδούς. Ἐδῶ σιὰ Γιάννενα ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Τσιγαρά, Ἕλληνας ὑπηκόου, ἐσχηματίσθη πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν Κομιτάτον ἀποτελούμενον ἀπὸ πολλοὺς Ἕλληνας ὑπηκόους οἱ ὅποιοι ὁμῶς παρακολουθοῦνται καὶ ἐπιτηροῦνται ἀγρύπνως ἀπὸ τοὺς πράκτορας τῆς τοπικῆς Ἀστυνομίας.

Ἡ ὑπὸ τῶν Προστατίδων Δυνάμεων μὴ ἐμποδιζομένη ἐξακολουθήσας τῆς ἀναρχίας ἐν Ἑλλάδι ἀφῆκεν τὴν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς κύκλους τοῦ προμνησθέντος Κομιτάτου ὅτι αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις δὲν θὰ παρενέβαλον ἐμπόδια διὰ τὴν ἐξέγερσιν τῆς Ἡπείρου καὶ τῶν λοιπῶν Ὀθωμανικῶν ἐπαρχιῶν πού συνορεύουν μὲ τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ μεταξὺ Αὐστρίας καὶ Ἰταλίας ἀνταγωνισμὸς ἐν Ἡπείρῳ εἶναι εὐνόητος, λαμβανομένου ὑπ' ὄψει ὅτι ἡ Αὐστρία κατεῖχεν κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν μέγα μέρος τῆς Β. Ἰταλίας.

«Ὡσαύτως καὶ διὰ τὴν ἡσυχίαν τῶν ὑφ' ἡμῶν κατεχομένων Ἰταλικῶν ἐδαφῶν — προσθέτει (¹) ὁ ἐν λόγῳ διπλωμάτης — δὲν εἶναι ἄνευ σημασίας τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ διοίκησις τῆς Ἡπείρου, ἣτις θὰ ἡδύνατο νὰ προσφέρῃ εἰς τὸ συγχωνεῦθαι Ἰταλο-Ἑλληνικὸν ἀνατροπτικὸν κόμμα εὐνοϊκὴν βάσιν ἐπιχειρήσεων δι' ἀπωτέρας μηχανορραφίας, ἡ διοίκησις ἐπαναλαμβάνομεν τῆς Ἡπείρου, εὐρίσκεται εἰς χεῖρας ἐνὸς τόσοῦ σῶφρονος καὶ εἰς τὴν Αὐστρίαν ἀληθινὰ ἀφοσιωμένου Διοικητοῦ (²)».

Ἐκ τῆς ἰδίας ὥς ἄνω διπλωματικῆς ἐκθέσεως διὰ πρώτην φορὰν ἔρχονται εἰς φῶς ἀπώτεραι βλέψεις καὶ τῆς Γαλλικῆς πολιτικῆς ἐν Ἡπείρῳ διὰ τοὺς Βλάχους τῆς Πίνδου.

«Ὁ πρὸ ὀλίγου μετατεθεὶς ἐξ Ἰωαννίνων εἰς Περσίαν Γάλλος Πρόξενος Crampon — παρατηρεῖ ὁ Chiari πρὸς τὸν Κόμητα Mendorff Pouilly — διέσχισε τὴν Ἡπείρον πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις καὶ πανταχοῦ διέγινωσε δυσφορίας. Ὁ κύριος ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τῆς ταξειδιωτικῆς αὐτῆς ἀποστολῆς τοῦ Crampon φαίνεται πῶς ἦτο ἡ προοπάθειά του νὰ ἐπιτύχῃ αὕξησιν τοῦ κύρους τῆς ἐπιβολῆς τῆς Γαλλικῆς ἐπιδράσεως ἐπὶ τῶν ἐν τὴν ὁροσειρὰν τῆς Πίνδου ἐγκατεστημένων πολυαρίθμων Βλάχων (³) ...»

1) Αὐτόθι. (Πρβλ. ἐκθεσιν ὑπ' ἀριθ. 1).

2) Πρόκειται περὶ τοῦ Βεζύρ - Ἀχμέτ - Πασᾶ ὅστις ἀντιθέτως πρὸς ἄλλους Γεν. Διοικητὰς τηροῦντας Ἀγγλόφιλον στάσιν, ἦτο κατὰ βάθος ὁπαδὸς τῆς Αὐστρικῆς πολιτικῆς.

3) Ἡ πρὸς τοὺς Κουτσοβλάχους τῆς Πίνδου στροφὴ τῆς Γαλλικῆς πολιτικῆς χρὸς

προσπαθείας ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὸ Κόμμα ὀπισθεν τοῦ ὁποίου κρύπτεται ὁ Μητροπολίτης (¹) ὥστε νὰ κερδίσῃ μὲ τὸ μέρος του τὸν Σ α λ ῖ μ - Π α σ ᾱ (²).

Ἀντιθέτως ὁ φιλελληνισμὸς τοῦ Ρώσσου Προξένου στὰ Γιάννενα τοῦ Κου Υοῖν (³) εἶχε φθάσει μέχρι τοῦ σημείου ὥστε νὰ διαδίδῃ (⁴) ὅτι θεωρεῖ ὡς βεβαίαν τὴν πτῶσιν τῆς ἐν Ἡπείρῳ Τουρκικῆς κυριαρχίας (⁵), κατόπιν τῆς εἰσβολῆς ἀνταρτικῶν σωμάτων στὴν Θεσσαλίαν καὶ στὴν Ἡπειρον.

Τὴν Αὐστριακὴν διπλωματίαν στεναχωρεῖ μέγας ἡ δρᾶσις τῆς Ρωσικῆς προπαγάνδας στὴν Ἡπειρον καὶ ἡ εὐνοία (⁶) τῆς Ρωσσίας διὰ τὸ ἐπαναστατικὸν κίνημα τοῦ 1867 στὴν Θεσσαλίαν καὶ τὴν Ἡπειρον.

Ὡς πρὸς τὰς βλέψεις τῆς Ἰταλικῆς καὶ Γαλλικῆς πολιτικῆς στὴν Ἡπειρο, ὅπως αὗται διαφαίνονται διὰ μέσου τῶν δημοσιευομένων διπλωματικῶν ἐκθέσεων τῶν Αὐστριακῶν Προξένων, θὰ ἠδύναντο νὰ λεχθοῦν τὰ ἀκόλουθα.

Ἐκ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1 διπλωματικῆς ἐκθέσεως (¹) τοῦ ἔτους 1866 ἔρχονται εἰς φῶς ἀποκαλύψεις ἐπὶ τῆς συνεργασίας τοῦ Ἰταλικοῦ καὶ Ἑλληνικοῦ Κόμματος.

Κατηρτίσθη δηλονότι σχέδιον ἐπαναστάσεως ἐν Ἡπείρῳ, Θεσσαλίᾳ, καὶ Ἀλβανίᾳ, ἡ δὲ Ἰταλία ἐδέχθη τὴν προσάρτησιν εἰς τὴν Ἑλλάδα τῶν ἀνωτέρω τμημάτων τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, ζητήσασα ὡς ἀντάλλαγμα μόνον τὴν Κέρκυραν.

Ὅσον παράτολμον ὅμως προσθέτει ὁ Chiari πρὸς τὸν Κόμητα Mendorff Pouilly, καὶ ἂν εἶναι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος σχέδιον καὶ ὅσον ριψοκίνδυνον καὶ περιπετειῶδες καὶ ἂν ἐμφανίζεται εἰς τὴν σύλληψίν του, ἐν τούτοις ὅμως δὲν μπορεῖ τις νὰ ἀρνηθῇ ὅτι ἔσχε μεγάλην ἀπή-

1) Ἰωαννίνων δηλαδή,

2) Ὁ διάδοχος τοῦ Ρουστὲμ-Πασᾶ στὴν Γενικὴν Διοίκησιν τοῦ Πασσαλικίου τῶν Γιαννίνων.

3) Z w i e d i n e k πρὸς τὸν B e u s t (No 127) Ἐκθεσις 11 Ἀπριλίου 1867.

⁴ Ὁ Κος Υοῖν νευρικός ἐξ ἰδιοσυστάσις καὶ εὐέξαπτος ἐκ χαρακτῆρος ρέπει πρὸς δημιουργίαν ἀνησυχαστικῆς ἀτμοσφαίρας. Ἴσως νὰ μὴ ἐνεργεῖ ἀπὸ προσωπικὴν του ἀπλῶς ἐμπνευσιν καὶ ἀπὸ ἐμφυτον μῖσος κατὰ τῶν Τούρκων καὶ δι' αὐτὸ πιστεύω, στηριζόμενος σὲ προσωπικὰς παρατηρήσεις, πῶς δὲν θὰ συγκρατηθῇ στὴν ἀποψίν του αὐτήν».

4) Ὑστερα ἀπὸ ἓνα ταξεῖδι ποὺ εἶχε κάμει στὴν Κέρκυρα καὶ ἐπέστρεψε στὰ Γιάννενα μέσῳ Ἀρτης ὅπου παρέμεινεν ἀρκετὲς ἡμέρες. (Αὐτόθι Ἐκθ. No 127).

5) Z w i e d i n e k πρὸς Βαρῶνον Von Beust Ἐκθ. ὑπ' ἀριθ. 98 τῆς 14 Μαρτίου 1867.

6) Chiari πρὸς Κόμητα Mensdorff Pouilly.

7) Αὐτόθι Ἐκθεσιν ὑπ' ἀριθ. 1.

βάσει ἐπισήμων διπλωματικῶν ἐγγράφων, σχετικῶς μὲ τὴν πολιτικὴν Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Αὐστρίας στὴν Ἑπαιρωτικὴ ἐπανάστασι τοῦ 1854.

Καὶ ἤδη μετὰ τὴν *gross modo* σκιαγραφίαν τῆς Ἀγγλικῆς καὶ Αὐστριακῆς πολιτικῆς, ὥς ῥίψωμεν ἐν συνοπτικὸν βλέμμα καὶ εἰς τὴν Ρωσικήν, Γαλλικὴν καὶ Ἰταλικὴν τοιαύτην.

Ἡ Ρωσικὴ πολιτικὴ γύρω ἀπὸ τὰ Ἑπαιρωτικὰ ἐν γένει πράγματα ὑπῆρξεν λίαν εὐμενής.

Περὶ τῆς ἄκρας εὐμενείας τῆς Ρωσικῆς πολιτικῆς ἔχομεν πλείστας μαρτυρίας ἐγκατεσπαρμένας εἰς τὰς δημοσιευομένας, διπλωματικὰς ἐκθέσεις τοῦ Αὐστριακοῦ Προξένου.

Οὕτω εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 1 ἐκθεσιν (¹) τοῦ Προξένου Chiari ἀναφέρονται, τὰ κάτωθι :

« Τὸ Αὐτοκρατορικὸν Ρωσικὸν Προξενεῖον στὰ Γιάννενα εἶναι τὸ καταφύγιον γιὰ ὅλους τοὺς καταδιωκομένους καὶ δυσηρεστημένους στὴν Ἑπείρο.

Συχνὰ ταξίδια τῶν Ρώσων Προξένων καὶ Προξενικῶν ὑπαλλήλων ἔχουν καταφανῶς ὥς σκοπὸν τὴν αὕξησιν τοῦ κύρους καὶ τὴν ἐπιβολὴν τῆς Ρωσικῆς ἐπιδράσεως σὲ ὅλα τὰ τμήματα τῆς Χώρας (²).

Στὰς παραμονὰς ἐπίσης τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου ὁ Ferdinand Haas (³) γράφει πρὸς τὸν Αὐστριακὸν Πρεσβευτὴν στὴν Κωνσταντινούπολιν μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ κάτωθι.

« Ἀπὸ Ἀγγλικῆς ἀπόψεως ἐγένετο ἀπόπειρα νὰ γίνῃ κατὰ τὸ δυνατόν ἐκμετάλλευσις τοῦ προκληθέντος ἀναβρασμοῦ συνεπείᾳ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ρουστὲμ-Πασᾶ (⁴).

Δὲν θὰ ἔπρεπε ὅμως νὰ εἶναι τις περισσότερον γι' αὐτὸ ἀνήσυχος ὅσον γιὰ τὴν πορείαν τῶν ἐκκρεμῶν Ρωσσο-Τουρκικῶν προστριβῶν· ἐξ ἄλλου ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ Ρουστὲμ-Πασᾶ, ἀπὸ τὰ Γιάννενα δὲν συνέτεινε ὀλιγώτερον ἢ ὥστε νὰ παραλύσουν τὰ Ἀγγλικά (⁵) σχέδια στὴν Ἑπείρο. Πρὸς τούτοις ὁ νέος Διοικητὴς καταβάλλει ὅλην του τὴν θέλησιν ὥστε νὰ διαφυλάξῃ κατὰ τὸ δυνατόν τὰ συμφέροντα τῆς Ὑψηλῆς Πύλης καὶ νὰ μὴ δεχθῇ τὴν ἐπίδρασιν τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς, καίτοι ὁ ἐνταῦθα Ἀγγλος Ὑποπρόξενος καταβάλλει

1) Chiari πρὸς τὸν Κόμητα Mensdorff Pouilly (No 1 τῆς 26 Ἰανουαρίου 1866).

2) Ἑπείρου καὶ Ἀλβανίας δηλαδή.

3) Ferdinand Haas πρὸς τὸν Von Bruck Ἐκθ. ὑπ' ἀριθ. 24 τῆς 5 Ὀκτωβρίου 1853.

4) Γενικοῦ Διοικητοῦ τοῦ Πασσαλικίου Γιαννίνων.

5) Ὁ Ρουστὲμ-Πασᾶς ἠκολούθει Ἀγγλικὴν πολιτικὴν.

Bruck ὅπως ἐπιτραπῇ ἡ ἀποστολὴ στὴν Ἀλβανία Αὐστριακῶν στρατευμάτων ἐκ τῶν καταυλιζομένων εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Καττάρου καὶ ἡ προέλασις τῶν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν γιὰ νὰ παρεμποδισθῇ οὕτω ἡ ἐπανάστασις πρὸς τὰ βορειότερα τμήματα τῆς ἐπαρχίας ταύτης.

Ἡ σύμπραξις τῆς Αὐστρίας μὲ τὴν Ἀγγλίαν καὶ Γαλίαν πρὸς κατάπαυσιν τῆς ἐπαναστάσεως τῆς Ἡπειρωτικῆς ἀποτελεῖ τὴν διὰ λογαριασμὸν τῆς Τουρκίας προσωρινὴν λυκοφιλίαν τῆς Αὐστρίας μὲ τὴν Ἀγγλικὴν πολιτικὴν, ἡ διὰ νὰ ἐκφρασθῶμεν ἐπὶ τὸ καλύτερον, εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς Αὐστριακῆς πολιτικῆς ὅπως δημιουργήσῃ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀντιπερισπασμὸν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν πολιτικὴν διὰ τῆς καταλήψεως τῆς Ἀλβανίας καὶ ἀφ' ἑτέρου μίαν ἀντίρροπον δύναμιν ποὺ θὰ ἐξουδετερώσῃ τὰ Ἀγγλικά σχέδια στὴν Ἡπειρὸ στὴν περίπτωσι ποὺ θὰ ἐσημειοῦτο παλιμβουλία ἢ ἐξαίρεσις εἰς τὸ παλαιὸν δόγμα τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς ἔναντι τῆς Τουρκικῆς ἀκεραιότητος.

Ἡ Ἡπειρωτικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1854 ἀπεκάλυψε καὶ τὴν ἐνεργὸν ὅπωςδῆποτε ἐπέμβασιν τῆς Γαλλικῆς πολιτικῆς στὴν Ἡπειρὸ, ἡ ὁποία ἂν καὶ ἐτήρησε κατ' ἀρχὰς στάσιν ὀχι φιλικὴν πρὸς τὴν Τουρκίαν, δεδομένου ὅτι ὁ Γάλλος Πρόξενος ὑπεστήριξε κατὰ τὴν συνεδρίαν τοῦ τοπικοῦ Τουρκικοῦ Συμβουλίου ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν μετέχει τῆς ἐπαναστάσεως, ἐν τούτοις ὅμως ἀργότερον ἐρυμούληκ ἢ θῆ καὶ ἡ Γαλλικὴ πολιτικὴ ἀπὸ τὴν Ἀγγλικὴν καὶ γι' αὐτὸ στὴν ἀποκήρυξιν τοῦ Ἡπειρωτικοῦ ἀγῶνος ἐκ μέρους τῆς Ἀγγλίας ὑπέγραψε τὴν ἀποκήρυξιν (1) πρὸς τὸν Ἡπειρωτικὸν λαὸν τοῦ Ἀγγλοῦ Προξένου τῶν Γιαννίνων καὶ ὁ Γάλλος Πρόξενος.

Ἐπὶ πλέον ἡ Γαλλικὴ πολιτικὴ ἐξεδηλώθη καὶ διὰ τοῦ κατάπλου εἰς τὴν Πρέβεζαν καὶ Γαλλικοῦ πολεμικοῦ, ὡς ἐπίσης καὶ συμμετοχῆς τοῦ Γάλλου Προξένου εἰς τὰς διαπραγματεύσεις πρὸς εἰρήνευσιν μὲ τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν Σουλιωτῶν.

Ἐν τέλει ἐπεσιτέφθη αὕτη καὶ διὰ τῆς ἀναχωρήσεως (2) ἐξ Ἰωαννίνων δι' Ἀρταν τοῦ Γάλλου Προξένου τῶν Γιαννίνων πρὸς συνεννόησιν μετὰ τοῦ ἐκτάκτου ἀπεσταλμένου ἐκ Κωνσταντινουπόλεως Φουὰτ-Ἐφένδη.

Ἔτσι διαγράφεται καθ' ἡμᾶς ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια ἐπὶ τῇ

(Ἀντίγραφον ρηματικῆς διακοινώσεως τοῦ ἐν Κων)πόλει Πρεσβευτοῦ τῆς Αὐστρίας Κόμητος Karl Bruck πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν, ὑποβληθὲν διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 37 τῆς 4 Μαρτίου 1854 ἐγγράφου τοῦ πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν Αὐστρίας (Βιέννην).

1) Τοῦ Αὐτοῦ, Αὐτόθι σελ. 77—80.

2) Τοῦ Αὐτοῦ, αὐτόθι σελ. 115.

τορίας καὶ κατάπνιξιν τῆς Ἡπειρωτικῆς ἐπαναστάσεως.

Εἰδικώτερον ἡ Αὐστριακὴ πολιτικὴ στὴν ὥς ἄνω περίπτωσι περιορίσθη στὴν ἀποστολὴ πολεμικῶν πλοίων στὰ Ἡπειρωτικὰ ὕδατα (¹) (Πρέβεξαν), στὴν διασπορὰν φημῶν μεταξὺ τοῦ Τουρκικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἡπείρου περὶ καταλήψεως τῶν Ἡπειρωτικῶν παραλίων ἐκ μέρους τῶν Αὐστριακῶν στρατευμάτων, στὴν ἐπιτυχίαν τῆς νὰ πείσῃ τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν (²) διὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβευτοῦ τῆς Βαρώνου Karl von

1) Τοῦ Αὐτοῦ, Αὐτόθι σελ. 117.

Κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας διεσταυρώθησαν εἰς τὰ Ἡπειρωτικὰ ὕδατα τὰ Αὐστριακὰ πολεμικά Pola καὶ Aretusa, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν λιμένα τῆς Πρεβέζης, ἵνα ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἐν συνεννοήσει πρὸς τὰς τοπικὰς Ἀρχὰς ἐπιτηροῦν τὸν κόλπον τῆς Ἀρτης.

Ἡ ἀπὸ κοινοῦ σύμπραξις τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ πολεμικοῦ στόλου πρὸς διατήρησιν τῆς ἡσυχίας προὔξενησεν εἰς τὰς ἐνταῦθα Κυβερνητικὰς Ἀρχὰς καὶ τὴν κοινὴν Τουρκικὴν γνώμην ἀγαθωτάτην ἐντύπωσιν, ἣτις ἐνισχύθη μὲ τὴν παραλλήλως κυκλοφορήσασαν εἰδησιν τῆς καταλήψεως ἐπίσης τῶν Ἡπειρωτικῶν ἀκτῶν δι' Αὐστριακῶν στρατευμάτων.

(Haas Ferd., ἔκθεσις ὑπ' ἀριθ. 507 τῆς 12 Ἰουνίου 1854).

2) Τοῦ Αὐτοῦ, Αὐτόθι σελ. 127.

Τῆς Αὐτοκρατορικῆς Αὐλῆς τῆς Αὐστρίας συμμεριζομένης τὴν γνώμην τῶν Κυβερνήσεων Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας ὅτι τὸ ἀσφαλέστερον μέσον πρὸς κατάπαυσιν τῆς ἐν Ἡπείρῳ καὶ Θεσσαλίᾳ ἐκραγείσης ἐπαναστάσεως καὶ πρὸς παρεμπόδισιν ἐπὶ τοῦ παρόντος λήψεως βοηθείας τῶν ἐπαναστατῶν ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος θὰ ἦτο ἡ ἐγκαθίδρυσις ζώνης στρατιωτικῆς ἐπὶ τῶν πρὸς τὴν Ἑλλάδα συνόρων τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ὑπὸ τῶν εἰρημένων Δυνάμεων, ἐθεωρήθη καθῆκον ἀφ' ἑνὸς μὲν ἢ ἀπὸ κοινοῦ πρότασις ἑνὸς τοιούτου μέτρου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἢ ὑφ' ἐκάστης τούτων ἀποστολὴ ἑνὸς ἀριθμοῦ στρατευμάτων ἐπὶ τοῦ εἰρημένου μετώπου.

Λαμβανομένου ὑπ' ὄψει τοῦ ἐνδιαφέροντος ὅπερ ὁ Ὑψηλός μας Κύριος ἐξεδήλωσε πάντοτε πρὸς προστασίαν τῆς ἀκεραιότητος τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τῆς ταχείας ἀποκαταστάσεως εἰρήνης εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἡ Μεγαλειότης Του ἐδείχθη διατεθειμένη νὰ συντονίσῃ τὸ ὥς ἄνω μέτρον συμβουλευόμενος ἐκάστοτε τὰς ἰδιαιτέρας συνθήκας αἱ ὁποῖαι ὥς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς καὶ στρατιωτικῆς θέσεως ὄφειλον νὰ κανονίσουν τὴν συμμετοχὴν του.

Συνεπῶς ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης εἶναι ἐτοίμη νὰ ἀποστείλῃ εἰς τὰ παράλια Πρεβέζης καὶ Ἀρτης μερικὰ πολεμικά, ἅτινα συνενούμενα μετὰ τῶν ἄλλων φίλων Δυνάμεων, ὥς καὶ τῶν τῆς Ὑψηλῆς Πύλης τοιούτων, θὰ εἶχον ὥς σκοπὸν νὰ προστατεύσουν ἀπὸ θαλάσσης τὰς ἐπιχειρήσεις τῶν στρατευμάτων, ἅτινα θὰ ἐσχημάτιζον τὴν πολεμικὴν ζώνην. Ἐπὶ πλέον ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης θὰ συγκατετίθει νὰ διατάξῃ ἀριθμὸν στρατευμάτων καταυλιζομένων εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Κατάρου, νὰ προελάσουσιν πρὸς τὴν Ἀλβανίαν, τῆς ἐπιδείξεως ταύτης σκοπούσης ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ παρεμποδίσῃ τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἐπαναστάσεως πρὸς βορρᾶν τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἐπιβληθῇ ἐπὶ τοῦ Μαυροβουνίου, ἐν ᾗ περιπτώσει ἤθελε τοῦτο ἀποπειραθῇ νὰ ἐνωθῇ μετὰ τῶν ἐπαναστατῶν.

τοῦ ἰδίου μετὰβασιν εἰς Γρεβενὰ διὰ νὰ προσηλυτίσῃ μὲ τὸ μέρος τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως τοὺς ἐπαναστάτας.

Καὶ ταῦτα μὲν ὥς πρὸς τὴν Ἀγγλικὴν πολιτικὴν κατὰ τὴν Ἑπειρωτικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1854 καθ' ἣν περὶ τὰ 130 Τουρκικὰ καὶ ἄνω τῶν 160 Χριστιανικῶν χωρίων ἐπυρπολήθησαν καὶ ἡρημώθησαν, ἡ δὲ λεηλασία τοῦ Μετσόβου ἀπετέλεσεν τὸ κορύφωμα τῆς τραγικότητος (1) ἐνὸς ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος ποὺ κατεπνίγη στὴ γέννησί του, γιὰτὶ ἀντιτίθετο ὁ σκοπὸς του στὸ δόγμα τῆς ἀκεραιότητος τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας, δόγμα δηλονότι ποὺ ὑπεστηρίζετο ἀπὸ τὴν πολιτικὴν ὠρισμένων Μ. Δυνάμεων, προεξαρχούσης τῆς Ἀγγλίας.

Ἡ Αὐστριακὴ ἀντιθέτως πολιτικὴ στὴ προκειμένη περίπτωσι, ἂν καὶ ὅπως ὑπεδηλώθη ὕστερα, δὲν ἀπεδοκίμαζε κατ' ἀρχὴν τὴν δραστηρίαν ἐπέμβασιν τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς στὴν Ἑπειρὸν (καὶ ἴσως ἡ μόνη περίπτωσις σινεργασίας), κατὰ βάθος ὅμως ἐφοβεῖτο τὰ σχέδια καὶ τοὺς σκοποὺς τοὺς ἀπωτέρους τῆς Ἀγγλικῆς διπλωματίας.

Γι' αὐτὸ ἐνήργει παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ ὅπως ἐπιτραπῇ καὶ εἰς Αὐτὴν νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν βοήθειάν της πρὸς διατήρησιν τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρα-

προσεκάλεσεν εἰς ὑποταγὴν τὰς ὀρεινὰς περιοχὰς τοῦ Σουλίου ἐπανάκαμψεν τὴν 3 τρέχοντος εἰς Ἰωάννινα ἀφοῦ ἔλαβεν αὐθημερὸν ἐπιστολὴν τοῦ Σουλιώτου ἀρχηγοῦ Λάμπρου Ζήκου Θύμιου εἰς τὴν ὁποίαν οὗτος ἐξ ὀνόματος καὶ τῶν λοιπῶν Σουλιωτῶν προσέφερεν ὑπὸ ἀναλόγους ὅρους τὴν ὑποταγὴν.

Συνεπεῖα τούτου μετέβη ὁ Longworth εἰς τὸ Στρατηγεῖον τοῦ Ἀβδῆ - Πασᾶ τὴν 6ην τρέχοντος μηνὸς ὅπου συγκεντρωμένοι οἱ ἀρχηγοὶ Λάκας καὶ Σουλίου ἐπραγματοποίησαν τὴν παράδοσιν ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τοῦ Longworth.

Τὴν 7ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐπ'ἀνέκαμψεν ἐνταῦθα ὁ Longworth ἀκολουθούμενος ἐπίσης ὑπὸ πολλῶν Σουλιωτῶν Ἀρχηγῶν, οἵτινες ἀνέωσαν τὴν ὑποταγὴν των εἰς τὸν ἐνταῦθα Γενικὸν Διοικητὴν, διὰ νὰ ἐπιτύχουν τὰς ἀπαραιτήτους προνομίας διὰ τὴν Λάκαν καὶ τὸ Σοῦλι.

(Haas Ferd. ἔκθεσις ὑπ' ἀριθ. 411 τῆς 11 Μαΐου 1854).

1) Τοῦ Αὐτοῦ, Αὐτόθι σελ. 103.

Περὶ τοὺς 1500 Ἀλβανοὶ ἐλιποτάκτησαν μετὰ τῶν λαφύρων των ἐπανακάμψαντες εἰς τὰς ἰδιαιτέρας των πατρίδας· τμῆμα τούτων ἐχόμισεν τὰ λάφυρά των εἰς τὴν ἐνταῦθα ἀγορὰν ὅπου περιφερόμενοι μὲ τὰ λερὰ σκεύη των ἔκκλησιῶν καὶ τὰ λερὰ ἄμφια ἀνὰ χεῖρας πρὸς βαθυτάτην λύπην τοῦ Χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ, ἐνέπαιζον καὶ ἡσέβουν πολυεῖδως. Ὁ βανδαλισμὸς ὁ διαπραχθεὶς ἐν Μετσόβῳ . . . ἔσχεν καθ' ὅλον τὸν νομὸν τῆς Ἑπείρου μίαν θρηνώδη ἀπύχνησιν.

(Haas Ferd. ἔκθεσις ὑπ' ἀριθμ. 298 τῆς 15 Ἀπριλίου 1854).

Τέτοιες δυνάμεις καθ' ἡμᾶς ἦσαν δύο : ἀφ' ἑνὸς ἡ Ἀλβανοκρατία μετὰ τοὺς πλοκάμους της, ὡς μιὰ ἰδέα, ποὺ ἐπεσκίαζε οὐσιαστικῶς τὴν Τουρκικὴν κυριαρχίαν στὴν Ἡπειρο, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ κακὴ Τουρκικὴ Διοίκησις.

Καὶ αἱ δύο αὐταὶ ἀπόψεις δὲν ξέφυγαν τὴν διάγνωσιν καὶ τῶν διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων τῶν Μ. Δυνάμεων στὴν Ἡπειρο, μετὰ τὴν διαφορὰν ὅμως πῶς ἄλλαι μὲν ἀπὸ Αὐτὰς δὲν τόλμησαν γιὰ λόγους γενικωτέρας συμφεροντολογικῆς πολιτικῆς νὰ ὑποδείξουν τὴν ἀλήθειαν εἰς τὰς Κυβερνήσεις των, ἄλλαι δὲ τὴν ἠγνόησαν τελείως.

Περισσότερον ἐξ ὅλων ἡ Αὐστριακὴ πολιτικὴ στάθηκε μετὰ τοὺς ἐν Ἡπείρῳ διπλωματικοὺς ἀντιπροσώπους της πλησιεστέρα καὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ πρὸς τὴν δικαιοσύνην.

Πρῶτοι ὁ Αὐστριακαὶ διπλωμάται διέγνωσαν τὴν πλήρη Ἀλβανοκρατίαν στὴν Ἡπειρο καὶ πρῶτοι αὐτοὶ διεκήρυξαν πῶς ἡ ἰδέα τῶν πολιτικῶν μεταρρυθμίσεων ποὺ ἡ Τουρκία ἐμελέτα νὰ εἰσαγάγῃ καθ' ὅλον τὸ Βιλαέτιον τῶν Γαννίνων ἦτο φενάκη, γιὰτὶ προσέκρουε πάντοτε στὰς ἀντιδράσεις τῶν Ἀβανῶν Μπέηδων καὶ Ἀγάδων, ποὺ ἀντιπροσώπευον ἐν τῇ ὁλότητί των μίαν καθαρὰν Μεσαιωνικὴν Φεουδαρχίαν.

Οἱ Ἀλβανοὶ ἐμυκτηρίζον (¹) κάθε ἰδέαν ἐννόμου τάξεως καὶ μάλιστα μέχρι τοιούτου βαθμοῦ ὥστε καὶ ἓνα ταξίδι ἐπὶ παραδείγματι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας των ἦτο δύσκολον καὶ γι' αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς Προξένους τῶν Μ. Δυνάμεων στὰ Γιάννενα, ἐὰν οὗτοι δὲν ἦσαν ἐφωδιασμένοι μετὰ Φιρμάνι ἀπὸ τὴν Ὑψηλὴν Πύλην, γιὰτὶ αἱ διαταγαὶ τῶν Τούρκων Πασάδων καὶ Βαλήδων καὶ διαφόρων Ἀχιστρατήγων τῆς Ρούμελης δὲν ἐθεωροῦντο ἐπαρκῆ ἐχέγγυα γιὰ τὴν ἀσφάλειάν των.

Οὕτω σὲ μιὰ ἐκθεσί του ὁ Hahn λέγει (²) τὰ ἑξῆς :

«Φοβοῦμαι ὅτι τὸ ταξίδιόν μου εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἀφιλοξένου αὐτῆς χώρας, ἡ ὁποία δὲν ἠρευνήθη ἀκόμη καλῶς ἀπὸ κανένα Εὐρωπαῖον, θὰ ἦτο λίαν ἐπικίνδυνον, χωρὶς νὰ λάβουν γνῶσιν ἡ Ὑψηλὴ Πύλη καὶ αἱ κατὰ τόπους Ἀρχαί. Ἄνευ προειδοποιήσεως καὶ προδιαθέσεως ἰδία τῶν

1) Εὐριπίδου Σούρλα. Ἡ Ἡπειρος ἐπὶ Τουρκοκρατίας, Ἡπειρωτικὰ Χρονικά, 1937 σελ. 133—150. Πρβλ. ὡσαύτως Zinkheisen, Geschichte des Osmanischen Reiches in Europa 1855 σελ. 127—133.

2) Hahn πρὸς Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν (Ἐκθεσις ὑπ' ἀριθμὸν 29 τῆς 19 Ἰουλίου 1856).

Το πικῶν Ἀρχῶν, ἓνα ὑπὸ αὐστηρὸν *in cognito* ταξιδιόν μου θὰ ἤμποροῦσε νὰ παράσχη πολλὰς ὑπονοίας (¹) ».

Ἀλλὰ καὶ αὕτη αὕτη ἡ Ὁθωμανικὴ Κυβέρνησις καὶ τὰ ἐπίσημα ὄργανά της εἶχον ἐπίγνωσιν τῆς σκιώδους ἐπικυριαρχίας των ἐπὶ τῆς Ἀλβανίας καὶ τοῦ πλείστου τῆς Ἡπείρου.

Οὕτω :

Ὁ ἐξοπλισμὸς τοῦ Ὁθωμανικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἀλβανίας κατὰ τὸ 1867 ἐκ μέρους τῶν Τουρκικῶν Ἀρχῶν, κατὰ τὴν περίοδον μάλιστα ἐκείνην κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ὁθωμανικὴ Κυβέρνησις εἶχε σκεφθῇ περὶ νέας πολιτικῆς ὁργανώσεως τοῦ Βιλαετίου καὶ περὶ εἰσαγωγῆς μεταρρυθμίσεων στὴν Ἡπειρο καὶ Ἀλβανία, ὅπως καταδεικνύεται ἀπὸ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 101 διπλωματικὴν ἐκθεσιν τοῦ Zwiedinek πρὸς τὸν Βαρῶνον Von Beust (²), ἀποτελεῖ μίαν ἐπίσημον ἔνδειξιν τῆς ἐπιγνώσεως τὴν ὁποίαν εἶχεν ἡ Ὁθωμανικὴ Κυβέρνησις διὰ τὴν σκιώδη ἐπικυριαρχίαν τῆς κραταιᾶς Αὐτοκρατορίας στὴν Ἀλβανίαν καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Ἡπείρου.

Δεδομένου δὲ ὅτι μόνον αἱ πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ σύνορα ἐπαρχίαι τῆς Ἡπείρου διέτρεχον κίνδυνον, ὁ ἐξοπλισμὸς τοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Ἀλβανίας Ὁθωμανικοῦ στοιχείου, δεικνύει τὴν δυσπιστίαν τὴν ὁποίαν ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις ἔτρεφεν πρὸς τοὺς Ἀλβανοὺς ὑπηκόους της.

Κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου χάος καὶ ἀναρχία βασιλεύουν στὴν Ἡπειρο, ἰδίᾳ δὲ ὁ Χριστιανικὸς πληθυσμὸς τῶν Γιαννίνων ἀγωνιοῦσε λόγῳ τῶν Ρωσσοφίλων αἰσθημάτων του.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἡ Ἡπειρος εὗρίσκετο εἰς τὰ πρόθυρα μιᾶς φοβερᾶς οἰκονομικῆς κρίσεως, λόγῳ νεκρώσεως τῶν συγκοινωνιῶν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀπονεκρώσεως συνεπῶς τοῦ ἐμπορίου

1) Συνεπῶς αἱ διαταγαὶ τῶν Πασάδων τῆς Ρούμελης καὶ τῶν Γιαννίνων ἦσαν σκιῶδεις διὰ τοὺς Ἀλβανοὺς καὶ μόνον ἓνα Φιρμάνι Σουλτανικὸν θὰ ἤμποροῦσε ἴσως νὰ τοὺς συγκινήσῃ.

Αἱ ἀπόψεις ὅμως αὐταὶ τοῦ Αὐστριακοῦ διπλωφάτου ἐναρμονίζονται τελείως καὶ ἐπιβεβαιοῦν τὴν πρὸ πολλοῦ ἐξενεχθεῖσαν παρ' ἡμῶν θεωρίαν περὶ Ἀλβανοκρατίας στὴν Ἡπειρο ἢ μᾶλλον συγκυριαρχίας Ἀλβανῶν καὶ Τούρκων μέχρι ἀκόμῃ καὶ τῶν τελευταίων χρόνων τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἡπείρου, ὡς ἀξιωματὸς μελέτης καὶ προοπτικῆς γενικῶς γιὰ τὴν παρακολούθησιν καὶ ἐρμηνείαν τῶν ἀφορώντων τὰς τύχας τῆς Ἡπείρου ἐπὶ Τουρκοκρατίας.

(Πρὸβλ. Εὐρ. Σούρλα, Ἡπειρ. Χρονικά 1937 σελ. 151—159 καὶ 293—299.

2) Zwiedinek πρὸς Βαρῶνον Von Beust. (Ἐκθεσις ὑπ' ἀριθ. 101 τῆς 21 Μαρτίου 1867).

καὶ ἀνωμαλιῶν ἐσωτερικῆς φύσεως λόγῳ ἐλλείψεως ἀσφαλείας. Ἡ Φρουρὰ τῶν Γιαννίνων ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἄτακτα Ἀλβανικὰ στίφη, ἡ διαταχθεῖσα ἐν Ἡπείρῳ ἐπιστράτευσις⁽¹⁾ δὲν ἔφερεν τὰ ποθούμενα διὰ τοὺς Τούρκους ἀποτελέσματα, οἱ δὲ χριστιανοὶ ἔζων μὲ τὴν ἀγωνίαν, ἐφόσον ἐπληροφοροῦντο τὴν διάρρηξιν τῶν σχέσεων Ὑψηλῆς Πύλης καὶ Ρωσσίας.

Ἐπίσης διαρκοῦντος τοῦ 1867 καὶ δὴ κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ ὡς ἄνω ἔτους λόγῳ τῆς ἀπειλητικῆς στάσεως τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς εἰσβολῆς ἀνταρτικῶν σωμάτων στὴ μεθόριον, ἀνεκλήθη ὁ Ἐτέμ Πασᾶς (Γενικὸς Διοικητὴς τοῦ Βιλαετίου), ἡ ἐσωτερικὴ τάξις διεσαλεύθη στὴν Ἡπειρο, ἐπηκολούθησέ δὲ ταῦτο χρόνως κρίσις οἰκονομικὴ καὶ ἀπαθλίωσις αὐτόχρημα οἰκονομική, καὶ ὡς συνέπεια ὅλων τῶν ὡς ἄνω παραγόντων ἦτο καὶ τὸ τελικὸν ναυάγιον τῶν πολιτικῶν μεταρρυθμίσεων ποὺ ἔπρεπε νὰ εἰσαχθοῦν εἰς τὸν Διοικητικὸν Ὀργανισμόν τοῦ Πασσαλικίου⁽²⁾.

Εἰς ἐπίρρωσιν τῆς ὡς ἄνω ἀπόψεως ἥς ληφθῇ ὑπ' ὄψει ὅτι καὶ ὁ Haas εἰς μίαν ἐπιστολὴν τοῦ πρὸς τὸν ἐν Κερκύρᾳ Πρόξενον Eisenbach⁽³⁾, τονίζει ὅτι ἡ ἐν Ἡπείρῳ κατάστασις εἶναι λίαν ταραχώδης καὶ ὅτι ἐὰν ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις διατηρήσῃ τὸ ἐν ἰσχύϊ διοικητικὸν σύστημα ἐπὶ τινα ἀκόμη χρόνον, εἰς τὸ μέλλον θὰ εὐρεθῇ πρὸ ὀδυνηρῶν ἐκπλήξεων.

Ἡ ἡμέρα τῆς ἐφαρμογῆς τῶν περιφήμων αὐτῶν πολιτικῶν μεταρρυθμίσεων εἶχεν ἐπιστῇ καὶ μίαν ὥραίαν πρωΐαν τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1869 συνήλθεν εἰς σύσκεψιν τὸ Γενικὸν Συμβούλιον⁽⁴⁾ τοῦ Βιλαετίου τῶν Γιαννίνων.

1) Ferdinand Haas πρὸς Von Beust (Ἐκθ. ὑπ' ἀριθ. 24 τῆς 5 Ὀκτωβρίου 1853)

Ἡ ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης διαταχθεῖσα στρατολογία ἀτάκτων σωμάτων (Redif) πρὸς συμπλήρωσιν τῆς στρατιωτικῆς προπαρασκευῆς δὲν ἀπέφερεν εἰς τὴν Ἡπειρον μεγάλα ἀποτελέσματα παρὰ τὰς ἐλπίδας τὰς ὁποίας ἔτρεφον οἱ στρατιωτικοὶ κύκλοι, τοῦλάχιστον γιὰ ὠρισμένων περιοχῶν, τοὺς ἐφέδρους.

Εἰς τὴν Ἡπειρον καὶ εἰς τὴν Θεσσαλίαν θὰ ἠμποροῦσε ἡ Κυβέρνησις νὰ στρατολογήσῃ ἄνω τῶν 14.000 ἀνδρῶν, μέχρι τοῦδε ὅμως ἀπὸ τὰς περιοχὰς τῆς Ἡπείρου ἐστάλησαν εἰς Ἰωάννινα ἀπὸ μὲν τὸ Ἀργυροκάστρον, Δέλβινον, Φιλιάτες, Κόνιτζαν μόνον 700 νεοσύλλεκτοι καὶ περὶ τοὺς 1000 ἀπὸ τὰς περιφερείας Βερατίου, Αὐλῶνος, Τεπελενίου, οἱ ὅποιοι ὅμως ἀπεστάλησαν εἰς Μπιτόλια (Μοναστήριον).

2) Zwiedinek πρὸς Βαρῶνον Von Beust (Ἐκθ. ὑπ' ἀριθμ. 327 τῆς 30 Ὀκτωβρίου 1867).

3) Eisenbach πρὸς Von Buol-Schauenstein. (Ἐκθεσις ὑπ' ἀριθμ. 40 τῆς 26 Αὐγούστου 1852).

4) Τὸ Συμβούλιον ἀπετελεῖτο καὶ ἀπὸ ἀντιπροσώπους τῶν κάτωθι περιφερειῶν: Λαρίσσης, Βερατίου, Ἀργυροκάστρου, Πρεβέζης.

(Πρβλ. Ἐκθεσιν Zwiedinek πρὸς τὸν Von Beust ὑπ' ἀριθμ. 13 τῆς 30 Ἰουνίου 1869.

Ἡ ἡμέρα αὕτη ἐχαιρετίσθη ὑπὸ τοῦ Τύπου ⁽¹⁾ τῶν Γιαννίνων ὡς ἰπαρχὴ τῆς διεξαγωγῆς τοῦ νέου ὀργανισμοῦ καὶ ὡς ἐπισφράγις τοῦ ἔργου τῆς μεταρρυθμίσεως.

Στὴν πραγματικότητα ὁμῶς δὲν ἔγινε τίποτε, καὶ ὅλα ἀπεδείχθησαν μίαν φενάκη.

Ἰδοὺ δὲ πῶς παραστατικώτατα καὶ ἐξηκριβωμένα καὶ βαθυστόχαστα περιγράφει ⁽²⁾ τὰ γεγονότα ὁ Z w i e d i n e k πρὸς τὸν Κόμητα V o n B e u s t Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Αὐστρίας :

«Ταυτοχρόνως (πρὸς τὴν ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συμβουλίου) ἐκυκλοφόρησαν ἐπίσης οἱ πρῶτοι ἀριθμοὶ μιᾶς ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ ἐνταῦθα εἰς Ἑλληνικὴν καὶ Τουρκικὴν γλῶσσαν ἐκδιδομένης ἐβδομαδιαίας ἐφημερίδος ἣ ὁποία μὲ πομπώδεις ἐκφράσεις ἐξαίρει τὰς εὐεργεσίας αἱ ὁποῖαι παρέχονται εἰς τὴν Χώραν διὰ τῶν εἰσαχθεῖσων μεταρρυθμίσεων εἰς τὴν Διοίκησιν καὶ τὴν Δικαιοσύνην.

Θὰ ἐπεθύμουν ἡ ἐφημερίς νὰ διεκήρυττε τὴν ἀλήθειαν, διότι μόνον αἱ ἰδικαί μου παρατηρήσεις ἐντοπισμέναι εἰς τὴν πόλιν τῶν Γιαννίνων καθὼς καὶ ἡ προσωπικὴ μου ἀντίληψις τὴν ὁποίαν ἀπεκόμισα ἀπὸ μίαν πρόσφατον περιοδείαν τὴν ὁποίαν ἐπεχείρησα εἰς τὸ ἑσωτερικὸν τῆς Χώρας μοῦ παρέσχον τὴν ἐγγύησιν καὶ μοῦ ἐνίσχυσαν τὴν βεβαιότητα ὅτι τὸ πλεῖστον τῶν διατυμπανιζομένων εἶναι κεναὶ φράσεις καὶ τεχνάσματα, δεδομένου ὅτι παρὰ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν διοικητικῶν ἐνστάσεων, παρὰ τὸ πλῆθος τῶν νεωστὶ ἐγκατασταθέντων μὲ παχυλοὺς μισθοὺς ὑπαλλήλων, ἡ Δικαιοσύνη εἰς τὸ Βιλαέτιον δὲν ἀπονέμεται καὶ δὲν ἀσχεῖται μὲ τὴν ἐμπρέπουσαν εὐσυνειδησίαν, δὲν ὑπάρχει καὶ εἰς τὸ βᾶθος δικαιοσύνης. Ἐπὶ πλέον δὲ πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι τίποτε σχεδὸν δὲν ἔγινε γιὰ τὴν ἀνύψωσιν τῆς εὐημερίας τῆς ἐπαρχίας, ἐν τέλει δὲ δὲν πρέπει νὰ διαφύγῃ τὴν ἀντίληψιν ὅτι ἡ φτώχεια καὶ ἡ κακομοιρία τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Βιλαετίου βαίνει πάντοτε προῖοῦσα.

Πέρασε ὁλόκληρον ἔτος ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ νῦν ἐν ὑπηρεσίᾳ Β α λ ῆ Ἀ χ μ ἔ τ Ρ α σ σ ῖ μ Π α σ σ ᾶ. Ἡ πρώτη ἐμφάνισις τοῦ ἔδιδε τὸ δικαίωμα νὰ ἐλπίζῃ τις ὅτι θὰ ἦτο κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν μεταρρυθμίσεων εὐτυχέστερος τῶν προκατόχων του καὶ ὅτι διὰ τῶν σοφῶν μέτρων του θὰ

1) Πρόκειται περὶ ἐφημερίδος ἐβδομαδιαίας πού ἐξεδίδετο στὰ Γιάννενα Τουρκιστὶ καὶ Ἑλληνιστὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ.

2) Zwiedinek πρὸς Von Beust (Ἐκθεσις ὑπ' ἀριθμ. 13 τῆς 30 Ἰουνίου 1869).

παρίστατο ἄρωγος καὶ συμπαραστάτης εἰς τὴν προϊούσαν δυστυχίαν τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἡ ἐλπίς ὅμως αὕτη ἀπεδείχθη μέχρι τοῦδε ἀπατηλὴ καὶ διεψεύσθη ἀπὸ τὰ πράγματα, ὅχι διότι ἴσως ἐλλείπει ἀπὸ τὴν προσωπικότητα τοῦ Βαλῆ ὁ ζῆλος καὶ ἡ καλὴ θέλησις (αὐτὰ τὰ κατέχει σὲ μεγάλον βαθμὸν) ἀλλὰ διότι καὶ αὐτὸς δὲν δύναται νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν ἰδέαν τοῦ *Nerottismus* τὴν κατάληψιν τῶν ἀξιωματῶν καὶ ἔτσι παρημέλησε νὰ ἀνεύρῃ κατάλληλα ὄργανα τὰ ὅποια νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ φέρουν εἰς πέρας τὰς διατάξεις του.

Ἐπὶ πλέον δὲ εἶναι ἀρκετὰ ὑψηλόφρων ὥστε νὰ πιστεύῃ ὅτι αἱ γνώσεις του καὶ αἱ δυνάμεις του εἶναι ἀρκεταὶ νὰ ρυθμίσουν ταῦτοχρόνως τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς διοικήσεως καὶ μάλιστα μὲ ταχεῖαν ὑπερπήδησιν.

Ἐπὶ τοῦ προκειμένου οἰκειοποιεῖται τὸ προνόμιον τοῦ νὰ ἴσταται ὁ ἴδιος ὑπεράνω τῶν διατάξεων τῆς Κυβερνήσεώς του καὶ νὰ περιβάλῃ ὡς ἰσχύοντα ὑπέρτατον νόμον τὴν θέλησίν του.

Κατὰ ταῦτα: προσέρχεται ἀδισκρίτως καὶ ἐπεμβαίνει εἰς τὰς δικαστικὰς ἀποφάσεις τῶν διαφόρων δικαστηρίων, εἰάν τυχὸν αὗται δὲν εὐρίσκονται σύμφωνοι πρὸς τὴν γνώμην του καὶ ἔτσι μὲ αὐτὴν τὴν ἐνέργειάν του τορπιλλίζει τὴν σπουδαιοτάτην βάσιν μιᾶς καλῆς δικαιοσύνης, δηλαδή τὸν σεβασμὸν τοῦ πληθυσμοῦ πρὸς τοὺς δικαστάς.

Ἔτσι συμβαίνει ὥστε καίτοι ὁ Βαλῆς ὁ ἴδιος εἶναι προϊστάμενος ἀκεραίου χαρακτῆρος, ὅμως ἡ δωροδοκία μεταξὺ τῶν ὑπαλλήλων του εἶναι εὐρύτατα διαδεδομένη καὶ συνεπῶς οὐδεμία ἀνύψωσις δύναται νὰ παρατηρηθῇ ὡς πρὸς τὴν ἐπίδρασιν τῶν νόμων γενικῶς.

Εἰς οὐχὶ καλυτέραν μοῖραν ἀπὸ τὴν Διοίκησιν εὐρίσκεται καὶ ἡ δικαιοσύνη.

Παρὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν συσσώρευσιν διατάξεων μετερρρυθμισμένων, εἰς τὸ βάθος κυριαρχεῖ ἡ παλαιὰ σύγχισις καὶ ἡ κακοδιοίξεις ἔστω καὶ ὑπὸ μορφὴν ἡπίαν.

Διὰ μίαν ἰσοδικαίαν ἐπίσης κατανομήν τῶν φόρων δὲν συνέβη τίποτε μέχρι σήμερον.

Ἡ δὲ καταγραφὴ τῶν πόρων τῶν κατοίκων τῆς ὑπαίθρου προχωρεῖ μόνον μὲ ἐξωτερικῶς βραδέα βήματα καὶ ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον ἔγινε κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας ὑπὸ τὴν ἐποψιν καλλιτερεύσεως τῶν συγκοινωνιῶν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐρμηνευθῇ μόνον ὡς διασπάθισις ἀνωφελῆς χρόνου, χρήματος καὶ ἐργατικῶν δυνάμεων...».

Ὁμολογοῦμεν πῶς ἱστορικώτερη καὶ μᾶλλον βαθυστοχαστος κριτικὴ γύρω ἀπὸ τὸ πολυθρύλλητον πρόβλημα τῶν πολιτικῶν μεταρρυθμίσεων στήν Ἡπείρον δὲν ἔχει γραφῇ ἀπὸ χέρι ἱστορι-

κοῦ ὅσον ἡ παροῦσα τοῦ Αὐστριακοῦ διπλωμάτου ἣτις δείχνει στὸ βάθος τῆς προοπτικῆς της καὶ τῆς ὅλης της συνθέσεως ἓνα Εὐρωπαϊον μὲ ὑγιᾶ ἀντίληψιν τῶν πραγμάτων, Εὐρωπαῖον ὅχι ὑπηρετοῦντα ἀπλῶς τὰ συμφέροντα τῆς Κυβερνήσεώς του ἀλλὰ καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἠθικὴν.

Δὲν θέλομεν μ' αὐτὸ νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι ἦτο ἴσως φιλέλληνη, ἀλλὰ οὐδεὶς ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἄλλων Μ. Δυνάμεων αἰδοῖται δίσκλειντο συμπαθέστερον πρὸς τὴν Τουρκικὴν ἄποψιν διετύπωσεν ἀληθείας τόσον ἀναγλύφους ὅσον ὁ Αὐστριακὸς διπλωμάτης.

Ἰδοὺ ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον παραθέσαμεν τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἐν λόγῳ ἐκθέσεως (¹).

Καὶ ὁλοκληρώνοντας τὰς κρίσεις του ὁ Zwiedinek γύρω ἀπὸ τὸ πρόβλημα γενικῶς ὅχι μόνον τῶν πολιτικῶν μεταρρυθμίσεων ἀλλὰ καὶ τῆς καταστάσεως γενικῶς τῆς Ἡπείρου τελιώνει διὰ τῶν ἑξῆς μίαν ἄλλην ἐκθεσὶν του πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν.

«Σημειωτέον ὅτι ἡ ἐπαρχία αὐτὴ ἀνήκει εἰς τὰς πλέον παρημελημένας τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Βιλαετίου δὲν ἔγινε τίποτε γύρω ἀπὸ τὴν ὑλικὴν ἀνύψωσιν τῆς Χώρας, παρὰ τὰς ἐπανειλημμένας ὑποσχέσεις.

Γι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ ἀπορῇ τις εἰς τὰ πολλὰ ἐπίσης σχέδια ποὺ ἔχουν ἐκπονηθῇ ἀπὸ τὴν παροῦσαν Διοίκησιν ὅλα συναντοῦν μεγίστην δυσπιστίαν ἐκ μέρους τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἡπείρου (²)».

Ἰδοὺ μερικαὶ βαθυστόχαστοι ἀπόψεις ἐξαγόμεναι ἐκ τῆς μελέτης τῶν παρὰ πόδας δημοσιευομένων διπλωματικῶν ἐγγράφων, ἀπόψεις ποὺ ἀποτελοῦν πολύτιμον συμβολὴν γύρω ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν τῆς Τουρκοκρατουμένης Ἡπείρου.

1) Ὁ αὐτὸς διπλωμάτης προσπαθεῖ μέσα στὴν ζοφερὰν εἰκόνα τῆς φενάκης τῶν μεταρρυθμίσεων ποὺ ἐγίνοντο δῆθεν πρὸς βελτίωσιν τῆς τύχης τοῦ Ἡπειρωτικοῦ πληθυσμοῦ νὰ διίδῃ καὶ σημεῖον θετικόν, σημεῖον φωτεινόν, σημεῖον ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ δημιουργήσῃ διαρκὲς καὶ μόνιμον ἀγαθὸν διὰ τὴν Χώραν, ἀλλὰ δὲν βρίσκει ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ τὸ γεγονὸς τῆς ἀφυπνίσεως καὶ αὐτοῦ τοῦ τμήματος τοῦ Μωαμεθανικοῦ πληθυσμοῦ στὴν Ἡπειρο.

«Παρὰ ταῦτα, λέγει (Αὐτόθ. Ἐκθ. ὑπ' ἀριθμ. 13) μία ἐκδήλωσις παρήγορος ἤρχισεν νὰ διαγράφεται εἰς τὸν ὀρίζοντα. Αὐτὸ τοῦτο δηλονότι τὸ τμῆμα τοῦ Μωαμεθανικοῦ πληθυσμοῦ δὲν παρακολουθεῖ μὲ ἀπάθειαν τὰ σφάλματα τῆς Κυβερνήσεως ἀλλ' ἔχει ἀφυπνισθῇ μέσα του τὸ πνεῦμα τῆς κριτικῆς καὶ αἰσθάνεται ὅτι πρέπει νὰ μεταβληθῇ, ἰδίως δὲ εἰς τὴν νεολαίαν ὑπάρχει μία ἀναμφισβήτητος τάσις πρὸς διαφωτισμὸν καὶ πολιτιστικὴν ἀνύψωσιν. Ἰσως στὸ σημεῖον αὐτὸ νὰ βρίσκεται ἡ καλυτέρα ἐγγύτης ἐνὸς καλυτέρου μέλλοντος.

2) Zwiedinek πρὸς Von Beust (Ἐκθεσις ὑπ' ἀριθμ. 8 τῆς 1 Ἀπριλίου 1869).

Δ'

Εἰς τὰ κατωτέρω ὁμῶς δημοσιευόμενα διπλωματικά ἔγγραφα ὑπάρχουν καὶ νύξεις ἀποτελοῦσαι ἐπίσης πολύτιμον συμβολὴν καὶ διὰ τὴν προώθησιν τῶν Ἡπειρωτικῶν μελετῶν.

Οὕτω :

Σπουδαίαν καὶ σημαντικὴν συμβολὴν διὰ τὴν Ἡπειρωτικὴν Ἱστορίαν θὰ ἀπετέλει, ἐπὶ παραδείγματι, ἡ ἀνεύρεσις εἰς τὰ Ἀρχεῖα τῆς Πετροπούλεως ὅλων τῶν ἐκθέσεων τῶν ἐν Ἰωαννίνοις κατὰ καιροὺς Ρώσων Προξένων.

Αἱ ἐκθέσεις ἐπίσης τῶν ἐκάστοτε Στρατιωτικῶν Γενικῶν Διοικητῶν τῶν Γιαννίνων πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν, ἰδίως κατὰ τὴν ταραχώδη περίοδον τῶν ἀπελευθερωτικῶν ἀγώνων Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας, θὰ ἀπετέλουν τὴν πιστοτέραν συμβολὴν γύρω ἀπὸ τὴν στρατιωτικὴν (¹) ἄποψιν τῶν ἱστορικῶν γεγονότων τῆς περιόδου ἐκείνης τῆς Τουρκοκρατουμένης Ἠπείρου.

Ἐπίσης αἱ ἐτήσια ἐμπορικαὶ (²) ἐκθέσεις τῶν Προξένων (Γαλλίας, Ἀγγλίας, Αὐστρίας, Ἰταλίας καὶ Ρωσσίας) αἱ ἀποστέλλόμεναι ἀπὸ τὴν Ἠπειρον καὶ τὴν Νότιον Ἀλβανίαν πρὸς τὰ Ὑπουργεῖα τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν Κυβερνήσεών των, ἀνευρισκόμεναι, μελετώμεναι καὶ ταξινομούμεναι θὰ μπορούσαν νὰ χρησιμεύσουν ὡς βάσις πρὸς σύνταξιν τῆς οἰκονομικῆς (³) Ἱστορίας τῆς Ἠπείρου στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας.

Ἐπίσης ἡ ἀνεύρεσις καὶ ἡ χρησιμοποίησις τῶν ἐκθέσεων (⁴) τοῦ Γάλλου

1) Οὕτω : κατὰ τὸ ἔτος 1868 (24 Δ)βρίου) ὁπότε διεκόπησαν αἱ διπλωματικαὶ καὶ ἐμπορικαὶ σχέσεις μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας, εὗρισκοντο εἰς τὴν Ἠπειρον κατὰ τὰς διπλωματικὰς ἐκθέσεις (πρβλ. ὑπ' ἀριθ. 43 τῆς 24)12)1858 τοῦ Zwiedinek πρὸς τὸν Von Beust) πέντε τάγματα κανονικοῦ στρατοῦ, ἀνεμένοντο ὁμῶς ἐν τῷ μεταξὺ ἐνισχύσεις ἐκ Θεσσαλίας ὅπου εἶχον συγκεντρωθῇ σημαντικαὶ στρατιωτικαὶ δυνάμεις.

Ἐπὶ πλέον κατὰ τὴν ὡς ἄνω ἐποχὴν ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις εἶχε καλέσει ὑπὸ τὰ ὅπλα τοὺς Ρεντίφηδες τῆς περιφερείας Ἰωαννίνων (4 τάγματα) καὶ προσεπάθει προσέτι νὰ συγκεντρώσῃ ὑπὸ τὰ ὅπλα καὶ 5000 Ἀλβανοὺς Βασιβοζούκηδες.

Καθ' ἃ ὁμῶς προκύπτει ἐκ τῶν δημοσιευομένων διπλωματικῶν ἐκθέσεων τὸ Τουρκικὸν δημόσιον Ταμεῖον εὗρισκετο εἰς πλήρη ἀδυναμίαν νὰ ἀντεπεξέλθῃ εἰς τὰς πληρωμὰς καὶ τὰ ἔκτακτα ἔξοδα.

2) Zwiedinek πρὸς von Beust. Ἐκθ. ὑπ' ἀριθμ. 42 τῆς 23 Ἰανουαρ. 1868.

3) Σ. Βορέιου, Γιά μιὰ Νεοελληνικὴ οἰκονομικὴ Ἱστορία, Ν. Ἑστία 1942 Τεύχ. 372 σελ. 1246-1251.

4) Zwiedinek πρὸς Von Beust (No 827).

Προξένου τῶν Γιαννίνων Στραμποῦ ὅστις περιώδευσεν καὶ ὁλόκληρον τὴν Ἑπείρον καὶ ὅστις ἀναμφιβόλως θὰ δίδῃ εἰκόνα χτυπητῇ τῆς ὅλης πολιτικῆς, κοινωνικῆς καὶ πολιτιστικῆς καταστάσεως Ἑπείρου καὶ Ἀλβανίας, θὰ παρεῖχεν πολύτιμον συμβολὴν καὶ θὰ προώθει τὰς Ἑπειρωτικὰς μελέτας.

Ἐπίσης γὰρ νὰ προσθέσωμεν καὶ ἓν τελευταῖον παράδειγμα, ἡ ἀνεύρεσις καὶ ἡ δημοσίευσις τῆς μακροσκελοῦς καὶ λεπτομερειακῆς ἐκθέσεως τοῦ Dr Hahn περὶ τῆς ἐν Ἀλβανίᾳ πολιτικῆς καὶ θρησκευτικῆς καταστάσεως κατὰ τὸ 1850 ὡς δηλοῦται εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 29 ἐκθεσίν του πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, θὰ ἀπετέλει πολύτιμον συμβολὴν γύρω ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἑπείρου καὶ θὰ ἐπέχεε ἴσως φῶς ἐπὶ πολλῶν σκοτεινῶν σημείων.

Ἴδου εὐρύτατον πεδῖον μελέτης γὰρ τὴν ὁλοκλήρωσιν (1) τῶν ἱστοριοδιφικῶν μελετῶν γύρω ἀπὸ τὴν Ἑπειρωτικὴν μας Ἱστορίαν.

Ε'.

Ἐφθάσαμεν εἰς τὸ τέλος τῆς ἐρεῦνης μας

Διὰ μέσου τῶν γραμμῶν τῶν δημοσιευομένων διπλωματικῶν ἐγγράφων παρήλασε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὴν πολιτικὴν Ἱστορίαν τῆς Ἑπείρου τοῦ προτελευταίου ἡμίσεος τοῦ 19ου αἰῶνος.

Τὰ δημοσιευόμενα ἐγγράφα ἐμελετήθησαν καὶ ἀξιολογήθησαν ὑπὸ τριπλῆν ἔποψιν καὶ μέσα σὲ τὸ τρίπτυχον αὐτὸ τῆς ἐρεῦνης κατεβλήθη προσπάθεια νὰ ἐξαρθοῦν ὅχι μόνον τὰ ἀπώτερα πολιτικο-οἰκονομικὰ ἐλατήρια τῆς ἀνταγωνιστικῆς πολιτικῆς τῶν Μ. Δυνάμεων στὴν Ἑπείρον καὶ στὴν Ἀλβανίαν—σημεῖον ἄλλως τε ποὺ ἀποτελεῖ τὸν κεντρικὸν πυρῆνα τῆς παρούσης μελέτης—ἀλλὰ καὶ νὰ ὑποδηλωθοῦν παραλλήλως καὶ ἀπώτεραι σκέψεις τόσον ὡς πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ Ἑπειρωτισμοῦ ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὰς ἀπωτέρους πηγὰς, γὰρ νὰ ὁλοκληρωθῇ ἔτσι σὺν τῷ χρόνῳ ἡ εἰκὼν τῆς ἱστοριοδιφικῆς ἐρεῦνης ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ νὰ διαφανοῦν τὰ ὅρια τῆς ἱστορικῆς συνθέσεως ἀπὸ τὸ ἄλλο.

Γιὰ νὰ φθάσωμεν ὅμως σ' ἓνα τέτοιον ποθητὸν λιμένα γύρω ἀπὸ τὴν Ἑπειρωτικὴν Ἱστορίαν τοῦ τελευταίου αἰῶνος, τῆς Τουρκοκρατίας στὴν Ἑπείρον χρειάζεται νὰ ἐξοβελισθοῦν μερικαὶ προκαταλήψεις καὶ νὰ ἀρχίσῃ

1) Γύρω ὅμως ἀπὸ μιὰ τέτοια ὁλοκλήρωσι τῶν ἱστοριοδιφικῶν μελετῶν σὲ ἓνα Ἀρχεῖον Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν χρειάζεται μόχθος, γνώσεις, χρόνος καὶ δαπάνη οὐ σμικρά.

νὰ γίνεται κάποια οἰκείωσις πρὸς καινουργία σύμβολα προσανατολιστικῆς ἐρεῦνης.

Ἡ Ἱστορία τῆς Ἡπείρου εἶναι συνδεδεμένη μὲ τὰ βαθειὰ ἴχνη ποὺ ἀφῆκεν κυρίως ἡ Ἀληπασιαδικὴ περίοδος.

Ἡ περίοδος ἐκείνη τοῦ φοβεροῦ φαλάριδος τῆς Ἡπείρου ἦταν ἓνα ὄργωμα τόσον βαθύ, ὥστε νὰ εἶναι δυσδιάκριτα τὰ αὐτάκια τῶν γεγονότων τῆς μετέπειτα ἑκατονταετηρίδος ποὺ ἐμεσολάβησε μέχρι τῶν χρόνων τῆς ἀπελευθερώσεως.

Ἦταν τόσον αἵματηραὶ αἱ πληγαὶ ἀπὸ τὸν ἀκάνθινον στέφανον τοῦ μαρτυρίου τὸν ὁποῖον εἶχε φορέσει ἡ Ἡπειρος κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην τῆς Ἀληπασιαδικῆς τυραννίας ὥστε νὰ μοιάζουν πρὸς ἀπλοῦς μώλωπας καὶ ἑλαφρὰς ἀμυχὰς ὅλες αἱ μετέπειτα πληγές της.

Ἴσως πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μώλωπας αὐτοὺς τῆς τελευταίας ἑκατονταετηρίδος νὰ ἦσαν περισσότερον ὀδυνηροὶ καὶ ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς Ἀληπασιαδικῆς περιόδου, ἐν τούτοις ὅμως ἡ ἀνάμνησις καὶ τὸ χρῶμα τῆς τρομερᾶς ἐκείνης ἐποχῆς ἐκυριάρχουν πλατύτερα καὶ στενώτερα στὴ συνείδησιν τοῦ Ἡπειρωτικοῦ λαοῦ.

Φαινόμενον δηλαδὴ ὅχι μοναδικὸν εἰς τὴν Ἱστορίαν ἀλλὰ φαινόμενον ποὺ χρήζει μόνον κάποιας ἰδιαιτέρας ψυχολογικῆς ἐκτιμήσεως ἀλλ' ἡ ὁποία βεβαίως δὲν ἀνήκει εἰς τὸ πλαίσιον τῆς παρούσης μελέτης.

Κατὰ ταῦτα φρονοῦμεν ὅτι :

Χωρὶς νὰ ἀπαλλαγῇ ὁ ἐρευνητὴς ἀπὸ τὴν προκατάληψιν αὐτήν, εἶναι κάπως δύσκολον νὰ κινηθῇ ἀμερολήπτως στὰς κρίσεις του τόσον γιὰ τὴν παλαιότερη φάσιν τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἱστορίας τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας ὅσον καὶ τὴν νεώτερη τοιαύτη.

Ἴδου ἡ Ἀχίλλειος πτέρνα γιὰ ὅποιον ἤθελε καταπιασθῇ μὲ τὴν Ἱστορίαν ὡς ὅλον τῶν τελευταίων ἑκατονταετηρίδων τῆς Τουρκοκρατίας, γιὰ τὴν Μοῖρα τῆς Ἡπείρου ἐβάρυνε κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας τῆς δουλείας της καὶ τὸ ἐξαιρετικόν, δηλ. ἡ διπλὴ κυριαρχία.

Τουρκοκρατία ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ Ἀλβανοκρατία ἀπὸ τὸ ἄλλο.

Καὶ τὰ ἐρωτήματα προβάλλουν κατόπιν τῆς ὡς ἄνω θέσεως τοῦ ἱστορικοῦ προβλήματος, αὐθόρμητα ἐν σχέσει μὲ τὴν μορφὴν τῆς Ἱστορίας τῆς τελευταίας ἑκατονταετίας.

Δηλαδή :

1) Τί μελέται ἔχουν γίνει γιὰ τὴν περίοδο αὕτη τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἱστορίας ;

2) Ποῖοι εἰργάσθησαν στὸν τομέα αὐτόν ;

3) Ὑπὸ ποῖον πνεῦμα ἐγένοντο αἱ ἐργασίαι των ;

4) Ποία εἶναι γενικώτερον ἡ μορφή τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἱστορίας ὅλων τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας ;

5) Ἐμποροὶ Ἑπειρῶται καὶ Παιδεῖα ἐν Ἑπίρῳ πῶς συνειργάσθησαν καὶ πῶς ἐξυπηρέτησαν τὴν ἰδέαν τοῦ Ἑπειρωτισμοῦ γενικώτερον καὶ τῆς Ἀλβανικῆς ἀπελευθερώσεως εἰδικώτερον ;

6) Τί ἀντιπροσωπεύει ἡ Ἀλβανισιαδικὴ περίοδος ἐν συγκρίσει μὲ τὰς προηγουμένας περιόδους τῆς Τουρκοκρατίας καθὼς ἐπίσης καὶ μὲ τὴν μετέπειτα ἐποχὴν, ἀφ' ἧς ἐξέλιπεν ἐκ τῆς σκηνῆς ὁ Ἀλῆ - Πασᾶς ;

7) Πῶς ἡ Ἀλβανοκρατία ἐπесκίασε τὴν Τουρκοκρατίαν ; Ποῖαι μέθοδοι τῆς δράσεως καὶ τῶν ἐνεργειῶν τῆς ;

8) Πότε καὶ πῶς ἤρχισε νὰ κάμπτεται ἡ Ἀλβανοκρατία στὴν Ἑπείρο ;

9) Τί προσέφεραν «Τὰ Ἑπειρωτικὰ Χρονικὰ» μὲ τὸν κάματον καὶ σεβάσμιον Ἱεράρχην ποὺ τὰ διευθύνει καὶ τὰ ἐκδίδει κατὰ πρωτοποριακὸν τρόπον νά μεσα ἀπὸ πλῆθος ἀντιξόων περιστάσεων καὶ ραγικῶν χρόνων, τί προσέφερον ἐπαναλαμβάνομεν «Τὰ Ἑπειρωτικὰ Χρονικὰ» γύρω ἀπὸ τὴν μελέτην ὅλων τῶν περιόδων τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἱστορίας, ἰδίᾳ δὲ γιὰ τὴν τῆς τελευταίας ἑκατονταετίας τῆς Τουρκοκρατίας ;

Ἐπερηδηθήν ἄρα γε τὸ ἱστοριοδιφικὸν καὶ στατικὸν τὰδιον τῆς ἐρεῦνης ; Ὑπάρχουν δείγματα συνθετικῆς ἱστορικῆς πεικονίσεως ;

Ἀλλὰ τὰ ἐρωτήματα θὰ μπορούσαν νὰ πάρουν ἀκόμη μεγαλύτερη ἔκτασι, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ἀντικρισθῇ τὸ ὅλον πρόβλημα τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἱστορίας καὶ ἀπὸ τῶν πλευρῶν τῶν ἐπὶ μέρους λεπτομερειακῶν ἀπόψεων καὶ ὅλας τὰς περιόδους τῆς ἱστορικῆς διαδρομῆς.

Σταματῶμεν ὅμως ἕως ἐδῶ καὶ ξεχωρίζομε γύρω ἀπὸ τὴν τελευταία ἑκατονταετία τῆς Τουρκοκρατίας στὴν Ἑπείρο δύο οὐσιώδη ἰθὺνόντα ἡμεῖς.

Τὰς πολιτικὰς μεταρρυθμίσεις, ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ τὴν συγκυριαρχίαν (Τούρκων καὶ Ἀλβανῶν) ἀπὸ τὸ ἄλλο.

Τὸ πρῶτον ἦτο μία πολιτικὴ φενάκη γιὰ νὰ συγκρατοῦν τὸ χριστιανικὸν στοιχεῖον ἀπὸ τὰς ἐξεγέρσεις καὶ τὴν δυσφορίαν καὶ νὰ ρίχνουν στάχτι στὰ μάτια τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐκείνων λαῶν, ποὺ εἶχαν ἀναλάβει τὸν ρόλον τοῦ Πάτρωνος τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

Ποία ἦταν ἡ τύχη τῶν πολιτικῶν μεταρρυθμίσεων καὶ τί ἀντεπροσώτευσον αὗται γιὰ τὸ καλὸν καὶ τὴν εὐημερίαν τῆς Ἑπείρου, τὸ εἶδαμεν παραπάνω ὅπου παρεθέσαμεν τὴν ἐπιγραμματικὴν καὶ βαθυστόχαστον κριτικὴν τοῦ Αὐστριακοῦ διπλωμάτου Z w i e d i n e k.

Τὸ δεύτερον στοιχεῖον ἦταν μιὰ ὠμὴ πραγματικότητα τὴν ὅποian ἐβλεπον καὶ αὐτοὶ οἱ Τούρκοι, ἐδυσφόρουν, ἠγανάκτουν, ἠγωνίζων ἴσως γι' αὐτό, ἀλλ' ὑπετάσσοντο εἰς τὸ Μ ο ι ρ α ῖ ο ν ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς Ἀνατολίτικης Κοσμοθεωρίας.

Ἡ Αὐλὴ ἄλλως τε τοῦ Πατισὰχ ἔκρυβε στὰ παρασκήνια τῆς πολλῆς Ἀλβανικῆς ἐπιφανείας προσωπικότητες ποῦ εἴτε ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ὡς ὑπεύθυνοι διαχειρισταὶ τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων τῆς Αὐτοκρατορίας, εἴτε καὶ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἐματαίου τὰς σποραδικὰς κυβερνητικὰς προσπάθειας σχετικῶς μὲ τὴν Ἀλβανίαν.

Καὶ θὰ ἐρωτήσῃ τις :

Μὰ πότε ἐπὶ τέλους ἤρχισε νὰ κάμπτεται καὶ νὰ θραύεται ἡ συγκυριαρχία αὐτὴ ἡ Ἀλβανικὴ στὴν Ἡπειρο; Πότε οἱ Ἀλβανοὶ Μπέηδες καὶ Ἀγάδες ἠσθάνθησαν τὴν πυγμὴν τοῦ ἐπισήμου Τουρκικοῦ Κράτους;

Πολὺ ἄ ρ γ ἄ (¹), καὶ χωρὶς τελειωτικὰ πλήγματα.

Ἡ ἔκθεσις τῶν γεγονότων τῆς τελευταίας πεντηκονταετίας τῆς Τουρκοκρατίας στὴν Ἡπειρο εἶναι ἐκείνη ποὺ θὰ δώσῃ τὴν λεπτομερειακὴν ἀπάντησιν στὸ παραπάνω ἐρώτημα.

Ἔτσι μὲ μιὰ τέτοια προοπτικὴ θὰ ἀντικρύσωμεν καὶ ἓνα κομμάτι νεωτέρας Ἡπειρωτικῆς Ἱστορίας τῆς τελευταίας ἑκατονταετίας τῆς Τουρκικῆς κυριαρχίας καὶ ἔτσι θὰ γνωρίσωμεν καὶ θὰ ἐκτιμήσωμεν βαθύτερα καὶ πολλοὺς ἄλλους παράγοντας ποὺ ἐπηρέασαν τὴν Ζωὴν τοῦ Ἡπειρωτικοῦ Λαοῦ στὰ τελευταῖα χρόνια.

Ἐπιβιώσεις ἠθῶν καὶ ἐθίμων, γλωσσικαὶ ἐπιδράσεις, ἐκπαιδευσεως συμβολή, ἐπιστημονικὴ Ζωή, ἐμπορικὴ ἀνάπτυξις καὶ καθόλου κοινωνικὴ καὶ πολιτιστικὴ πρόοδος θὰ πάρχουν μιὰ θέσι καὶ στὴν συνείδησι τῆς νεωτέρας Ἡπειρωτικῆς γενεᾶς, ἡ ὁποία ὅταν γνωρίσῃ τὰ γεγονότα καὶ τὴν ἀμεσωτέ-

1) Ὁ πρῶτος συστηματικὸς διώκτης τῶν Ἀλβανῶν Μπέηδων καὶ Ἀγάδων καθὼς καὶ τῆς Ρουμανικῆς προπαγάνδας στὴν Ἡπειρο ἦτο ὁ Ὄσμὰν Πασᾶς (1897-1905).

Ἐνέκλεισε εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ Διοικητηρίου Γιαννίνων περὶ τοὺς 300 Δερβίσηδες τῆς Ἀρβανιτιᾶς καὶ ἀφώπλισε κατὰ τρόπον ταπεινωτικὸν ὅλους τοὺς Μπέηδες τῆς Ἀρβανιτιᾶς—ἰδίως τὸν Ἀγᾶ Πρόνιον—τὸ μεγαλύτερο τζάκι τῆς Ποραμυθιάς.

Ἡ διέλευσις τοῦ Ὄσμὰν Πασᾶ ἀπὸ τὴν Ἡπειρον ἀποτελεῖ ὁρόσημον σημαντικὸν καὶ γύρω ἀπὸ τὸ ζήτημα τῆς Ἀλβανοκρατίας καὶ γύρω ἀπὸ τὸ πρόβλημα τῶν πολιτικῶν μεταρρυθμίσεων.

Διὰ πρώτην φορὰν στὰ Γιάννενα ἐπὶ Ὄσμὰν Πασᾶ ἐδίκαζον δικασταὶ Ἀράπηδες ἀντικαταστήσαντες τὴν παλαιότεραν φαύλην ἐποχὴν τοῦ ρουσφετιοῦ καὶ τῆς ποδοπατήσεως τῆς ἐννοίας τῆς δικαιοσύνης.

Ἐπίσης ὁ Ὄσμὰν Πασᾶς ἦλθεν ἀντιμέτωπος καὶ πρὸς τὴν Αὐστριακὴν καὶ Ἰταλικὴν προπαγάνδαν στὴν Ἡπειρο.

(Ἀπὸ τὰς ἐνθυμήσεις Θεοδ. Θεοδωρίδου, Διευθυντοῦ τοῦ Ὑπουργείου Προνοίας)

ραν Ἱστορίαν τῶν προγόνων της τῆς τελευταίας ἑκατονταετίας, δὲν θὰ ζῇ μόνον μὲ τὴν ἀνάμνησιν τῆς Ἀληπασιαδικῆς ἐποχῆς καὶ οὔτε θὰ συνοψίζει τὴν Ἱστορίαν τῶν χρόνων τῆς δουλείας μόνον τοῦ Ἀλῆ-Πασᾶ τὴν ἐποχὴν.

Μόνον ἡ μελέτη ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν περιόδων τῆς Τουρκοκρατίας μὲ τὴν ἴδια ἀμερόληπτη κριτικὴ ἐπισκόπησι τῶν γεγονότων, μὲ τὴ βαθειὰ καὶ ψυχολογικὴ ἀνάλυσι καὶ μὲ τὴν αὐστηρὰ ἀξιολόγησι, μόνον αὕτῃ θὰ προπαρασκευάσῃ καὶ τὸ ἔδαφος γιὰ τὴν μελλοντικὴν σύνθεσιν τοῦ μεγάλου Ἡπειρωτικοῦ ἔπους.

Ἐν Ἀθήναις, Αὐγουστος τοῦ 1942

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ Ζ. ΣΟΥΡΛΑΣ

II.

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΚΑΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ (1840—1870)

Ἐκ τοῦ Ἀρχείου Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν Αὐστρίας (Βιέννη)
(Τὸ πρῶτον δημοσιευόμενα)

Ἀριθ. 1.

Γιάννινα 29 Ἰανουαρίου 1866

Πρὸς τὸν Κόμητα Mensdorff Pouilly

Βιέννην

Εὐγενέστατε Κόμη !

Ἡ γειτνιάζουσα πρὸς τὴν Ἑπείρου Ἑλλὰς ἤσκει μέχρι τοῦ ἔτους 1854 (1) μίαν ἀκαταγώνιστον πολιτικὴν δύναμιν ἔλξεως ἐπὶ τοῦ μεγίστου μέρους τοῦ Χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑπείρου.

Τὸ ὀδυνηρὸν ὅμως ἀποτέλεσμα τῆς κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐκραγείσης ἐπαναστάσεως, τὰ φρικώδη κακουργήματα τὰ ὅποια διέπραττον οἱ Ἕλληνες ἐλευθερωταὶ ἔναντι τῶν ὁμοεθνῶν των, ἐπὶ πλέον ἢ ἀποσυνθετικὴ ἐσωτερικὴ κατάστασις ἐν Ἑλλάδι, ἐπέδρασαν σωφρωνιστικῶς ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν γειτονικῶν Ὀθωμανικῶν ἐπαρχιῶν σὲ τρόπον ὥστε αἱ μηχανορραφαὶ καὶ αἱ δημοκοπίαὶ τοῦ ὑπερεθνικοῦ κόμματος τῆς Ἑλλάδος δὲν εὗρον ἐπὶ μακρὸν χρόνον οὐδὲν γόνιμον ἔδαφος.

Τὰ ἐπαναστατικὰ γεγονότα τοῦ Ναυπλίου καὶ ὁ ἐκθρονισμὸς τοῦ Βασιλέως Ὀθωνος παρῆλθον σχεδὸν ἀπαρατήρητα εἰς τὸν ἐδῶ Χριστιανικὸν πληθυσμόν.

Τὸ πρῶτον γεγονὸς τὸ ὁποῖον ἔκαμε μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς τὸν ἐν Ἑπείρῃ πληθυσμόν καὶ συγχρόνως ἀνεπτέρωσε τὰς ἐλπίδας « τοῦ Ἑλληνικοῦ

1) Πρόκειται περὶ τοῦ ἔτους καθ' ὃ ἐξεργάγη ἐπανάστασις ἐν Ἑπείρῃ κατὰ τῆς Τουρκικῆς κυριαρχίας. Πρβλ. Εὐριπίδου Σούρλα, Ἑπείρος καὶ Αὐστριακὴ διπλωματία, Ἑπαιρωτικὰ Χρονικά 1932.

Κομιτάτου (1) γύρω ἀπὸ τὴν πραγματοποίησιν τῶν οὐτοπιῶν του» ἦτο ἡ προσάρτησις τῆς Ἑπτανήσου εἰς τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς τὸ ὑπερεθνικὸν κόμμα εἰργάζετο ἀδιακόπως διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ κατὰ τὸ πρότυπον τοῦ Ἰταλικοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος.

Αἱ βλέψεις τοῦ κατηυθύνοντο κατὰ προτίμησιν εἰς τὰς ὑπὸ Ἑλλήνων κατοικουμένας Τουρκικὰς ἐπαρχίας, εἰδικῶς δὲ πρὸς τὴν Ἡπειρον καὶ τὴν Θεσσαλίαν.

Εἰς τὴν Γένουαν, τὸ Λιβόρνον, τὴν Νεάπολιν, τὴν Ἀγκῶνα καὶ τὴν Μάλταν, ἐσχηματίσθησαν εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἐκεῖ ἐλληνικῶν παροικιῶν ἰδιαίτερα Κομιτᾶτα, τὰ ὅποια ἐργαζόμενα ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῶν κατευθύνσεων τοῦ Ὑπερεθνικοῦ Κόμματος, εἶχον θέσει ὡς σκοπὸν τὴν ἐπίδρασίν των ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ὡς ἄνω μνημονευομένων τμημάτων τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

Καὶ ἔτσι ἐνεφανίσθη τὸ ἐξῆς παράδοξον φαινόμενον. Ὅσον ὁ Ἕλλην εἶναι οἰκονόμος καὶ φιλάργυρος, τόσον περισσότερον ὑλῆρξε γενναιόδωρος εἰς πλουσιοπαρόχους δωρεάς, γιὰ τὸν ὡς ἄνω σκοπόν.

Αἱ Ἰόνιοι νῆσοι ἀπετέλουν τὸ κεντρικὸν σημεῖον δι' ἐπαναστατικὰς περιπετείας τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ Ἰταλικοῦ Ἐθνικισμοῦ.

Ἡ διεξαγωγή τοῦ διακανονισμοῦ τοῦ κτηματικοῦ καὶ ἐπαγγελματικοῦ φόρου, προὔκάλεσε σὲ διάφορα τμήματα τῆς Ἡπείρου τὴν δυσφορίαν τοῦ πληθυσμοῦ.

Εἰς τὴν Παραμυθιὰν ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιβολῆς τῶν ὡς ἄνω φορολογιῶν ἔλαβε χώραν κατὰ Μάρτιον π. ἔ. ἓνα εἶδος ἐπαναστάσεως, ἡ ὁποία ὅμως χάρις εἰς τὰ σθεναρὰ μέτρα τοῦ ἐνταῦθα Στρατηγοῦ Διοικητοῦ Βεζύρ Ἀχμέτ Πασᾶ κατεστάλη ἐν τῇ γενέσει της καὶ οἱ ὑπαίτιοι ἐτιμωρήθησαν παραδειγματικῶς.

Ταῦτοχρόνως μερικοὶ ἀπεσταλμένοι τοῦ Ἰταλο-Ἑλληνικοῦ ἐπαναστατικοῦ Κομιτάτου ἐνεφανίσθησαν εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Ἡπειρωτικῶν παραλίων καὶ ἐκυεταλλευόμενοι τὴν παροδικὴν δυσφορίαν τοῦ πληθυσμοῦ ἐπεχείρησαν νὰ προκαλέσουν σοβαρὰς ταραχὰς μὲ τὸν ἀπώτερον σκοπὸν νὰ ἀντλήσουν ὠφέλη διὰ τὰς ἀποκρύφους ἐπιδιώξεις των.

Τὸ Ἰταλικὸν Κομιτᾶτον δράσεως κατὰ τὰς πληροφορίας τὰς ὁποίας συνελέξαμεν τόσον ἐγὼ ὅσον καὶ ὁ ἐνταῦθα Στρατηγὸς Διοικητὴ Βεζύρ Ἀχμέτ Πασᾶς φαίνεται ὅτι προὔτίθετο νὰ χρησιμοποίησιν κάποιον ἀπὸ τοὺς ἀποκρύφους κόλπους τῶν Ἡπειρωτικῶν παραλίων ὡς ἀποθήκην πολεμικῶν ὄπλων καὶ ὡς ἀφειρηρίαν διὰ μελλοντικὰς ἐπιχειρήσεις κατὰ τῶν ἡμετέρων Ἰταλικῶν ἐδαφῶν.

1) Τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας.

Ὁ Βεζύρ Ἀχμέτ Πασᾶς, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνεκοίνωσα τὰς ἀντιλήψεις μου, ἀπέστειλε πάραυτα ἓνα ἔμπιστον πρόσωπον μὲ σκοπὸν νὰ κατασκοπεύσῃ ὅλην τὴν ἔκτασιν τῶν Ἡπειρωτικῶν παραλίων, μετέφερε παραλλήλως τμήματα στρατοῦ εἰς ὅλα τὰ ἐπικαίρα σημεῖα τῶν Ἡπειρωτικῶν ἁκτῶν, ἐντὸς δὲ ἐλαχίστου χρονικοῦ διαστήματος μετὰ τὴν λήψιν τῶν ὡς ἄνω μνημονευομένων μέτρων ἔκαμε καὶ ὁ ἴδιος αὐτοπροσώπως ἓνα ταξίδι εἰς τὰς περιοχὰς ἐκεῖνας πρὸς ἐπιθεώρησιν καὶ γενικὰ ἔλαβε τόσα δρακόντεια μέτρα, ὥστε κανένας δὲν θὰ μπορούσε νὰ τοῦ διαμφισβητήσῃ τὴν ὑπηρεσίαν τὴν πραγματικὴν ποὺ προσέφερε, ἐφόσον ἔματαίωσε τὰς ταραχὰς αὐτὰς καὶ τὰς ἐπαναστατικὰς διαθέσεις εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ στάδιον τῆς γενέσεώς των.

Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐταιρεία¹⁾ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπεσώρευε προμηθείας ὅπλων εἰς Ἀγίαν Μαύραν καὶ εἰς μερικὰ σημεῖα τῶν παραλίων τῆς περιοχῆς τῆς Ἀρτις, εἰδικῶς δὲ εἰς τὸν Καρβασαράν καὶ ὠργάνωσε τοπικῶς ἓνα μυστικὸν Κομιτάτον εἰς ὅλα τὰ τμήματα τῆς Ἡπείρου.

Τὰ ὄργανα τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις Ἑλληνικοῦ Προξενείου δρῶσιν μετὰ ζήλου ὑπὸ τὸ ἄνωτέρω προδιαγραφέν πνεῦμα καὶ βοηθοῦνται διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ των ἀπὸ τὸν μέγαν ἀριθμὸν τῶν ἐνταῦθα Ἑλλήνων ὑπηκόων, οἱ ὁποῖοι κατ' ἀρχὰς μὲν ἦσαν ὑπήκοοι τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ὕστερα ὁμως ἀπὸ ἓνα ταξίδι εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπέκτησαν τὴν Ἑλληνικὴν ὑπηκοότητα μὲ τὴν θερμὴν ὑποστήριξιν τῶν Ἑλληνικῶν ἀρχῶν.

Τὸ ἐν Ἰωαννίνοις Ρωσικὸν Προξενεῖον δὲν ἔχει βεβαίως εἰς τὴν Ἡπείρον οὔτε ὑπηκόους, οὔτε ἐμπορικὰ συμφέροντα νὰ προστατεύσῃ, ἐν τούτοις ὁμως οἱ ὑπάλληλοι τοῦ ὡς ἄνω Προξενείου εἶναι ἐφωδιασμένοι μὲ πλεῖστα χρηματικὰ μέσα τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦν γιὰ νὰ ἐπιτύχουν πολιτικοὺς σκοπούς, ποὺ ἀντίκεινται ἐν πάσῃ περιπτώσει εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, συνεργάζονται δὲ πρὸς τοῦτο μὲ τὸν Ἑλληνικὸν Κληρὸν καὶ ἄλλας προσωπικότητας ποὺ ἔχουν μεγάλην ἐπιρροήν.

Τὸ ἐνταῦθα Αὐτοκρατορικὸν Ρωσικὸν Προξενεῖον εἶναι ἐπίσης τὸ καταφύγιον γιὰ ὅλους τοὺς καταδιωκομένους καὶ δυσηρεστημένους ἐν Ἡπείρῳ.

Συχνὰ ταξίδια τῶν Ρώσων Προξενικῶν ὑπαλλήλων ἔχουν καταφανῶς ὡς σκοπὸν τὴν αὔξησιν τοῦ κύρους καὶ τὴν ἐπιβολὴν τῆς Ρωσικῆς ἐπιδράσεως εἰς ὅλα τὰ τμήματα τῆς Ἡπείρου.

Ἐπίσης καὶ ὁ πρὸ ὀλίγου χρονικοῦ διαστήματος μετατεθεὶς ἐξ Ἰωαννίνων εἰς τὴν Περσίαν Γάλλος Πρόξενος κύριος Crampon διέσχισε τὴν Ἡπείρον πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις καὶ πανταχοῦ διέγινωσε ἵχνη δυσφορίας.

Ὁ κύριος ὁμως ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τῆς ταξιδιωτικῆς αὐτῆς ἀποστο-

1) Τὸ Ἑλληνικὸν Κομιτάτον.

λῆς ταῦ κυρίου Crampon φαίνεται πὺς ἦτο ἡ προσπάθειά του νὰ ἐπιτύχη αὐξήσιν τοῦ κύρους καὶ τῆς ἐπιβολῆς τῆς Γαλλικῆς ἐπιδράσεως ἐπὶ τῶν πολυαρίθμων Βλάχων ποὺ εἶναι ἐγκατεστημένοι ἐπὶ τῆς ὁροσειρᾶς τῆς Πίνδου.

Ἐπίσης ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Γάλλος Πρόξενος ἐπεχορήγει χρηματικῶς τὸν ἐν Σκούταρι συνάδελφόν του κύριον Wiet διὰ νὰ ἐπηρεάσῃ τὸν καθολικὸν κλῆρον ἐν Ἀλβανίᾳ.

Ἡ λαβοῦσα ἐπίσης χώραν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ περασμένου ἔτους Ἰδρυσις ἐν Αὐλῶνι Ὑποπροξενείου τῆς Σαρδηνίας καὶ ὁ διορισμὸς εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν ταῦ κυρίου Brunenghi μετατεθέντος ἐκ τοῦ Προξενείου τῆς Βάρνας, ἐγένετο βεβαίως ἀποκλειστικῶς διὰ πολιτικὰ συμφέροντα καὶ ἔχει προφανῶς ὡς ἀπώτερον σκοπὸν τὴν ὑποστήριξιν ὅλων τῶν κατὰ τῆς Τουρκικῆς Διοικήσεως κατευθυνομένων τάσεων, αἱ ὁποῖαι προσφέρουν ταῦτοχρόνως τὴν πιθανότητα διαταρακτικῶν ἐπιδράσεων καὶ ἐπὶ τῆς ἡσυχίας τῶν Αὐστριακῶν περιοχῶν καὶ τῶν Αὐστριακῶν συνοριακῶν τμημάτων.

Ὁ κύριος αὐτὸς Brunenghi κατὰ τὰ ἔτη 1860 καὶ 1861 εἶχεν ἐπιφορτισθῇ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεώς του μὲ ἰδιαιτέραν ἀποστολὴν εἰς τὴν Σηλυβρίαν καὶ ἡ ὁποία συνίστατο εἰς τὴν μεσολάβησιν διὰ τὴν ἄνευ ἐμποδίων περαιτέρω ἀποστολὴν καὶ μετακόμισιν πολλῶν ἀτμοπλοϊκῶν φορτίων ἀπὸ στρατιωτικὰ ὅπλα, κανόνια καὶ πολεμοφόδια, τὰ ὁποῖα προωρίζοντο μὲν διὰ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Οὐγγαρίας, ἦσαν ὅμως ἡγγυημένα ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης διὰ τὴν χρῆσιν τῆς Αὐστριακῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Βασιλικῆς τοιαύτης τῆς Μεγάλης Βρετανίας.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν τελευταίων μηνῶν παρατηρήθη μία τελεία συγχώνευσις τοῦ Ἰταλικοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κομιτάτου καὶ μάλιστα μὲ σκοπὸν τὴν ἐξέγερσιν καὶ ἐπανάστασιν τῆς Θεσσαλίας, τῆς Ἡπείρου καὶ ὁλοκλήρου τῆς Ἀλβανίας, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν προσάρτησιν τῶν ὡς ἄνω μνημονευομένων Ὀθωμανικῶν ἐπαρχιῶν εἰς τὸ Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἀντάλλαγμα δὲ τῆς παρασχεθείσης βοηθείας προπαρεσκευάζετο ἡ παραχώρησις τῆς νήσου Κερκύρας εἰς τὴν Ἰταλίαν.

Ὅσον παράτολμον ὅμως καὶ ἂν εἶναι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος σχέδιον καὶ ὅσον ριψοκίνδυνον καὶ περιπετειῶδες καὶ ἂν ἐμφανίζεται εἰς τὴν σύλληψίν του, ἐν τούτοις ὅμως δὲν μπορεῖ τις νὰ ἀρνηθῇ ὅτι ἐνεθουσίασε καὶ ἔσχε μεγάλην ἀπήχησιν εἰς τὰς ψυχὰς τῆς Ἡπειρωτικῆς νεολαίας μεταξὺ τῆς ὁποίας ἡρίθμει πολλοὺς ὁπαδούς.

Ἐδῶ εἰς τὰ Ἰωάννινα ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Τσιγαρά, Ἕλληνας ὑπηκόου, ἐσχηματίσθη πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν Κομιτᾶτον ἀποτελούμενον ἀπὸ πολλοὺς Ἕλληνας ὑπηκόους, οἱ ὁποῖοι ὅμως ἐπιτηροῦνται καὶ παρακολουθοῦνται ἀγρύπνως ὑπὸ τῶν πρακτόρων τῆς τοπικῆς Ἀστυνομίας.

Μία παρομοία ὁργάνωσις ἐκ μέρους τοῦ ἐπαναστατικοῦ Κομιτάτου

πρέπει νὰ ἔχη πλοκάμους καὶ εἰς τὰς ὑπολοίπους πολίχνας τῶν μνημονευθεισῶν ἐπαρχιῶν.

Ἡ ὑπὸ τῶν Προστατίδων Δυνάμεων μὴ ἐμποδιζομένη ἐξακολούθησις τῆς ἀναρχίας ἐν Ἑλλάδι, ἀφῆκε τὴν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς κύκλους τοῦ προμνησθέντος Κομιτάτου, ὅτι αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις δὲν θὰ παρενέβαλον ἐμπόδια διὰ τὴν ἐξέγερσιν τῆς Ἡπείρου καὶ τῶν λοιπῶν Ὀθωμανικῶν ἐπαρχιῶν ποὺ συνορεύουν μὲ τὴν Ἑλλάδα.

Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας εἶναι εὐτύχημα διὰ τὴν Ἡπειρον ὅτι ἡ ἐπαρχία αὕτῃ διοικεῖται ἀπὸ ἱκανότατον καὶ ἐνεργητικὸν ἄνδρα, οἷος εἶναι πράγματι ὁ Βεζύρ Ἀχμέτ - Πασᾶς, ποὺ δρᾷ ἀληθινὰ πολὺ συντηρητικὰ καὶ δὲν δίδει σημασίαν εἰς ὅλους τοὺς ψιθύρους τῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, διὰ τὸ συμφέρον τῆς μελετωμένης ἐπαναστάσεως, δρώντων προξένων τῆς Γαλλίας, Ρωσίας, Ἑλλάδος καὶ Σαρδηνίας.

Ὡσαύτως καὶ διὰ τὴν ἡσυχίαν τῶν ὑφ' ἡμῶν κατεχομένων Ἰταλικῶν ἐδαφῶν δὲν εἶναι ἄνευ σημασίας τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Διοίκησις τῆς Ἡπείρου, ἥτις εἰς τὸ συγχωνευθὲν Ἰταλο - Ἑλληνικὸν ἀνατρεπτικὸν κόμμα θὰ ἠδύνατο νὰ προσφέρῃ τόσον εὐνοϊκὴν βάσιν ἐπιχειρήσεων δι' ἀπωτέρας μηχανορραφίας, ἡ διοίκησις ἐπαναλαμβάνομεν τῆς Ἡπείρου εὐρίσκεται εἰς χεῖρας ἑνὸς τόσον σώφρονος καὶ εἰς τὴν Αὐστρίαν ἀληθινὰ ἀφοσιωμένου Διοικητοῦ.

Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας θὰ ἦτο ἀληθινὰ ἀξιοθρήνητον ἀπὸ πολιτικῆς ἀπόψεως ἐὰν ἐπραγματοποιεῖτο τὸ εἰς τὰς ἐφημερίδας τῆς Κωνσταντινουπόλεως δημοσιευθὲν σχέδιον, δηλαδὴ τῆς ἐξαρτήσεως τῆς Ἡπείρου ἀπὸ τὸ νεοῖδρυθὲν Βιλαέτιον τοῦ Μοναστηρίου.

Ἀκόμη καὶ διὰ τὴν ὕλικὴν εὐημερίαν τῆς Χώρας θὰ ἦτο ἀνυπολογίστου ζημίας, ἐὰν ἡ ἔδρα τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ μετετίθετο καὶ μετετοπίζετο κατὰ 60 ὥρας ἀπωτέρω πρὸς τὸ Μοναστήριον, τὸ ὁποῖον χωρίζεται διὰ τῶν πανυψήλων ὄροσειρῶν τῆς Ἡπείρου.

Διότι τὰ Ἰωάννινα αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ εἶναι κατὰ τὴν παραδεδεγμένην ἀντίληψιν τῆς Ὑψηλῆς Πύλης τὸ ἀληθινὸν πολιτικὸν κεντρικὸν σημεῖον ὃχι μόνον τῆς Ἡπείρου ἀλλὰ καὶ τῆς Θεσσαλίας καὶ μόνον ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα εἶναι δυνατόν νὰ ληφθοῦν ἐκάστοτε ἐγκαίρως ἐκεῖνα τὰ ἀναγκαιῶντα μέτρα τὰ ὁποῖα θὰ ἠμποροῦσαν σὲ κάθε ἀντίξοον περίπτωσιν νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν τάξιν εἰς τὴν Χώραν αὐτήν.

Παρομοίαν ἐκθεσιν ὑποβάλλω περιληπτικῶς καὶ πρὸς τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβευτήν.

Εὐαρεστηθῆτε, Ἐξοχώτατε, ὅπως δεχθῆτε τὴν ἐκφράσιν τοῦ βαθυτάτου σεβασμοῦ μου.

CHIARI

Ἀριθ. 46.

Κέρκυρα 19 Ἰουνίου 1853.

Πρὸς τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα τὸν Κόμητα

Von Buol-Schauenstein

Βιέννην

Εὐγενέστατε Κόμη !

Ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις εἰδοποίησε δι' Ἐγκυκλίου τὰ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ διπλωματικῷ ὄργανῳ της, ὅπως ἐπίσης καὶ τὸν ἐνταῦθα Πρόξενον Κύριον Limproani, ὅτι ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Ἀγγλίας θὰ ὑπεστήριζον καὶ θὰ ἐπροστιάτευον δι' ὅλων τῶν δυνάμεων των τὸν Σουλτᾶνον (1) ἐν περιπτώσει ἐπι-

1) Παρομοίαν συνθήκην περὶ διατηρήσεως τῆς Τουρκικῆς ἀκεραιότητος συνήψα καὶ ἡ Αὐστρία τῷ 1854. Ἴδου τὸ ἐπίσημον κείμενόν της διασωθέν εἰς τὸν σχετικὸν φάκελλον τοῦ Ἀρχείου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Αὐστρίας (Βιέννη).

Συνθήκη μεταξὺ Αὐστρίας καὶ Ὑψηλῆς Πύλης κλεισθεῖσα τὴν 14ην Ἰουλίου 1854. Τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας ἀναγνωρίζοντος πλήρως ὅτι ἡ διατήρησις τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας εἰς τὰ σημερινὰ ὄριά της εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ἰσορροπίας μεταξὺ τῶν Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων καὶ ὅτι εἰδικῶς, ἡ ἐκκένωσις τῶν παραδουναβείων ἡγεμονιῶν εἶναι μία τῶν οὐσιωδῶν προϋποθέσεων τῆς ἀκεραιότητος τῆς Αὐτοκρατορίας, ἐτοίμης δὲ νὰ συντρέξῃ διὰ τῆς λήψεως τῶν ἀπαραιτήτων μέτρων τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ σκοποῦ τῆς συναφθείσης συμφωνίας μεταξὺ τοῦ Κοινοβουλίου Της καὶ τῶν ἄλλων Αὐλῶν τῶν ἀντιπροσωπευομένων εἰς τὴν διάσκεψιν τῆς Βιέννης, Τῆς Αὐτοῦ δὲ Μεγαλειότητος τοῦ Σουλτάνου, ἀφ' ἑτέρου, δεχθέντος τὴν φιλικὴν προσφορὰν τῆς ἐν λόγῳ βοηθείας ἐκ μέρους τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας, ἐκρίθη σκόπιμος ἡ σύναψις μιᾶς συνθήκης κανονιζούσης τὸν τρόπον πρὸ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς ἐν λόγῳ βοηθείας,

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἡ Μεγαλειότης Του ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας καὶ ἡ Αὐτοκρατορικὴ Μεγαλειότης Του ὁ Σουλτᾶνος, ὥρισαν τοὺς ἀντιπροσώπους των δηλ.

Ἡ Μεγαλειότης Του ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας, τὸν Βαρῶνον Κάρολον von Bruck, μυστικοσύμβουλον τῆς Αὐτοκρατορικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Μεγαλειότητός Του καὶ πρεσβευτὴν παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Ὀθωμανικῇ Πύλῃ, τετιμημένον διὰ τοῦ Μεγαλοσταύρου τοῦ Τάγματος κτλ. καὶ ἡ Μεγαλειότης Του ἡ Αὐτοκρατορικὴ, ὁ Σουλτᾶνος, τὸν Μουσταφᾶ Ρεσῆδ-Πασσᾶ μέγαν Βεζύρην καὶ ἤδη Ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν, τετιμημένον διὰ τοῦ Μεγαλοσταύρου τοῦ κτλ., καὶ οἵτινες ἀφοῦ ἀντήλλαξαν τὰ διαπιστευτήρια ἑγγραφά των καὶ εὐρέθησαν ταῦτα ἐν τάξει διετύλωσαν τὰ κάτωθι ἄρθρα:

Ἄρθρον Α'.

Ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας ὑποχρεοῦται νὰ ἐξαντλήσῃ

θέσεως κατὰ θάλασσαν ἢ κατὰ ξηρὰν ἐκ μέρους τῆς Ρωσίας καὶ ὅτι ἐν δεδομένη ἀνάγκῃ οἱ ἡνωμένοι Στόλοι των θὰ ἐξεβίσζον καὶ τὴν εἴσοδον τῶν Δαρδανελίων.

ὅλα τὰ μέσα τῶν διαπραγματεύσεων καὶ ἄλλα ἵνα ἐπιτύχῃ τὴν ἐκκένωσιν τῶν παραδουναβείων ἡγεμονιῶν ἀπὸ τὰ ξένα στρατεύματα ἅτινα κατέχουν ταύτας καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ θέσῃ εἰς χρῆσιν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀπαραιτήτων στρατευμάτων διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ.

Ἄρθρον Β΄

Διὰ τὴν περίπτωσιν αὐτὴν θὰ ἀνήκῃ ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν Ἀρχιστράτηγον τῆς Αὐτοκρατορίας ἢ διευθύνσις τῶν στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων, ὑποχρεούμενον νὰ καταστήσῃ ἐν καιρῷ ἐνήμερον καὶ τὸν ἀρχηγὸν τῆς Ὀθωμανικῆς στρατιᾶς περὶ τῶν ἐπιχειρήσεών του.

Ἄρθρον Γ΄

Ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας, ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀποκαταστήσῃ, διὰ μιᾶς ἀπὸ κοινοῦ συμφωνίας μετὰ τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως, κατὰ τὸ δυνατὸν εἰς τὰς ἡγεμονίας τὴν νόμιμον τῶν πραγμάτων κατάστασιν, ὥστε νὰ ἐξασφαλισθοῦν τὰ προνόμια τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ἐν σχέσει μὲ τὴν διοίκησιν τῶν περὶ οὗ ὁ λόγος Χωρῶν. Αἱ νόμιμοι ἐξουσίαι ἀποκαθιστάμεναι οὕτω θὰ ἡδύνατο ἐκάστοτε νὰ ἐπεκτείνουν τὰς ἐνεργείας των μέχρι τοῦ σημείου ὥστε νὰ ἀσκοῦν ἔλεγχον ἐπὶ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ στρατεύματος.

Ἄρθρον Δ΄

Ἡ Αὐτοκρατορικὴ Αὐλὴ τῆς Αὐστρίας ὑποχρεοῦται ἐπὶ πλέον νὰ μὴ ἔλθῃ ἀντιμέτωπος τῆς Αὐτοκρατορικῆς Αὐλῆς τῆς Ρωσίας εἰς οὐδὲν σχέδιον πρσαρμογῆς, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ εἶχεν ὡς ἀφετηρίαν τὰ ὑψηλὰ δικαιώματα τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ Σουλτάνου ὡς καὶ τὴν ἀκεραιότητα τῆς Αὐτοκρατορίας Του.

Ἄρθρον Ε΄

Εὐθύς ὡς ὁ σκοπὸς τῆς παρούσης συμβάσεως ἤθελε προσβληθῇ διὰ τῆς συνάψεως συνθήκης εἰρήνης μετὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης καὶ τῆς Ρωσικῆς Αὐλῆς, ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας θὰ λάβῃ ὅλα τὰ προφυλακτικὰ μέτρα ὥστε νὰ ἀποσύρῃ ἐντὸς βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος τὰς δυνάμεις του ἀπὸ τὸ ἔδαφος τῶν ἡγεμονιῶν. Αἱ λεπτομέρειαι τῆς ὑποχωρήσεως τῶν Αὐστριακῶν στρατευμάτων θὰ ἀποτελέσουν ἀντικείμενον εἰδικῆς συνεννοήσεως μετὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης.

Ἄρθρον ΣΤ΄

Ἡ Αὐστριακὴ Κυβέρνησις ἀξιοῖ ὅπως αἱ Ἀρχαὶ τῶν κατεχομένων προσωρινῶς παρὰ τῶν Αὐτοκρατορικῶν στρατευμάτων χωρῶν παράσχουν εἰς ταῦτα πᾶσαν βοήθειαν καὶ εὐκολίαν τόσον εἰς τὴν διάβασίν των καὶ τὸν καταυλισμὸν των, ὅσον καὶ τὸν ἐφοδιασμὸν των. Ἐννοεῖται ὅτι οἱ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ στρατεύματος θὰ ἐπαγρυπνήσουν διὰ τὴν διατήρησιν τῆς πλέον αὐστηρᾶς πειθαρχίας μετὰ τῶν στρατευμάτων των, καὶ θὰ σεβασθῶσιν τὴν ἰδιοκτησίαν, ὡς ἐπίσης καὶ τοὺς νόμους, τὴν θρησκείαν καὶ τὰ ἥθη τῆς Χώρας.

Ἄρθρον Ζ΄

Ἡ παροῦσα συνθήκη θέλει ἐπικυρωθῇ, καὶ σὶ ἐπικυρώσεις θέλουν ἀνταλλαγῇ εἰς Βιέννην εἰς διάστημα 4 ἑβδομάδων τὸ πολὺ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ὑπόγραφῆς.

Ἐγένετο εἰς διπλοῦν δι' ἕκαστον τὴν 14ην Ἰουνίου 1854.

K a r l v o n B r u c k

Ρ ε σ ῆ δ - Π α σ ᾶ ς

Ἐπιθυμεῖ νὰ γίνῃ γνωστὸν ἔνταῦθα ὅτι καὶ ὁ Στόλος τῆς Σαρδηνίας ἐπίσης θὰ λάβῃ ἀποφάσεις, χαρακτηρίζει δὲ τὸ τοιοῦτον ὡς μίαν κατὰ προτροπὴν τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως μελετωμένην διαμαρτυρίαν ἔναντι τῆς Αὐστρίας.

Παρακαλῶ τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα ὅπως δεχθῇ τὴν ἔκφρασιν τῆς βαθυτάτης μου ἐκτιμήσεως.

FISENBACH

Αὐτοκρατορικὸν Αὐστριακὸν Προξενεῖον
διὰ
τὴν Ἠπειρὸν καὶ Νότιον Ἀλβανίαν.
Ἀριθ. 98/5 P.

Γιάννινα 14 Μαρτίου 1867

Πρὸς

*τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα τὸν Εὐγενέστατον
Barōnon von Beust*

Σύμβουλον τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος, Προεδρεύοντα
Ὑπουργὸν τῆς Αὐτοκρατορικῆς Αὐλῆς καὶ τῶν
Ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων κτλ. κτλ.

εἰς Βιέννην

Εὐγενέστατε Βαρῶνε !

Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἄτακτα στίφη Βασιβουζούκιδων προέβησαν εἰς λεηλασίαν τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων τῆς Ἀρτης.

Τὰ ἄτακτα αὐτὰ στίφη εἰσῆλθον σὲ διάφορα μαγαζιά μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ στὸ ἐμπορικὸ κατάστημα ἑνὸς Ἑλλήνου ὑπηκόου καὶ διήρπασαν διάφορα ἐμπορεύματα χωρὶς νὰ πληρώσουν τίποτε.

Αἱ τοπικαὶ Ἀρχαὶ προέβησαν ἀμέσως εἰς σύλληψιν τῶν ἐνόχων καὶ κατέσχον τὰ ἀφαρπασθέντα ἀντικείμενα, ἅτινα καὶ ἀπεδόθησαν εἰς τοὺς κατόχους.

Παρὰ ταῦτα ὅμως ὁ ἐν Ἰωαννίνοις Ἕλληνας συνάδελφός μου (1) δὲν παρέλειπε νὰ μοῦ τονίξῃ κάθε συμβὰν εἰς ἔνδειξιν τῆς εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτὴν κρατούσης ἀναρχίας, καὶ δεδομένου ὅτι ἡ ἀποψὶς του θὰ ἔπρεπε νὰ εὕρῃ ἀπήχησιν εἰς διαφόρους Εὐρωπαϊκὰς ἡμερίδας, γι' αὐτὸ ἐνόμισα καθήκον νὰ ἀναφέρω καὶ τὸ ἄνευ ἀπωτέρας σημασίας ἀνωτέρω περιστατικόν.

1) δηλ. ὁ Ἕλληνας Πρόξενος.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος τελεία ἡσυχία ἐπικρατεῖ εἰς τὸ Πασαλίκιον ⁽¹⁾ παρὰ τὰς ἐρεθιστικὰς εἰδήσεις περὶ ἐπιτυχιῶν καὶ θριάμβων ποὺ δῆθεν ἐσημείωσεν ἡ ἐπανάστασις εἰς τὴν Ἀρτιαν, εἰδήσεις ὅμως τὰς ὁποίας σκοπίμως θέτει εἰς κυκλοφορίαν ἡ Ἑλληνικὴ καὶ ἡ Ῥωσικὴ προπαγάνδα.

Ἐχω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω συνημμένως εἰς τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα ἐν μεταφράσει μίαν προκήρυξιν τοῦ Ἀρχηγοῦ ⁽²⁾ τῶν εἰς Θεσσαλίαν εἰσβαλόντων καὶ δρώντων ἐπαναστατικῶν σωμάτων, προκήρυξιν δηλαδὴ ἡ ὁποία πρὸ ἐβδομάδων ἀπεστάλη εἰς τὸ Κομιτᾶτον τῶν Γιαννίνων καὶ ἐκυκλοφόρησε σὲ πολλὰ ἀντίτυπα μεταξὺ τοῦ ἐνταῦθα Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ μὲ σκοπὸν νὰ διατηρήσῃ ζωντανὴν τὴν πίστιν γύρω ἀπὸ τὴν προσεχῇ ἐπανάληψιν τοῦ ἀγῶνος.

Ὁ ἐνταῦθα ὅμως Στρατηγὸς Διοικητὴς Ἀχμέτ-Πασᾶς μὲ διαβεβαίωσεν ὅτι ἔλαβεν ὅλα τὰ ἐνδεικνυόμενα μέτρα καὶ προέβη εἰς ὅλας τὰς σχετικὰς προετοιμασίας ὥστε νὰ παρεμποδίσῃ νέας ἀποπείρας εἰσβολῶν ἐξ Ἑλλάδος αἵτινες κατὰ τὰ φαινόμενα ἐτοιμάζονται πλησίον τῶν Ἡπειρωτικῶν συνόρων, ὅπως εἰδοποιεῖ ὁ ἐκεῖ τοποθετημένος Τοῦρκος Πράκτωρ.

Ἐκ τοῦ ἡμετέρου ἐν Πρεβέζῃ Προξενικοῦ Πράκτορος ἔλαβον τὴν εἶδυσιν ὅτι ὁ ἐκεῖ Ἕλλην Ὑποπρόξενος κατόπιν τηλεγραφικῆς προσκλήσεως ἐκλήθη εἰς Ἀθήνας καὶ ὅτι τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ὑποπροξενείου ἀνέλαβεν πρῶσωρινῶς ὁ Πράκτωρ τοῦ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει Ῥωσικοῦ Προξενείου Κος Βαρζέλης.

Παρομοίαν ἔκθεσιν ὑποβάλλω καὶ εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείαν,

Εὐαρεστηθῆτε, Ἐξοχώτατε, ὅπως δεχθῆτε τὴν ἔκφρασιν τοῦ βαθυτάτου σεβασμοῦ μου.

JO. ZWIEDINFK

B.

Ἡ ἐπὶ τῶν συνόρων Ἡπείρου καὶ Θεσσαλίας Κυβέρνησις πρὸς τὸ Κομιτᾶτον πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ «Ἱεροῦ Ἀγῶνος» καὶ πρὸς τοὺς εἰς Ἰωάννινα καταφυγόντας Θεσσαλοὺς.

Λεοντάρει 28 Ἰανουαρίου μέχρι 9 Φεβρουαρίου 1867

Πρὸ τινων ἡμερῶν ἀνεκοινώσαμεν εἰς τὸ Κομιτᾶτον Πατρῶν, κατὰ ποῖον τρόπον ἐπολιορκήθημεν στενῶς ὑπὸ τῶν Ὀθωμανικῶν στρατευμάτων τὰ ὁποῖα ἐσχόπευον νὰ μᾶς ἐπιτεθοῦν μετὰ σφοδρότητος.

1) Τὸν Νομὸν δηλαδὴ Ἰωαννίνων.

2) Καπετάνιου.

Ἦδη σᾶς πληροφοροῦμεν ὅτι τὴν 23ην τοῦ μηνός, 2500 περίπου Τοῦρκοι προερχόμενοι ἐκ Θεσσαλίας ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Χαλήλ-Πασᾶ ἐπειέθησαν ἐναντίον τοῦ σώματος τῶν ἀρχηγῶν (1) Κυριάκη Καραμπάση, Γιώργη Καραούλη, Τάκη Καραγιάννη, Γιάννη Κουτσονίκα, Ἀνδρέα Γρανίτσα, Δημήτρη Κουτσαράκη καὶ Ἀνδρέα Ζαχαράκη.

Τὸ σῶμα τῶν ἀνταρτῶν τὸ ὁποῖον κατέλαβεν θέσεις εἰς τὰ ὑψώματα τῶν χωρίων Κοπλέσσα καὶ Λεοντάρι τὰ ὁποῖα βρίσκονται τὸ ἐν κοντὰ σιὸ ἄλλο, ἠρίθμει μόνον 200 ἄνδρας.

Ἡ συμπλοκὴ ἐπηκολούθησεν ἐκατέρωθεν μετὰ σφοδρότητος καὶ θορυβωδῶν ἐκδηλώσεων.

Διήρκεσεν ἀπὸ τῆς μεσημβρίας μέχρι τῆς ἑσπέρας καὶ μόλις ἐνύχτωσε ἀμφότερα τὰ μέρη ἀπεχώρησαν εἰς τὰς κατασκηνώσεις των.

Ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἐφονεύθησαν 10 καὶ ἐτραυματίσθησαν 8.

Αἱ ἰδικαί μας ἀπώλειαι ἀνέρχονται εἰς ἓνα μόνον ἐλαφρῶς τραυματισμένον.

Τὴν ἐπομένην, δηλαδὴ 24ην τοῦ μηνός, ἐγκατέλειψαν οἱ ἡμέτεροι τὰς θέσεις τὰς ὁποίας κατεῖχον, δεδομένου ὅτι λόγῳ τοῦ μικροῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνδρῶν ἐκ τῶν ὁποίων ἀπετελεῖτο τὸ σῶμα δὲν ἐκρίθη σκόπιμον νὰ δοθῇ νέα μάχη.

Οἱ Τοῦρκοι ὅμως ἐν συνεννοήσει μὲ τὸ Ὀθωμανικὸν ἀπόσπασμα τὸ ὁποῖον προερχόμενον ἐξ Ἡπείρου ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἰβραΐμ Πασᾶ καὶ ἀποτελούμενον ἐκ 1500 ἀνδρῶν τακτικοῦ στρατοῦ καὶ 500 ἀνδρῶν ἀτάκτων, εἰσέλασαν εἰς τὸ παρὰ τὴν Μονὴν Σπηλιὰ κείμενον μικρὸν χωρίον Ἐπιφανιάδιον, ἐφώρμησαν δὲ ἔπειτα μὲ ὅλας των τὰς δυνάμεις κατὰ τοῦ φρουρίου τῆς Μονῆς Σπηλιὰ, ὅπου καὶ ἡ ἔδρα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ Μονὴ Σπηλιὰ ὑπεστηρίζετο ὑπὸ 900 μόνον ἀνδρῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Δημητρίου Ἀλεξανδρῆ, Κίτσου Δημητρίου, τοῦ ὑπασπιστοῦ του Γεωργίου Ἀγραφιῶτη, τοῦ Δημητρίου Σταθοπούλου, τοῦ Γεωργίου Δρούβα, Θεοδώρου Ζαφειρίδου, ὑπασπιστοῦ, καὶ Κωνσταντίνου Γιακοπούλου.

Πρὸ τῆς ἐφόδου οἱ Τοῦρκοι ἔβαλαν κατὰ τῶν ὀχυρῶν θέσεων τῆς Μονῆς μὲ 6 κανόνια τὰ ὁποῖα ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν.

Ἡ σύρραξις ὑπῆρξε σφοδρὰ καὶ σκληρὰ ἐκατέρωθεν καὶ διήρκεσε ἀπὸ τῆς δευτέρας ὥρας Τουρκιστὶ μέχρι τῆς νυκτός.

Οἱ ἡμέτεροι ἂν καὶ ὀλιγάριθμοι ἀπώθησαν τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἔδωκαν ὑπέροχα δείγματα τῆς ἀνδρείας των, ἀντάξια τοῦ ἑλληνικοῦ ὀνόματος.

Τὴν ἐπομένην, δηλαδὴ τὴν 25 τοῦ μηνός, κατὰ τὰ ἑξημερώματα ἐπανελήφθη ἡ μάχη μὲ μεγαλυτέραν σφοδρότητα καὶ διήρκεσε μέχρι τῆς μεσημβρίας τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ὅποτε οἱ ἡμέτεροι ἐπειδὴ ἐπολιορχοῦντο στενῶς καὶ

1) Καπεταναίων—Ὁπλαρχηγῶν.

ἐξ ὧν τῶν σημείων ἐβάλλοντο διὰ τῶν πυρῶν πεζικοῦ καὶ πυροβολικοῦ, κατείδον τὸ ἀδύνατον τῆς περαιτέρω ὑπερασπίσεως καὶ διατηρήσεως τῶν ὀχυρῶν καὶ συνεπῶς ἀπεφάσισαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὰς θέσεις των.

Κατὰ τὴν ὀπισθοχώρησιν παρελάβομεν μεθ' ἡμῶν τὰ ἀρχεῖα, τὰς πολεμικὰς προμηθείας καὶ πᾶν ὅ,τι ἦτο χρήσιμον.

Διεσπάσαμεν τὴν ἀπέναντί μας ἐχθρικήν φάλαγγα καὶ φθάσαμεν εἰς τὴν θέσιν Στέφακα τὴν ὁποίαν εὗρομεν κατεχομένην ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸν Γεώργιον Καραούλην.

Εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτὸν ἔπεσαν νεκροὶ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης δύο ἐκ τῶν ἡμετέρων, μετὰ δὲ τῶν ὁποίων συγκαταλέγεται τὸ ἀνδρεῖον παλληκᾶρι ὁ Θεόδωρος Ζαφειρίδης.

Ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἐφονεύθησαν 100 καὶ ἐτραυματίσθησαν 30.

Τὴν ἑσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐπετέθησαν οἱ ἀρχηγοὶ Γεώργιος Καραούλης, Ἰωάννης Κουτσονίκας, Ἀντώνιος Λιόντος καὶ Ἀνδρέας Ζαχαράκης μετὰ 70 ἄνδρας ἐναντίον 200 Τούρκων στρατιωτῶν, οἱ ὁποῖοι ἤθελον νὰ διεισδύσουν εἰς τὴν θέσιν Στέφακα.

Κατὰ τὴν συμπλοκὴν ἣ ὁποία ἔλαβε χώραν ἐφονεύθησαν ἐκ τῶν Τούρκων 20, ἐκ δὲ τῶν ἡμετέρων ἐτραυματίσθη εἷς, δηλαδὴ ὁ ὑπαξιωματικὸς Εὐάγγελος Σόγιος.

Ἀφοῦ ἡ προσωρινὴ Κυβέρνησις ἀντελήφθη ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ παραμείνῃ ἐν ἀσφαλείᾳ εἰς μίαν οἰανδήποτε θέσιν ἢ ἔστω ἀκόμη καὶ εἰς τὸ στρατόπεδον, ἕνεκα τῆς ἀριθμητικῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἀντιπάλου στρατεύματος, ἀπεφάσισε νὰ παραμείνῃ κινητὴ καὶ νὰ ὑπαισέρχεται ἄλλοτε μὲν εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἄλλοτε δὲ εἰς τὴν Ἑπείρον, γιὰ νὰ διατηρήσῃ εἰς κατάστασιν φλογερὰν τοὺς σπινθῆρας τῆς ἐπαναστάσεως διὰ τοὺς σκοποὺς τῆς ὁποίας εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ χύσωμεν καὶ τὴν τελευταίαν ρανίδα τοῦ αἵματός μας.

Ἐναποθέτοντες τὰς τύχας μας εἰς τὴν Θεῖαν Πρόνοιαν καὶ εὐσπλαγνίαν, ὀρκιζόμεθα ἐν ὀνόματι τῆς Ἀγίας Τριάδος ὅτι θὰ θυσιασθῶμεν εἰς τὸν βωμὸν τῆς Πατρίδος καὶ κατὰ τῆς τυραννικῆς καὶ βαρβαρικῆς κυριαρχίας.

Σᾶς ἱκετεύομεν ἐν ὀνόματι Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ὅπως μᾶς ἀποστείλετε βοήθειαν γιὰ τὸ βρισκόμεθα σὲ δύσκολο θέσι.

Ἡ Κυβέρνησις εἶναι ἀκόμη ἐδῶ πέρα ἀπησχολημένη, θὰ μεταβῇ ὁμῶς ἐντὸς ἐλαχίστου χρονικοῦ διαστήματος εἰς Νεαρόπολιν, ὅπου εἶναι συγκεντρωμένοι οἱ ἀρχηγοὶ Κυριακὸς Καμπαρόζ, Ἀνδρέας Γράτσης καὶ Δημήτριος Κουτσορᾶκος.

Παρὰ τῇ Κυβερνήσει εὐρίσκονται διαρκῶς πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ὁ Ἰωάννης Καραούλης καὶ ὁ Δημήτριος Ἀλεξανδρῆς.

Ἡ Κυβέρνησις

Ι. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Ι. ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ

Ι. ΓΕΩΡΓΙΟΥ κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Ἀριθ. 40

$$\frac{11.820}{\Delta}$$

Κέρκυρα 25 Αὐγούστου 1852

Πρὸς

τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα τὸν Κον Ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τῆς
 Αὐτοκρατορικῆς Αὐλῆς, Κόμητα von Buol - Schauenstein κ.τ.λ.
 Βιέννην

Εὐγενέστατε Κόμη !

Ὁ Κύριος Ὑποπρόξενος Haas μοῦ ἀνεκοίνωσε ἀπὸ τὰ Γιάννινα ὑπὸ
 ἡμερομηνίαν 18 τρέχοντος ὅτι «ἡ ἐκεῖ κατάστασις εἶναι λίαν ταραχώδης καὶ
 ὅτι ἐὰν ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις διατηρήσῃ τὸ ἐν ἰσχύϊ διοικητικὸν σύστημα
 ἐπὶ τινὰ ἀκόμη χρόνον, εἰς τὸ μέλλον θὰ εὗρεθῇ πρὸ ὀδυνηρῶν ἐκπλήξεων.

Οἱ Ἕλληνες μέσα σὲ μιὰ τέτοια κατάστασι τῶν πραγμάτων ρίπτουν ἑ-
 λαιον εἰς τὴν πυρὰν καὶ ξεύρουν πῶς θὰ ἀντλήσουν ὠφέλη ἀπὸ μίαν τοιαύ-
 την παράτασιν τῆς καταστάσεως.

Ὁ Διοικητὴς τῆς Ἡπείρου ποὺ ἔδρεύει στὰ Γιάννινα στερεῖται πάσης
 πρωτοβουλίας καὶ εἶναι ἓνα τυφλὸν ὄργανον τοῦ Τουρκικοῦ κόμματος.

Πρὸ τινων ἡμερῶν εἶχε πάλιν στὰ Γιάννινα μίαν σφοδρὰν λογομαχίαν
 καὶ ἦλθεν εἰς σύγκρουσιν πρὸς τὸν Ἕλληνα Ὑποπρόξενον ἐξ ἀφορμῆς τοῦ
 κάτωθι ἐπεισοδίου :

Κάποιος δηλονότι Ἕλλην ὑπήκοος συνελήφθη ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Ἀστυ-
 νομίας διότι περιεφέρετο σὲ ἀπηγορευμένην προκεχωρημένην νυκτερινὴν ὥραν.

Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἕλλην ὑπήκοος ἀντέταξεν ἄρνησιν εἰς τὰ Ἀστυνο-
 μικά ὄργανα καὶ προέβη μάλιστα καὶ εἰς χειροδικίαν.

Ταῦτα ὅμως μὲ τὴν βοήθειαν καὶ στρατιωτῶν τοῦ Φρουραρχείου τὸν
 συνέλαβον καὶ τὸν ἐφυλάκισαν.

Ἀνύποπτος ὁ Ἕλλην Πρόξενος καὶ χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τὰς λεπτομερείας
 ἐτέθη εἰς ἐνέργειαν καὶ προέβη εἰς διαμαρτυρίαν.

Ἡ τελευταία Ὑπουργικὴ μεταβολὴ στὴν Τουρκία μετεδόθη ἀστραπιαίως
 στὰ Γιάννινα καὶ αἱ γνώμαι τοῦ κοινοῦ ἐδιχάσθησαν εἰς ἀντιφρονοῦντας καὶ
 εἰς ὑπερασπιστὰς τῆς νέας Κυβερνήσεως.

Γενικῶς ὅμως ὅλοι ἔμειναν εὐχαριστημένοι, δεδομένου ὅτι ὁ Ρεσὴτ -
 Πασᾶς (¹) ἔχασε πρὸ πολλοῦ τὴν ἐμπιστοσύνην.

Ὡσαύτως κλονισμὸν καὶ ἐπανελημμένας ἥττας ὑπέστη κατὰ τὰ τελευ-
 ταῖα χρόνια καὶ ἡ Ἀγγλικὴ πολιτικὴ στὴν Ἡπειρον.

1) Ὁ Μέγας Βεζύρης, δηλ. ὁ Πρωθυπουργός.

Ἡ Ἀγγλικὴ πολιτικὴ ἐπηρέαζε ὥς γνωστὸν μέχρι τοῦδε ἢ μᾶλλον κατέβαλλε προσπάθειας νὰ ἐπηρεάσῃ κατὰ μέγα μέρος καὶ τοὺς Προξενικοὺς ὑπαλλήλους.

Οἱ Τοῦρκοι οἱ ὅποιοι σημειωτέον πάντοτε ἐσέβοντο τοὺς Προξενικοὺς ὑπαλλήλους παρατηροῦν τώρα τὴν ὕφεσιν ποὺ σημειώνεται σχετικῶς μὲ τὴν διάκρισιν αὐτὴν καὶ συνεπῶς ἐλπίζουν ὅτι στὸ προσεχὲς μέλλον δὲν θὰ εἶναι ἡ Ἀγγλικὴ πολιτικὴ ἡ μοναδικὴ ποὺ θὰ δίνη τὸν τόνον καὶ τὸν ρυθμὸν τῶν διαφορῶν ἐπιδράσεων».

Τὸ κοινὸν τῆς Κερκύρας ὅπως καὶ ὁ ἐνταῦθα Γενικὸς Πρόξενος τῆς Τουρκίας Κονεμένος φαίνονται πῶς δὲν ἀποδίδουν μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Ρεσὴτ - Πασᾶ.

Ὁ νέος ὁμῶς Μέγας Βεζύρης Ἀλῆ - Πασᾶς καὶ ὁ μέχρι τοῦδε Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν Φουὰτ - Πασᾶς ὡς μαθηταὶ τοῦ Ρεσὴτ - Πασᾶ θὰ ἀκολουθήσουν πιστῶς τὰ ἀχνάρια τοῦ δασκάλου των.

Εὐαρεστηθῆτε, Ἐξοχώτατε, ὅπως δεχθῆτε τὴν ἔκφρασιν τῆς βαθυτάτης ὑπολήψεώς μου.

EISENBACH

Ἀριθ. 29.

Γιάννινα 19 Ἰουλίου 1850.

Ὑψηλότητε Πρίγκηψ, Αὐθέντα μου καὶ Κύριε.

Αἱ ὁδηγαί τὰς ὁποίας ἡ Ὑψηλότης Σας εἶχε τὴν τιμὴν νὰ μοῦ διαβιβάσῃ¹⁾ ἐμπιστευτικῶς σχετικὰ μὲ τὸ μελλοντικὸν εἰς Ἀλβανίαν ταξίδιον μου, μοῦ παρεδόθησαν ἀπὸ τὸν διάδοχόν μου, κατὰ τὸν ὀλίγον χρόνον τῆς ἐντεῦθεν ἀπουσίας μου, εὐθὺς ἅμα τῇ ἐπανόδῳ μου.

Ἡ ἐμπιστοσύνη μὲ τὴν ὁποίαν μὲ περιβάλλεις μοῦ ἐπιβάλλει ὥστε νὰ καταβάλω κάθε προσπάθειαν νὰ ἀνταποκριθῶ εἰς ταύτην μὲ ὅλας μου τὰς δυνάμεις.

Προτίθεμαι νὰ πραγματοποιήσω τὸ εἰς Ἀλβανίαν ταξίδιον μου κατὰ τὴν 21 ἢ 22 τοῦ ὥς ἄνω μηνὸς καὶ νὰ διασχίσω κατὰ πρῶτον καθ' ὅλον τῆς τὸ μῆκος τὴν παραλιακὴν ζώνην ἀπὸ Αὐλῶνος καὶ Δυρραχίου μέχρι τῆς Σκόδρας.

Εἰς Σκόδραν σκέπτομαι νὰ ἀναμείνω τὸ φερμάνιον διὰ τὸ περαιτέρω ταξίδιον μου εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀλβανίας, ἐλπίζω δὲ ὅτι ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀντιπρόσωπός μας καθὼς καὶ ἡ ὑπηρεσία τοῦ Σερασκεράτου²⁾

¹⁾ Πρβλ. ἡμέτερον προεισαγωγικὸν ἐντοπισμὸν εἰς δημοσιζνόμενα ἔγγραφα καὶ διπλωματικὰς ἐκθέσεις, Σελ. 10—12.

²⁾ Ἀρχιστράτηγος τῆς Ρούμελης.

τῆς Ρούμελης ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς τοῦ ὁποίου ὑπάγεται ὡς γνωστὸν ἡ Ἀλβανία, θὰ φροντίσουν διὰ τὴν ταχεῖαν ἔκδοσιν τοῦ φερμανίου.

Προέβην εἰς τὰς ὡς ἄνω ἐνεργείας διότι φοβοῦμαι πῶς τὸ ταξίδι μου εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἀφιλοξένου αὐτῆς χώρας, ἡ ὁποία δὲν ἠρευνήθη ἀκόμη καλῶς ἀπὸ κανένα Εὐρωπαῖον, θὰ ἦτο λίαν ἐπικίνδυνον, χωρὶς νὰ λάβουν γνῶσιν ἡ Ὑψηλὴ Πύλη καὶ αἱ κατὰ τόπους Ἀρχαί.

Χωρὶς νὰ προδιατεθοῦν ἰδίως αἱ τοπικαὶ Ἀρχαί, τὸ ταξίδι μου καὶ ὑπὸ αὐστηρὸν in cognito θὰ μπορούσε νὰ παράσχη πολλὰς ὑπόνοιες.

Τὴν κατεύθυνσιν τὴν ὁποίαν θὰ πάρω ἀπὸ τῆς Σκόδρας πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, δὲν δύναμαι ἐκ τῶν προτέρων νὰ Σᾶς προδιαγράψω, δεδομένου ὅτι αὕτη θὰ ἐξαρτηθῇ ἀπὸ προϋποθέσεις καὶ ἀπὸ πληροφορίας τὰς ὁποίας θὰ συλλέξω ἐπὶ τόπου καὶ αἱ ὁποῖαι θὰ μοῦ ἐπιτρέψουν νὰ προδιαγράψω τὴν περαιτέρω πορείαν μου.

Θὰ ἐπιδιώξω ὅμως πᾶσαν εὐκαιρίαν ὥστε ἐν καταλλήλῳ χρόνῳ νὰ ἐνημερώσω δι' ἐκθέσεώς μου τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα.

Δεδομένου δὲ ὅτι τὸ ταξίδι μου θὰ συντελεσθῇ μὲ ῥυθμὸν βραδὺν καὶ ὅτι θὰ παραμείνω ἄρκετὸν διάστημα εἰς τὰς ἄνωτέρω μνημονευόμενας πόλεις, θὰ μπορούσατε Ὑψηλότετε στὸ διάστημα τῶν ἑξ προσεχῶν ἑβδομάδων νὰ μοῦ διαβιβάσητε ὁδηγίας τὰς ὁποίας θὰ πάρω εἰς Σκόδραν.

Εὐχόμενος ὑγείαν εἰς τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα, διατελῶ μετὰ βαθυτάτης ἀφοσιώσεως.

Ὁ

ταπεινὸς σας θεράπων
Dr J. G. v. HAHN

Ἀριθ. 50 (Α. Δ.)

Κωνσταντινούπολις, 6 Δεκεμβρίου 1848.

Ἐκλαμπρότατε καὶ Εὐγενέστατε Κόμη (¹)

Ἀπὸ τὰς Ὑπουργικὰς ἐγκυκλίους τῆς Ὑμετέρας Ὑψηλότητος ποὺ ἐλήφθησαν τὴν 3ην τρέχοντος καὶ ἐχρονολογοῦντο ἀπὸ 21 Νοεμβρίου ἐ. ἔ., ἐπληροφορήθη ὅτι ἡ Ὑμετέρα Ἐκλαμπρότης ἐπεφορτίσθη ἀπὸ τὴν Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικὴν Μεγαλειότητα μὲ τὸν σχηματισμὸν τῆς νέας Κυβερνήσεως καὶ ὅτι ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης ἀνέλαβε παραλλήλως πρὸς τὴν Προεδρίαν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ὑπουργείου τῆς Αὐτοκρατορικῆς Αὐλῆς ὡς καὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων.

Ὑποβάλλων μετ' ἀφοσιώσεως εἰς τὴν Ὑμετέραν Ἐκλαμπρότητα τὰ

1) Ἐννοεῖ τὸν διάσημον Πρίγκηπα Metternich ὅστις ἀπὸ τοῦ 1808—1848, ἤτοι ἐπὶ ὁλόκληρον 40ετίαν, ἐ χρημάτισεν Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Αὐστριακῆς Μοναρχίας.

συγχαρητήριά μου διὰ τὰ κολακευτικώτατα δείγματα τῆς ὑψίστης ἐμπιστοσύνης, ἀρκοῦμαι εἰς τὴν ζωηρὰν ἱκανοποίησιν νὰ βλέπω εἰς τὴν κορυφὴν τῆς Διοικήσεως ἓνα ὄνομα μὲ τὸ ὁποῖον εἶναι συνδεδεμέναι καὶ συνδυασμέναι τόσον μεγαλειώδεις ἀναμνήσεις καὶ τὸ ὁποῖον μὲ τὴν βοήθειαν τῆς προνοίας τῶν εὐεργετικῶν ἐπιδράσεων τῆς Ὑμετέρας Ἐκλαμπρότητος θὰ ἐξασφαλίσῃ μίαν νέαν αἵγλην εἰς τὴν παροῦσαν ἀποφασιστικὴν ἐποχὴν διὰ τὰ Εὐρωπαϊκὰ πράγματα.

Διὰ μιᾶς ἐγκυκλίου τὸ Αὐτοκρατορικὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ἐπὶ τῇ βάσει ἐκθέσεως τοῦ ἐν Ἀθήναις Πρεσβευτοῦ προτείνει τὴν προαγωγὴν τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις ὄχι πρὸ μακροῦ χρόνου ἰδρυθέντος Ὑποπροξενείου.

Ἡ γνώμη τὴν ὁποίαν ἔχω προσωπικῶς ὡς πρὸς τὴν ἀνωτέρω πρότασιν θὰ μποροῦσε νὰ συνοψισθῇ εἰς τὸ ἑξῆς :

Τὸ νὰ ἐξασφαλίσωμεν οἰκονομίας εἰς τὸ δημόσιον θησαυροφυλάκιον, τὸ τοιοῦτον κατὰ τὴν πεποίθησίν μου δὲν θὰ ἦτο συνδεδεμένον μὲ καμμίαν ζημίαν τῶν Κρατικῶν συμφερόντων.

Ἡ μεταδοθεῖσα ὁμῶς ἀνακοίνωσις καὶ πρὸς ἑμὲ ἐκ μέρους τοῦ Ἐξοχωτάτου Κυρίου Prokesch (¹) ἐχρησίμευσεν ὡς ἀπόδειξις ὅτι ἡ ὠφέλεια τὴν ὁποίαν ἐξασφαλίζει τὸ ἐν λόγῳ Ὑποπροξενεῖον εἶναι μικρᾶς σημασίας, ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον, καὶ ὅτι διὰ τὸ ἀπώτερον μέλλον θὰ ληφθῇ ἡ προσήκουσα μέριμνα.

Ἐπιφυλασσόμενος ὅπως μετὰ τῆς δυνατῆς ταχύτητος διεκπεραιώσω τὰς ἀνατεθείσας μοι ἐντολὰς δράττομαι τῆς εὐκαιρίας ὅπως ὑποβάλω εἰς τὴν Ὑμετέραν Ἐκλαμπρότητα τὴν ἔκφρασιν τῆς πρὸς Αὐτὴν ἐκτιμήσεώς μου.

Κόμης STRÜMMER

Ἀριθ. 393

Γιάννινα 23 Ὀκτωβρίου 1852.

Σεβαστὸν Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν

Βιέννην

Ὀλίγον χρόνον μετὰ τὸν κατάπλουν τοῦ Ἀγγλικοῦ στόλου εἰς τὰ χωρικὰ ὕδατα τῆς Ἑλλάδος θὰ ἀνέμενέ τις ὅτι ἀπὸ Ἀγγλικῆς τοῦλάχιστον ἀπόψεως θὰ ἔπρεπε νὰ λάβῃ χώραν ἐπίδοσις διαμαρτυρίας μὲ ἐμφάνισιν τοῦ στόλου καὶ εἰς τὰ Ἡπειρωτικὰ παράλια πρὸς δημιουργίαν ἐντυπώσεως διὰ τὰς ἐσχάτως ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἰονίων νήσων προβληθείσας πρὸς τὰς Τουρκικὰς ἀρχὰς τῆς Ἡπείρου ἀπαιτήσεις περὶ ἀποζημιώσεως,

1) Πρεσβευτὴς τῆς Αὐστρίας στὴν Ἀθήνα ἀπὸ τοῦ 1833—1849, εἶτα τῷ 1855 Αὐτοκρατορικὸς Internuntius στὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ τέλος Πρεσβευτὴς παρὰ τῷ Σουλτάνῳ (1855—1871).

καὶ τὰς ὁποίας ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος Κυβέρνησις ὑπέθαλψε συνεπεία τῶν πρὸς ἓνα Ἀγγλὸν πλοίαρχον, δύο ἱερεῖς καὶ μερικοὺς ἄλλους ὑπηκόους τῆς Ἰονίου Πολιτείας διαπραχθεῖσων ἐν τῷ λιμένι τοῦ Μούρτου βιαιοπραγιῶν καὶ παραβιάσεων τῆς ἰδιοκτησίας των.

Ὅσον ὀλίγον ὅμως ἐδικαιολογεῖτο μία ἀνησυχία διὰ τῆς μέχρι τοῦδε στάσεως τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως ἔναντι τῆς Τουρκίας, τόσον ὀλιγώτερον ἀφ' ἑτέρου ἐπετρέπεται ἡ πιθανότης διὰ μίαν ἐνέργειαν σὲ τρόπον ὥστε νὰ ἀποτελῇ κατάπληξιν ἀληθινὴν ἢ πρό τινων ἡμερῶν μεταδοθεῖσα ἐκ Πρεβέζης πληροφορία περὶ κατάπλου δύο Ἀγγλικῶν πολεμικῶν εἰς τὸν αὐτόθι λιμένα διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀπαιτήσεων τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἰονίων νήσων.

Πάντως κατὰ τὰς κυκλοφορησάσας ἐνταῦθα φήμας ὁ Ἀγγλὸς διοικητὴς τῶν δύο πολεμικῶν σκαφῶν, ἅμα τῷ κατάπλω, ἐπέδωκε εἰς τὴν τοπικὴν Τουρκικὴν διοίκησιν Πρεβέζης ἔγγραφον διακοίνωσιν μὲ τὴν ἀπαίτησιν ὅπως ἐκπληρωθοῦν ἐντὸς πέντε ἡμερῶν αἱ ἀπαιτήσεις τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἰονίων νήσων.

Δεδομένου δὲ ὅτι ὁ Διοικητὴς τῆς Πρεβέζης Χασὰν Ἀγᾶς παραμένει ἐνταῦθα ἀπὸ τινων ἡμερῶν δι' ὑπηρεσιακὰς ὑποθέσεις, ἀπεστάλη ἐπειγόντως ἡ σχετικὴ Ἀγγλικὴ ἔγγραφος διακοίνωσις εἰς Ἰωάννινα.

Ὁ Ἀλῆ-Ριζᾶ-Πασᾶς μετὰ τὴν λῆψιν τῆς ἔγγραφου διακοινώσεως συνεκάλεσε Συμβούλιον εἰς τὸ ὁποῖον παρέστη καὶ ὁ Ἀγγλὸς Πρόξενος ἐν Ἰωαννίνοις.

Τόσον ὁ Ἀλῆ-Ριζᾶ-Πασᾶς ὅσον καὶ μέγα μέρος τοῦ τοπικοῦ Συμβουλίου (¹) ἀποτελούμενον ἐκ φανατικῶν Τούρκων, ἀντετάχθησαν κατ' ἀρχὰς εἰς τὰς Ἀγγλικὰς ἀξιώσεις, ἀργότερον ὅμως συνεφώνησαν νὰ καταβάλουν προκαταβολικῶς ἐκ τοῦ ἐνταῦθα δημοσίου Ταμείου 400 τάλληρα, ὡς πρὸς δὲ τὰς ὑπολοίπους ἀξιώσεις αἱ ὁποῖαι κατὰ τὰς κυκλοφορησάσας φήμας ἀνῆρχοντο εἰς τὸ ποσὸν τῶν 30.000 ταλλήρων, ἐπεφυλάχθησαν μέχρι τῆς λήψεως ἐντολῆς καὶ ὁδηγιῶν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως.

Φαίνεται ὅτι ἀπὸ Ἀγγλικῆς ἀπόψεως μὲ τὴν παραχώρησιν τῆς ὡς ἄνω χρηματικῆς ἀποζημιώσεως ἐδόθη ποιά τις ἱκανοποίησις, δεδομένου ὅτι, κατὰ τὰς ἐκ Πρεβέζης μεταδοθείσας πληροφορίας, ἀμφότερα τὰ ἐν τῷ λιμένι ναυλοχοῦντα Ἀγγλικά πολεμικά ἀπέπλευσαν μὲ κατεύθυνσιν πρὸς τὴν Κέρκυραν.

Θὰ ἔπρεπε τις ἐπὶ τοῦ προκειμένου νὰ ἐκφράσῃ τὴν λύπην του, λαμβανομένου ὑπ' ὄψει ὅτι ἡ Ἀγγλία πιστεύει πῶς μπορεῖ μὲ τόσῃ ὀλίγῃ ἐπιφύλαξιν νὰ δρέψῃ ἐπιτυχίας ἔναντι τῆς Τουρκίας καὶ μάλιστα εἰς μίαν ἐπαρχίαν, ὅπως ἡ Ἡπειρος, ὅπου ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις συνεπεία τῶν μηχανορραφιῶν τῆς Ἑλληνικῆς Προπαγάνδας ἔχει νὰ ἀντιπαλαίσῃ πρὸς

1) Μεντζιλίσι.

πολλὰς δυσχερείας καὶ ἔχει ἀνάγκην συνεπῶς τῆς βοηθείας τῶν φιλικῶν πρὸς αὐτὴν Κυβερνήσεων.

Αὕτῃ ἡ ἀσυνήθιστος στάσις τῆς Ἀγγλίας ἐναντι τῆς Τουρκίας ἐπὶ ἐπισοδείου κατὰ τὸ ὅποιον ἐπρόκειτο ἀπλῶς μόνον διὰ βλάβας ὡς πρὸς τὴν ἀσφάλειαν καὶ ἰδιοκτησίαν μερικῶν ἐν τῇ Ἰονίῳ Πολιτείᾳ ἐγκατεστημένων ὑπηκόων της, θὰ ἔπρεπε κατὰ τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῶν πραγμάτων ἐν Ἡπείρῳ νὰ προσμετρηθῇ πρὸ παντὸς μὲ τὰς δυσκόλους περιστάσεις, λαμβανομένου ὑπ' ὄψει ὅτι ὁ ἐνταῦθα Διοικητὴς δὲν κέκτηται οὔτε τὴν ἱκανότητα οὔτε τὴν καλὴν θέλησιν νὰ ἐναρμονίσῃ τὰ συμφέροντα τῆς Κυβερνήσεώς του μὲ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς Κοινῆς γνώμης καὶ ἔχει μάλιστα ἀνάγκην λόγῳ τῆς γειτνιασεως μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς Ἰονίους νήσους νὰ καταβάλῃ κάθε προσπάθειαν γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰς πανταχόθεν ἐπεμβάσεις τῶν περὶ οὗ ὁ λόγος γειτονικῶν Κρατῶν.

FERDINAND HAAS

Ἀριθ. 30

Σκούταρι 1 Ὀκτωβρίου 1850

Ὑψηλότητε Πρίγκηψ, Αὐθέντα μου καὶ Κύριε.

Ἐχων ὑπ' ὄψει ἐντολὴν τῆς Ὑμετέρας Ὑψηλότητος ὅπως ἐρευνήσω τὴν ὑπαρξιν ἐν τῷ Τουρκικῷ στρατῷ ἀρνησιθρήσκων Οὐγγρων καὶ Πολωνῶν ποὺ προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας των ὑπὸ συγκεκαλυμμένην μορφήν, θεωρῶ ἑμαυτὸν εὐτυχῇ διότι δύναμαι ἐπὶ τοῦ προκειμένου νὰ διαπιστώσω τὴν ὑπαρξιν τοιούτων προσώπων ποὺ ὑπηρετοῦν εἰς τὸ στρατιωτικὸν σῶμα τοῦ Σερασκεράτου τῆς Ρούμελης.

Αἱ πηγαὶ ἀπὸ τὰς ὁποίας ἦντλησα τὰς πληροφορίες μου εἶναι πρόσωπα ἄξια πάσης πίστεως καὶ ἐμπιστοσύνης, πιστεύω δὲ ὅτι θὰ εὖρη καὶ ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης τὰς πληροφορίες μου πλέον ἢ ἱκανοποιητικὰς.

Ἡ Ὑψηλότης Σας θὰ εὐδοκήσῃ νὰ διῖδῃ ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν τόσον συγγενευόντων ἀτόμων εἶναι λίαν ἀξιόλογος.

Τὸ ὅτι ἡ παρουσία των εἰς τὸ Τουρκικὸν στράτευμα θὰ συντελέσῃ οὐσιωδῶς ὥστε νὰ προκαλέσῃ μίαν ἐχθρικὴν διάθεσιν ἐναντίον τῆς Αὐστρίας πρέπει νὰ γίνῃ δεκτὸν μετὰ βεβαιότητος.

Μὲ τὴν πάροδον ὅμως τοῦ χρόνου θὰ ἔπρεπε ἡ κατάστασις αὕτῃ νὰ ἐφελκύσῃ τὴν προσοχὴν μας, δεδομένου ὅτι μὲ τὴν βαθμιαίαν κατανομὴν τῶν ἐν λόγῳ φυγάδων εἰς τὰς διαφόρους φρουρὰς τοῦ Σερασκεράτου θὰ διαμορφωθῇ ταυτοχρόνως ἓνα συνεχὲς δίκτυον ἀπὸ πλείστους ἀντιπροσώπους τῆς μεταναστεύσεως ἢ τῆς προπαγάνδας τῶν γειτονικῶν πρὸς τὴν Αὐστρίαν Ὀθωμανικῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῆς ἐνδοχώρας τούτων, ἡ συνδεδυασμένη δὲ ἐνέργεια τούτων θὰ ἡδύνατο ὑπὸ εὐνοϊκὰς περιστάσεις νὰ προξενήσῃ μεγάλας βλάβας.

Ἡ Ὑψηλότης Σας ἄς εὐδοκήσῃ νὰ συγχωρήσῃ, ἔὰν μέχρι τοῦδε παρέλθῃ νὰ ὑποβάλω τὴν σχετικὴν μὲ τὸ ταξίδιον μου ἔκθεσιν, πιστεύω ὅμως ὅτι θὰ ἀνταποκριθῶ καλύτερον εἰς τὸ θέμα μου, ἔὰν χρησιμοποιήσω τὸν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ταξιδίου χρόνον μου ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν περισυλλογὴν τοῦ ὑλικοῦ τὸ ὅποιον θὰ προσφέρουν τόσον ἄγνωστοι περιοχαὶ μὲ μάζας πὺν δυσκόλως δαμάζονται καὶ τοῦ ὁποίου τὴν κατάταξιν καὶ ἐπεξεργασίαν ἀναβάλλω διὰ τὸ τέλος τοῦ ταξιδίου μου.

Προτίθεμαι νὰ κάμω πολλὰς ἐκδρομὰς ἀπὸ ἐδῶ πέρα (¹) εἰς τὰ ἀνατολικά τμήματα τῆς Χώρας, δυστυχῶς ὅμως ἡ ὑγεία μου ἐκλονίσθη καὶ συνεπῶς δὲν μοῦ ἐπιτρέπει νὰ πραγματοποιήσω τὸν ὡς ἄνω σκοπόν.

Ὅλιγον δηλονότι χρόνον μετὰ τὴν ἀφίξίν μου εἰς Σκούταρι προσεβλήθη ἀπὸ κακοήθη πυρετὸν ὃ ὁποῖος μὲ ἐκράτησε κλινήρῃ ἐπὶ δύο ἐβδομάδας καὶ μόλις μετὰ δυσκολίας ἤρχισα νὰ ἀναρρωνύω.

Ἐλπίζω ὅμως ὅτι ἐντὸς 14 ἡμερῶν ἡ ὑγεία μου θὰ ἀποκατασταθῇ κατὰ τρόπον ὥστε νὰ μπορῶ νὰ ἐγκαταλείψω τὸ Σκούταρι καὶ συνεπῶς θὰ ἀσχοληθῶ μὲ τὴν λύσιν τῆς ἀνατεθείσης μοι ἐντολῆς χρησιμοποιῶν τὸ ἀπαραίτητον ὑλικόν.

Ὑπολογίζω ὅτι ταξιδεύων ἐντεῦθεν διὰ μέσου τῶν παραλιακῶν κωμῶν Dulzigno, Antivari καὶ Budna νὰ φθάσω εἰς Κάτταρον καὶ ἐκεῖθεν δι' αἰμοπλοίου νὰ ἀποβιβασθῶ εἰς Τεργέστην.

Εὐαρεστηθῆτε, Ὑψηλότατε, νὰ δεχθῆτε τὴν ἔκφρασιν τῆς βαθυτάτης μου ἀφοσιώσεως.

Dr. J. G. v. HAHN

Κατάστασις (²)

Τῶν ὑπηρετούντων βαθμούχων εἰς τὸ Σῶμα Στρατοῦ τοῦ Σερασκεράτου τῆς Ρούμελης, ἀπάντων ἀρνησιθρήσκων μεταναστῶν ἐκ Πολωνίας καὶ Οὐγγαρίας.

I.

Εἰς τὸ Ἐπιτελεῖον τοῦ Ἀρχιστρατήγου Ὁμὲρ Πασᾶ οἱ κάτωθι :

Οἱ Ἀντισυνταγματάρχαι

1) Fritsch, ὡς Μουσταφᾶ Σκενδέρμπεης

2) Ilynsky, ὡς Μουχαμὲτ » »

3) Gall, ἰατρὸς ὡς Βελήμπεης

1) Τὸ Σκούταρι δηλαδή.

2) Συνημμένη εἰς τὴν ὡς ἄνω ὑπ' ἀριθ. 30 τῆς 1 Ὀκτωβρίου 1850 ἔκθεσιν καὶ ὑπογεγραμμένη ἐπίσης ἀπὸ τὸν Dr Hahn.

Οἱ Ταγματάρχαι

- 1) Dibisitz
- 2) Seitz, ὡς Ὁμέρ Ἀγᾶς
- 3) Plegetsberger, ἱατρὸς

Οἱ Λοχαγοὶ

- 1) Jakobowsky, ὡς Γιακούπ Ἀγᾶς
- 3) Freund, ὡς Μαχμούτ Ἀγᾶς
- 4) Ἕνας χειροῦργος καταγόμενος ἐκ Βιέννης

II.

Εἰς τὸ Μοναστήριον (Μπιτόλια) τὴν ἑδραν τοῦ Σερασκεράτου.

Οἱ Ταγματάρχαι

- 1) Kollin
- 2) Nunie μὲ τὴν οἰκογένειάν του.

Οἱ Λοχαγοὶ

- 1) Sass
- 2) Bodoli
- 3) Gross
- 4) Birro
- 5) Kratky (χειροῦργος).

Οἱ Ἀνθυπολοχαγοὶ

- 1) Farkasch
- 2) Kotok μετὰ τῆς οἰκογενείας του
- 3) Brorok
- 4) Kotussowich (οἰκογενειακῶς).

III.

Στὰ Γιάννινα

Λοχαγὸς

- 1) Köhler v. Keller ἐκ Ζάργας.

Ἀνθυπολοχαγοὶ

- 2) Dempwolf ἀπὸ τὸ Ἀννόβερον

2) Ἕνας νεαρὸς Πολωνὸς τοῦ ὁποῖου παραμένει ἄγνωστον τὸ πρῶτον ὄνομα.

IV.

Στὴ Σόφια

Λοχαγός

1) Seibold

Ἀνθυπολοχαγοὶ

1) Condwic

2) Ἐνα ἄλλο ἄτομον τοῦ ὁποίου τὸ προηγούμενον ὄνομα εἶναι ἄγνωστον.

Ὁ Nunie καὶ ὁ Sass ἦσαν προηγουμένως εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ὀρεινῶν διόδων καὶ ἀπεστάλησαν ἤδη ὑπὸ τοῦ Σερασκεράτου εἰς τὴν Βοσνίαν ἵνα χρησιμοποιηθοῦν δι' ἐρεῦνας ὀρυκτολογικάς.

Εἰς τὴν στρατιωτικὴν διοίκησιν τῶν Γιαννίνων εἶναι ἀπεσπασμένος μὲ βαθμὸν Ταγματάρχου, ὁ Dubnitz, τοῦ ὁποίου ἡ καταγωγὴ εἶναι ἀπὸ τὴν Πολωνίαν. Προηγουμένως ἦτο ἐμπιστευμένος εἰς τὴν δασονομικὴν ὑπηρεσίαν ἐν Ἑλλάδι, ἀργότερα ὅμως ἔζησε μίαν ζωὴν πολυκύμαντον καὶ ἀσταθῆ καὶ μετὰ τὴν τελευταίαν κατὰ τὴν ὁμολογίαν του παραμονὴν ἐν Ρουμανίᾳ ὡς μηχανικοῦ μετέβη παρὰ τῷ Ὁμέρ Πασᾷ ἐξισλαμισθεὶς.

Ἀνήκει εἰς τὰς παλαιὰς οἰκογενείας ποὺ μετηγάστευσαν ἐκ Πολωνίας.

Dr J. HAHN

Αὐτοκρατορικὸν Αὐστριακὸν Ὑποπροξενεῖον

Ἡπείρου καὶ Νοτίου Ἀλβανίας

Ἀριθ. 101

Γιάννινα 21 Μαρτίου 1867.

Πρὸς

τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα τὸν Εὐγενέστατον Βαρῶνον von Beust
Σύμβουλον τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς Ἀποστολικῆς Μεγα-
λειότητος, Πρόεδρον τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, Ὑπουργὸν
τῆς Αὐτοκρατορικῆς Αὐλῆς καὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑποθέ-
σεων κτλ. κτλ.

Βιέννην

Εὐγενέστατε Βαρῶνε!

Καίτοι γνωρίζω καλῶς ὅτι δὲν εἶναι ἔργον ἐνὸς Προξένου νὰ ἐνοχλῇ τὴν Κυβέρνησιν του μετὰ τὴν μετάδοσιν τῶν φημῶν ποὺ τίθενται εἰς κυκλοφορίαν ἐντὸς τῆς δικαιοδοσίας του, ὅμως φρονῶ ὅτι δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ παραλείψω νὰ τὰς μνημονεύσω, ἐφόσον συντείνουν νὰ ἐμφανίσουν τὴν κατάστασιν μιᾶς ἐπαρχίας ἣ ὁποία ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον ἐλκύει τὴν

προσοχὴν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Τύπου καὶ ὑπὸ τοῦ ὁποίου χαρακτηρίζεται ὡς διατελοῦσα ἐν ἐπαναστάσει.

Ἀπὸ δέκα ἡμερῶν ἐκυκλοφόρησεν εὐρέως ἡ εἵδησις καὶ ἔγινε πιστευτὸν ὅτι σώματα ἀνταρτῶν εἰσέδυσαν ἐξ Ἑλλάδος ἐπὶ Ὀθωμανικοῦ ἐδάφους, ὅτι ἀπώθησαν τὴν Τουρκικὴν φρουρὰν ἣ ὁποία κατεῖχε τὸ Μοναστήριον τῆς Σπηλιᾶς κοντὰ στὰ Ἄγραφα, καὶ οὕτω κατέλαβεν τὴν θέσιν ἐκ τῆς ὁποίας πρὸ πέντε περίπου ἑβδομάδων εἶχον καταδιωχθῆ ἀπὸ τὰ Ὀθωμανικὰ στρατεύματα.

Αὕτῃ ἡ εἵδησις ποὺ ἀπὸ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως τῶν Γιαννίνων ἐξελήφθη ὡς ἀληθής, εἵδησις δηλαδή ἡ ὁποία καὶ εἰς ἐμὲ προσωπικῶς μετεδόθη τόσον ἐκ Πρεβέζης ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν Ἀγγλον συνάδελφόν μου, παρὰ ταῦτα χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸν ἐνταῦθα Γενικὸν Διοικητὴν ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν Λιβᾶ-Πασᾶν ὡς καθαρὰ ἐπινόησις.

Ἀμφότεροι πιστεύουν καὶ διαβεβαιοῦν ὅτι κατὰ τὰς τελευταίας ἑβδομάδας δὲν ἔλαβε χώραν ἐν Θεσσαλίᾳ ἀπολύτως καμμία σύγκρουσις μεταξὺ Ὀθωμανικῶν στρατευμάτων καὶ Ἑλληνικῶν ἀνταρτικῶν τοιούτων καὶ ὅτι τὰ ἐπίκαιρα σημεῖα τῶν συνόρων κατέχονται ὑπὸ τῶν Ὀθωμανικῶν στρατευμάτων γιὰ νὰ ἀντιταχθῇ ἡ δέουσα ἄμυνα ἐν περιπτώσει εἰσβολῆς.

Δὲν ἔχω κανένα ἀπώτερον λόγον ὥστε νὰ ἀμφιβάλλω περὶ τῆς διαβεβαιώσεώς των αὐτῆς, δεδομένου ὅτι τόσον ὁ Ἀχμέτ-Πασᾶς ὅσον καὶ ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς φαίνονται ἄνθρωποι δράσεως καὶ ἐνεργείας.

Γεγονὸς εἶναι ὅτι ἐσχάτως στρατεύματα ἐξ Ἀρτης προερχόμενα ἐκίνητοποιήθησαν πρὸς τὰ Θεσσαλικά σύνορα καὶ μάλιστα ὅπως μοῦ ἀνεκοίνωσεν ὁ Γενικὸς Διοικητὴς — ἀπὸ πληροφορίας τὰς ὁποίας συνέλεξεν — ἀνταρτικά σώματα συγκεντροῦνται ἐπὶ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους καὶ προτίθενται νὰ εἰσβάλουν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ραδοβιτσίου.

Ἐκ Πρεβέζης, ὅπως μοῦ ἀνεκοινώθη, ὁ ἐκεῖ Διοικητὴς Ἀμύνης (¹) Obrist Etem Bey ἀνεχώρησεν μὲ τὸ ἀτμόπλοιο «Peiki Schewkett» πλήρες πολεμικῶν ἐφοδίων καὶ ὅπλων, διὰ τὰς Ἀλβανικὰς ἀκτὰς διὰ νὰ ἐφοδιάσῃ μὲ πολεμικὸν ὕλικόν τὰ ἐπάκτια πυροβολεῖα Αὐλῶνος, Παλέρμου, Βουθρωτοῦ καὶ Vola(;) τὰ δὲ ὅπλα προωρίζοντο διὰ τὴν διανομὴν εἰς τὸν Ὀθωμανικὸν πληθυσμὸν (²) ἐν Ἀλβανίᾳ.

Σχετικῶς μὲ τὴν δρᾶσιν τὴν διπλωματικὴν τῶν συναδέλφων μου ἔχω νὰ ἀναφέρω ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος μόνον μὲ τὸν Ἀγγλον καὶ Ἑλληνα Προξένους τῶν Γιαννίνων, ἦλθον εἰς ἐπικοινωνίαν.

1) Δηλαδή τοῦ ἀμυντικοῦ παραλιακοῦ συγκροτήματος.

2) Διότι ἐφοβοῦντο ἀκριβῶς τοὺς Ἀλβανούς. Συνεπῶς ἡ περὶ Ἀλβανοκρατίας ἡμετέρα θεωρία ἀποδεικνύεται καὶ ἄλλοθεν ὀρθή, Πρβλ. Εὐρ. Σούρλα, Ἡ Ἡπειρος ἐπὶ Τουρκοκρατίας, Ἡπειρωτ. Χρονικά 1937.

Ὁ Ρῶσος Πρόξενος Κος Υονίν ἀνεχώρησε πρὸ δεκατεσσάρων ἡμερῶν διὰ Κέρκυραν, ὁπόθεν δὲν ἐπέστρεψεν ἀκόμη, ὁ δὲ Γάλλος Κος Champoiseau μετέθεσεν τὴν ἔδραν του εἰς Πρέβεζαν καὶ ἀφῆκε ἐδῶ πέρα μόνον ἓνα διερχομηνέα πρὸς διεκπεραίωσιν τῶν τρεχούσης φύσεως ὑποθέσεων.

Ταῦτοχρόνως ὑποβάλλω ἔκθεσιν καὶ εἰς τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα τὸν Αὐτοκρατορικὸν Ἰντερνούντσιον εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Εὐαρεστηθῆτε ὅπως δεχθῆτε τὴν ἔκφρασιν τοῦ βαθυτάτου μου σεβασμοῦ.

JO. ZWIEDINFK

Ἀριθ. 7

Γιάννινα 8 Ἰανουαρίου 1868

Εὐγενέσιαι Βαρῶνε (¹)

Ἐνῷ ἡ στάσις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλεως τῶν Γιαννίνων κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας ἦτο ἂν ὅχι τελείως ἱκανοποιητική, ὅμως εἰρηνικὴ καὶ καθησυχαστικὴ, καὶ φαινομενικῶς τοῦλάχιστον παρουσιάζετο ἡ ἄποψις κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλληνο-Ρωσικὴ προπαγάνδα δὲν θὰ ἔδρεπε τὸν σπόρον τῆς διχονοίας μεταξὺ Τούρκων καὶ Χριστιανῶν, δυστυχῶς ὁ Γενικὸς Διοικητὴς τοῦ Βιλαετίου Ἐτὲμ-Πασᾶς παρεσύρθη κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας εἰς βιαίας ἐνεργείας αἱ ὁποῖαι προῦκάλεσαν μίαν ἀπότομον στροφὴν εἰς τὴν μέχρι τοῦδε κρατοῦσαν κατάστασιν τῶν πραγμάτων καὶ ἐδημιούργησαν διὰ τοὺς Χριστιανοὺς μίαν πυρετώδη ἐξέγερσιν.

Ἀπὸ ἀρκετῶν δεκαετηρίδων ὑπάρχει εἰς τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανοὺς τῆς πόλεως τῶν Γιαννίνων τὸ ἔθιμον ὅπως ὅλας τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτασίμους ἡμέρας, ἰδίως δὲ ἀπὸ τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων καὶ ἐπὶ τρεῖς συνεχεῖς ἡμέρας, παραμένουν κλειστὰ ὅλα τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα καὶ αἱ ἀποθῆκαι καὶ μὴ ἐργάζονται ὅλων τῶν ἐπαγγελμάτων οἱ ἐκπρόσωποι.

Ὁ ἐκάστοτε Μητροπολίτης ἐπαγορεύει διὰ τὴν τήρησιν τὴν αὐστηρὰν τοῦ ἐν λόγῳ ἔθιμου· τόσον δὲ στενῶς εἶναι συνδεδεμένη μὲ τὰ Χριστιανικὰ ἔθιμα ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος γενικὴ ἀργία, ὥστε πᾶσα παράβασις θεωρεῖται ὡς ἀσέβεια πρὸς αὐτὴν ταύτην τὴν θρησκείαν.

Ἐφέτος συνέπεσεν νὰ ἑορτάζωνται τὰ Χριστούγεννα μὲ τὸ Τουρκικὸν Ραμαζάνι.

Οἱ Μωαμεθανοὶ ἐθεώρησαν ὡς δυσάρεστον τὴν σύμπτωσιν, δεδομένου ὅτι δὲν θὰ μπορούσαν ὕστερα ἀπὸ τὴν νηστείαν εἰς τὴν ὁποίαν ὑπεβάλλοντο

1) Ἀποτείνεται πρὸς τὸν Von Beust, Πρόεδρον τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Αὐστριακῆς Μοναρχίας.

κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας σύμφωνα μὲ τὰς διατάξεις τοῦ Κορανίου, νὰ ἀποζημιωθοῦν κατὰ τὴν νύκτα διὰ πλουσίου δείπνου, ἔνεκα ἀκριβῶς τῶν ἑορτῶν τῶν Χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι λόγῳ τῆς τριημέρου ἀργίας τῶν ἀρτοποιείων δὲν θὰ μπορούσαν νὰ ἔχουν γιὰ τρία βράδια φρέσκο ψωμὶ, τὸ ὅποιον ἦτο ἀπαραίτητον συστατικὸν τοῦ δείπνου των τοῦ ἑορταστικοῦ.

Ἐπὶ πλέον συνέπεσεν κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Ραμαζανίου οἱ Ρεδίφηδες ποὺ εἶχον ἀπολυθῇ ἀπὸ τὰς περιφερειακὰς φρουρὰς ἐπανακάπτοντες εἰς τὴν στενωτέραν ἑκαστος πατρίδα του, νὰ διέρχονται ἐκ τῆς πόλεως τῶν Γιαννίνων ὅπου παρέμενον ἐπὶ μίαν ἢ δύο ἡμέρας γιὰ νὰ προμηθευθοῦν ψωμὶ καὶ τρόφιμα, ἀπαραίτητα γιὰ τὸ ταξίδι των.

Τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων μερικοὶ φοῦρνοι ἦσαν ἀνοικτοὶ κατὰ τὰς μεταμεσημβρινὰς ὥρας, ἀλλὰ δὲν εἶχον ἀρκετὰς ποσότητας ἄρτου ὥστε νὰ ἐπαρκέσουν γιὰ τὰς ἀνάγκας ἀρκειῶν ἑκατοντάδων ρεδίφηδων καὶ συνεπῶς προεκλήθη ἓνας θορυβώδης συνωστισμὸς πρὸ τῶν ἀρτοποιείων.

Ὁ Κατὴς τῶν Γιαννίνων καθὼς καὶ ὁ Καϊμεκάμης τῆς πόλεως ὀνόματι Ἀχμέτ-Ἐφένδης Χατζῆ Ἀλῆ, ἀμφότεροι φανατικοὶ Μωαμεθανοί, ἐπωφελήθησαν τοῦ γεγονότος αὐτοῦ γιὰ νὰ προδιαθέσουν ἐχθρικῶς κατὰ τῆς συντεχνίας τῶν ἀρτοποιῶν τὸν κατὰ τὰ ἄλλα ἡσύχον χαρακτῆρος Βαλῆν, ἀλλ' ὁ ὅποιος ἦτο δυστυχῶς καὶ αὐτὸς κατὰ βάθος φανατικὸς Τοῦρκος, τηρῶν τὰ καθήκοντά του ἀπέναντι τῶν ἀναγκῶν τῶν ὁμοθρήσκων του καὶ μὴ ἐννοῶν νὰ τοὺς ἀφήσῃ νὰ ὑποφέρουν ἐξ αἰτίας τῶν κατὰ τὴν γνώμην του—ἐνισχυθεῖσαν καὶ ἀπὸ τὰς εἰσηγήσεις τοῦ Καϊμεκάμη καὶ Κατῆ—δῆθεν ὑθησκευτικῶν προλήψεων τῶν Χριστιανῶν.

Παρασυρθεὶς λοιπὸν ὁ Βαλῆς ἀπὸ τὰς εἰσηγήσεις τῶν ἐν λόγῳ φανατικῶν Μωαμεθανῶν ὑπαλλήλων ἐκάλεσαν εἰς τὸ Διοικητήριον τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων τὸν Πρόεδρον καὶ τοὺς Συμβούλους τοῦ Σωματείου τῶν ἀρτοποιῶν, ἐξέχοντας Χριστιανούς τῶν Γιαννίνων καὶ τοὺς διέταξεν νὰ προμηθεύσουν ψωμὶ εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας τὰς ἑορτασίμους.

Ὁ προϊστάμενος τῆς συντεχνίας τῶν ἀρτοποιῶν παρετήρησεν ὅτι τὸ τοιοῦτον εἶναι ἀδύνατον, δεδομένου ὅτι ἡ ὑθησκεία των τοὺς ἀπηγόρευε νὰ ἐργάζωνται κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς, ἐπὶ πλέον δὲ ἂν ᾔθελον νὰ παρασκευάσουν ψωμὶ δὲν θὰ εἶχον τὸ ἀπαραίτητον τεχνικὸν προσωπικόν, διότι τοῦτο χάριν τῶν ἑορτῶν εἶχε μεταβῇ στὰ χωριά των, γιὰ νὰ περάσῃ ὁ καθένας τὲς ἡμέρες τῶν Χριστουγέννων μὲ τὰς οἰκογενεῖας των.

Συνεπῶς ἐπὶ δύο τοῦλάχιστον ἡμέρας τὰ ἀρτοποιεῖα των θὰ ὤφειλον νὰ εἶναι κλειστὰ διὰ τὰς ἀπαραιτήτους προμηθείας· κατὰ τὴν τρίτην ὅμως ἡμέραν θὰ ἦσαν εἰς θέσιν νὰ ἐπαναλάβουν τὰς ἐργασίας των.

Ὁ Πασῆς δὲν ἔμεινε εὐχαριστημένος μὲ τὰς παρατηρήσεις αὐτὰς τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῶν ἀρτοποιῶν ἀλλὰ ἐπέμενε εἰς τὰς ἀπόψεις του, συγκατετέθη δὲ νὰ ἀφήσῃ προσωρινῶς ἑλευθέρους τοὺς Προϊσταμένους τῶν

ἀρτοποιῶν ἀλλὰ μὲ τὴν προτροπὴν ὅπως συνεννοηθοῦν καὶ μὲ τοὺς συντεχνίτας τῶν διὰ τὰ νὰ πραγματοποιηθοῦν αἱ διαταγαὶ Του.

Οἱ συλληφθέντες μόλις ἐγκατέλειψαν τὸ Διοικητήριον κατηυθύνθησαν ἁμέσως εἰς τὸν Μητροπολίτην γιὰ νὰ τοῦ ἀναφέρουν τὰ λαβόντα χώραν.

Ὁ Μητροπολίτης τοὺς παρώτρυνε εἰς τὴν ἀντίστασίν των, ἀπηγόρευσε δὲ εἰς τοὺς ἀρτοποιοὺς νὰ ἀνοίξουν τὰ ἀρτοποιεῖα τῶν κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων καὶ ὑπεσχέθη ὅτι θὰ προβῇ εἰς τὰ ἔσχατα γιὰ νὰ τοὺς προστατεύσῃ.

Συνηθισμένος φαίνεται ὑπὸ τὸν Ἀχμέτ Πασᾶν, τὸν προκάτοχον τοῦ τωρινοῦ Βαλῆ, νὰ ἀσκῇ μίαν σημαντικὴν ἐπίδρασιν γύρω ἀπὸ ὅλας τὰς ἀποφάσεις καὶ τὰ διακανονιστικὰ μέτρα τῆς τοπικῆς διοικήσεως τὴν ὁποίαν ἐχρησιμοποίει πάντοτε διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀτομικῶν του συμφερόντων; ἔτρεφεν ἀντιπάθειαν προσωπικὴν εἰς τὸν τωρινὸν Γενικὸν Διοικητήν, ὅστις προσεπάθει νὰ ἀποφύγῃ κατὰ τὸ δυνατόν κάθε ἐπίδρασιν τοῦ στενωτέρου περιβάλλοντός του.

Κατὰ βάθος ὁ Μητροπολίτης ἠὲ χαριστήθη γιὰ τὸ λάθος εἰς τὸ ὁποῖον ὑπέπεσεν ὁ Πασᾶς καὶ ἐλάμβανεν τὰς ἀναγκαίας προφυλάξεις ὥστε νὰ μὴ τὸν ἀποτρέψῃ ἀπὸ παρόμοια.

Πράγματι ὁ Ἐτέμ Πασᾶς τὴν νύχτα τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων ἐκάλεσεν διὰ δευτέραν φορὰν εἰς τὸ Διοικητήριον τοὺς Προϊσταμένους τῶν ἀρτοποιῶν καὶ ἐπειδὴ οὗτοι ἐδήλωσαν ὅτι δὲν μποροῦν νὰ παρασκευάσουν φρέσκο ψωμὶ διὰ τοὺς στρατιώτας, διέταξε τὴν σύλληψίν των καὶ τὴν ἐξορίαν των τὴν ἐπομένην διὰ τὸ Βεράτιον, ὅπου ὑπελογίζετο ὅτι θὰ ἔφθανον ὕστερα ἀπὸ πέντε ἡμερῶν ταξίδιον.

Τὴν πρωΐαν τῆς πρώτης ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων ἐνεφανίσθη παρ' ἐμοὶ ὁ διερμηνεὺς τοῦ Ρωσικοῦ Προξενείου συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Ἑλληνα συνάδελφόν του, γιὰ νὰ μοῦ ἀνακοινώσῃ ἐξ ὀνόματος τοῦ Κυρίου Beluzerkovich (1), τὰ λαβόντα χώραν σχετικῶς μὲ τὴν σύλληψιν καὶ ἐξορίαν τῶν Προϊσταμένων τῶν ἀρτοποιῶν.

Ὁ Μητροπολίτης—προσέθεσεν ὁ ἀναπληρωτὴς τοῦ Ρώσου συναδέλφου—ἀπηυθύνθη πρὸς Αὐτόν (2), ζητῶν τὴν βοήθειαν καὶ προστασίαν, δεδομένου ὅμως ὅτι ἡ μεγάλη προσβολὴ ποὺ ἐγένετο ἐναντίον τῆς Χριστιανικῆς Κοινότητος, παρὰ τὴν ἐξησφαλισμένην ἐκ μέρους τῆς Τουρκίας ἐλευθέραν ἄσκησιν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων, ἀντανακλᾷ καὶ εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους ὅλων τῶν Χριστιανικῶν Δυνάμεων, ἐθεώρησεν ὡς ἐπιβεβλημένον νὰ λάβω καὶ ἐγὼ γνῶσιν τῶν διατρεξάντων καὶ μὲ ἐκάλεσαν μάλιστα εἰς κοινὴν ἄμυναν.

1) Ἀναπληρωτοῦ τοῦ Ρώσου Προξένου Beluzerkovich.

2) Τὸν Ρῶσον Πρόξενον δηλαδή.

Διεβίβασα τὰς εὐχαριστίας μου εἰς τὸν Ρῶσον ἀναπληρωτὴν διὰ τὴν φιλικὴν του πρότασιν, ἐπεφυλάχθην ὅμως νὰ ζητήσω πληροφορίας περὶ τῶν λαβόντων χώραν καὶ ἀργότερα νὰ κανονίσω τὴν θέσιν μου καὶ τὴν συμπεριφορὰν μου ἐπὶ τῶν περαιτέρω ἐνεργειῶν.

Γνωρίζων τὸν θορυβοποιὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Κύριος Beluzerkovich ἐνήργει ἐπεμβαίνων μὲ τὴν παραμικρότερη ἀφορμὴ εἰς τὴν τοπικὴν Διοίκησιν καὶ δημιουργῶν πάντοτε δυσχερείας καὶ προκλήσεις τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ ἔναντι τῶν τοπικῶν Ἀρχῶν, δὲν μοῦ ἐφαίνετο ἡ ἐνέργειά του ἡ ἀρμόζουσα ὥστε νὰ συγκατανεύσω εἰς τὴν διατύπωσιν ἐνὸς συλλογικοῦ διαβήματος χωρὶς νὰ ἐξασφαλίσω προηγουμένως τὴν συνεργασίαν καὶ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὸ διάβημα καὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου τῶν συναδέλφων μας, δηλαδὴ τοῦ Ἀγγλοῦ Προξένου.

Ἡρώτησα συνεπῶς τὸν Κον Stuart ἐὰν ἔλαβε γνῶσιν τῆς ἀνακοινώσεως τοῦ Ρώσου Προξένου καθὼς καὶ τὸ τί ἐσκέπτετο νὰ πράξῃ ἐπὶ τοῦ προκειμένου.

Ὁ Κος Stuart μοῦ ἀπήντησεν ὅτι ἐδέχθη καὶ αὐτὸς τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Κον Beluzerkovich, ὅτι προσωπικῶς κατεδίκαζε τὴν στάσιν καὶ τὴν ἐνέργειαν τοῦ Βαλῆ, δὲν ἔβλεπεν ὅμως καμμίαν ἀφορμὴν πρὸς ἐπέμβασιν, ἀπὸ τῆς πλευρᾶς του τοῦλάχιστον.

Μετὰ τὴν ἐκδηλωθεῖσαν στάσιν τοῦ Ἀγγλοῦ συναδέλφου δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ γίνῃ λόγος περὶ συλλογικοῦ Προξενικοῦ διαβήματος τοῦ ὁποίου τὴν πρωτοβουλίαν θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχῃ ὁ Κος Stuart ὡς Πρόεδρος τοῦ Προξενικοῦ Σώματος.

Ὁ Ρῶσος καὶ ὁ Ἕλλην ἀναπληρωτῆς (δεδομένου ὅτι καὶ ὁ Ἕλλην Πρόξενος Φραγκοῦδης ἀπουσίαζε μὲ ἄδειαν) μετέβησαν—ὅπως ἐπληροφορήθην—περὶ τὴν μεσημβρίαν εἰς τὸν Βαλῆν ζητήσαντες παρ' Αὐτῷ ἐπίσημον ἀκρόασιν, ὁ Πασᾶς ὅμως παρεκάλεσεν ὅπως ἀναβληθῇ ἡ συνομιλία διὰ τὴν ἑσπέραν, διότι ἦτο ἀπασχολημένος μὲ διαφόρους ὑποθέσεις καὶ μὲ τὴν τελετὴν τοῦ Ραμαζανίου.

Ἐπειδὴ ὅμως οἱ δύο Προξενικοὶ ἀναπληρωταὶ ἐξέφρασαν τὴν ἐπίμονον ἐπιθυμίαν ὅπως πραγματοποιηθῇ ἡ συνομιλία ἐντὸς τῆς ἡμέρας, συγκατέθη ὁ Πασᾶς ὅπως δεχθῇ τὸν μὲν ἀναπληρωτὴν τοῦ Ρώσου Προξένου κατὰ μίαν μεταμεσημβρινὴν ὥραν τῆς ἰδίας ἡμέρας, τὸν δὲ ἀναπληρωτὴν τοῦ Ἕλληнос κατὰ τὴν ἐπομένην ἡμέραν.

Παρὰ τὴν διαβιβασθεῖσαν ὅμως ἐπιθυμίαν τοῦ Βαλῆ ἀμφότεροι οἱ Προξενικοὶ ἀναπληρωταὶ μετέβησαν εἰς τὸ Διοικητήριον ἵνα προβοῦν εἰς συλλογικὴν ἀνακοίνωσιν.

Ὁ Πασᾶς ξαφνισθεὶς γιὰ τὴν συμπεριφορὰν αὐτῆς ἠρνήθη νὰ δεχθῇ ταυτοχρόνως εἰς ἀκρόασιν καὶ τοὺς δύο καὶ παρήγγειλε ὅπως εἰσέλθῃ παρ' Αὐτῷ μόνον ὁ Beluzerkovich.

Ἐπειδὴ ὁμῶς ὁ μὲν Ρῶσος Πρόξενος δὲν ἤθελε νὰ ἀποχωρισθῇ τοῦ Ἑλλήνος συναδέλφου του, ὁ δὲ Πασᾶς δὲν ἤθελε ἐπίσης νὰ συγκατανεύσῃ ὅπως δεχθῇ ἀμφοτέρους ταῦτοχρόνως, ἡ ἀκρόασις δὲν ἐπραγματοποιήθη καὶ οἱ Προξενικοὶ ἀναπληρωταὶ ἀπῆλθον ἐκ τοῦ Διοικητηρίου χωρὶς νὰ ἰδοῦν τὸν Βαλῆν.

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Ρώσου Προξένου καθὼς καὶ οἱ περὶ τὸν Μητροπολίτην δὲν ἔμειναν ἀδρανεῖς, ἀλλὰ προσεπάθησαν νὰ ἐξεγείρουν τὴν κοινὴν γνώμην.

Ἔτσι κατὰ τὰς μεταμεσημβρινὰς ὥρας τῆς πρώτης ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων ἡ ἐξέγερσις τοῦ Χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ ἐκορυφώθη, προσωπικῶς δὲ ἤκουσα ἀπειλητικὰς λέξεις ἐκστομίζομένας παρὰ τοῦ πλήθους κατὰ τῶν τοπικῶν Ἀρχῶν, καθὼς διέτρεχε τοῦτο τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως· ἀπὸ ἐπισκέψεις δὲ τὰς ὁποίας ἔκαμα ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐορτασίμου ἡμέρας στὰ σπίτια διαφόρων Προκρίτων ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀντιληφθῶ ὅτι ἀκόμη καὶ αὐτοὶ οἱ μετριόφρονες μὲ τὰ γεγονότα εἶχον ἐξεγερθῇ καὶ ἔκαμνον τὴν σκέψιν ὅτι δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ διστάζουν νὰ ἀντεπεξέλθουν στηριζόμενοι εἰς τὸν ἑαυτὸν των.

Ἡ τόσον ἀπειλητικὴ διάθεσις θὰ μπορούσε νὰ ξεσπάσῃ μὲ τὴν παραιμκρὰν ἀφορμὴν ἐξ αἰτίας μιᾶς τυχαίας συγκρούσεως μεταξὺ ἑστώ καὶ ἑνὸς Χριστιανοῦ καὶ τῶν Τούρκων, πρᾶγμα δηλαδὴ ποὺ ἦτο δυνατόν νὰ λάβῃ χώραν εἰς τοιαύτας ἐορτασίμους ἡμέρας κατὰ τὰς ὁποίας ὁ λαὸς συνηθίζει νὰ πίνῃ λιγάκι περισσότερον κρασί παρὰ κατὰ τὰς μὴ ἐορτασίμους.

Ἡ κατάστασις συνεπῶς ἦτο λίαν ἐπικίνδυνος καὶ μία ἐμμονὴ εἰς ἀπόλυτον παιθητικότητα, σιάσιν δηλονότι τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀναγάγει εἰς νόμον ὁ Ἀγγλος συνάδελφός μου, δὲν μοῦ ἐφαίνετο ὅτι συνεβιβάζετο πλέον πρὸς τὰ καθήκοντα ἑνὸς Προξένου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν γνώμην μου πρέπει νὰ χρησιμοποιῇ τὴν ἐπίδρασιν τὴν ὁποίαν διαθέτει ὅχι μόνον διὰ τὸ συμφέρον τῆς Κυβερνήσεώς του τὴν ὁποίαν ἀντιπροσωπεύει, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ καλὸν τοῦ πληθυσμοῦ ἀνάμεσα εἰς τὸν ὁποῖον ζῇ.

Μετέβην συνεπῶς ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ Ραμαζανίου κατὰ τὸ σούρουπο εἰς τὸν Ἐτὲμ Πασᾶν, μὲ τὸν ὁποῖον εὐρίσκομαι προσωπικῶς σὲ φιλικὴν ἐπικοινωνίαν καὶ τοῦ παρέστησα τὴν εἰκόνα τοῦ κινδύνου τὸν ὁποῖον ἐδημιούργησε μὲ τὴν παρὰ πολὺ ἐσπευσμένην ἐνέργειάν του.

Προσεπάθησε νὰ δικαιολογήσῃ τὴν λῆψιν τῶν μέτρων εἰς τὰ ὁποῖα εἶχε προβῇ, συνεπείᾳ ἀφ' ἑνὸς τῆς ἐξεγέρσεως τῶν στρατιωτῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ Τουρκικοῦ πληθυσμοῦ λόγῳ ἑλλείψεως ἄρτου.

Τοῦ ἀντεπαρετήρησα ὁμῶς ὅτι ἡ τοπικὴ Διοίκησις ἔπρεπε προηγουμένως νὰ εἶχε προβλέψῃ αὐτὴν τὴν ἑλλειψιν καὶ ὅτι ἀποτελεῖ ἐσφαλμένην πολιτικὴν νὰ θέλῃ τις νὰ ὑπερνικήσῃ ἓνα κακὸν μὲ τὸ νὰ δημιουργῇ ἓνα ἄλλο μεγαλύτερον καὶ νὰ προωθῇ τὴν πρωτοβουλίαν του ὥστε νὰ διεγείρῃ σφο-

δροὺς φανατισμοὺς ἐνὸς μέρους τοῦ πληθυσμοῦ εἰς βάρος τοῦ ὑπολοίπου.

Ἐπὶ πλεόν δὲν τοῦ ἀπέκρουσα τοὺς κινδύνους τοὺς ὁποίους ἐγκλείει ἡ διὰ τῆς καταπολεμήσεως τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος καλλιέργεια προσφόρου ἐδάφους διὰ τὰς μηχανορραφίας τῆς Ἑλληνο - Ρωσικῆς προπαγάνδας.

Ἐπέτυχεν νὰ πείσῃ τὸν Πασᾶν διὰ τὰ σφάλματα ἅτινα διεπράχθησαν καὶ νὰ τὸν μεταπείσῃ ὥστε νὰ ἐκδώσῃ διαταγὴν ἐπανόδου ἐντὸς τῆς ἰδίας νυκτὸς τῶν τριῶν Προϊσταμένων τῶν ἀρτοποιῶν, οἱ ὅποιοι εἶχον ἐξορισθῇ πρᾶγματι πρὸ τῆς μεσημβρίας τῆς δευτέρας ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων, ἐπανῆλθον δὲ πρᾶγματι εἰς τὴν πόλιν τῶν Γιαννίνων καὶ ἔτσι ἀπεσοβήθη ὁ κίνδυνος μιᾶς κολοσσιαίας ἐξεγέρσεως τῆς φανατισμένης λαϊκῆς ψυχῆς τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ.

Μόνον εἰς τὸ προσωπικὸν μῖσος τοῦ Μητροπολίτου ἔναντι τοῦ Πασᾶ καθὼς καὶ εἰς τὴν δημαγωγικὴν διάθεσιν τοῦ Ρώσου καὶ Ἑλλήνος Προξένου δὲν ἐφαίνετο πῶς τὸ πρᾶγμα εἶχε λήξει ὀριστικῶς, κατὰ τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον ἐγὼ προσωπικῶς εἶχον χειρισθῇ τὴν ὅλην ὑπόθεσιν ἐν ἀγνοίᾳ ὅλων.

Καὶ ὁ μὲν Μητροπολίτης ἐθεώρησε τὴν εὐκαιρίαν κατάλληλον νὰ ἐνεργήσῃ περὶ τῆς μεταθέσεως τοῦ Διοικητοῦ, ἐλπίζων ὅτι θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὴν θέσιν του ὁ φιλικῶς πρὸς αὐτὸν διακείμενος Ἀχμέτ Πασᾶς ὁ ὁποῖος ἔκλεινε τὰ μάτια στοὺς ἐκβιασμούς του, ὁ δὲ Ρώσος καὶ Ἑλλήν Προξένοι ἐπωφελοῦμενοι ἐπίσης τοῦ ἐπεισοδίου ὕψωσαν κραυγὴν διαμαρτυρίας διὰ τὰς βαρβάρους πιέσεις τῶν Τούρκων ἔναντι τοῦ Χριστιανικοῦ στοιχείου.

Ὁ Μητροπολίτης ἀμιλλᾶται μὲ τοὺς δύο Προξένους νὰ ἐμποδίσουν τὴν συνδιαλλαγὴν μεταξὺ τοῦ Πασᾶ καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ τμήματος τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἡ συντεχνία τῶν ἀρτοποιῶν ἔμεινε σύμφωνος νὰ ἐπιδώσῃ μίαν ἀναφορὰν εἰς τοὺς ἐνταῦθα Προξένους καὶ νὰ διαμαρτυρηθῇ διὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν βίαν ἔναντι τῶν ὁμοθρήσκων (ἔλαβα καὶ ἐγὼ μίαν τοιαύτην ἀναφορὰν καὶ τὴν κατέθεσα εἰς τὸν φάκελλον τῶν ὑπ' ὄψει).

Ἐπίσης εἰς μίαν συνάθροισιν τῶν Χριστιανῶν Προκρίτων ποὺ ἔλαβε χώραν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μητροπολίτου ἀπεφασίσθη ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ ἐπίδοσις μιᾶς ἀναφορᾶς εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν κατὰ τοῦ Βαλῆ καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ διακοπὴ πάσης ἐπικοινωνίας μετὰ τῆς τοπικῆς Διοικήσεως μέχρι τῆς ἀφίξεως τῆς ἀπαντήσεως, ἐν τέλει δὲ καὶ ἡ μὴ συμμετοχὴ τῶν μελῶν ἐκείνων ἐκ τῶν Χριστιανῶν ποὺ παρακάθηνται εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ μικτοῦ δικαστηρίου.

Ταῦτοχρόνως ἐκυκλοφόρησεν ἡ εἴδησις ὅτι εἰς τὸ Μαργαρίτιον, πόλιν Ἡπειρωτικὴν εὐρισκομένην εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Πάργας, ἐγένετο ἀπόπειρα ἐκ μέρους τῶν Τούρκων ἐκχριστιανισμοῦ δύο Χριστιανῶν διὰ τῆς βίας.

Τὸ ὄνειδος ὅμως αὐτὸ ἀπέφυγαν οὗτοι κατορθώσαντες νὰ δραπετεύσουν ἐν τῷ μεταξὺ εἰς Ἰωάννινα ὅπου ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸν Μητροπολίτην.

Σήμερον τὴν πρωΐαν ὅταν μὲ ἐπεσκέφθη ὁ Μητροπολίτης καὶ μοῦ παρεπονεῖτο διὰ τὴν προσβολὴν ποὺ γίνεται εἰς βάρος τῆς Χριστιανοσύνης ὁλοκλήρου, ἐπωφελήθην τῆς εὐκαιρίας νὰ παρατηρήσω εἰς Αὐτὸν σχετικῶς μὲ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἐνήργησε καὶ ὁ ὁποῖος κάθε ἄλλο παρὰ ὁ ἐνδεδειγμένος ἦτο στὴν περίπτωσι αὐτή, ὅτι ὁ Πασᾶς συγκατένευσε εἰς τὴν ἀνάκλησιν ἐκ τῆς ἐξορίας τῶν Προϊσταμένων τῶν ἀρτοποιῶν μόνον τῇ ἐπεμβάσει μου, ὅτι ἀνεγνώρισε τὸ σφάλμα τὸ ὁποῖον εἶχε διαπράξει καὶ ὅτι κατὰ τὴν γνώμην μου ὁλόκληρος ἡ θλιβερὰ αὐτὴ ὑπόθεσις θὰ ἀπεσοβεῖτο ἐὰν ὁ Μητροπολίτης ὁ ἴδιος ἐγκαίρως ἐμεσολάβει παρὰ τῷ Πασᾶ διὰ τοὺς ὁμοθρήσκους τοῦ ἐπεμβαίνων ὅμως αὐτοπροσώπως καὶ ὄχι ἀποσιέλλων τὸν Καβάσην του.

Ἐπὶ πλέον τοῦ προσέθεσα, ὅτι κατὰ τὴν γνώμην μου τὸ καθῆκον τῶν Μητροπολιτῶν ὡς πιστῶν ὑπηκόων τῆς Ὑψηλῆς Πύλης συνίστατο εἰς τὸ νὰ ἐπεμβαίνουν συμφιλιωτικῶς καὶ συμβιβαστικῶς εἰς τὰς μεταξὺ τῆς τοπικῆς Διοικήσεως καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ ἔριδας καὶ διαφορὰς καὶ ὄχι τεχνητῶς νὰ ὑποθάλλουν ταύτας.

Ἐν τέλει τοῦ παρετήρησα ὅτι ἦτο ἐλεύθερος νὰ ὑποβάλῃ παράπονα κατὰ τοῦ Βαλῆ εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην, δὲν ἐδικαιολογεῖτο ὅμως ἡ ἀποχή του ἀπὸ τὰς ἐργασίας τοῦ μικτοῦ δικαστηρίου.

Πιστεύω ὅτι αἱ παρατηρήσεις μου αὗται δὲν πρόκειται νὰ ἐπηρεάσουν τὸν Μητροπολίτην καὶ νὰ τὸν συγκρατήσουν ἀπὸ τὰς φανεράς του ἐνεργείας ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Ρωσικὴν προπαγάνδαν.

Ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει ἐξασκεῖ ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὸν Ρῶσον Πρόξενον τὴν ἐπιρροήν του εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἵνα νὰ ἐκδιώξῃ τὸν Ἐτὲμ Πασᾶν ἐκ τῆς θέσεως τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ.

Μὲ τὰ ἀνωτέρω πολὺ βεβαίως ἀπέχω ἀπὸ τοῦ νὰ θέλω νὰ μεταβληθῶ εἰς ἐγκωμιαστὴν τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ ἢ νὰ νομίζω ὅτι ἀπὸ τὴν Διοίκησιν τοῦ τελευταίου θὰ μπορούσαν νὰ προκύψουν σημαντικὰ ἀποτελέσματα διὰ τὸ Βιλαέτι τῶν Γιαννίνων, πιστεύω ὅμως καὶ δικαιοῦμαι νὰ ἐκφράζω φόβους ὅτι ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ κατὰ τὴν παροῦσαν στιγμὴν καὶ ἐξ αἰτίας τῆς ὡς ἄνω περιγραφείσης ἀφορμῆς θὰ ἐπέφερε μίαν δυσάρεστον ἐπίδρασιν εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην, διότι τὸ Ρωσικὸν Πρόξενεῖον τὸ ὁποῖον θὰ ἐθεώρει τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ Ἐτὲμ-Πασᾶ ὡς ἀποτέλεσμα τῆς Ρωσικῆς ἐπεμβάσεως, θὰ ἐκαλλιέργει μίαν ἐπικίνδυνον κατάστασιν εἰς τὰς σχέσεις τοῦ ἐνταῦθα Χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ πρὸς τὰς Τουρκικὰς Ἀρχὰς καὶ ἐπὶ πλέον ἡ δημαγωγικὴ τάσις τοῦ Ρώσου Προξένου θὰ εὑρίσκε εἰς τὸν ἐνταῦθα πληθυσμὸν μεγαλυτέραν ἢ μέχοι τοῦδε ἀπήχησιν. Εἰς τὰς ἐπανξανομένας προσπάθειάς τῶν ἐπαναστατικῶν Κομιτάτων εἰς Ἀγίαν Μαύραν καὶ Κέρκυραν, μὲ σκοπὸν νὰ προκαλέσουν μίαν ἐπανάστασιν εἰς τὴν Ἠπειρον, θὰ ἦτο ἀβλεψία νὰ ἐξασθενήσῃ τις τὴν βαρύτητα καὶ

τὸ κῦρος τῶν ἐνταῦθα τοπικῶν Ἀρχῶν διὰ μιᾶς μεγάλης προθυμίας πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν Ρωσικῶν ἀπαιτήσεων.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει λυπηρὰ παραμένει ἡ τοῦ Ἐτέμ-Πασᾶ ἀστοχία, πιστεύω ὅμως ὅτι καὶ ὁ ἴδιος διαισθάνεται τὸ τοιοῦτον καὶ θὰ ὤφειλε νὰ προσπαθῇ νὰ τὴν ἐπανορθώσῃ ὅσον τὸ δυνατόν καλύτερον.

Τοῦ ἐπέστησα τὴν προσοχὴν ὅπως ἐλέγξῃ καλύτερα τὰς φήμας ποὺ ἐκχυκλοφόρησαν σχετικῶς μὲ τοὺς δύο Χριστιανοὺς τοῦ Μαργαριτίου οἱ ὁποῖοι κατέφυγον εἰς τὴν Μητρόπολιν καὶ ἐὰν εἶναι κάτι τι ἀληθινὸν εἰς τὴν πραγματικότητά νὰ τιμωρήσῃ ταχύτατα τοὺς ἐνόχους, ταῦτοχρόνως ὅμως παρειτήρησα καὶ εἰς τὸν Μητροπολίτην ὅτι εἶχε καθῆκον νὰ ἐνημερώσῃ τὰς τοπικὰς Ἀρχὰς περὶ τῶν λαβόντων χώραν καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν θεραπείαν μερικῶν ὑπερβολῶν διὰ τὰς ὁποίας εὐθύνονται τὰ ὄργανά του.

Ἔτσι καταβάλλω προσπαθείας, ὅσας βέβαια μοῦ ἐπιτρέπει ἡ θέσις μου ὥς οὐδετέρου, νὰ μεσιτεύω μεταξὺ τῶν ἐχθρικῶν μερίδων καὶ παρατάξεων καὶ νὰ ἐπιζητῶ διὰ τῆς φρονήσεως, ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ προλάβω τὴν ἔντασιν τῶν σχέσεων, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ καλλιεργήσω τὴν διατήρησιν τῆς ὑφισταμένης τάξεως.

Ταῦτόσημον ἔκθεσιν ὑποβάλλω καὶ εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείαν μας.

Εὐαρεστηθῆτε, Ἐξοχώτατε, νὰ δεχθῆτε τὴν ἔκφρασιν τοῦ βαθυτάτου μου σεβασμοῦ.

JO. ZWIEDINEK

Ἀριθ. 61

Γιάννινα, 13 Ἰουλίου 1853

Πρὸς τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα τὸν Κόμητα (¹)

Von - Buol - Schauenstein

Βιέννην

Εὐγενέστατε Κόμη !

Θὰ ἐπιτρέψετε νὰ ἐκφράσω πρὸς Ὑμᾶς τὰς θερμοτάτας μου εὐχαριστίας διὰ τὰ ἀποσταλέντα μοι φύλλα ἐφημερίδων, ἀπὸ 28 παρ. μηνὸς καὶ 15 τρέχοντος, ἐντὸς τοῦ ἐπισήμου ὑπηρεσιακοῦ φακέλλου.

1) Ἡ παροῦσα ἐπιστολὴ ἦτο προσηρτημένη εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 61 διπλωματικὴν ἔκθεσιν τῆς 31ης Ἰουλίου 1853 τὴν ὁποίαν ὁ Αὐστριακὸς Πρόξενος Eisenbach ἀπηύθυνεν ἀπὸ τὴν Κέρκυραν πρὸς τὸν Κόμητα Von Buol - Schauenstein Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Αὐστρίας (Βιέννην).

Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ πληροφορήσω ἐπὶ τούτοις τὴν Ὑμετέραν ἐξοχότητα ὅτι εἰς τὴν ἑνταῦθα δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν κυριαρχεῖ ἀληθινὸν χάος τοῦ ὁποίου ἡ τάξις ἀναμένεται ἀγωνιωδῶς ἀπὸ τὴν λύσιν τὴν μελλοντικὴν τῶν Ρωσο - Τουρκικῶν διαφορῶν.

Ἡ ἑνταῦθα ἐμπορικὴ κίνησις ἔχει σταματήσει καὶ ἡ ἀγορὰ ἔχει ἐρημωθῇ δεδομένου ὅτι ὅλαι αἱ ἐμπορικαὶ συγκοινωνίαι μεταξὺ Κερκύρας καὶ Τεργέστης διεκόπησαν.

Στενότης χρήματος παρουσιάζεται καθ' ἑκάστην καὶ ἡ τοπικὴ διοίκησις ἔχει ἐπίσης ἀνάγκην χρημάτων γιὰ νὰ καλύψῃ τὰ ἔξοδα τῆς προκηρυχθείσης ἐπιστρατεύσεως.

Ἐὰν ἡ παροῦσα κατάστασις τῶν πραγμάτων διαρκέσῃ μερικοὺς ἀκόμη μῆνας, φαίνεται πῶς θὰ εἶναι ἀναπόφευκτος μία οἰκονομικὴ κρίσις εἰς τὴν Ταυρκίαν.

Τελευταίως μερικαὶ χιλιάδες Ἀλβανῶν οἱ ὁποῖοι ἐστρατολογήθησαν ἐκ τῶν περιφερειῶν Αὐλῶνος, Βερατίου καὶ Ἀργυροκάστρου καὶ προωρίζοντο διὰ τὴν στρατιὰν τῆς Ρούμελης ἔφθασαν ἑνταῦθα σὲ ἀθλίαν κατάστασιν.

Μέγα μέρος τούτων ἀφέθη ἐλεύθερον ἵνα ἐπανακάμψουν εἰς τὰς πατρίδας των.

Ἡ φρουρὰ τῶν Γιαννίνων τελευταίως συνεκροτήθη ἀπὸ ἓνα τέτοιον συρφετόν.

Οἱ εἰς τὴν θέσιν της χρησιμοποιηθέντες Ἀλβανοὶ συμπεριφέρονται μέχρι τοῦδε ἡσυχῶς, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐπιτρέπει νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι ἡ παραμονὴ των δὲν θὰ σημειώσῃ παρεκτροπὰς.

Αἱ μηχανορραφαὶ τῶν ἑνταῦθα διαμενόντων Γάλλων καὶ Ἀγγλων Προξενικῶν πρακτόρων ἐξακολουθοῦν νὰ ἀποκτοῦν ἀκόμη ἰσχύιν, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν μέρος τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ὡς πρὸς τὸ ζήτημα αὐτὸ τόσον ἀσυγκράτητον ὅσον ἡ Γαλλο - Ἀγγλικὴ συμμαχία εὐρίσκει ἐπιδοκιμασίαν.

Ἡ Κυρία μου ἔχει τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλῃ τὰς βαθυτάτας εὐχαριστίας της δεδομένου ὅτι τὴν περιβάλλετε μὲ τὴν ἀνάμνησίν σας, καὶ νὰ διαβιβάσῃ τὰς φιλικὰς της προρρήσεις.

Δέξασθε, Ἐξοχώτατε, τὴν ἔκφρασιν τοῦ βαθυτάτου μου σεβασμοῦ.

Ταπεινὸς θεράπων

FERDINAND HAAS

Αὐτοκρατορικὸν Αὐστριακὸν Προξενεῖον

διὰ

τὴν Ἠπειρον καὶ Νότιον Ἀλβανίαν

Ἀριθ. $\frac{127}{71.P.}$

Γιάννινα 11 Ἀπριλίου 1867

Πρὸς

τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα τὸν Εὐγενέστατον Βαρῶνον von Beust, Μυστικο-
σύμβουλον τῆς Αὐτοῦ Ἀποστολικῆς Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος,
Πρόεδρον τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, Ὑπουργὸν τῆς Αὐτοκρατορι-
κῆς Αὐλῆς, Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων κτλ.

Εἰς Βιέννην

Εὐγενέστατε Βαρῶνε !

Ἀνάμεσα εἰς τὸ χάος τῶν ἀλληλοσυγκρουομένων εἰδήσεων αἱ ὁποῖαι
τίθενται εἰς κυκλοφορίαν εἰς τὴν πόλιν ἐν σχέσει μὲ τὰ γεγονότα τὰ λαμβά-
νοντα χώραν εἰς τὰ Τουρκοελληνικὰ σύνορα τοῦ Πασαλικίου καὶ εἰς τὴν δυ-
σχέρειαν τοῦ νὰ προσανατολισθῶ ἐν τινι μέτρῳ ὥς πρὸς τὴν ἀκρίβειαν τῶν
γεγονότων ἐθεώρησα καθήκόν μου νὰ ἀκούσω, μετὰ τῆς αὐτῆς ἡρεμίας ἀλλὰ
καὶ μετὰ τῆς ἰδίας δυσπιστίας, τὰς ἀπόψεις ὅλων τῶν κοινωνικῶν στρωμάτων,
νὰ συγκρίνω τὰς διαφόρους μαρτυρίας καὶ νὰ ἀναζητήσω τὴν ἀλήθειαν εἰς
τὸ μέσον τῶν διαφορῶν ἀπόψεων.

Μεταξὺ τῶν προσώπων τὰ ὅποια ἰδιαιτέρως ὑποθάλλουν τὴν πίστιν εἰς
τὸν Χριστιανικὸν πληθυσμὸν ὥς πρὸς τὸν κίνδυνον τὸν ὁποῖον διατρέχει ἡ
διατήρησις τῆς Τουρκικῆς κυριαρχίας στὴν Ἡπειρον συγκαταλέγεται πρὸ
παντὸς ὁ Ρῶσος συνάδελφός μου Κος Yonin.

Ὁ Κος Yonin νευρικός ἐξ ἰδιοσυστάσις καὶ εὐέξαπτος ἐκ χαρακτῆρος
ρέπει πρὸς δημιουργίαν ἀνησυχαστικῆς ἀτμοσφαίρας.

Ἴσως νὰ μὴ ἐνεργῇ ἀπὸ προσωπικὴν τοῦ ἀπλῶς ἔμπνευσιν καὶ ἀπὸ ἔμ-
φυτον μῖσος κατὰ τῶν Τούρκων καὶ γι' αὐτὸ πιστεύω, στηριζόμενος εἰς
παρατηρήσεις μου, πῶς δὲν θὰ συγκρατηθῇ εἰς τὴν ἀποψίν του αὐτὴν.

Ὁ Κος Yonin ὅπως θὰ ἔλαβε ἴσως γνῶσιν ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης ἀπὸ
τὴν ὑπ' ἀριθμ. 101)5 ἀναφορὰν μου τῆς 21 Μαρτίου ἐ.ἔ. πρὸ τινων ἑβδο-
μᾶδων ἐπραγματοποίησε ἐν ταξίδιον εἰς Πρέβεζαν καὶ Κέρκυραν. Κατὰ τὴν
ἐκ Κερκύρας ἐπιστροφὴν του διῆλθεν ἐξ Ἀρτις ὅπου παρέμεινεν ἐπίσης
ἐπὶ τινος ἡμέρας, ἐπανακάμψας ἐνταῦθα μόλις ἐσχάτως.

Κατὰ τὴν πρώτην συνάντησίν μας ἐτόνισε τὸ κρίσιμον τῆς ἐν Ἡπείρῳ
καταστάσεως, εἰς παρατήρησίν μου δὲ ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον δὲν
συντρέχει οὐδεὶς σοβαρὸς λόγος ἀνησυχίας ἀνταπήντησε πῶς στὸ σημεῖον
τοῦλάχιστον αὐτό—καθὼς αὐτὸς ἄλλως τε προσωπικῶς πιστεύει—εἶναι κα-
λύτερον πληροφορημένος.

Κατὰ τὴν παραμονὴν του εἰς Ἀρταν ἐπληροφορήθη ἀπὸ ἀσφαλεῖς πη-
γὰς ὅτι εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Ἀγράφων καὶ τοῦ Ραδοβιτσίου ὁ ἄρρην πλη-
θυσμὸς 25 χωρίων τῶν ὁποίων αἱ οἰκογένειαι ὁμαδικῶς διεπεραιώθησαν εἰς

Ἑλλάδα εὐρίσκεται ὑπὸ τὰ ὄπλα, περιπλανώμενος εἰς τὰ ὄρη χωρὶς μόνιμον τόπον στρατοπεδεύσεως, ἡ δὲ Τουρκικὴ φρουρὰ ἢ ὁποία κατεῖχεν μερικὰ σημεῖα τῆς περιοχῆς ἐκείνης καταβάλλει διηνεκεῖς προσπαθείας ὥστε νὰ ἀποκόψη τὴν ἔξοδόν των, διεξαγομένου οὕτω ἑνὸς κλεφτοπολέμου εἰς τὸν ὅποιον τὰ Τουρκικὰ στρατεύματα πάντοτε ἡττῶνται.

Ἐνα τοιοῦτον μετακινούμενον σῶμα ἀνταρτῶν—παρετήρησεν ὁ Ρῶσος συνάδελφός μας—καὶ ἐὰν ἀκόμη διαθέτει ἐλαχίστας δυνάμεις θὰ ἤμποροῦσε ὑπὸ εὐνοϊκὰς συνθήκας νὰ αὐξηθῇ σὲ ὑπολογίσιμον δύναμιν ὅσον περισσότερον μεγεθυνθῇ ἡ φωνὴ τοῦ ἐξεγερθέντος πληθυσμοῦ καὶ τοῦ συνορεύοντος πρὸς τὴν Ἑλλάδα σὲ τρόπον ὥστε ἡ ἐκεῖ Κυβέρνησις δὲν θὰ ἠδύνατο παρὰ τὴν καλὴν θέλησίν της νὰ τὴν καταστείλῃ ἢ νὰ μὴ συμμετάσχη εἰς τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα ὅλων τῶν ἐντεῦθεν τῶν συνόρων ὁμοθρήσκων.

Δὲν μπορῶ νὰ παραδεχθῶ ὅτι ὁ Κορ Υονίν περιωρίσθη εἰς ἐμὲ μόνον νὰ ἀνακοινώσῃ τὰς ἐν λόγῳ εἰδήσεις.

Ὁ Ἄγγλος Πρόξενος Κορ Stuart, ἀνὴρ ὃχι μὲ ἰδικήν του κρίσιν, ἀρέσκεται νὰ ἀντλή τὰς πληροφορίες του ἀπὸ Ρωσικὴν πηγὴν καὶ ἔτσι θὰ ἦτο εὐκόλως δυνατόν αἱ ἀνωτέρω εἰδήσεις νὰ εὔρουν τὴν ἀπήχησίν των ὃχι μόνον εἰς τὸν Ρῶσον ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν Ἄγγλον Πρόξενον.

Μοῦ ἐφαίνετο λοιπὸν λογικὸν ὅτι ἤξιζε νὰ ὑποβληθῇ τὸ πρᾶγμα σὲ κάποιαν δοκιμήν.

Ἔτσι σκεπτόμενος δὲν ἠρκέσθην νὰ ἐρωτήσω μόνον τὸν Γενικὸν Διοικητήν, ὁ ὅποιος πάντοτε εἶχε τὴν γνώμην πῶς τελεία ἡσυχία ἐκυριάρχει εἰς ἐκείνην τὴν περιοχὴν, ἀλλὰ ἐζήτησα ἐπίσης νὰ ἀντλήσω καὶ δι' ἐμμέσου ὁδοῦ πληροφορίες.

Συνεζήτησα δηλονότι μὲ ἄτομα τὰ ὅποια εὐρίσκονται εἰς ἐμπορικὴν ἐπαφὴν μὲ τὴν περιοχὴν τῶν Ἑλληνοτουρκικῶν συνόρων καὶ αἱ μαρτυρίαι ὅλων συμφωνοῦν ὡς πρὸς τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς περὶ οὗ ὁ λόγος περιοχῆς δὲν εὐρίσκεται ἐν ἐπαναστάσει.

Βεβαίως λαμβάνουν χώραν ληστεῖαι ἐπὶ μεμονωμένων Τούρκων στρατιωτῶν. Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν μικροσυμμοριῶν κρύπτονται ὃχι μόνον ἐπὶ Τουρκικοῦ ἀλλὰ καὶ ἐπὶ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους.

Μὲ τὰς πληροφορίες ποὺ συνέλεξα προσωπικῶς συμφωνοῦν οὐσιωδῶς καὶ αἱ ἀνακοινώσεις τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Πράκτορος ἡμῶν ἐν Πρεβέζῃ.

Αἱ ἀφηγήσεις συνεπῶς τοῦ Κορ Υονίν θὰ μποροῦσαν νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς ἐπιπόλαιοι ἢ τοῦλάχιστον ὡς παραμορφωμένοι.

Δὲν ἔμεινα ὅμως ἱκανοποιημένος μὲ τὰ ἀνωτέρω. Πρὸ δύο ἡμερῶν μοῦ ἀπέστειλε τὸν Γραμματέα του γιὰ νὰ ἀνακοινώσῃ ὅτι τὴν παρελθούσαν Παρασκευὴν, 5ην τρέχοντος μηνὸς, μόλις ἄρχισε νὰ νυχτώνῃ, ἓνας Ὀθωμανὸς στρατιώτης εἰς τὴν κεντρικὴν πλατεῖαν τῆς πόλεως ἐτραυμάτισε πέντε Χριστιανοὺς καὶ ὅτι ὁ ἐπὶ κεφαλῇς τοῦ πλησιεστέρου ἀγρυπνοῦντος φυλακίου

ἐπεφορτίσθη νὰ συλλάβῃ τὸν στρατιώτην ποὺ διέπραξε τὸν τραυματισμόν.

Ὁ Χριστιανικὸς πληθυσμὸς τῶν Γιαννίνων διατελεῖ ἐν ἀγανακτῇ διὰ τὴν νέαν αὐτὴν ἀπόδειξιν περὶ τῆς ἀσυδοσίας καὶ τοῦ ἀχαλινώτου τῶν στρατιωτῶν, ὃ δὲ Κορς Υορίη μὲ παρεκάλεσε νὰ προβῶμεν ἀμέσως σὲ διάβημα στὸν Γενικὸν Διοικητὴν διὰ τὴν τιμωρίαν τῶν ἐνόχων καὶ τὴν πρόληψιν παρομοίων λυπηρῶν ἐπεισοδίων εἰς τὸ μέλλον.

Παρεκάλεσα τὸν διερμηνέα νὰ διαβιβάσῃ εἰς τὸν Κορς Υορίη ὅτι τὸ ἐπεισόδιον μοῦ ἦτο ἐντελῶς ἄγνωστον, ὅτι θὰ ἦτο δυνατόν τὸ συμβᾶν νὰ ἔχῃ περιγραφῇ ἐξογκωμένον, παρὰ ταῦτα ὅμως θὰ ἦμην ἔτοιμος νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τῆς διατηρήσεως μιᾶς αὐστηρᾶς πειθαρχίας ἐκ μέρους τῆς ἐνταῦθα ἐδρευούσης φρουρᾶς.

Ἀπὸ νεώτερες πληροφορίες ἀπεκόμισα τὴν ἐντύπωσιν ὅτι τὸ λυπηρὸν ἐπεισόδιον ἔλαβε χώραν ὡς ἀκολούθως:

Ἐνας μεθυσμένος στρατιώτης ἐπάνω σὲ μιὰ φιλονεικίᾳ ἐτραυμάτισε ἑλαφρῶς δύο ἄτομα καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἐδραπέτευσε· ἀνευρέθη ὅμως τὴν ἐπομένην ἡμέραν εἰς τὴν κρύπτην του καὶ συνελήφθη.

Ἐπηκολούθησεν ἀνάκρισις καὶ ὁ ἔνοχος δὲν θὰ διαφύγῃ τὴν τιμωρίαν.

Εὐρίσκομαι τόσον πολὺ εἰς ἐπαφὴν μὲ ὅλα τὰ στρώματα τὰ κοινωνικὰ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Γιαννίνων ὥστε νὰ διαπιστώνω ἰδιαιτέρως τὴν ἀγωνιώδη διαμαρτυρίαν των χωρὶς ὅμως καὶ νὰ μπορῶ νὰ πεισθῶ.

Ἐλλείπουν ἐπὶ τοῦ προκειμένου αἱ ἀφορμαί. Πόλεις καὶ περίχωρα μένουν εὐχαριστημένοι διὰ τὴν μακροχρόνιον ἀσφάλειαν εἰς τὴν ὁποίαν διατελοῦν ἤδη ἐν συγκρίσει μὲ τὰ περασμένα χρόνια, καὶ ἐὰν συμβαίνει ὥστε ἀγύμναστοι Ἀλβανοὶ νεοσύλλεκτοι ἢ νὰ συμπλέκωνται πρὸς τοὺς Χριστιανούς ἢ νὰ ἀποπειρῶνται νὰ ἀφαρπάσουν ἀντικείμενα ξένης ἰδιοκτησίας ἀπὸ διάφορα καταστήματα τῆς ἀγορᾶς χωρὶς νὰ πληρώνουν, δὲν βλέπω σ' αὐτὴν τὴν ἐνέργειαν τὸν κίνδυνον ἀπειλητικῶν σφαγῶν ἐναντι τῶν Χριστιανῶν.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει κίνδυνος ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ὑφίσταται ἐντεῦθεν ἀλλ' ἐκεῖθεν τῶν Ἑλληνικῶν συνόρων.

Σύμφωνα πρὸς ἐν τηλεγράφημα ἀπευθυνθὲν ἀπὸ τὸν Ἀβδούλ-Κερίμ-Πασᾶν, τὸν ἀνώτερον στρατιωτικὸν Διοικητὴν Ἡπείρου καὶ Θεσσαλίας πρὸς τὸν ἐνταῦθα Γενικὸν Διοικητὴν, 500 ἀντάρται κατέλαβον ἀπὸ τινων ἡμερῶν τὴν περιοχὴν τοῦ Δομοκοῦ καὶ ἄλλα δύο χωρία ἀπέχοντα περὶ τὰς 12 ὥρας ἐκ Τρικάλων.

Ἀπὸ τὴν περιοχὴν ἐκείνην ἐπλησίασαν πρὸς τὴν Γκούραν καὶ ἐπολιόρκησαν ἓνα Ἀλβανικὸν ἀπόσπασμα Βασιβουζούκιδων (Γκέγκηδων) τὸ ὁποῖον ἐστάθμευεν εἰς τὴν ὡς ἄνω θέσιν.

Ὁ Τοῦρκος στρατιωτικὸς Διοικητὴς Ἀλή-μπεης ἐβάδισε μὲ δύο πυροβολαρχίας κατὰ τῶν ἐπαναστατῶν καὶ ὕστερα ἀπὸ μίαν ὀλιγόωρον μάχην, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκ μὲν τῶν ἐπαναστατῶν ἐφονεύθησαν 12 ἄτομα καὶ ἐν

συνελήφθη αἰχμάλωτον, τὸ σῶμα διεσκορπίσθη πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῶν Ἑλληνικῶν συνόρων.

Πληροφορίαι ἐκ Πρεβέζης ἀναφέρουν διὲς ἐκφορτῶνεται πολεμικὸν ὑλικὸν εἰς τὸν λιμένα καὶ ἀποβιβάζονται νέα στρατεύματα ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τὰ ὁποῖα μεταφέρονται ἀμέσως διὰ μέσου Ἀρτις εἰς τὰ Ἑπειρωτικὰ Ἑλληνικὰ σύνορα.

Ἡ πρόνοια τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ Πασαλίκιον ἀπὸ εἰσβολὴν ἑλληνικῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων δὲν θὰ μπορούσε οὐδέποτε νὰ εἶναι ἐπαρκής, γιατί δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὅσον ἥσυχος καὶ ἂν εἶναι ἡ παροῦσα στάσις τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ ἐν Ἑπίρῳ τόσον θὰ μπορούσε αὕτη νὰ μεταβληθῇ στὴ στιγμὴ, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν μία παρομοία εἰσβολὴ δὲν θὰ ἐξεμηδενίζετο ἀμέσως ἀπὸ τὰς Ὀθωμανικὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις.

Ὡσαύτως ἐπεβεβαιώθη ἡ ὑπὸ τοῦ ἐνταῦθα Γενικοῦ Διοικητοῦ μεταδοθεῖσά μοι εἰδησις κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ Ἑλληνικὸν ἀτμόπλοιον «Πανελλήνιον» ἐξεφόρτωσε κατὰ τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα στρατεύματα καὶ πολεμικὸν ὑλικὸν εἰς Ἀγίαν Μαύραν.

Πρὸ δύο ἡμερῶν κατόπιν διαταγῆς τοῦ Ἀβδούλ - Κερὴμ - Πασᾶ ἀπεστάλη εἰς Ἀρτιαν μέσῳ Πρεβέζης ὁ στρατιωτικὸς ἐπόπτης Ἰβραὴμ Πασᾶς.

Τοῦτον ἠκολούθησαν χίλιοι Ἀλβανοὶ Βασιβουζοῦχοι ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Βερατίου.

Ταυτόχρονον ὑποβάλλω πρὸς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Αὐτοκρατορικὸν Ἰντερνούτσιον.

Λεχθῆτε, Ἐξοχώτατε, τὴν ἔκφρασιν τοῦ βαθυτάτου μου σεβασμοῦ.

JO. ZWIEDINEK

Αὐτοκρατορικὸν Αὐστριακὸν Προξενεῖον

διὰ

τὴν Ἑπειρον καὶ Νότιον Ἀλβανίαν

Ἀριθ. 327

Γιάννινα 30 Ὀκτωβρίου 1867

Πρὸς

Τὸν Ἐξοχώτατον Βαρῶνον von Beust, τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ἀποστολικῆς Μεγαλειότητος Μυστικοσύμβουλον, Ὑπουργὸν τῆς Αὐτοκρατορικῆς Αὐλῆς, Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Βιέννη

Εὐγενέστατε Βαρῶνε!

Ὁ Γενικὸς Διοικητὴς τοῦ Βιλαετίου τῶν Γιαννίνων Ἐτέμ - Πασᾶς ἐπα-

νέκαιψε ἐνταῦθα ἀπὸ τινων ἡμερῶν, κατόπιν ἐνδὸς ταξιδίου ποὺ εἶχεν ἀνελάβει εἰς τὴν Θεσσαλίαν πρὸς ἐπιθεώρησιν.

Τὴν ἐπομένην τῆς ἀφίξεώς του ὁ Ἀβδῆ Πασᾶς ἀνεκλήθη τηλεγραφικῶς ἀπὸ τῆς θέσεώς του ὡς Ἀνωτέρου Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ τῆς Ἡπείρου καὶ συνεπεία τῆς ὡς ἄνω διαταγῆς ἐγκατέλειψε τὴν πόλιν μας τὴν 27ην τρέχοντος μηνός.

Περὶ τῶν αἰτίων τῆς αἰφνιδίας αὐτῆς ἀνακλήσεως ἐκυκλοφόρησαν διάφοροι φῆμαι.

Μεταξὺ ἄλλων διεδόθη καὶ ἡ φήμη διὲν ὁ Ἐτὲμ - Πασᾶς, συγκαιτανεύοντος τοῦ Ἀβνῆ - Πασᾶ, ἀναλαμβάνει τὴν στρατιωτικὴν διοίκησιν τῆς Ἐρζεγοβίνης ὅπου κατὰ τὰς κυκλοφορησάσας φήμας παρεσκευάζεται ἐπανδρώσεις κατὰ τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας.

Καίτοι ὁ Ἐτὲμ - Πασᾶς τὸν ὁποῖον ἐπροκέρχθη χθὲς δὲν ἐξέφερε γνώμην περὶ τῶν αἰτίων τῆς ἀνακλήσεως τοῦ Ἀβνῆ - Πασᾶ, ἀετῆκε δὲ ὡς νὰ ὑπονοηθῇ διὲν ἡ Ὑψηλὴ Πύλη ἀνησυχεῖ σοβαρῶς σχετικῶς μὲ τὰς πρὸς τὸ Μαυροβούνιον καὶ τὴν Σερβίαν συνορευούσας ἐπαρχίας τῆς καὶ διὲν μία σνμμαχία μεταξὺ Μαυροβουνίου, Σερβίας καὶ Ἑλλάδος, τὴν ὁποῖαν τὸ Ἑλληνικὸν κόμμα θεωρεῖ ὡς κλεισθεῖσαν, δὲν θεωρεῖται ἀπίθανος.

Εἰς τὸ Βιλαέτι τῶν Γιαννίνων ἐπικρατεῖ ἐπὶ τοῦ παρόντος ὑποφρογτὴ ἡσυχία.

Παρὰ ταῦτα αἱ ἐξ Ἀχαρνάνιας καταφθάνουσαι εἰδήσεις δὲν ἐπιβεβαιοῦνται.

Ἡ ἀταξία καὶ ἡ ἑλλειψις σεβασμοῦ πρὸς τοὺς νόμους ἐφθασεν εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον τῆς ἐξωτερικῆς ἐκδηλώσεως, πᾶσα δὲ ἐπικοινωνία, συνεπεία τῆς σιαθερῶς αὐξανομένης ληστείας, ἔχει διακοπὴν καὶ δὲν πρέπει νὰ παραβλέπη τις τὴν σπουδαιότητα τοῦ πράγματος, ἀναλογιζόμενος τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον θὰ λήξῃ ἡ κατάστασις αὐτὴ χωρὶς συγκλονιστικὴν ἰσωτερικὴν ἢ ἐξωτερικὴν ἀνατροπὴν.

Εἰς τὴν Κέρκυραν ὅπως μοῦ ἀνεκοίνωσεν ὁ Ἐτὲμ - Πασᾶς ἐξεφορτώθησαν ἀπὸ τὸ εἰς τὸν λιμένα τῆς καταπλεῦσαν Τουρκικὸν ἀτιμόπλοιον 5000 ὅπλα καὶ δέκα βαρέα τηλεβόλα προοριζόμενα διὰ τὴν ἄμυναν καὶ ὀχύρωσιν τῶν ἐπακτίων πυροβολείων.

Ἀλλὰ πρὸς ποῖον σκοπὸν θὰ ἐρωτήσῃ τις λαμβάνεται αὐτὴ ἡ πρόνοια;

Ἀπλούστατα διὰ νὰ κατασταλῇ ἡ αὐξανομένη δυσαρρέσκεια εἰς τὴν νήσον ἢ παρουσιαζομένης προσεχῶς εὐνοϊκῆς περιστάσεως νὰ μεταφερθῶσιν εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς νήσου ξηρὰν, ὡς μέσον πρὸς καταστολὴν μιᾶς προσπάθειας ποὺ ὑποβόσκει καὶ ὑποθάλλει ἐπανδρώσεις στὴν Ἡπείρον καὶ τὴν Θεσσαλίαν.

Ἡ μέχρι τοῦδε στάσις τοῦ πληθυσμοῦ τῶν δύο εἰρημένων Τουρκικῶν

ἐπαρχιῶν ἀπέδειξεν ἀρκούντως ὅτι δὲν ἐννοεῖ νὰ παραιτηθῇ τῶν ἐπιδράσεων τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ μάλιστα τοῦ ἰθύνοντος κόμματος.

Ἀπομένει συνεπῶς εἰς τὴν Τουρκικὴν Διοίκησιν νὰ φροντίσῃ καὶ νὰ λάβῃ ὅλα τὰ ἀναγκαιοῦντα μέτρα πρὸς περιφρούρησιν τῆς κυριαρχικῆς τῆς θέσεως εἰς τὰς δύο αὐτὰς ἐπαρχίας.

Ἡ καλυτέρα ὁμῶς ὁδὸς ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι ἡ συνετὴ φροντίς πρὸς καλλιτέρευσιν τῶν ὑλικῶν ἀναγκῶν τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἀπὸ δεκαετηρίδων δὲν γίνεται τίποτε ὥς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν, ὃ δὲ πληθυσμὸς ἐπιβαρύνεται διαρκῶς μὲ νέα βάρη, χωρὶς ὁμῶς παραλλήλως νὰ γίνεταί τίποτε πρὸς καλλιτέρευσιν τῆς θέσεώς του.

Ἡ νέα ὁργάνωσις τοῦ Βιλαετίου πρέπει νὰ θέσῃ τέρμα εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν.

Γιὰ τὴν ὥρα ὁμῶς παραμένει στὰ χαρτιά καὶ στὰ χρονοντούλαπα, καὶ μὲ τὴν ἐπικρατοῦσαν παντελῇ ἔλλειψιν τῶν ἀπαραιτήτων πρὸς τοῦτο στοιχείων θὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολὺ, πρὶν ἢ τὰ διάφορα κεντρικὰ περιφερειακὰ καὶ δημοτικὰ συμβούλια ἀρχίσουν τὴν δρασίαν των.

Ἐὰν ὁμῶς περάσῃ περισσότερος χρόνος χωρὶς ὃ πληθυσμὸς νὰ ἀντλήσῃ ὠφέλη ἀπὸ τοὺς νέους θεσμούς, θὰ αὐξήσῃ ἡ δυσπιστία καὶ ἡ δυσαρέσκεια καὶ συνεπῶς τὸ κόμμα ποὺ ὑποκινεῖ προσάρτησιν θὰ εὗρῃ ἔδαφος.

Ὡρισμένα μάλιστα μέτρα ποὺ ἀποβλέπουν εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς εὐημερίας τῶν εἰρημένων ἐπαρχιῶν θὰ ἔπρεπε πρὸ πολλοῦ νὰ εἶχον ληφθῇ.

Μεταξὺ αὐτῶν, ἐπὶ παραδείγματι, ἡ κατασκευὴ ἑνὸς ἀμαξιτοῦ δρόμου μεταξὺ Γιαννίνων ἀφ' ἑνὸς καὶ θαλάσσης ἀφ' ἑτέρου, ὅπως ἐπίσης ἡ καλλιτέρευσις τῆς συγκοινωνίας μεταξὺ Ἡπείρου καὶ Θεσσαλίας εἶναι ἡ πλέον σπουδαιότερα, ἐὰν πρέλῃ ἡ ἐπικινδύνως αὐξανομένη ἀπαθλίωσις καὶ φτώχεια τῶν ἐν λόγῳ ἐπαρχιῶν νὰ βρῇ κάποιον σταμάτημα.

Ἐπάνω στὸ θέμα αὐτὸ μίλησα μὲ τὸν Ἐτὲμ-Πασᾶ, ὃ ὁποῖος συμφωνεῖ μὲ τὰς ἀπόψεις μου, ὅπως μοῦ ἔλεγε, ἔχει δὲ ἤδη δι' ἀναφορᾶς του παρακαλέσει τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν νὰ ἀποστείλῃ καταλλήλους μηχανικοὺς πρὸς διεξαγωγὴν ὅλης τῆς προκαταρκτικῆς ἐργασίας ἐπάνω στὸ συγκοινωνιακὸν πρόβλημα.

Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον νὰ εἰσέχουεν ἡ Ὑψηλὴ Πύλη τὰς εἰσηγήσεις, ἵνα ἀποπερατουμένων ἐντὸς τοῦ χειμῶνος τῶν προκαταρκτικῶν ἐργασιῶν, τεθῇ εἰς ἐνέργειαν κατὰ τὴν προσεχῇ ἀνοιξιν ἡ κατασκευὴ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος συγκοινωνιακοῦ δικτύου.

Ἐτόλμησα νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος ἐπὶ τοῦ ὥς ἄνω θέματος, ὑπενθυμίζω δὲ καὶ προγενεστέρων χρονολογιῶν ἀναφορὰς μου γιὰ τὸ ἴδιον ζήτημα καὶ διὰ τῶν ὁποίων ἐτόνιζον τὴν σπουδαιότητα τῆς κατασκευῆς τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ Ἰωαννίνων, Ἀρτις καὶ Πρεβέζης, ὅπου κανονικῶς προσορμίζονται τὰ ἀτμόπλοια τῆς Ἐταιρείας Lloyd ἐπίσης

εἰς τὰς ἰδίαις ὥς ἄνω ἐκθέσεις μου ἐτόνιζον τὴν ἀνάγκην τῆς πυκνώσεως τῶν Αὐστριακῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν μετὰ τῶν ἐν λόγῳ πόλεων.

Ἄς μοι ἐπιτραπῇ διὰ σήμερον νὰ τονίσω διὰ μία ὑποστήριξις τῶν ὑπὸ τοῦ Ἑτέμ Πασᾶ προτάσεων πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν σχετικῶς μὲ τὰς ὑπὸ κατασκευὴν ὁδοὺς καὶ ἐκ μέρους τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Αὐτοκρατορικοῦ ἀντιπροσώπου μας, ἀναμφιβόλως θὰ ἀποβῇ πρὸς ὄφελος τῶν Αὐστριακῶν συμφερόντων.

Ὁ ἐνταῦθα Ἕλλην Πρόξενος Φραγκοῦδης ἀεχώρησεν προχθὲς μὲ ἄδειαν δι' Ἀθήνας καὶ ἀνέλαβεν τὴν διεύθυνσιν τοῦ Προξενείου διὰ τὸν χρόνον τῆς ἀπουσίας του ὁ Γραμματεὺς τοῦ Προξενείου.

Παρομοίαν ἀναφορὰν ὑποβάλλομεν καὶ εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἰντερνούντσιόν μας.

Δέξασθε, Ἐξοχώτατε, τὴν ἔκφρασιν τοῦ βαθυτάτου μου σεβασμοῦ.

JO. ZWIEDINEK

Ἀριθ. 24

Γιάννινα ὁ Ὀκτωβρίου 1852

Πρὸς

Τὸν Ἐκλαμπρότατον Κον Von Bruck

Κωνσταντινουπόλιν

Ἡ ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης διαταχθεῖσα στρατολογία ἀτάκτων σωματίων (Redifs) πρὸς συμπλήρωσιν τῶν στρατιωτικῶν προπαρασκευῶν δὲν ἀπέφερεν εἰς τὴν Ἡπείρον μεγάλα ἀποτελέσματα, παρὰ τὰς ἐλπίδας τὰς ὁποίας ἔτρεφον οἱ στρατιωτικοὶ κύκλοι, τοῦλάχιστον γιὰ ὁρισμένων περιοχῶν τοὺς ἐφέδρους.

Εἰς τὴν Ἡπείρον καὶ τὴν Θεσσαλίαν θὰ ἤμποροῦσαν ἡ Κυβέρνησις νὰ στρατολογήσῃ ἄνω τῶν 14.000 ἀνδρῶν, μέχρι τοῦδε ὁμῶς ἀπὸ τὰς περιοχὰς τῆς Ἡπείρου ἐστάλησαν εἰς Ἰωάννινα, ἀπὸ μὲν τὸ Ἀργυροκάστρον, Αἰῶβινον, Φιλιάτες καὶ Κόνιτσαν μόνον 700 νεοσύλλεκτοι καὶ περὶ τοὺς 1000 ἀπὸ τὰς περιφερείας Βερατίου, Αἰλῶνος καὶ Τεπελενίου, οἱ ὁποῖοι ὁμῶς ἀπεστάλησαν εἰς Μοναστήριον (Μπιτόλια).

Ἡ σχετικὴ περὶ ἐπιστρατεύσεως προκήρυξις εἶναι ἀμφίβολον ἂν θὰ συνοδευθῇ ἀργότερα μὲ μεγαλύτερα ἀποτελέσματα, δεδομένου δι' εἰς τὰς Ἀλβανικὰς περιφερείας ἐστρατολογήθη μέχρι τοῦδε ἕνας μικρὸς ἀριθμὸς ἀτάκτων (Redifs)· συνεπῶς ἡ διοργάνωσις στὴν Ἡπείρον ἐνὸς ἐφεδρικοῦ σώματος μόλις θὰ καταστῇ δυνατὴ, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν διαθέτει οὔτε ὄπλισμόν, οὔτε στολὰς στρατιωτικὰς, οὔτε τὰ ἀπαραίτητα χρηματικὰ μέσα.

Ἐὰν ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος ἐφεδρική δύναμις θὰ συγχωνευθῇ μὲ τὴν στρατιὰν τῆς Ρούμελης ἢ θὰ παραμείνῃ στὴν Ἡπειρον, αὐτὸ θὰ ἐξαρτηθῇ ἀπὸ τὴν ἔκβασιν τῶν ἐκκρεμῶν πολιτικῶν διαφορῶν.

Διὰ τὴν περίπτωσιν ἐνδεχομένων περιπλοκῶν θεωρεῖται συμφέρον νὰ χρησιμοποιηθῇ ἓνα τμήμα τῶν ἐφεδρικῶν δυνάμεων διὰ τὴν Ἡπειρον, μᾶλλον διὰ τὴν τοπικὴν διατήρησιν τῆς τάξεως στὸ Πασαλίκιον σχετικῶς μὲ περιπλοκὰς ποὺ μποροῦν νὰ προκύψουν ἀπὸ τὴν στάσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, παρὰ διὰ τὴν διατήρησιν τῆς τάξεως αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν στὸ ἴδιον Πασαλίκιον γιὰ τὴν ὁποίαν εἶναι ἀρκετὴ ἡ ἀπὸ τινων μηνῶν λειτουργοῦσα πολιτοφυλακή.

Ἀπὸ Ἀγγλικῆς ἀπόψεως ἐγένετο ἀπόπειρα νὰ γίνῃ κατὰ τὸ δυνατόν ἐκμετάλλευσις τοῦ προκληθέντος ἀναβρασμοῦ συνεπείᾳ τῆς ἀποχωρήσεως τοῦ Ρουσιτέμ-Πασᾶ.

Δὲν θὰ ἔπρεπε τις ὅμως τὰ εἶναι περισσότερον γι' αὐτὸ ἀνήσυχος ὅσον γιὰ τὴν πορείαν τῶν ἐκκρεμῶν Ρωσο-Τουρκικῶν προστριβῶν· ἐξ ἄλλου ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ Ρουσιτέμ-Πασᾶ (1) ἀπὸ τὰ Γιάννινα συνέτεινεν ὀλιγώτερον ἢ ὥστε νὰ παραλύσουν τὰ Ἀγγλικά σχέδια ἐν Ἡπείρῳ.

Πρὸς τούτοις ὁ νέος Διοικητὴς καταβάλλει ὅλην του τὴν θέλησιν ὥστε νὰ διαφυλάξῃ κατὰ τὸ δυνατόν τὰ συμφέροντα τῆς Ὑψηλῆς Πύλης καὶ νὰ μὴ δεχθῇ τὴν ἐπήρειαν τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς, καίτοι ὁ ἐνταῦθα Ἀγγλος Ὑποπρόξενος καταβάλλει προσπάθειας ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὸ Κόμμα τὸ ἀντιπροσωπευόμενον ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην ὥστε νὰ κερδίσῃ μὲ τὸ μέρος του τὸν Σελίμ-Πασᾶ.

Ἡ μέχρι τοῦδε ἀμφίβολος ἐπιτυχία τῶν Προξενικῶν πρακτόρων θὰ ἔπρεπε ἰδιαιτέρως νὰ λυπῇ τὸν ἐνταῦθα Ἐπίσκοπον, δεδομένου ὅτι αὐτὸς μόνον ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Πασᾶ θὰ ἤμποροῦσε ἐπὶ τινὰ ἀκόμῃ χρόνον νὰ προφυλάξῃ τὰ συμφέροντα τῶν ἐνταῦθα Ἑλλήνων.

Δὲν ἀποκλείεται ἐν τούτοις ὅτι τὸ Κόμμα αὐτό, ὀπισθεν τοῦ ὁποίου δρᾷ ὁ Μητροπολίτης, θὰ μποροῦσε ἴσως μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου νὰ πάρῃ μὲ τὸ μέρος του τὸν νέον Διοικητὴν.

Ἐξ ἄλλου πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ κόμμα αὐτὸ ἀφ' ἑνὸς μὲν συγκαταριθμεῖ εἰς τοὺς κόλπους του καὶ πολλοὺς Τούρκους προκρίτους στὰ Γιάννινα, ἀφ' ἑτέρου δὲ διαθέτει τὰς προσόδους τῶν Μοναστηρίων.

Ὁ Μητροπολίτης καταβάλλει προσπάθειας νὰ διάκειται φιλικῶς εἰς τὸ περιβάλλον τοῦ Σελίμ Πασᾶς.

Ἡ ἐσχάτως ἐνταῦθα κυκλοφορήσασα εἰδησις ὅτι πιθανότατα ἡ διαφορὰ μεταξὺ Ρώσων καὶ Τούρκων θὰ ὠδήγῃ εἰς πόλεμον, προῦκάλεσεν εἰς τὸν πληθυσμὸν ὀδυνηρὰν ἐντύπωσιν.

1) Φαίνεται ὅτι ὁ Ρουσιτέμ Πασᾶς ἦτο Ἀγγλόφιλος.

Δέξασθε, Ἐξοχώτατε, τὴν ἔκφρασιν τῆς ἱεραρχικῆς πρὸς Ὑμᾶς τιμῆς μου.

FERDINAND HAAS

Γιάννινα 28 Ἰανουαρίου 1868

Ἀριθ. 42/1

Πρὸς

τὸν Ἐξοχώτατον Von Prokesch Osten (1)

Εὐγενέσταιτε Βαρῶν!

Ὁ προκάτοχός μου Κορ Von Chiari ἐπ' εἰκαιρία τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1864 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ὑποβληθείσης ἐκθέσεώς του περὶ τῆς ἐμπορικῆς συγκοινωνίας στὴν Ἡπειρο ὑπέδειξε τὴν ἀναγκαιότητα μιᾶς περιοδείας, εἰς ὁλόκληρον τὴν περιφέρειαν ποῦ ἐπάγεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Προξενείου, ἐκ μέρους τοῦ Προξένου, διὰ νὰ εἶναι οὗτος σὲ θέσι νὰ ἐποικοδομῇ τὰς ἐκάστοτε γνώμαιάς του, ἐκθέσεις καὶ ἀνταποκρίσεις του ἐπὶ ἀσφαλοῦς βάσεως, τὴν ὁποῖαν ἀπέκτησε ἀπὸ προσωπικὴν ἀντίληψιν καὶ προσωπικὴν ἔρευναν.

Ἡ ἀπὸ τῆς ὡς ἄνω μνημονευθείσης χρονολογίας ὑποδειχθεῖσα ἀνάγκη μιᾶς περιοδείας ἀπέβη περισσότερον αἰσθητὴ καὶ μᾶλλον ἐπείγουσα.

Ἐὰν θὰ ὤφειλον αἱ ἐτήσια ἐμπορικαὶ ἐκθέσεις νὰ ἀνταποκρίνονται πρὸς τὸν σκοπὸν τῶν, θὰ ἔπρεπε αὗται νὰ μὴ περιέχουν μόνον ἐπιφανειακοὺς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥτιον ὑπολογισμοὺς στηριζομένους εἰς μαρτυρίας πιθανοτήτων, ἀλλ' ὀφείλουν νὰ παρέχουν ἀκριβεῖς καὶ ἀναμφισβητήτους χρονολογίας ἐκ τῶν ὁποίων νὰ προκύπῃ ἐν τῇ συνοχῇ τῶν μὲν πιστῇ εἰκῶν τῶν αὐξομειώσεων τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως.

Εἰς τὰς ἐμπορικὰς Προξενικὰς ἐκθέσεις ἐπανειλημμένως ἐτινίσθη τὸ γεγονός διὰ τὴν Αὐστριακὴν βιομηχανίαν εἶναι προωρισμένη πρὸ παντὸς νὰ προμηθεύῃ τὰς ὑγορὰς τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Νοτίου Ἀλβανίας μὲ τὰ προϊόντα της.

Κατὰ πόσον ὅμως τὸ θέμα αὐτὸ ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν πραγματικότητα ἀποτελεῖ ἐρώτημα γιὰ τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ παρασχεθῶν πληροφορία ἀπὸ τὰ Γιάννινα μόνον.

Βεβαίως εὐρίσκονται εἰς τὴν διάθεσιν τῶν βουλευμένων οἱ πίνακες τῶν

1) Πρεσβευτὴς τῆς Αὐστρίας στὴν Ἀθήνα ἀπὸ τοῦ 1839—1849. Τῷ 1856 Αὐτοκρατορικὸς Ἰντερνούντσιος καὶ ἀπὸ τοῦ 1856—1871 Πρεσβευτὴς παρὰ τῷ Σουλτάνῳ στὴν Κωνσταντινούπολιν.

Πρακτόρων Πρεβέζης καὶ Αὐλῶνος σχετικῶς μὲ τὰ διὰ τῶν ἀτμοπλοίων τῆς Ἑταιρείας Lloyd εἰσαγόμενα ἐξ Αὐστρίας ἐμπορεύματα.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν λιμένων αὐτῶν ὑπάρχει εἰς τὰ Ἑπειρωτικὰ παράλια ἀκόμη μία σειρὰ ἀπὸ σκαλώματα (¹) διὰ τῶν ὁποίων πραγματοποιεῖται τῇ βοήθειᾳ τῶν ἰστιοφόρων ὅχι εὐκαταφρόνητος ποσότης ἐμπορευμάτων πρὸς πώλησιν, γιὰ τὰ ὁποῖα ὅμως ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀφορᾷ ἰδίως εἰς τὴν προέλευσιν τῶν εἰσαχθέντων ἐμπορευμάτων ἑλλείπει κάθε νεωτέρα πληροφορία, δεδομένου ὅτι ἡ ἐπίσημος Στατιστικὴ (²) ἡ ὁποία εἰς ἄλλας χώρας ἀποτελεῖ μίαν πολὺτιμον πηγὴν ἐμπορικοπολιτικῶν μελετῶν, ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶναι κατὰ ἄγνωστον.

Δὲν δύναται συνεπῶς νὰ προσδιορισθῇ ἡ ποσότης τῶν ἐξ Αὐστρίας εἰσαχθέντων ἐμπορευμάτων οὔτε κατὰ προσέγγισιν, πολὺ δὲ περισσότερον νὰ ἐκτιμηθῇ ἡ ἀναλογία ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ποσότης ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰς ἀνάγκας καὶ τὴν καταναλωτικὴν δύναμιν τῆς Χώρας.

Καὶ διὰ νὰ διευκρινήσωμεν ἐν τέλει ἐν ζήτημα σοβαρὸν σχετικῶς μὲ τὸ Αὐστριακὸν ἐμπόριον, θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἐκτεθειμένοι εἰς τὰς προθήκας τῶν πρακτορείων αἱ σχετικαὶ ἡμερομηνίαι τῶν ἐπὶ μέρους σημαντικωτέρων κεντρικῶν σημείων συγκοινωνίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἑπαρχίας, ἡ ὁποία προμηθεύεται τὰ ἐμπορεύματά της ὅχι ἀπὸ τὰ Γιάννινα, τὴν Πρέβεζα ἢ τὴν Ἄρταν ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς ὡς ἄνω μνημονευομένους ἐμπορικοὺς λιμένας (³).

Ἀπαραίτητος ἐπὶ πλέον θὰ ἦτο ἡ δήλωσις τῶν εἰδῶν ἐμπορευμάτων εἰς τὰ ὁποῖα αἱ Αὐστριακαὶ βιομηχανίαι ἔχουν ἐστραμμένην τὴν προσοχὴν των γιὰ νὰ μποροῦν νὰ προμηθεύωνται αἱ ἐνταῦθα ἀγοραί.

Γιὰ τὰ Αὐστριακὰ εἶδη σιδηρικῶν, ἐπὶ παραδείγματι, ἡ Ἑπειρος παρέχει ἀσφαλῶς πλουσίαν εὐκαιρίαν πωλήσεως τούτων, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι κατὰ τὴν ἐπιλογὴν τῶν εἰσαγομένων εἰδῶν θὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψει αἱ ἰδιοτυπιοὶ ἀνάγκαι καὶ αἱ συνήθειαι τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἐπίσης εἶναι δυνατὴ ἡ ἀντίστοιχος ὑψωσις τῶν τιμῶν διὰ τὰς καταναλωτικὰς ἀνάγκας τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Χώρας.

Ἐὰν ἅπαξ ἐπισκεφθῇ ὁ Προϊστάμενος τοῦ Προξενείου τοὺς κατὰ προτίμησιν τόπους δὲν θὰ μπορέσῃ φυσικὰ νὰ ἐπαρκέσῃ ὥστε νὰ συναθροίσῃ ὅλα τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα, ἀλλὰ μόνον θὰ ἐπεκτείνῃ οὐσιωδῶς τὰς ἐμπορικὰς του γνώσεις ὡς πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς Χώρας καὶ θὰ τοῦ παρασχεθῇ ἡ εὐκαιρία διὰ τοῦ συνδέσμου μὲ καταλλήλους προσωπικότητας εἰς διάφορα

1) ἀποβάθρας.

2) Τοῦ ἐπισήμου δηλ. Τουρκικοῦ Κράτους τὸ ὁποῖον ἀκόμη δὲν εἶχε καθιερώσει τὸν θεσμόν τῆς λειτουργίας Ἑμπορικῶν Ἐπιμελητηρίων στὴν Ἑπειρο καὶ στὴν Ἀλβανία.

3) Τὰ σκαλώματα δηλαδή.

μέρη νὰ συλλέξη ἁγρότερα δι' ἀλληλογραφίας τὰς ἐλλειπούσας πληροφορίες.

Καὶ ὁμῶς ἓνα τέτοιο ταξίδι στὴν περιοχὴ τῆς Προξενικῆς ἀρμοδιότητος δὲν θὰ ἦτο ὠφέλιμον μόνον ἀπὸ ἐμπορικῆς ἀπόψεως ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πολιτικῆς τοιαύτης.

Αἱ προϊούσαι ἐξεγέρσεις διὰ τῶν ὁποίων τὰ ἐχθρικῶς πρὸς τὴν Τουρκίαν διακείμενα πολιτικὰ κόμματα προσπαθοῦν νὰ ἐξεγείρουν τὴν ἐπαρχίαν αὐτὴν καὶ νὰ τὴν ἀποσπᾶσιν, προδιαγράφουν τὸν ρόλον τὸν ὁποῖον ἡ ἰδία εἶναι προωρισμένη νὰ παίξῃ εἰς τὸ μέλλον.

Ἐπίσης καὶ διὰ τὴν Αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἀδιάφορον ἀλλὰ τοῦναντίον χρήσιμον νὰ πληροφορηθῇ μέχρι ποίου σημείου αἱ ἐξεγέρσεις ἔχουν σὲ ἀπώτερον ἢ πλησιέστερον χρόνον θὰ ἐπιτύχουν τοῦ σκοποῦ των.

Ἐπὶ πλέον πρέπει νὰ γνωσθῇ ποῖα εἶναι ἡ ἐξχωριστὴ θέσις τοῦ Ραγιαῖ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἑπαρχίας· ἐπίσης ἐὰν ἡ δύναμις τοῦ Μουσουλμανικοῦ στοιχείου αὐξάνεται ἢ ἐλαττοῦται καὶ ποῖον τελικῶς θὰ ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα τῶν μελετωμένων νὰ εἰσαχθοῦν εἰς τὸ Βιλαέτι τῶν Γιαννίνων μεταρρυθμίσεων σχετικῶς μὲ τὰς ἀπὸ τῆς ἑδρας τοῦ Βαλῆ ἀπομεμακρυσμένας περιοχάς.

Ἡ ἀπάντησις εἰς ὅλα τὰ ἄνωτέρω ἐρωτήματα δὲν εἶναι δυνατὴ χωρὶς ἀκριβῆ γνώσιν τῆς χώρας καὶ τῶν κατοίκων της.

Μόνον δι' ἀμέσου προσωπικῆς ἀντιλήψεως θὰ ἡδύνατό τις νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῆς καταστάσεως.

Γι' αὐτὸ ἔχουν ἐξασφαλίσει ἐπίσης αἱ πλείους τῶν ἄλλων ἐνταῦθα διὰ τῶν Προξενείων ἀντιπροσωπεύμεναι Μεγάλαι Δυνάμεις (ὅπως ἡ Γαλλία, ἡ Ρωσία καὶ ἡ Ἀγγλία) εἰς τοὺς Προξένους των τόσον τὴν ἐξουσιοδότησιν ὅσον καὶ τὰ μέσα τῆς περιοδείας εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Προξενικῆς ἀρμοδιότητος.

Γνωρίζω βεβαίως καλῶς τὰς οἰκονομικὰς δυσχερείας διὰ τὰς ὁποίας ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐξασφαλίσῃ μίαν ἀνάλογον ἐπιχορήγησιν διὰ παρόμοιον σκοπόν.

Γι' αὐτὸ σκέφθηκα νὰ εὑρῶ μίαν διέξοδον ἢ ὁποία νὰ ἐναρμονίσῃ τὰς οἰκονομικὰς ἀπόψεις μὲ τὰ συμφέροντα τῆς ὑπηρεσίας.

Ἐὰν παραιτηθῇ ὁ Πρόξενος τῶν ἀπαραιτήτων διὰ τὸ ταξίδιον ἡμερομισθίων ἀποζημιώσεων, τότε τὰ ἔξοδα ἐνὸς διὰ τοῖς ὡς ἄνω προδιαγραφέντας σκοποῦς ἀναληφθησομένου ταξιδίου στὴν περιοχὴ τῆς Προξενικῆς ἀρμοδιότητος, ἐν συνδυασμῷ μὲ μίαν ἐπιθεώρησιν ὁσπερὶ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Πρακτορείου τῆς Αὐλῶνος, θὰ ἀνήρχοντο σὲ 200 περίπου φιορίνια, δεδομένου δὲ ὅτι προσωπικῶς εἶμαι ἀρκετὰ κάτοχος τῆς Τουρκικῆς καὶ τῆς Νεοελληνικῆς γλώσσης δὲν θὰ χρειασθῇ νὰ παραλάβω καὶ ἐπιπρόσθετον διερμηνέα, ὁπότε εἰ δαπάναι τοῦ ταξιδίου ἐλαττοῦνται σημαντικῶς.

Ἐν τέλει προτείνω ὅπως ἡ πλήρωσις τῆς τακτικῆς θέσεως τοῦ δευτέρου

βοηθητικοῦ ὑπαλλήλου, ἥτις θὰ ἐστοίχιζε 600 φλωρίνια ἑτησίως, ἀναβληθῇ ἐπὶ ἓν ἔτος καὶ συμπληρωθῇ, ὥπως συμβαίνει τώρα μὲ ἓνα ἡμερομίσθιον ὑπάλληλον ὅστις λαμβάνει ἡμερησίως 1 φλωρίνιον.

Ἔτσι ἐξοικονομεῖται τὸ ποσὸν ὁποῖον κατὰ τοὺς προϋπολογισμοὺς μου ἀναγκαιοῖ διὰ τὸ ταξίδιον τῆς περιοδείας.

Κατεχόμενος ὑπὸ τῆς σφοδρᾶς ἐπιθυμίας νὰ ἐκτελῶ τὴν ἀνατεθεισάν μοι ἐντολὴν ὅσον τὸ δυνατόν πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ὑπηρεσίας, εἶμαι ἕτοιμος νὰ παραιτηθῶ τόσον τοῦ εἵδους τῶν ἀποζημιώσεων τὰς ὁποίας εἴθισται νὰ λαμβάνουν οἱ περιοδεύοντες Προξενικοὶ Προϊστάμενοι, ὅσον ἐπίσης καὶ νὰ ἐπιφορτισθῶ μὲ πρόσθετον ἐργασίαν τὴν ὁποίαν συνεπάγεται ἡ προσωρινὴ ἀποχώρησις τοῦ δευτέρου βοηθητικοῦ ὑπαλλήλου καὶ ἡ ἀντικατάστασις τούτου δι' ἑνὸς ἡμερομισθίου.

Ὑποβάλλω εἰς τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα τὴν παράκλησιν ὥπως κάμῃ πρότασιν εἰς τὸν Ἐξοχώτατον Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν ὅτι δι' ἓνα ταξίδιον περιοδείας προσωπικόν μου, κατὰ τὴν προσεχῇ ἀνοιξιν, πρέπει νὰ ὑπολογίσῃ ὅτι θὰ ἀπαιτεῖτο τὸ ποσὸν μόνον τῶν 200 φιορινίων.

Ἐπίσης παρακαλῶ ὥπως συνηγορήσητε καὶ διὰ τὴν ἀναβολὴν τῆς πληρώσεως τῆς θέσεως τοῦ δευτέρου βοηθητικοῦ Προξενικοῦ ὑπαλλήλου.

Εὐαρεστηθῆτε, Ἐξοχώτατε, ὥπως δεχθῆτε τὴν ἔκφρασιν τοῦ βαθυτάτου μου σεβασμοῦ.

JO. ZWIEDINEK

Γιάννινα 12 Μαρτίου 1868

Πρὸς

Τὸν Βαρῶνον Von Beust

Εὐγενέστατε Βαρῶνε !

Πρὸ δύο ἡμερῶν ὁ ἐνταῦθα Γενικὸς Διοικητὴς Ἐτὲμ-Πασᾶς ἔλαβε ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἓν τηλεγράφημα τὸ ὁποῖον τοῦ ἀνήγγειλεν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν παῦσιν ἀπὸ τῆς θέσεως του, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἀναγόρευσίν του ὡς μέλους τοῦ Ἀνωτάτου Αὐτοκρατορικοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου στὴν Κωνσταντινούπολιν, Συμβουλίου δηλονότι τὸ ὁποῖον θὰ ἡσχολεῖτο μὲ τὸ ζήτημα τῶν μεταρρυθμίσεων.

Τὴν θέσιν του θὰ καταλάβῃ προσωρινῶς ὁ Μουτεσερίφης Βιδινίου, Ἀχμέτ-Ρασὴμ-Πασᾶς, ὁ ὁποῖος ὅμως θὰ ἔλθῃ ἐνταῦθα μετὰ ἓνα μῆνα συνεπῶς ὁ Ἐτὲμ-Πασᾶς πρέπει νὰ ἀναμένῃ τοῦ ἀντικαταστάτου του τὴν ἀφίξιν στὰ Γιάννινα.

Οἱ προσκεῖμενοι κύκλοι πρὸς τὸ Ρωσικὸν Προξενεῖον καὶ τὸν Ἕλληνα Μητροπολίτην προσπαθοῦν φυσικὰ νὰ ἀποδώσουν τὴν ἀνάκλησιν τοῦ Ἐτὲμ-

Πασᾶ εἰς τὰς ἐνεργείας τῶν ἀνωτέρω παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ, συνεπεία τοῦ ἐπεισοδίου τῆς ἐξορίας τοῦ Προεδρείου τῶν ἀρτοποιῶν περὶ τοῦ ὁποίου λεπτομερῶς ἡσχολήθην εἰς προγενεστέραν ὑπ' ἀριθμ. 7 ἀναφορὰν μου, ὑπάρχουν δὲ πολλοὶ ἐνταῦθα οἱ ὅποιοι θὰ πιστεύσουν ὡς ἀληθινὴν τὴν ἐν λόγῳ διάδοσιν.

Ὅπως ὁμως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, ὁ διάδοχος τοῦ Ἐιέμ-Πασᾶ θὰ ὤφειλε ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ καταβάλῃ μερικὰς προσπάθειας διὰ νὰ συγκρατήσῃ καὶ χαλιναγωγήσῃ τὴν ἑπαρσίαν μὲ τὴν ὁποίαν τὸ κόμμα αὐτὸ χρησιμοποιοῦ τὴν ἐπιείκειαν τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ἐναντι τῶν δημαγωγικῶν τάσεών του.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἐπεισοδίου τῶν ἀρτοποιῶν ὁ ἐνταῦθα Ἕλλην Μητροπολίτης (¹), ἄνθρωπος μὲ ἐμπορικὴν συνείδησιν, ἐξεμεταλλεύθη τὸ ἐπείσοδιον γιὰ προσωπικοῦς του σκοποῦς καὶ τοῦ ἀρέσει νὰ τηρῇ φανεράν ἐχθρικὴν στάσιν ἐναντι τοῦ ἐνταῦθα Γενικοῦ Διοικητοῦ.

Ἄλλ' εἴτε ἡ στάσις του αὐτῇ εἶναι τυχαία εἴτε σκόπιμος, χρησιμοποιοῦ ἀκριβῶς τὴν ἤδη μεσολαβοῦσαν ἀνάκλησιν τοῦ Ἐιέμ-Πασᾶ γιὰ νὰ ἀνυψώσῃ τὴν θέσιν του ἐναντι τοῦ Χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ τῶν Γιαννίνων καὶ νὰ τοῦ ἐμφυσήσῃ τὴν πίστιν περὶ τῆς δυνάμεως τὴν ὁποίαν διαθέτει καὶ τῆς ἐπιδράσεως τὴν ὁποίαν ἔχει παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ σὲ τρόπον ὥστε στηριζόμενος εἰς τὰ ἀνωτέρω δῆθεν προσόντα του νὰ παρεμβάλῃ δυσχερείας σὶν ἐκάστοτε Διοικητήν, ὁ ὁποῖος δὲν θὰ ὑπολογίζῃ τυφλῶς εἰς τὰς ἀπόψεις του τὰς ὠφελιμιστικάς.

Γι' αὐτὸ θὰ ἔπρεπε ὡς πρῶτον μέλημα τοῦ νέου Γενικοῦ Διοικητοῦ νὰ εἶναι ἡ φροντίς τοῦ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰς μηχανογραφίας αὐτὰς τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τῶν προσκειμένων πρὸς Αὐτὸν κύκλων τοῦ Ρωσικοῦ Προξενείου.

Ἐὰν ἀπὸ τῆς προσωπικῆς μου ἀπόψεως εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ εἶμαι λίαν λυπημένος διὰ τὸν ἀποχωρισμὸν ἀπὸ τὸν Ἐιέμ - Πασᾶν, δεδομένου διὰ σὲ ὅλας τὰς Αὐστριακὰς ὑποθέσεις πάντοτε βρῆκα ἐν τῷ προσώπῳ του τὸν φιλικώτατον καὶ προθυμότατον συναντιλήπτορα, πιστεύω ὁμως παρὰ ταῦτα ὅτι ὡς σύμβουλος (²) τοῦ Μονάρχου Του θὰ εἶναι εἰς καλυτέραν θέσιν παρὰ

1) Πρόκειται περὶ τοῦ Μητροπολίτου Παρθενίου (1854—1869) Πρὸβλ. Ἀθηναγόρα, Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἰωαννίνων, Ἡπειρωτικὰ Χρονικά 1928 σελ. 44.

2) Ὅντως ἐκ κρυπτογραφικοῦ τηλεγραφήματος τὸ ὁποῖον ἐπέδεδεν ὁ Ἐιέμ-Πασᾶς εἰς τὸν Αὐστριακὸν Πρόξενον καὶ οὕτως ἀντίγραφον ἐν μεταφράσει ὑπέβαλεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ὁ Zwiedinek μὲ τὴν ὡς ἄνω ἐκθεσίαν του, συνάγεται ὅτι ὁντως εἶχε κληθῇ ὡς μέλος τοῦ Συμβουλίου τῶν Μεταρρυθμίσεων καὶ συνεπῶς ἡ ἀνάκλησίς του δὲν ὤφειλετο εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ Μητροπολίτου ἢ σὲ διάβημα τῆς Ρωσικῆς Πρεσβείας στὴν Κωνσταντινούπολιν, δὲν ἀποκλείεται ὁμως καὶ ἡ ἐρμηνεία καθ' ἣν αἱ ἐνέργειαι ἐκεῖναι νὰ ἦσαν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς νέας τιμητικῆς θέσεως εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε κληθῇ νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας του. Πάντως εἰς

ἐνταῦθα ὅπου ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ λαμβάνη ἀμέσως ἀποφάσεις ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν πραγμάτων.

Εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἐκτὸς ἐλαχίστων περιπτώσεων διαρπαγῶν παρὰ τὰ Ἑλληνικὰ σύνορα, αἱ ὁποῖαι ὅμως ἔχουν καὶ κίνητρα τὴν ἐπιθυμίαν διὰ κλοπᾶς, λαφυραγωγίαν καὶ λεηλασίαν, βασιλεύει ἀπόλυτος ἡσυχία.

Ταῦτόχρονον ἔκθεσιν ὑποβάλλω καὶ εἰς τὴν Αὐτοκρατορικὴν Πρεσβείαν στὴν Κωνσταντινούπολιν.

Εὐαρεστηθῆτε, Ἐξοχώτατε, ὅπως δεχθῆτε τὴν ἔκφρασιν τοῦ βαθυτάτου μου σεβασμοῦ.

JO. ZWIEDINEK

Ἀριθ. 268

Γιάννινα 12 Αὐγούστου 1868

Πρὸς

Τὸν Βαρῶνον Von Beust

Εὐγενέστατε Βαρῶνε !

Ἀφοῦ ἐπὶ τινα χρόνον ἐπιστεύθη πῶς αἱ ἀταξίαι ποὺ ἐσημειώθησαν εἰς τὰ Ἑπειρωτικὰ - Ἑλληνικὰ σύνορα θὰ ἔπερναν κάποιον τέλος κατὰ τὰς τελευταίας ἑβδομάδας ἐπολλαπλασιάσθησαν δυστυχῶς τὰ κρούσματα τῶν διαρπαγῶν σὲ ἀνησυχαστικὸν σημεῖον.

Μικραὶ συμμορίαι ἐξ 20-25 ἀνδρῶν ἐνεφανίσθησαν εἰς τὰ Τζουμέρκα, καθὼς ἐπίσης καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἄρτης.

Ταξιδιωταὶ συνελήφθησαν καὶ ἐληστεύθησαν, μεγαλοκτηματῖαι δέ, οἱ ὁποῖοι ἠθέλησαν ἐκ τῆς στενωτέρας των πατρίδος νὰ ἐπανακάμψουν εἰς τὴν πόλιν, συνελήφθησαν καὶ κατὰ τὰς κυκλοφορησάσας φήμας ἐφονεύθησαν ἐκ τούτων κατ' ἄλλους μὲν δύο, κατ' ἄλλους δὲ τρεῖς.

Αὕτῃ ἡ πληθώρα τῆς ληστείας ὀφείλεται ἔν τινι μέτρῳ ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν ἐπακολουθήσασαν ἀπόλυσιν ἐκ τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ τῶν Βασιβοζούκων (δεδομένου ὅτι ὁ ἐνταῦθα Γενικὸς Διοικητὴς ἐνεκα ἐλλείψεως χρημάτων δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ ὀργανώσῃ τὴν χωροφυλακὴν τῶν συνόρων ἥτις ἔπρεπε νὰ ἀντικαταστήσῃ τοὺς ἀπολυθέντας Βασιβοζούκους), ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν ἐν Ἀκαρνανίᾳ ἐπαναληφθεῖσαν μὲ τοὺς ἀντάρτας (τῶν ὁποίων ὁ

τὸ τηλεγράφημα τοῦ Μεγάλου Βεζύρη τονίζεται ὅτι ἡ ἀνάκλησίς του δὲν ὀφείλεται εἰς ἀδεσπότους φήμας ἢ μηχανορραφίας αἰτινες εὐχὸν εἶχον τεθῇ εἰς κυκλοφορίαν εἰς βάρος του.

ἀριθμὸς ἀνήρχετο εἰς τριακοσίους) σύγκρουσιν, ἥτις θὰ ἔπρεπε νὰ συνδυασθῇ πρὸς τὰς τάσεις τῆς ἐν Ἀθήναις ἀντιπολιτεύσεως, ποὺ ἀποβλέπει νὰ ἴδῃ περιπεπλεγμένην τὴν παροῦσαν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν παρὰ τὴν θέλησίν της σὲ νέας περιπετείας μὲ τὴν γείτονά της Τουρκικὴν.

Αὕτη εἶναι τοῦλάχιστον ἡ μὴ ἀβάσιμος ἀποψὶς τοῦ Ἀχμέτ-Ρασὶμ-Πασᾶ, ὅστις μὲ τὰς ὑπαρχούσας δυνάμεις πράττει πᾶν τὸ δυνατόν γιὰ νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ληστείαν.

Πολλὰ μέλη τῶν συμμοριῶν ἐξωλοθρεύθησαν ἀπὸ τὸν τακτικὸν Τουρκικὸν στρατόν, μετὰ τὴν διοργάνωσιν ὁμῶς τῆς χωροφυλακῆς τῶν συνόρων ἐλπίζεται ὅτι θὰ ἐπιτευχθῇ μεγαλυτέρα ἐξασφάλις τῶν περιοχῶν τῶν συνόρων.

Ὑποβάλλω ταῦτοχρόνως ἑκθεσιν παρομοίαν καὶ εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείαν.

Εὐαρεστηθῆτε, Ἐξοχώτατε, νὰ δεχθῆτε τὴν ἑκφρασιν τοῦ βαθυνιάτου σεβασμοῦ μου.

JO. ZWIEDINER

Γιάννινα 24 Δεκεμβρίου 1869

Ἀριθ. 430

Πρὸς

Τὸν Κόμητα Von Beust !

Εὐγενέστατε Κόμη !

Τὴν 18ην τρέχοντος μηνὸς ὁ ἐνταῦθα Γενικὸς Διοικητὴς ἀνεικοίνωσεν ἐπισήμως εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Ἑλληνικοῦ Προξενείου ὅτι αἱ διπλωματικαὶ καὶ ἐμπορικαὶ σχέσεις μεταξὺ Ὑψηλῆς Πύλης καὶ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου διεκόπησαν καὶ συνεπείᾳ τούτου ὀφείλουν οἱ ἐνταῦθα Ἕλληνες διπλωματικοὶ ὑπάλληλοι νὰ ἐγκαταλείψουν ἀμέσως τὸ Ὄθωμανικὸν ἔδαφος καθὼς ἐπίσης καὶ ὅλοι οἱ ἐνταῦθα εὐρισκόμενοι Ἕλληνες ὑπήκοοι νὰ πρᾶξουν τὸ ἴδιον ἐντὸς δεκατεσσάρων ἡμερῶν ὑπολογιζομένης καὶ τῆς ἡμέρας τῆς ἀνακοινώσεως.

Περὶ τοῦ ὧς ἄνω μέτρου τῆς ἐνταῦθα Γενικῆς Διοικήσεως μὲ ἐνημέρωσεν σχετικῶς καὶ ὁ ἐνταῦθα ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἑλληνικοῦ Προξενείου.

Στὰ Γιάννινα μόνον εἶναι ἐγκατεστημένοι ὑπὲρ τὰς 2000 καὶ εἰς ὅλῳ κληρον τὴν Ἡπείρον ὑπὲρ τὰς 4500 οἰκογενείας, αἱ ὁποῖαι ἐπὶ τῇ βῄσει Ἑλληνικῶν διαβατηρίων διατελοῦν ὑπὸ Ἑλληνικὴν προστασίαν.

Ἡ εἶδησις περὶ τῆς ἀποτόμου ἀπελάσεώς των ἐνέσκηψεν ὥς κεραυνός. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ περιγράψω πρὸς Ὑμᾶς τὴν ἀθλιότητα καὶ τὴν

ἀμφιβολίαν τοῦ μεγαλυτέρου μέρους τούτων, δεδομένου ὅτι δυστυχῶς εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ μάλιστα εἰς τινὰς τούτων ἐπαναλαμβάνεται τὸ ἴδιον λυπηρὸν θέαμα σὲ μεγαλύτερον βαθμόν.

Σημειωτέον ὅτι ὅλοι σχεδὸν οἱ ἰατροὶ τῆς πόλεως καθὼς καὶ οἱ διδάσκαλοι εἰς διάφορα σχολεῖα εἶναι Ἑλληνικῆς Ἑθνικότητος.

Ἦδη διὰ τῆς ἀπελάσεως τόσον τούτων ὅσον καὶ διὰ τῆς κολοσσιαίας διαταραχῆς τὴν ὁποίαν ὑφίσταται τὸ ἐμπόριον, ἐπέρχεται θανάσιμον πλήγμα ὃχι μόνον εἰς τὰ Ἑλληνικὰ συμφέροντα ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ συμφέροντα ὁλοκλήρου τοῦ πληθυσμοῦ.

Εἶμαι ὑποχρεωμένος φυσικὰ νὰ ἀπόσχῃ κάθε σχολίου σχετικῶς μὲ τὸ ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ἐκδοθὲν διάταγμα, δεδομένου ὅτι μοῦ εἶναι ἄγνωστα εἰς τὴν πλήρη περιοχὴν των τὰ ἀπώτερα αἰτία τὰ ὁποῖα συνδέονται μὲ τὴν ἐκδοσὶν του.

Πρέπει ὅμως νὰ μνημονεύσω δι' ὀλίγων τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ἐνταῦθα Χριστιανικὸς πληθυσμὸς χωρὶς νὰ ἐπιδοκιμάζῃ τὴν στάσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, βλέπει τὴν ἄνευ διακρίσεως ἐκδίωξιν φιλησύχων πολιτῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν καμμίαν ἀπολύτως συμμετοχὴν εἰς τὰ πολιτικὰ γεγονότα, ὥς νὰ αὐθαίρετον καὶ σκληρὸν μέτρον καὶ ἀνησυχεῖ σοβαρῶς διὰ τὴν ἰδιαιτέραν μελλοντικὴν τύχην του.

Παρὰ ταῦτα ὅμως οἱ συνετοὶ πολῖται ἐλπίζουν ὅτι ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις δὲν θὰ ἐνεργήσῃ τελειωτικῶς μὲ πλήρη αὐστηρότητα ὥς πρὸς τὸ ἀπειλούμενον μέτρον τῆς ἀπελάσεως.

Εἰς τὴν Ἡπειρον εὐρίσκονται ἐπὶ τοῦ παρόντος πέντε τάγματα τακτικοῦ στρατοῦ, ἀναμένονται ὅμως ἐν τῷ μεταξὺ ἐνισχύσεις ἐκ Θεσσαλίας, ὅπου ἔχουν συγκεντρωθῇ σημαντικαὶ στρατιωτικαὶ δυνάμεις.

Ἐπὶ πλέον ἡ Κυβέρνησις ἐκάλεσεν ὑπὸ τὰ ὄπλα ἐνταῦθα τοὺς Ρεντήφιδες (4 τάγματα) καὶ προσπαθεῖ ἐπίσης νὰ συγκεντρώσῃ ὑπὸ τὰ ὄπλα καὶ 5000 Ἀλβανοὺς Βασιβοζούκιδες.

Καθ' ἃ ὅμως ἐπληροφορήθην τὸ δημόσιον ταμεῖον εὐρίσκεται ἐν ἀδυναμίᾳ νὰ ἀντεπεξέλθῃ εἰς τὰς πληρωμὰς καὶ τὰ ἔκτακτα ἔξοδα.

Εἰς τὰ Ἑλληνο - Ἡπειρωτικὰ σύνορα ἐπὶ τοῦ παρόντος κυριαρχεῖ ἡρεμία, πῶς ὅμως ἀργότερον θὰ διαμορφωθοῦν τὰ πράγματα, εἰάν ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς πλευρᾶς ἀρχίσουν ἐχθροπραξίαι, εἶναι δύσκολον νὰ προῖδῃ τις.

Μία συμμετοχὴ εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ Χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἐν λόγῳ ἐπαρχίας, ἐξαιρουμένης τῆς περιοχῆς τῶν Τζουμέρκων, μόλις θὰ ᾔτο δυνατόν νὰ ἀναμένεται, δεδομένου ὅτι ὁ πληθυσμὸς φροντίζει περὶ τῆς ἰδίας του σωτηρίας, φοβεῖται δὲ παραλλήλως ἀντεκδικήσεις αἱματηρὰς ἐκ μέρους τῶν Ἀλβανῶν καὶ τῶν Τούρκων.

Θὰ ἔχῃ ἄρά γε ἡ Τοπικὴ Κυβέρνησις τὴν δύναμιν ἐν περιπτώσει καθ' ἣν αἱ ἐχθροπραξίαι προσλάβουν μεγαλυτέρας διαστάσεις νὰ προστατεύσῃ, ἀπὸ

τὰς πολλαπλὰς βιαιοπραγίας τοῦ ἐξηγριωμένου Μουσουλμανικοῦ στοιχείου, τὸν Χριστιανικὸν πληθυσμόν·

Τὸ θέμα αὐτὸ ἀποτελεῖ ἓνα κίνδυνον, ὁ ὁποῖος ἐν περιπτώσει πολέμου ἐκ μέρους τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ τεθῇ ἐκτὸς ὑπολογισμοῦ.

Ταῦτόσημον ὑποβάλλω καὶ εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείαν μας. Εὐαρεστηθῆτε, Ἐξοχώτατε, ὅπως δεχθῆτε τὴν ἐκφρασιν τοῦ βαθυτάτου μου σεβασμοῦ.

JO. ZWIEDINKE

Γιάννινα 31 Δεκεμβρίου 1868

Ἀριθ. 449

Πρὸς

τὸν Κόμητα Von Beust

Εὐγενέστατε Κόμη!

Ἡ πολιτικὴ καὶ στρατιωτικὴ κατάστασις στὴν Ἑπείρον κατὰ τὸ διαφρεῦσαν διάστημα ἀπὸ τῆς ὑποβολῆς τῆς τελευταίας ἐκθέσεώς μου (24ην τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου καὶ ὑπ' ἀριθ. 430) οὐσιωδῶς παραμένει ἡ αὐτὴ καὶ δὲν μετεβλήθη.

Παρὰ ταῦτα ὅμως ἡ παράτασις τῆς προθεσμίας διὰ τὴν ἀναχώρησιν ἐντεῦθεν τῶν Ἑλλήνων ὑπηκόων καθυσχύασε ἐν τινι μέτρῳ τὸν θορυβηθέντα Χριστιανικὸν πληθυσμόν.

Ἐλπίζεται ἤδη ἡ ἐκ νέου εἰρηνικὴ διευθέτησις τῶν διαφορῶν τοῦ ἀνεφύησαν.

Αἱ ἀναμενόμεναι ἐκ Θεσσαλίας Τουρκικαὶ στρατιωτικαὶ ἐνισχύσεις δὲν κατέφθασαν ἀκόμη, ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ συγκέντρωσις τῶν κληθέντων ὑπὸ τὰ ὅπλα Ρεδήφηδων (¹) καθυστεροῦν εἰσέτι καὶ μόνον οἱ Ἀλβανοὶ Βασιβοζούκοι εἶναι ἔτοιμοι καθ' ὅλα πρὸς ἀναχώρησιν ἀναιμένοντες διαταγὰς.

Εἰς τὰ Τουρκο-Ἑλληνικὰ σύνορα δὲν ἔλαβε ἀκόμη καμμία διατήρησις τῆς ἡσυχίας.

Ἐκ Πρεβέξης μου ἀνεκοινώθη ὅτι ἐν στρατιωτικὸν σῶμα ἐκ 40.000 Ἑλλήνων ὑπὸ τὸν Στρατηγὸν Σμολένσκην συνεκεντρώθη εἰς τὸν Καρβασαρῖν καὶ ὅτι ἐκ Κερκύρας καὶ Ἀγίας Μαύρας ἀπεστάλη πολεμικὸν ὑλικόν, ἡ ἀκρίβεια ὅμως τῶν ἐν λόγῳ εἰδήσεων δὲν ἐπιβεβαιώθη.

Ὅταν τὴν 28ην τοῦ μηνὸς ἐγκατέλειψε ὁ Ἕλλην Πρόξενος τὰ Γιάννινα.

1) Ἐφεδρικῶν σωμάτων.

μὲ ὅλον τὸ προσωπικὸν καὶ τὴν οἰκογένειάν του, ἠθέλησε νὰ μεταβιβάσῃ τὴν προστασίαν τῶν παραμεινάντων Ἑλλήνων ὑπηκόων εἰς τὸν ἐνταῦθα Ρῶσον Πρόξενον.

Ὁ Γενικὸς Διοικητὴς ὁμῶς τοῦ διεμήνυσε ὅτι δὲν θὰ ἀνεγνώριζε τὴν συμφωνίαν αὐτὴν καὶ συνεπεία τούτου ὁ Ρῶσος Πρόξενος ἐζήτησε τηλεγραφικῶς πληροφορίας ἐκ Κωνσταντινουπόλεως.

Τὴν αὐτὴν ἀντίστασιν ἐκ μέρους τῶν Τουρκικῶν Ἀρχῶν συνήντησε καὶ ὁ ἐν Αὐλῶνι Ἰταλὸς Προξενικὸς Πράκτωρ, ὅστις ἠθέλησε νὰ ἀναλάβῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν του τὰ Ἑλληνικὰ συμφέροντα.

Ταῦτόσημον ἔκθεσιν ὑποβάλλω καὶ εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείαν μας.

Εὐαρεστηθῆτε, Ἐξοχώτατε, ὅπως δεχθῆτε τὴν ἔκφρασιν τοῦ βαθυτάτου σεβασμοῦ μου.

JO. ZWIEDINEK

Γιάννινα 14 Ἰανουαρίου 1869

Ἀριθ. 26

Πρὸς

Τὸν κόμητα Von Beust

Εὐγενέστατε Κόμη !

Κατὰ τὰς τελευταίας ὀκτὼ ἡμέρας ἐνετάρθησαν ἐνταῦθα αἱ στρατιωτικαὶ προπαρασκευαὶ διὰ τὴν περίπτωσιν πολέμου.

Ἀπὸ τοὺς Ρεδίφηδες (1) ἐστρατιωνίσθησαν στὰ Γιάννινα περίπου 600 ἄνδρες, 1000 δὲ ἕτεροι ἀπεστιάλησαν εἰς τὴν Ἀρτιαν καὶ τὰ σύνορα.

Καθημερινῶς καταφθάνουν εἰς τὴν πόλιν καθ' ὁμάδας ἀποσπάσματα Ἀλβανῶν Βασιβοζούκηδων προερχομένων ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἐπαρχίας, παρὰ τοῦτα ὁμῶς ἡ στρατολογία δὲν ἀπέδωκε τὸ ἀναμενόμενον ἀποτέλεσμα τῶν 5000 ἀνδρῶν, καθὼς ὑπελογίζετο, δεδομένου ὅτι οἱ δυνάμενοι νὰ φέρουν ὅπλα ἐκ τοῦ ἄρρενος Ἀλβανικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Χώρας εὐρίσκονται ἤδη εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ, κατόπιν στρατολογίας ἡ ὁποία ἔλαβε χώραν σὲ προγενέστερα χρονικὰ διαστήματα.

Ἔτσι εἶχα τὴν εὐκαιρίαν νὰ διαπιστώσω ὅτι μεταξὺ τῶν ἐθελοντῶν οἱ ὅποιοι προσῆλθον τελευταίως εὐρίσκεται ἕνας μέγας ἀριθμὸς νεαρῶν στρατιωτῶν οἱ ὅποιοι μόλις ἔχουν ὑπερβῇ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν.

Ἐμπόδιον διὰ μίαν ταχεῖαν ἐπιστράτευσιν ἀποτελεῖ ἡ ἔλλειψις χρημάτων, ἡ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον.

1) Ἐφεδρείας.

Ὁ Ἰμπραῖμ - Πασᾶς ὑπὸ τὴν ἰδιότητά του ὡς Διοικητοῦ τῶν ἐν Ἡπείρῳ καὶ Ἀλβανίᾳ εὐρισκομένων πολεμικῶν δυνάμεων ἔχει ὑπ' ὄψει του καὶ προτίθεται νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰς ὁρεινὰς διόδους τῶν συνόρων δι' ἀναλόγου στατιωτικῆς δυνάμεως καὶ νὰ ἐφοδιάσῃ τὰς ὁχυρὰς γραμμὰς μὲ πολεμοφόδια καὶ τρόφιμα.

Γενικῶς ὅμως ὅλα τὰ λαμβανόμενα μέτρα ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν Ἀρχῶν ἀποβλέπουν διὰ τὴν περίπτωσιν πολεμικῆς συρράξεως μετὰ τῆς Ἑλλάδος. ἔχει δὲ τὴν γνώμην πῶς σὲ μιὰ τέτοια περίπτωσις ἡ Ἡπειρος ἐλάχιστα ἀπειλεῖται καὶ γι' αὐτὸ ἐκλέγεται ἡ Θεσσαλία ὡς βᾶσις ἐπιχειρήσεων ἐκ μέρους τῆς Τουρκίας.

Ὁ πληθυσμὸς ἐνταῦθα παραμένει ἐν πλήρει ἡσυχίᾳ καὶ ἀναμένει ἐναγωνίως εἰδήσεις γιὰ τὰ ἀποτελέσματα τῶν Διασκέψεων αἱ ὁποῖαι λαμβάνουν χώραν.

Οἱ Χριστιανοὶ ἐπιθυμοῦν κατὰ μέγα μέρος τὴν διατήρησιν τῆς εἰρήνης, ἐπειδὴ φοβοῦνται διὰ τὴν τύχην των ἐν περιπτώσει πολέμου.

Μεταξὺ τῶν Μωαμεθανῶν, εἰδικῶς στὰ Γιάννινα, ὑπάρχει μίᾳ μικρὰ μερίς τῶν φανατικῶν ὁπαδῶν τοῦ πολέμου.

Ἡδὴ διασχίζουν τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως ὁμάδες νεαρῶν Μωαμεθανῶν καὶ ᾄδουν ᾠσματα ἐξερεθιστικά κατὰ τῶν Χριστιανῶν.

Ὁ Γενικὸς Διοικητὴς ἀσχολεῖται δραστηρίως μὲ τὸ νὰ νουθετῇ μετριοπάθειαν καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐκδήλωσιν παρομοίων πολεμικῶν ἐκδηλώσεων.

Μέχρι τοῦδε ἐπέτυχε νὰ προλάβῃ κάθε διατάραξιν τῆς ἡσυχίας.

Εἰς τὰ Τουρκο Ἑλληνικά σύνορα δὲν ἔλαβε χώραν ἀξιόλογον γεγονὸς.

Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Πρεβέζης συνελήφθη πρό τινων ἡμερῶν ἓνας νεαρὸς Τοῦρκος ἀπὸ συμμορίαν ληστῶν, οἵτινες ἐζήτησαν ἀπὸ τοὺς γονεῖς τοῦ αἰχμαλωτισθέντος 350 λίρας Ὀθωμανικὰς.

Μία παρομοία ληστεία ἔλαβε χώραν ταυτοχρόνως ἐπὶ τῶν Θεσσαλικῶν συνόρων.

Ὁ Γενικὸς Διοικητὴς ἔχει τὴν γνώμην ὅτι ὀπισθεν τῶν βιαίων αὐτῶν πράξεων κρύπτεται ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις.

Καθ' ἃ δὲ ὁ ἴδιος μὲ διεβεβαίωσε ὑφίσταται εἰς τὴν Κέρκυραν Ἑλληνο-Ρωσικὸν Κομιτᾶτον, τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς σκοπὸν νὰ συμπήξῃ ἐθελοντικὸν σῶμα ἐκ Χριστιανῶν Ἀλβανῶν τῆς Ἡπείρου.

Ὡς ἐκ τούτου ἡ τοπικὴ Διοίκησις ἔλαβε τὴν πρόνοιαν ὅπως ἐπαγορευθῇ αὐστηρῶς εἰς τὸ ζήτημα τῆς συγκοινωνίας μεταξὺ τῶν λιμένων τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς νήσου Κερκύρας.

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ τρέχοντος μηνὸς ἀπηγορεύθη ἡ προσόρμησις εἰς λιμένας τοῦ Βιλαετίου πλοίων μὲ Ἑλληνικὴν σημαίαν, μερικαὶ δὲ λέμβοι Ἑλληνικαὶ αἱ ὁποῖαι ἤθελον νὰ προσορμισθοῦν εἰς τὸν ἀπέναντι τῆς Κερκύ-

ρας λιμενίσκον τῆς Σαγιάδας ἐπανεκάμψαν πάλιν ἀφοῦ ἐτέθη τὸ φορτίον τῶν ὑπὸ μεσεγγύησιν.

᾽Ωσαύτως καὶ ᾽Οθωμανικὰ ἀτμόπλοια δὲν ἐπικοινωνοῦν πλέον μεταξὺ τῶν ᾽Ηπειρωτικῶν καὶ ᾽Ελληνικῶν λιμένων.

Ἐν ἑκ τῶν εἰς Πρέβεζαν σταθμευόντων Τουρκικῶν πολεμικῶν μεταστάθμευσε κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἐβδομάδα εἰς τὸν λιμένα τῆς Γουμενίτσας διὰ νὰ συνοδεύσῃ ἀσφαλῶς τὸ Γαλλικὸν ἀτμόπλοιο «*Messagerie*» τὸ ὁποῖον ἐναυλώθη ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως διὰ νὰ μεταφέρῃ εἰς Κρήτην 1500 ᾽Αλβανοὺς Βασιβοζούκους.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως ἡ συναφθεῖσα συμφωνία μετεβλήθη εἴτε διότι αἱ Τοπικαὶ Ἀρχαὶ δὲν ἦσαν εἰς θέσιν νὰ παρουσιάσουν πρὸς ἐπιβίβασιν τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν τοὺς ὁποίους ἐσκόπευον νὰ ἀποστείλουν (πράγματι δὲ εἶχον συγκεντρωθῇ εἰς τὴν Γουμενίτσαν μόνον 350 ἐθελονταὶ) εἴτε διότι καὶ ἐσκέφθησαν νὰ χρησιμοποιήσουν τοὺς στρατολογηθέντας διὰ τὰς ἐν ᾽Ηπείρῳ στρατιωτικὰς ἀνάγκας.

Τὸ ἀτμόπλοιο *Messagerie* ἀφέθη ἐλεύθερον, τὸ δὲ Τουρκικὸν πολεμικὸν ἐπέστρεψεν εἰς τὰ ὕδατα τῆς Πρεβέζης.

Ταῦτόσημον ὑποβάλλω καὶ εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβευτήν.

Εὐαρεστηθῆτε, Ἐξοχώτατε, ὅπως δεχθῆτε τὴν ἔκφρασιν τοῦ βαθυτάτου μου σεβασμοῦ.

JO. ZWIEDINEK

Γιάννινα 21 Ἰανουαρίου 1869

Ἀριθ. 2

Πρὸς

Τὸν Κόμητα Von Beust

Εὐγενέστατε Κόμη,

Πρὸ πέντε ἡμερῶν συνεκροτήθη μία Ἐπιτροπὴ τῶν Χριστιανῶν καὶ Τούρκων ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μουαβίνη (Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Βαλῆ) καὶ ἡ ὁποία ἡσχολήθη μὲ τὸν ἔλεγχον τῶν τίτλων τῶν ὑπηκόων ᾽Ελλήνων οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ παραμείνουν ἐνταῦθα.

Προχωροῦν εἰς τὰς ἐργασίας των, καθὼς τοῦλάχιστον μοὶ ἐγνώσθη, μέχρι τῆς στιγμῆς μὲ ἄκραν δικαιοσύνην καὶ μετριοπάθειαν καὶ ἀπορρίπτονται οἱ τίτλοι μόνον ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ὀλοφάνερα ἀπεκτῆθησαν παρὰ νόμῳ ἢ ἐκείνων οἵτινες ἐγεννήθησαν εἰς τὴν ὕπαιθρον χώραν καὶ ἐγκατεστάθησαν ἐνταῦθα ἀπὸ ἐτῶν.

Ὑστερα ἀπὸ τὴν λήξιν τοῦ ἐλέγχου τῶν ὀριστικῶν τίτλων ὁ Γενικὸς

Διοικητὴς ἐγνωστοποίησε σήμερον ὅτι ὅλοι οἱ Ἕλληνες ὑπήκοοι τῶν ὁποίων οἱ τίτλοι δὲν ἀνεγνωρίσθησαν ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ ἐλέγχου πρέπει νὰ ἐγκαταλείψουν περὶ τὸ τέλος τῆς ἐβδομάδος τὴν Χώραν εἰς τὴν ὁποίαν ἀπαγορεύεται ἢ μὲ ξένα διαβατήρια παραμονὴ τῶν.

Σήμερον ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς τῆς Ἡπείρου Στρατηγὸς Ἰμπραὶμ - Πασᾶς ἀνεχώρησεν μὲ 500 ἄνδρας τακτικοῦ στρατοῦ δι' Ἀρτιαν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν συνόρων.

Αἱ στρατιωτικαὶ προπαρασκευαὶ ἐξακολουθοῦν νὰ λαμβάνουν χώραν.

Ταυτόσημον ὑποβάλλω καὶ πρὸς τὸν Πρεσβευτὴν ἐν Κων)πόλει.

Εὐχαρεστηθῆτε. Ἐξοχώτατε, ὅπως δεχθῆτε τὴν ἐκφράσιν τοῦ βαθυνέτου μου σεβασμοῦ.

JO. ZWIEDINEK

Γιάννινα, 4 Φεβρουαρίου 1869

Ἀριθ. 5

Π ρ ο ς

τῶν Κόμητα Von Beust

Εὐγενέστατε Λόμνη.

Τὴν νύκτα τῆς 20ῆς παρελθόντος μηνὸς μία φρουρὰ ἐξ 9 Ἀλβανῶν Βασιβουκήδων, ἡ ὁποία ἐστρατωνίζετο 3/4 τῆς ὥρας μακρὰν τῆς Πρεβέζης εἰς εἰς τὴν θέσιν «Ἀζιζιέ - Κουλέ» καὶ κοντὰ στὴν Ἑλληνικὴν μεθόριον, ὑπέστη αἰφνηδιαστικὴν ἐπίθεσιν ἀπὸ μίαν ὁμάδα ἐκ 12—16 Ἑλλήνων, ληστών.

Ἡ ἐφοδὸς ἔλαβε χώραν ἐντὸς τῆς ἐκ φρυγάνων καλύβης ἡ ὁποία ἐχρησίμευεν ὡς καταφύγιον τῆς Φρουρᾶς, καὶ κατὰ τὴν ἐπακολουθήσανσαν συμπλοκὴν, ἐκ τῶν τριῶν Ἀλβανῶν οἱ ὅποιοι εὗρίσκοντο ἐντὸς τῆς καλύβης, οἱ μὲν δύο ἐφονεύθησαν, ὁ δὲ ἕτερος ἐπληρώθη καὶ ἡ καλύβη παρεδόθη εἰς τὰς φλόγας.

Πάραυτα ἀπόσπασμα ἐκ τακτικῶν στρατιωτικῶν ἑπευσεύεν ἐκ τῆς θέσεως Ἀζιζιέ - Κουλέ πρὸς καταδίωξιν τῶν ληστών, οἵτιι ὁμῶς κατώρθωσαν ἀβλαβεῖς νὰ διαφύγουν ἐπὶ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους.

Τὴν 30ὴν παρελθόντος μηνὸς ἐλήφθη ἀπὸ τὸν Ἑλληνα Ὑποδιοικητὴν τῆς Βονίτισης ἔγγραφον ἀπευθυνόμενον πρὸς τὸν Ἀγγλον Ὑποπρόξενον ἐν Πρεβέζῃ, καθὼς καὶ εἰς τοὺς αὐτόθι διαμένοντας Προξενικοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Προστατιδίων Δυνάμεων τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐν λόγῳ ἔγγραφου περιεστρέφειτο ἄφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν ἐκφράσιν λύπης ἐκ μέρους τῶν Ἑλληνικῶν ἀρχῶν τῶν συνόρων διὰ τὸ συμβᾶν λυπηρὸν γεγονὸς τῆς ληστείας, ἄφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν ἐκδοσιν διαταγῶν πρὸς σίλληψιν τῶν ὑπαιτίων.

Ὁ Ἄγγλος Ὑποπρόξενος ἔφερεν εἰς γνῶσιν τῶν ἐνταῦθα τοπικῶν Ἀρχῶν τὸ περιεχόμενον τοῦ ὡς ἄνω ἐγγράφου, τὸ ὁποῖον ὁμῶς δὲν καθιστᾷ πιστευτὴν τὴν εἰρηνικὴν διαβεβαίωσιν τοῦ Ὑποδιοικητοῦ, δεδομένου ὅτι οἱ λησταὶ εὖρον προστασίαν καὶ καταφύγιον κατὰ τὴν ἀπόδρασίν των εἰς εἰς τὰ πλησιέστατα φυλάκια ἐπὶ Ἑλληνικοῦ ἑδάφους.

Δεδομένου δὲ ὅτι ἐντελῶς παρόμοιον γεγονὸς ἔλαβε χώραν καὶ εἰς τὰ Θεσσαλικά σύνορα πλησίον τῶν Τρικάλων εἶναι ὅλοι ἐνταῦθα πεπεισμένοι ὅτι ἡ πρόθεσις τοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ Ἑλληνικοῦ Κόμματος συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἐξερεθίσουν διὰ παρομοίων αἰφνηδιαστικῶν ἐπιθέσεων τὰ Τουρκικὰ στρατεύματα καὶ νὰ τὰ ἀναγκάσουν νὰ εἰσβάλλουν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος.

Μέχρι τῆς στιγμῆς τὸ σχέδιον αὐτὸ δὲν ἐπέτυχε, ὅπως ἐπίσης καὶ ἡ προσπάθεια νὰ ὠθήσουν εἰς ἐπανάστασιν κατὰ τῆς Τουρκικῆς κυριαρχίας τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς τοῦ Ραδοβιτσίου πλησίον τῶν συνόρων.

Ὁ ἐνταῦθα πληθυσμὸς παραμένει ἡσυχος καὶ ἐν ἀναμονῇ τῆς ἐξελέξεως τῶν γεγονότων.

Τὰ Τουρκικὰ ἐπίσης στρατεύματα (συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν Βασιβοζούκων) διακρίνονται διὰ τὴν ἀμεμπτον πειθαρχίαν των.

Εὐαρεστηθῆτε, Ἐξοχώτατε, ὅπως δεχθῆτε τὴν ἔκφρασιν τοῦ βαθυτάτου σεβασμοῦ μου.

JO. ZWIEDINEK

Γιάννινα, 11 Φεβρουαρίου 1869

Ἀριθ. 6

Π ρ ο ς

τὸν Κόμητι Von Beust

Εὐγενέστατε Κόμη !

Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθμ. 13 τῆς 4ης τρέχοντος μηνὸς ἀναφορᾶν μου, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ πληροφορήσω τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος ὀργανώθησαν ἐν Ἡπείρῳ τελείως τὰ ἐφεδρικὰ τάγματα.

Ἐκ τούτων τὰ μὲν δύο ἔχουν ἤδη στρατωνισθῆ εἰς τὴν πόλιν, τὰ δὲ ὑπόλοιπα τρία θὰ ἔλθουν μετ' ὀλίγας ἡμέρας.

Ἐκ Θεσσαλίας, κατὰ τὰς μεταδοθείσας ἐνταῦθα γραπτῶς πληροφορίας, προωθήθησαν ὡσαύτως 6 ἐφεδρικὰ τάγματα ἐνωθέντα μὲ τὸ στρατιωτικὸν σῶμα τῆς Λαρίσσης, τὸ ὁποῖον ἐνισχύθη καὶ δι' ἄλλων 4 τακτικῶν ταγμάτων τὰ τὰ ὁποῖα κατέφθασαν ἀπὸ τὸν Βόλον.

Ἐπὶ πλεόν κατέφθασαν εἰς Λάρισσαν καὶ 6 πυροβολαρχίαι, καὶ καθ' ἃ με διεβεβαίωσαν, ὅλα τὰ εἰς Θεσσαλίαν συγκεντρωθέντα τάγματα πεζικοῦ καὶ ἑλαφρῶν σχηματισμῶν εἶναι ἐφωδιασμένα μὲ ὅπλα τοῦ νεωτέρου συστήματος.

Ἐνταῦθα ἐκλήθησαν ὑπὸ τὰ ὄπλα οἱ Ἀλβανοί, καίτοι ἀνηγγέλθη εἰς τὸν Γενικὸν Διοικητὴν χθὲς δι' ἰδιωτικῶν τηλεγραφημάτων ἡ ἀποδοχὴ ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τῶν προτάσεων τῆς Λιασκέψεως.

Παρὰ ταῦτα ἐξ Ἑλλάδος καταφθάνουν συγκεχυμέναι πληροφορίαι.

Ἡ ἀναρχία εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ἐπαρχίας τῶν συνόρων αὐξάνει καθ' ἑκάστην, ἰδιαιτέρως δὲ εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν φούντωσεν ἡ ληστεία, συνεπείᾳ τῆς ὁποίας τὰ εὐκατάστατα πρόσωπα καὶ εἰς αὐτὰς τὰς πόλεις ἀναγκάζονται νὰ κλείωνται εἰς τὰς οἰκίας των.

Ὁ ὑπὸ Ἑλλήνων ληστῶν ἀπαχθεὶς εἰς τὰ ὄρη τῆς Βονίτισης νεαρὸς Μωαμεθανός, περὶ τοῦ ὁποίου ἀνέφερον εἰς τὴν ὑπ' ἀριθμ. 1 ἑκθεσίν μου τοῦ παρελθόντος μηνός, ἀφέθη ἐλεύθερος πρὸ τινων ἡμερῶν, ἀφοῦ ἐπλήρωσαν οἱ οἰκεῖοί του 25.000 γρόσια τὰ ὁποῖα μετέφερον εἰς Βόνιτσαν ὁ Ἀγγλὸς Πρόξενος H. Barker τῇ παρακλήσει τῶν γονέων τοῦ συλληφθέντος.

Τὴν περασμένην ἐβδομάδα ἡ συσταθεῖσα Ἐπιτροπὴ διὰ τὸν Πλεγχον τῶν τίτλων τῶν Ἑλλήνων ὑπηκόων ἐξηκολούθησεν μὲ ζῆλον τὰς ἐργασίας της.

Εἰς ὁλόκληρον τὴν Ἡπείρον καὶ Νότιον Ἀλβανίαν διεπιστώθη μέχρι τοῦδε ἡ ὑπαρξὶς 300 προσώπων Ἑλληνικῆς ἐθνικότητος. Ἐξ αὐτῶν δὲ 150 ἀπέκτησαν τὴν ἀρχικὴν Ὀθωμανικὴν ὑπηκοότητά των καὶ παροδικῶς ἠναγκάσθησαν ὅπως ἐγκαταλείψουν τὸ ἔδαφος τοῦ Βιλαετίου ἔτι 150 αἰτομα.

Ἡ δημοσία γνώμη θέλει νὰ πληροφορηθῇ τί συμβαίνει ἐπὶ τοῦ προκειμένου, δεδομένου ὅτι μεταξὺ τῶν ἀπελαθέντων ὑπάρχουν καὶ αἰτομα τῶν ὁποίων οἱ τίτλοι εἶναι τελείως νόμιμοι καὶ κανονικοί· ἐφόσον δὲ θὰ ἦδυνάμην νὰ ἔχω γνώμην καὶ ἐκ προσωπικῆς ἀντιλήψεως ὑπάρχει καί τι τὸ ἀληθινὸν εἰς τὰς διατυπώσεις τῆς δημοσίας γνώμης, διότι καίτοι ὁ Γενικὸς Διοικητὴς εἶναι εὐθυτάτου χαρακτῆρος καὶ ἀδέκαστος καὶ συνιστᾷ τὴν ἀποφυγὴν ἀδικιῶν, ὅμως δὲν ἰσχύει τὸ ἴδιον καὶ διὰ τοὺς ὑπαλλήλους του καθὼς καὶ διὰ τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς.

Εἶναι ὅμως βέβαιον ὅτι ὅσον καὶ ἂν εἶναι μικρὸς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐνῶ ἔχουν ἑλλειπεῖς τίτλους ὅμως ἀνεγνωρίσθησαν ὡς Ἕλληνες ὑπήκοοι, ἐν τούτοις ὅμως εἶναι ἀπείρως μεγαλύτερος ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκείνων οἱ ὁποῖοι καίτοι ἔχουν ἀδιασείστως νομίμους καὶ κανονικοὺς τίτλους, ἐν τούτοις ἀπηλύθησαν.

Ταῦτόσημον ὑποβάλλω καὶ εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείαν μας.

Εὐαρεστηθῆτε, Ἐξοχώτατε, ὅπως δεχθῆτε τὴν ἑκφράσιν τοῦ βαθυτάτου σεβασμοῦ μου.

Ἀριθ. 8

Γιάννινα 1 Ἀπριλίου 1869

Πρὸς

Τὸν Κόμητα Von Beust

Εὐγενέστατε Κόμη !

Τὴν παρελθοῦσαν ἐβδομάδα ἀφέθησαν ἐκ νέου ἐλεύθεροι ὅπως ἐπιστρέψουν εἰς τὰς στενωτέρας τῶν πατρίδας οἱ κατὰ τὴν κρίσιμον περίοδον τῆς διακοπῆς τῶν Τουρκο - Ἑλληνικῶν διπλωματικῶν σχέσεων κληθέντες ἐθελονταὶ (Βασιβοζοῦκοι)· ἐξ αὐτῶν μόνον 1200 παρέμειναν ὑπὸ τὰ ὅπλα εἰς τὴν Ἠπειρον διὰ νὰ χρησιμοποιοιθῶσιν ὡς χωροφυλακὴ εἰς τὰ σύνορα καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Χώρας.

Περὶ τῆς διαλύσεως τῶν ἐφεδρικῶν Ταγμάτων (Ρεδίφηδων) δὲν γίνεται ἀκόμη λόγος.

Ἄξιον μνείας μοῦ φαίνεται ὅτι αὐτὴν τὴν φορὰν τόσον ἡ πρόσκλησις ὑπὸ τὰ ὅπλα ὅσον καὶ ἡ ἀποστράτευσις τῶν Βασιβοζοῦκιδων ἔλαβε χώραν χωρὶς τὴν παραμικρὰν διαταραχὴν τῆς τάξεως καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Χώρας δὲν ἔχουν νὰ παραπονέθωσιν γιὰ τὰς βιαιὰς πράξεις τῶν ἀτάκτων αὐτῶν σωμάτων, γεγονός ὅπερ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς εὐχάριστον σημεῖον τῆς ἀξιομενῆς ἐπιβολῆς τῶν ὀργάνων τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὰς Ἀλβανικὰς περιοχὰς τῆς Διοικήσεως, αἱ ὁποῖαι τόσον πολὺ ἐμυκτήριζον κάθε τάξιν καὶ ἐπιβολὴν πειθαρχίας.

Οἱ Ἕλληνες ὑπήκοοι οἱ ὅποιοι κατὰ τὴν περίοδον τῶν Ἑλληνο - Τουρκικῶν διαφωνιῶν ἐν μέρει μὲν ἐθελουσίως ἐν μέρει δὲ ἐξαναγκαστικῶς ἀπηλλάθησαν ἐντεῦθεν ἐπανακάμπουν βαθμηδὸν καὶ ἡ τοπικὴ Κυβέρνησις δὲν προβάλλει κανὲν ἐμπόδιον εἰς ἑκείνους τῶν ὁποίων ἡ Ἑλληνικὴ ἐθνικότης εἶχε τεθῇ ὑπὸ ἀμφισβήτησιν.

Ὁ Γενικὸς Διοικητὴς ἔστρεψε ἤδη δλόκληρον τὴν προσοχὴν του εἰς τὰ ἔργα τῆς εἰρήνης, δηλαδὴ εἰς τὸν διακανονισμόν τῆς κατανομῆς τῶν φόρων, εἰς τὴν κατασκευὴν ὁδῶν καὶ γεφυρῶν κ.τ.τ.

Σημειωτέον ὅτι ἡ ἐπαρχία αὐτὴ ἀνήκει εἰς τὰς πλέον παρημελημένας τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Βιλαετίου δὲν ἐγίνε τίποτε γύρω ἀπὸ τὴν ὑλικὴν ἀνύψωσιν τῆς Χώρας, παρὰ τὰς ἐπανελημμένας ὑποσχέσεις· ὥς ἐκ τούτου δὲν πρέπει τις νὰ ἀπορῇ ἐὰν καὶ τὰ πολλὰ ἐπίσης σχέδια ποὺ ἔχουν ἐκπονηθῇ ἀπὸ τὴν παροῦσαν Διοίκησιν συναντοῦν μεγίστην δυσπιστίαν εἰς τὸν πληθυσμόν.

Ταῦτόσημον ἔκθεσιν ὑποβάλλω καὶ εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείαν μας.

Εὐαρεστηθῆτε, Ἐξοχώτατε, ὅπως δεχθῆτε τὴν ἔκφρασιν τοῦ βαθυτάτου μου σεβασμοῦ.

JO. ZWIEDINEK

Ἀριθ. 9

Γιάννηνα 21 Ἀπριλίου 1860

Πρὸς

Τὸν Κόμητα Von Beust

Εὐγενέστατε Κόμη !

Τὴν 14ην τρέχοντος μηνὸς ἀφίχθη ἐνταῦθα ἐπ' εὐκαιρίᾳ μιᾶς προϊοδείας τὴν ὁποίαν ἐπεχείρησε εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς ἐπισκοπῆς του, ὁ Καθολικὸς Ἀρχιεπίσκοπος Δυρραχίου Monsignor Raffaële di Ambrosio.

Ἀφοῦ ἀνήγγειλεν τὴν ἀφίξιν του, ἐπειδὴ ἐγὼ μέσα εἰς τὴν πόλιν τῶν Γιαννίνων ἤμουν ὁ μόνος ἀντιπρόσωπος μιᾶς Καθολικῆς Δυνάμεως, μοῦ ἔλαχε τὸ βάρος νὰ ἀποδώσω τὰς τιμὰς αἱ ὁποῖαι προσήκον εἰς τὸν εἰρημένον Ἱεράρχην κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐνταῦθα παραμονῆς του καὶ νὰ φιλοξενήσω σὺν προξενικὸν μέγαρον τόσον τοῦτον ὅσον καὶ τὴν ἀκολουθίαν Του, δηλαδὴ τὸν Pater Fortunato καὶ τὸν Pater Bonaventura.

Ἐφόσον μοῦ ἦτο δυνατόν ἐθεώρησα ἐπιβεβλημένον νὰ δείξω πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τὸν σεβασμὸν μου καὶ τὴν προθυμίαν τῆς ἐξυπηρέτησώς, διότι εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀντιληφθῶ διὰ τὸν Pater Fortunato (1) ὅστις παραμένει πιστὸς εἰς τὴν ἀντι - Αὐστριακὴν του πολιτικὴν. Τὸν κατέπεισε διὰ αἱ Αὐстро - Οὐγγρικάι Προξενικαὶ Ἀρχαὶ στὴν Ἡπείρον δὲν ἀνέλαβον μὲ τὸν προσήκοντα ζῆλον τὴν ἀντιπροσωπείαν τῶν συμφερόντων τῶν Καθολικῶν.

Καίτοι ἐγὼ ἐπιμελιῶς ἀπέφυγα νὰ ἀναφέρω, ἴστω καὶ μὲ μίαν λέξιν, τὴν ἀναφυσῆσαν διχοστασίαν καὶ φιλονεικίαν μεταξὺ τοῦ P. Fortunato καὶ τοῦ Προξενικοῦ πράκτορος στὴν Πρέβεζα τοῦ M. Sachtl, φιλονεικίαν δηλονότι ἣτις ἐθεωρήθη ὑπ' ἐμοῦ ὡς λήξασα ὅποτε ἀπὸ τὰς ικανοποιητικῆς ἐξηγήσεις τοῦ P. Fortunato, ἐν τούτοις ὁ ἴδιος ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἔφερεν ἐπὶ τῆς πηγῆς τὸ ζήτημα, ἐπωφεληθεὶς τῆς εὐκαιρίας καὶ ἐκφοδίσας τὴν μομφὴν διὰ τὸ Προξενεῖον αὐτὸ τῆς Καθολικῆς ἀποστολῆς στὴν Πρέβεζα δὲν συνέπραξε καὶ δὲν ἐβοήθησεν ἐπαρκῶς μὲ τὰς διαμαρτυρίας του πρὸς τὰς τοπικὰς Ἀρχὰς τῆς Πρεβέζης.

(Πρόκειται περὶ τῆς διαμαρτυρίας ἣτις ἔλαβε χώραν διὰ τὸ περίφραγμα τοῦ τείχους τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος κατηδαφίσθη εἰς Πρέβεζαν ἀπὸ μερικῶν ταραχοποιῶν Ἑλλήνων καὶ περὶ οὗ συμβαίνοντος ἀνέφερον λεπτομερῶς εἰς τὴν ὑπ' ἀριθμ. 178 τῆς 3 Ἰουνίου π. ἔτους ἐκθεσίν μου).

Μοῦ ἦτο ἐξαιρετικῶς δύσκολον νὰ καταδείξω εἰς τὸν σεβασμὸν Ἱεράρ-

1) Ἦτο υποθετημένος στὴν Πρέβεζα

χην ὅτι ἡ στάσις τοῦ P. Fortunato εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, καθ' ἣν οὗτος ἐπεκαλέσθη τὴν Γαλλικὴν προστασίαν καὶ ὑπεράσπισιν καὶ ἀπέκρουσε ἀκριβῶς τὴν Αὐστριακὴν, κατέστησε ἀδύνατον μίαν ἐπέμβασιν τοῦ Προξενικοῦ Πράκτορος γιὰ τὸ χατῆρί του.

Στηρίζομαι ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἡ προστασία τὴν ὁποίαν ἡ Αὐστρο-Οὐγγρική Κυβέρνησις ἐξασφαλίζει εἰς τὴν τῶν Καθολικῶν ἀποστολὴν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, φαίνεται εἰς τοὺς ἰδίους ὥς μία εὐεργεσία, εἰς τούτους ὅμως δὲν πρέπει νὰ εἶναι ὥς ἐν φορτίον δυσβάστακτον.

Ἐπὶ πλέον ὑπέδειξα ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὅτι δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς Κυβερνήσεως νὰ συμπαρασύρῳ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Καθολικῶν ἱδρυμάτων εἰς τὴν Τουρκίαν ἀπὸ μικρᾶς ζηλοτυπίας καὶ μικροφιλοτιμίας· δεδομένου δὲ ὅτι ἔχω πρὸ ὀφθαλμῶν πρὸ παντὸς τὴν εὐημερίαν καὶ τὴν εὐδοκίμῃσιν τῶν ἐν λόγῳ ἱδρυμάτων, φρονῶ ὅτι μποροῦν νὰ ἐπιτευχθοῦν αἱ ἐν λόγῳ ἐπιδιώξεις μόνον διὰ μιᾶς ἀρμονικῆς συνεργασίας ὅλων τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Καθολικῶν δυνάμεων.

Ἐὰν ὁ P. Fortunato, ὅπως τοῦ εἶπον συμπληρώνοντας τὰς σκέψεις μου, ἀπηυθύνετο γιὰ κάθε πρᾶγμα ταῦτοχρόνως καὶ πρὸς τὸν Γάλλον Πρόξενον καὶ πρὸς ἐμέ, θὰ παρεῖχον πρὸς Αὐτὸν ἀμέριστον τὴν ὑποστήριξίν μου ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦλάχιστον τῆς ἰδικῆς μου· δεδομένου ὅμως ὅτι ἀπηυθύνετο ἀποκλειστικὰ μόνον εἰς τὸν Γάλλον Πρόξενον, δὲν θὰ μποροῦσα ἀργότερον ἐν περιπτώσει καθ' ἣν θὰ ἐζήτει ἐφεδρικῶς καὶ τὴν ἰδικήν μου ἐπικουρίαν νὰ ἀποστῶ τῆς ἀρχικῶς χαραχθείσης γραμμῆς καὶ νὰ τοῦ παράσχω βοήθειαν.

Δὲν γνωρίζω ἐὰν ἀπέτυχον μὲ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν ἐκ μέρους μου ἄμεμπτον συμπεριφορὰν νὰ πείσω τὸν Monsignor Ambrosio.

Ἐν ὅμως εἶναι γεγονὸς : ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀντιτάξῃ ἀντιρρήσεις εἰς τὰ ἐπιχειρήματά μου καὶ συνεπῶς μοῦ ἐπετράπη νὰ διῶδω ὅτι οὔχὶ εἰς τὰ ὄργανα τῆς Κυβερνήσεως ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸν P. Fortunato τὸν ἴδιον πίπτει τὸ βάρος διὰ τὴν παράλειψιν τῶν συμφερόντων τῶν Καθολικῶν στὴν Πρέβεζα.

Ὁ Σεβασμιος Ἀρχιεπίσκοπος μετὰ τριήμερον παραμονὴν ἐνταῦθα κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὁποίας ἡσχολήθη ἀποκλειστικῶς μὲ τὰ καθήκοντα τοῦ ἱεροῦ Του ἐπαγγέλματος ἀνεχώρησε διὰ Πρέβεζαν, ὁπόθεν τὴν 18ην ἐπεβιβάσθη ἀτμοπλοίου, κατευθυνομένου εἰς Αὐλῶνα.

Ὅπως δὲ κατὰ τὴν ἀφίξιν Του τὸν ἀνέμενον ἀρχετὰς ὥρας ἔξωθεν τῶν Ἰωαννίνων, ἔτσι καὶ κατὰ τὴν ἀναχώρησίν Του, τὸν προέπεμψα πανηγυρικῶς εἰς μεγάλην ἀπόστασιν.

Δυσάρεστον μόνον ἐντύπωσιν ἐπροξένησεν εἰς τοὺς εἰρημένους Ἰεράρχας τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Γενικὸς Διοικητὴς τοῦ Βιλαετίου, καίτοι ἔλαβε γνῶσιν

δι' ἐμοῦ περὶ τῆς ἀφίξεώς των, δὲν ἐθεώρησεν ἄνωγόν να ἔλθῃ εἰς προσωπικὴν ἐπαφὴν μαζί των.

Ἡθέλησα να μετριάσω τὴν δυσάρεστον αὐτὴν ἐντύπωσιν ἰσχυρισθεὶς ὅτι ὁ Βαλῆς ἔχει καταργήσει τὰς ἐθιμοτυπίας αὐτάς, ἀκόμη καὶ διὰ τοὺς πρώτην φορὰν ἀφικνουμένους εἰς τὴν πόλιν Προξένους.

Ἐπὶ πλέον δὲ ἐμετρίασα τὴν ὀδυνηρὰν ἐντύπωσιν μὲ τὸ γεγονὸς ὅτι κατὰ τὴν ἀναγκήν των ἀπειλέησε μέρος τῆς τιμητικῆς συνοδείας ἦτις τοὺς προέπεμψε ἔξ Ἰωαννίνων μέχρι Προβέζης ὁ διοικητικὸς τοῦ Βαλῆ καὶ δύο ἑφιπποὶ χωροφύλακες.

Ἡ πορεία προσέλαβε ἔτσι κάποιαν Κρατικὴν ἐπισημότητα καὶ ἠδυνήθη να παρατηρήσῃ ὅτι ἀτέπασα ἓνα χαμόγελο ἱκανοποιησεως ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ Monsignor Αὐθροσίο καὶ τῶν δύο πνευματικῶν συνοδῶν του.

Ταῦτάσημον ἐπεβάλλω καὶ εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείαν μας.

Εὐαρεστηθῆτε ὅπως δεχθῆτε, Ἐξοχώτατε, τὴν ἐκφράσιν τοῦ βαθυτάτου μου σεβασμοῦ.

ZWIEDINEK

Γιάννινα 30 Ἰουνίου 1889

Ἀριθ. 13

Πρὸς

τὸν Κόμητα Von Beust

Εὐγενέστατε Κόμη!

Πρὸ 14 περὶπου ἡμερῶν συνεκροτήθη εἰς σῶμα καὶ συνήλθεν εἰς σύσκεψιν ἐνταῦθα τὸ Γενικὸν Συμβούλιον τοῦ Βιλαετίου τῶν Γιαννίνων.

Τὰ συμβούλια τῶν εἰς τὴν Γενικὴν Διοίκησιν τοῦ Βιλαετίου ὑπαγομένων κύκλων Προβέζης, Λαρίσης, Βερατίου καὶ Ἀργυροκάστρου ἀπέστειλαν ἐνταῦθα τοὺς ἀντιπροσώπους των, ἵνα συσχεφθῶσιν ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Βαλῆ περὶ τῶν γενικῶν συμφερόντων τῆς Χώρας.

Μὲ τὸ μέτρον αὐτὸ γίνεται ἑναρξίς καὶ τίθεται εἰς ἔκθεσιν ἡ διεξαγωγή τοῦ νέου ὀργανισμοῦ τῆς Ἐπαρχίας ταύτης. Ἰπιοφραγνύεται δὲ οὕτω τὸ ἔργον τῆς μεταρρυθμίσεως.

Ταύτοχρόνως ἐκτελοφύρησαν ἐπίσης οἱ πρώτοι ἀριθμοὶ μῆς ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ ἐνταῦθα εἰς Ἑλληνικὴν καὶ Τουργικὴν γλῶσσαν ἐκδιδομένης ἐβδομαδιαίας ἑφημερίδος, ἡ ὁποία μὲ πομπώδεις ἐκφράσεις ἐξαίρει τὰς εἱεργεσίας αἱ ὁποῖαι παρέχονται εἰς τὴν Χώραν διὰ τῶν εἰσαχθεῖσων μεταρρυθμίσεων εἰς τὴν Διοίκησιν καὶ τὴν Δικαιοσύνην.

Θὰ ἐπεθύμουν ἡ ἡμερὶς νὰ διεκήρυττε τὴν ἀλήθειαν, διότι μόνον αἱ ἰδικαί μου παρατηρήσεις ἐντοπισμένες στὴν πόλιν τὴν ἰδίαν τῶν Γιαννίνων καθὼς καὶ ἡ προσωπικὴ ἀντίληψις τὴν ὁποῖαν ἀπεκόμισα ἀπὸ μίαν πρόσφατον περιοδείαν τὴν ὁποῖαν ἐπεχείρησα εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Χώρας, μοῦ παρέσχον τὴν ἐγγύησιν καὶ μοῦ ἐνίσχυσαν τὴν βεβαιότητα ὅτι τὸ πλεῖστον τῶν διατυμπανιζομένων εἶναι κεναὶ φράσεις καὶ τεχνάσματα, δεδομένου ὅτι παρὰ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν διοικητικῶν ἐνστάσεων, παρὰ τὸ πλῆθος τῶν νεωστὶ ἐγκατασταθέντων μὲ παχυλοὺς μισθοὺς ὑπαλλήλων, ἡ Δικαιοσύνη εἰς τὸ Βιλαέτιον δὲν ἀποδίδεται καὶ δὲν ἀσχεῖται μὲ τὴν ἐμπρέπουσαν εὐσυνειδησίαν, δὲν ὑπάρχει καὶ εἰς τὸ βάθος δικαιοσύνη, ἐπὶ πλέον δὲ πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι τίποτε σχεδὸν δὲν ἔγινε διὰ τὴν ἀνύψωσιν τῆς εὐημερίας τῆς Ἐπαρχίας, ἐν τέλει δὲ δὲν πρέπει νὰ διαφύγῃ τὴν ἀντίληψιν οὐδενὸς ὅτι ἡ φτώχεια καὶ ἡ κακομοιρία τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Βιλαετίου αὐξάνουν διηνεκῶς.

Πέρασε ὁλόκληρον ἔτος ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ νῦν ἐν ὑπηρεσίᾳ Βαλῆ Ἀχμέτ Ρασὶμ Πασᾶ.

Ἡ πρώτη ἐμφάνισις τοῦ ἔδιδε τὸ δικαίωμα νὰ ἐλπίζῃ τις ὅτι θὰ ἦτο κατὰ τὴν δι' ἐξαγωγήν τῶν μεταρρυθμίσεων εὐτυχέστερος τῶν προκατόχων του καὶ ὅτι διὰ τῶν σοφῶν μέτρων τοῦ θὰ παρίστατο ἀρωγὸς καὶ συμπαραστάτης εἰς τὴν προϋούσαν δυστυχίαν.

Ἡ ἐλπίς ὅμως αὐτὴ ἀπεδείχθη μέχρι τοῦδε ἀπατηλὴ καὶ διεψεύσθη ἀπὸ τὰ πράγματα. Ὅχι διότι ἴσως ἔλλείπει ἀπὸ τὴν προσωπικότητα τοῦ Βαλῆ ὁ ζῆλος καὶ ἡ καλὴ θέλησις (αὐτὰ τὰ κατέχει σὲ μεγάλον βαθμὸν) ἀλλὰ διότι δὲν μπορεῖ ἐπίσης καὶ αὐτὸς νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν ἰδέαν τοῦ Nepotismus στὴν κατάληψιν τῶν διαφόρων ἀξιωματίων καὶ ἔτσι παρημέλησε νὰ ἀνεύρῃ κατάλληλα ὄργανα τὰ ὁποῖα νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ φέρουν εἰς πέρας τὰς διατάξεις του.

Ἐπὶ πλέον εἶναι ἀρκετὰ ὑψηλόφρων ὥστε νὰ πιστεύῃ ὅτι αἱ γνώσεις του καὶ αἱ δυνάμεις του εἶναι ἀρκεταὶ ὥστε νὰ ρυθμίσουν ταῦτοχρόνως τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς Διοικήσεως καὶ μάλιστα μὲ ταχεῖαν ὑπερπήδησιν.

Ἐπὶ τοῦ προκειμένου οἰκειοποιεῖται τὸ προνόμιον τοῦ νὰ ἴσταται ὁ ἴδιος ὑπεράνω τῶν διατάξεων τῆς Κυβερνήσεώς Του καὶ νὰ προβάλλῃ ὡς ἰσχύοντα ὑπέρτατον νόμον τὴν θέλησίν του.

Κατὰ ταῦτα ἀδιακρίτως ὑπεισέρχεται καὶ ἐπεμβαίνει εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν διαφόρων δικαστηρίων, ἐὰν τυχὸν αὐταὶ δὲν εὐρίσκονται σύμφωνοι πρὸς τὴν γνώμην του καὶ μὲ αὐτὴν τὴν ἐνέργειάν του τορπιλλίζει τὴν σπουδαιότητα βάσιν μιᾶς καλῆς Δικαιοσύνης, δηλαδὴ τὸν σεβασμὸν τοῦ πληθυσμοῦ πρὸς τοὺς δικαστάς.

Ἔτσι συμβαίνει ὥστε καίτοι ὁ Βαλῆς ὁ ἴδιος εἶναι ἄνθρωπος ἀκεραίου χαρακτῆρος ὅμως ἡ δωροδοκία μεταξὺ τῶν ὑπαλλήλων Του εἶναι εὐρύτατα

διαδεδομένη καὶ συνεπῶς οὐδεμία ἀνύψωσις δύναται νὰ παραιτηθῇ ὡς πρὸς τὴν ἐπίδρασιν τῶν νόμων γενικῶς.

Καὶ ἡ Διοίκησις ὁμῶς δὲν εὕρσκεται εἰς καλυτέραν μοῖραν ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην.

Παρὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν συσσώρευσιν διατάξεων μετερρυνισμένων, εἰς τὸ βάθος κυριαρχεῖ ἡ παλαιὰ σύγχισις καὶ κακοδιοικήσις. ἔστω καὶ ὑπὸ μορφὴν ἡπίας.

Διὰ μίαν ἰσοδικαίαν κατανομήν τῶν φόρων δὲν συνέβη τίποτε μέχρι σήμερον.

Ἡ καταγραφὴ τῶν πόρων τῶν κατοίκων τῆς ὑπαίθρου προχωρεῖ μόνον μὲ ἑξαιρετικῶς βραδέα βήματα καὶ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας ἔγινεν ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς καλλιτερεύσεως τῶν συγκοινωνιῶν, θὰ ἤμποροῦσε νὰ ἐρμηνευθῇ μόνον ὡς διασπάθισις ἀνωφελὲς χρήματος καὶ ἐργατικῶν δυνάμεων.

Ἐπὶ πλέον ἀντὶ νὰ καταπιασθῇ μὲ τὴν κατασκευὴν μιᾶς κανονικῆς διαδρομῆς ὁδοῦ καὶ νὰ ἀποκαταστήσῃ οὕτω ἓνα ταχὺν σύνδεσμον μὲ τὴν θάλασσαν, ὁ Ρασὶμ Πασᾶς φιλοδοξεῖ νὰ δημιουργήσῃ ἓνα πλήρες δίκτυον ὁδικῶν καὶ μάλιστα σὲ ἐλάχιστον χρονικὸν διάστημα.

Γι' αὐτὸ ὁ δεκατισθεὶς πληθυσμὸς τοῦ Βιλαετίου, ἀπὸ τὰς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀπὸ τὴν μετανάστευσιν ἀφ' ἑτέρου, παραμένει ἄνευ ἐπαρκoῦς καθοδηγήσεως καὶ καταδικασμένος νὰ δαπανᾷ ἀρκετὰς ἡμέρας δι' ἓν ταξίδιον ἀπὸ τὴν στενώτερη πατρίδα του μέχρι τοῦ μέρους ὅπου θὰ ἐργασθῇ χρησιμοποιούμενος εἰς τὴν κατασκευὴν δημοσίων ἔργων.

Ἔτσι ὅλαι αἱ συγκοινωνίαι ἀπὸ τὰ Γιάννινα πρὸς τὸ Μέτσοβον, Μπεράτι, Ἀγίους Σαράντα, Ἀρταν καὶ Πρίβεζαν, ἐνῶ πρέπει μέχρι τοῦ προσεχοῦς χειμῶνος νὰ ἀποκατασταθοῦν, ὁμῶς ὑπάρχει κίνδυνος ὅτι δὲν θὰ λάβῃ χώραν τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' ἀντιθέτως μὲ τὰς πρώτας φθινοπωρινὰς βροχὰς θὰ διακοποῦν αἱ ἀναληφθεῖσαι ἐργασίαι.

Ὡσαύτως πρέπει ταχύτατα καὶ αἱ γέφυραι νὰ ἐπιδιορθωθοῦν, ὅχι ὁμῶς ἀπὸ τεχνίτας οἵτινες οὐδεμίαν ἰδέαν ἔχουν γιγνροποιίας, γιατί ἄλλοιῶς μὲ τὴν ἐπέλευσιν τοῦ χειμῶνος καὶ τὰς πρώτας καταρρακτιώδεις βροχὰς ὅλαι αἱ γέφυραι θὰ συμπαρασυρθοῦν ἀπὸ τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν.

Ἔτσι εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἀπὸ πολλῶν πλευρῶν ἐξαγγέλλεται μία ὠρισμένη ἀνύψωσις τῆς Κυβερνητικῆς δράσεως καὶ ἐνεργείας εἰς ὠρισμένους κλάδους, ἀλλὰ δυστυχῶς εἶναι ἀφ' ἑνὸς μὲν νοσηρά, στηρίζεται δὲ ἀφ' ἑτέρου σὲ ἀξιώματα ἐσφαλμένα καὶ συνεπῶς δὲν μπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ διαρκὲς καὶ μόνιμον ἀγαθὸν διὰ τὴν Χώραν.

Παρὰ ταῦτα μία ἐκδήλωσις παρήγορος ἤρχισε νὰ διαφαίνεται εἰς τὸν ὁρίζοντα.

Αὐτὸ τοῦτο δηλονότι τὸ τμήμα τοῦ Μωαμεθανικοῦ πληθυσμοῦ δὲν πα-

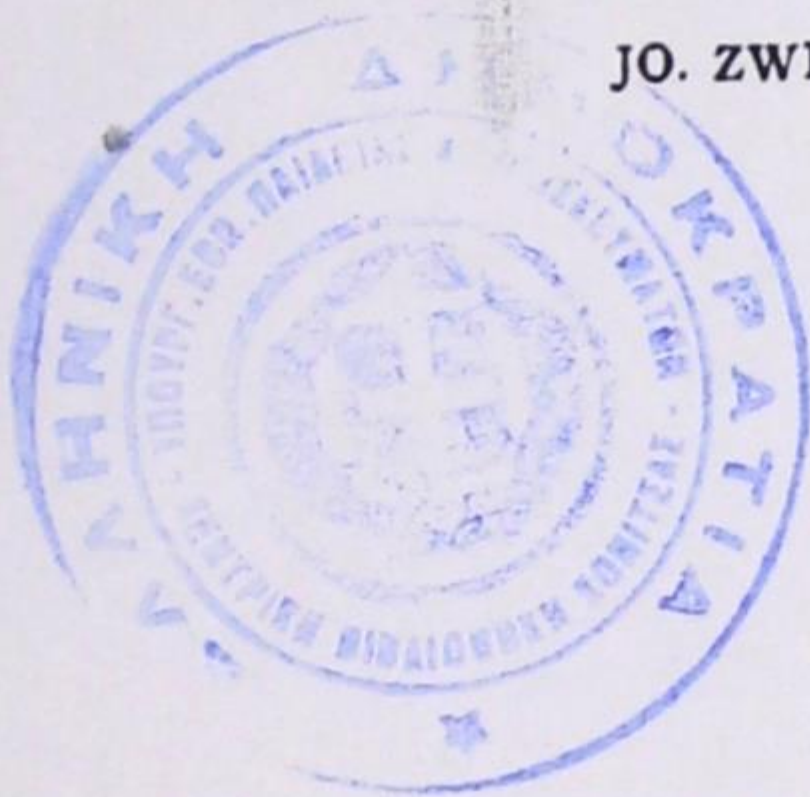
ρακολουθεῖ μὲ ἀπάθειαν τὰ σφάλματα τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλ' ἔχει ἀφυπνισθῆ μέσα του τὸ πνεῦμα τῆς κριτικῆς καὶ αἰσθάνεται ὅτι πρέπει νὰ μεταβληθῇ καὶ νὰ ἀλλάξῃ καὶ τι γύρω ἀπὸ τὴν σαθερὰν τῶν πραγμάτων κατάστασιν, ἰδίως δὲ εἰς τὴν νεολαίαν ὑπάρχει μία ἀναμφισβήτητος τάσις πρὸς διαφωτισμὸν καὶ πολιτιστικὴν ἀνύψωσιν.

Ἴσως στὸ σημεῖον αὐτὸ νὰ εὐρίσκεται ἡ ἀσφαλεστέρα ἐγγύησις ἑνὸς καλυτέρου μέλλοντος διὰ μίαν Χώραν, ἡ ὁποία ἔχει φρικωδῶς παραμεληθῇ καὶ εἶναι ἀξία καλυτέρας Μοίρας.

Ταῦτόσημον ὑποβάλλω καὶ εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείαν μας.

Εὐαρεστηθῆτε ὅπως δεχθῆτε, Ἐξοχώτατε, τὴν ἔκφρασιν τοῦ βαθυτάτου μου σεβασμοῦ.

JO. ZWIEDINEK

55790

KON